Prix Interallié 2019
Prix Goncourt des Lycéens 2019

POLIROM

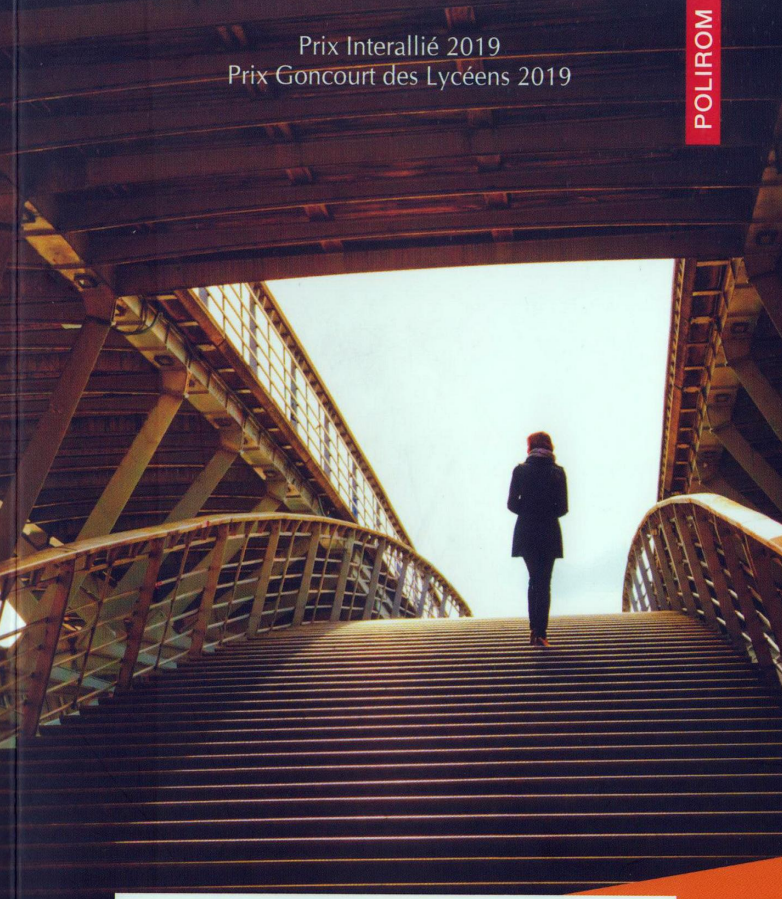

Karine Tuil

Lucrurile omenești

BIBLIOTECA POLIROM

Lucrurile omeneşti pune în scenă viaţa unui cuplu de intelectuali francezi prestigioşi, Jean şi Claire Farel, el – jurnalist politic, ea – eseistă şi luptătoare pentru drepturile femeilor. Cei doi au un fiu, Alexandre, student la o mare universitate americană. O acuzaţie de viol la adresa acestuia din urmă (victimă este Mila Wizman, fiica actualului partener de viaţă al lui Claire) basculează această construcţie socială aparent perfectă, iar implacabilul mecanism judiciar ameninţă serios carierele şi destinele celor implicaţi. Scenele procesului propriu-zis, Mila contra Alexandre, demontează făţărnicia membrilor unei caste ce se consideră intangibilă şi încearcă, în acelaşi timp, să aducă lumină asupra zonei gri a „consimţământului" victimei în cazul unui viol.

BIBLIOTECA POLIROM

ACTUAL

Scriitori contemporani, voci şi tendinţe noi
în literatura universală de azi.

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Dan Croitoru.

Karine Tuil, *Les choses humaines*

Copyright © Éditions Gallimard, Paris, 2019

© 2021 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea prin orice mijloace şi sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © Getty Images – spooh (detaliu)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

TUIL, KARINE

Lucrurile omeneşti / Karine Tuil; trad. din lb. franceză şi note de Daniel Nicolescu. – Iaşi: Polirom, 2021

ISBN: 978-973-46-8353-6

I. Nicolescu, Daniel (trad.) (note)

821.133.1

Printed in ROMANIA

Karine Tuil

Lucrurile omeneşti

Traducere din limba franceză
şi note de Daniel Nicolescu

POLIROM
2021

În memoria tatălui meu

Ce-ți trebuie? Un pistol semiautomat? Cu acțiune la pompă? Ăsta e un Beretta 92. Ușor de mânuit. Poți să-ți iei și un Glock 17, a patra generație, un 9 mm cu mâner ergonomic, îți asigură priză bună când îl ții strâns, trebuie să-l apuci fără șovăială, aici pui degetul mare, apeși pe trăgaci cu vârful arătătorului, atenție, arma trebuie să fie mereu în prelungirea brațului, tragi cu mâna bine întinsă, la detonarea cartușului surpriza trebuie să fie automatizată, nu-ți rămâne decât să umpli încărcătorul, după ce-ai făcut-o, ochești și, când ai ținta în cătare, apeși, glonțul pleacă imediat. Poftim, vrei să încerci? Vezi dulăul ăla de-acolo? Hai, doboară-l!

L U C

U

R R

I

L E

O M

E

E

N

Ş

T

Difracție

„Cine vrea să afle adevărul din om
trebuie să-și însușească și durerea lui.“

Georges Bernanos, *Bucuria*

1

Deflagrația extremă, arderea totală, era sexul, nimic altceva – sfârșitul mistificării; Claire Farel pricepuse asta când, la vârsta de nouă ani, fusese martoră la destrămarea propriei familii din pricina atracției de nestăpânit a mamei sale pentru un profesor de medicină întâlnit cu prilejul unui congres; pricepuse asta când, de-a lungul carierei, văzuse persoane publice pierzând în câteva clipe tot ce construiseră de-a lungul întregii vieți: slujbă, reputație, familie – realizări sociale care deveniseră trainice cu prețul a numeroși ani de muncă, de concesii-minciuni-promisiuni, adică trilogia supraviețuirii conjugale –, îi văzuse pe reprezentanții cei mai străluciți ai clasei politice compromițându-se pe termen lung, uneori chiar definitiv, de dragul unei aventuri vremelnice, expresie a unei fantezii – nevoile imperioase ale dorinței sexuale: totul, imediat; ea însăși ar fi putut să se trezească în mijlocul unuia dintre cele mai mari scandaluri din istoria Statelor Unite, avea douăzeci și trei de ani pe-atunci și efectua un stagiu la Casa Albă, odată cu Monica Lewinsky – cea care avea să rămână faimoasă pentru că zdruncinase cariera președintelui Bill Clinton –, și nu se aflase în locul brunetei voluptuoase pe care președintele o botezase tandru „puștoaica“ doar pentru că nu corespundea canoanelor estetice în vigoare la vremea respectivă în Biroul oval: era blondă cu părul împletit, de înălțime potrivită, cam slăbuță, îmbrăcată mereu în sacou și pantaloni cu croială bărbătească – nu se potrivea nicicum.

Se întreba adesea ce s-ar fi întâmplat dacă preşedintele ar fi ales-o pe ea, franco-americana cerebrală şi impulsivă căreia nu-i plăcea să exploreze viaţa decât prin intermediul cărţilor, în loc s-o prefere pe Monica, bruneta planturoasă cu zâmbet de prădător, micuţa prinţesă evreică ce crescuse în cartierele de fiţe Brentwood şi Beverly Hills. Ar fi cedat în faţa forţei de seducţie a puterii; s-ar fi îndrăgostit ca o începătoare şi ar fi fost audiată de Kenneth Starr, încolţită să turuie aceeaşi poveste care ar fi animat cinele la restaurant din toată lumea, precum şi cele patru sute şaptezeci şi cinci de pagini ale unui raport ce i-ar fi făcut să tremure pe lăudătorii puterii americane şi ar fi aţâţat instinctele nevrotice ale unui popor care, sub impactul indignării şi al buimăcelii, ar fi reclamat o muştruluială moralizatoare generală, iar ea, fără îndoială, n-ar fi ajuns niciodată intelectuala respectată care, zece ani mai târziu, avea să-l întâlnească pe acelaşi Bill Clinton la o serată oferită cu prilejul apariţiei memoriilor lui, unde avea să-l întrebe fără înconjur: „Domnule Clinton, de ce aţi recurs în mod public la acest înjositor exerciţiu de căinţă şi v-aţi ocrotit soţia şi fiica, fără să manifestaţi cea mai măruntă compasiune faţă Monica Lewinsky, a cărei viaţă intimă a fost distrusă?". Atunci, el alungase întrebarea cu dosul mâinii, replicând pe un ton chipurile detaşat: „Dar cine eşti dumneata?". Nu-şi amintea de ea, ceea ce, la urma urmei, părea firesc, întâlnirea lor se petrecuse cu douăzeci de ani înainte şi, chiar dacă se ciocniseră pe coridoarele Casei Albe, ea fiind uşor identificabilă graţie părului de un blond veneţian care-i dădea un aer prerafaelit, nu-i adresase niciodată vreo vorbă – *un preşedinte n-avea nici un motiv să discute cu o stagiară, cu excepţia situaţiei în care ar fi vrut să i-o tragă.*

Douăzeci şi unu de ani mai devreme, în 1995, trei femei ajunseseră la Casa Albă datorită unui dosar academic exemplar

și a nenumărate recomandări. Cea dintâi, Monica Lewinsky, avea să rămână așadar doar un meteorit propulsat la vârsta de douăzeci și cinci de ani în galaxia mediatică internațională, având drept singure fapte de arme o felație și o hârjoană erotică ornată cu un trabuc. A doua, cea mai tânără, Huma Abedin, a cărei familie de origine indo-pakistaneză înființase Institutul pentru afacerile minorității musulmane, fusese repartizată la biroul pus la dispoziția lui Hillary Clinton și devenise, în circa un deceniu, cea mai apropiată colaboratoare a acesteia. Când protejata ei se căsătorise cu politicianul democrat Anthony Weiner, prima doamnă pronunțase aceste vorbe pline de încărcătură afectivă: „Dacă aș fi avut o a doua fiică, aceasta ar fi fost Huma". O sprijinise atunci când, un an mai târziu, tânărul soț a postat din greșeală pe Twitter niște fotografii care-l înfățișau în posturi sugestive – cu bustul gol și sexul reliefat în niște boxeri ce nu izbuteau să-i ascundă deloc erecția. Nu se dăduse în lături nici atunci când soțul flușturatic recidivase, purtând de data asta o corespondență erotică prin SMS-uri cu o minoră – în perioada când încerca să intre în cursa pentru primăria New Yorkului din partea democraților! Pentru că era unul dintre cei mai promițători tineri politicieni! În ciuda avertismentelor celor care cereau îndepărtarea Humei Abedin de la Casa Albă, invocând toxicitatea ei politică, Hillary Clinton, de-acum candidată a democraților la președinția Statelor Unite, și-o păstrase alături. Bun venit în Clubul Femeilor Înșelate, dar Demne, mari preotese ale *poker face*-ului american – zâmbiți, se filmează!

În acest trio al stagiarelor ambițioase, singura care scăpase până atunci de scandaluri era ea, Claire Davis-Farel, fiica unui profesor de drept de la Harvard, Dan Davis, și a unei franțuzoaice, traducătoare din engleză, Marie Coulier. Legenda familială spunea că părinții ei se întâlniseră în fața Universității

Sorbona și că, după câteva luni de relație la distanță, se căsătoriseră în Statele Unite, într-un cartier mărginaș din Washington, unde duseseră o existență liniștită și monotonă – Marie renunțase la toate visurile ei de emancipare ca să se ocupe de fiică-sa și ajunsese exact ceea ce nu-și dorise: o casnică a cărei singură obsesie era să nu uite să-și ia pilula; își trăise maternitatea ca pe o alienare, nu era făcută pentru așa ceva, nu i se deșteptase instinctul matern, ba chiar se simțise profund deprimată la naștere și, dacă soțul ei nu i-ar fi găsit de lucru câteva traduceri, ar fi luat antidepresive până la sfârșitul vieții, ar fi continuat să afișeze un surâs artificial și să susțină public că viața ei e *nemaipomenită*, că e o mamă și o soție *împlinită*, până când, într-o bună zi, s-ar fi spânzurat în pivnița micuței lor vile din Friendship Heights. Așa însă, s-a reapucat treptat să lucreze și, la nouă ani după nașterea fiicei sale, i s-au aprins călcâiele după un medic englez a cărui traducătoare fusese pe timpul unui congres la Paris. Își părăsise soțul și fiica de la o zi la alta, într-un soi de hipnoză amoroasă, și se stabilise la Londra cu acest necunoscut, dar după opt luni, în care nu-și văzuse odrasla mai mult de două ori, bărbatul o dădea afară din casă pe motiv că e „de nesuportat și isterică" – și-am încălecat pe-o șa, și v-am spus povestea așa... În cei treizeci de ani care au urmat, n-a făcut altceva decât să justifice ceea ce considera că a fost „o rătăcire"; spunea că a căzut pradă unui „pervers narcisiac". Realitatea era mult mai prozaică și mai puțin fantezistă: fusese cuprinsă de o pasiune sexuală care nu a durat.

Claire locuise în Statele Unite, la Cambridge, împreună cu tatăl ei, până când acesta murise din pricina unui cancer fulgerător – ea avea treisprezece ani. Atunci s-a întors în Franța, lângă mama ei, în sătucul de munte unde aceasta se stabilise, aproape de Grenoble. Marie lucra pentru niște edituri franceze,

cu jumătate de normă, și, sperând „să recupereze timpul pierdut și să-și îndrepte greșeala", se dedicase instruirii fiicei sale cu un devotament dubios. O învățase mai multe limbi străine, îi predase literatură și filosofie – fără ea, cine știe dacă tânăra Claire ar mai fi devenit eseista consacrată, autoare a șase volume, dintre care al treilea, *Puterea femeilor*, scris la treizeci și patru de ani, îi asigurase succesul la critică. După studii la Școala Normală Superioară[1], Claire s-a înscris la departamentul de filosofie al Universității Columbia, în New York. Acolo a reînnodat legăturile cu foști cunoscuți ai tatălui său, care au ajutat-o să obțină acel stagiu la Casa Albă. În perioada respectivă, l-a întâlnit la Washington, cu prilejul unui dineu organizat de niște prieteni comuni, pe cel care avea să-i devină soț, faimosul jurnalist politic francez Jean Farel. Cu douăzeci și șapte de ani mai în vârstă decât ea, această vedetă a canalului public de televiziune tocmai divorțase și se afla la apogeul gloriei mediatice. Pe lângă marele show politic al cărui realizator și producător era, avea o emisiune de interviuri la radio între 8 și 8.20, cu șase milioane de ascultători în fiecare dimineață. După câteva luni, Claire renunța la o carieră în administrația americană, se întorcea în Franța și se căsătorea cu el. Farel – bărbat cu un farmec irezistibil pentru tânăra ambițioasă care era pe-atunci, înzestrat cu un simț ascuțit al replicii, despre care invitații săi politici spuneau: „Când te intervievează Farel, ești ca o vrăbiuță în ghearele unui vultur". O propulsase într-un mediu social și intelectual în care n-ar fi putut nicicând să ajungă la o asemenea vârstă și fără o rețea personală de influență. Fusese soțul, povățuitorul și susținătorul ei cel mai devotat; această formă de autoritate protectoare, consolidată de diferența

1. În orig., École Normale Supérieure (sau, cu mai e numită, Normale Sup' sau ENS), una dintre cele mai prestigioase și elitiste instituții universitare din Franța, specializată în studiul literelor și științei.

de vârstă dintre ei, o situase într-o poziție de subordonare, dar acum, la patruzeci și trei de ani, era hotărâtă să-și urmeze calea în viață potrivit propriilor reguli. Timp de douăzeci de ani, izbutiseră să păstreze complicitatea intelectuală și stima prietenească tipică vechilor cupluri care aleg să-și canalizeze interesele spre propriul cămin, construit ca o baricadă împotriva adversității, afirmând că sunt cei mai buni prieteni din lume, ceea ce era un mod civilizat de-a ascunde faptul că nu mai întrețineau raporturi sexuale. Vorbeau ceasuri în șir despre filosofie și politică, singuri sau în timpul dineurilor pe care le dădeau adesea în apartamentul lor spațios de pe avenue Georges-Mandel, dar ceea ce-i apropiase cel mai tare era fiul lor, Alexandre. La douăzeci și unu de ani, după ce studiase la Politehnică, acesta se înscrisese pentru noul an școlar, în septembrie, la Universitatea Stanford, în California. În absența lui, la începutul lunii octombrie 2015, Claire și-a părăsit soțul fără menjamente: *am întâlnit pe cineva*.

Precum atâția alții, Claire cedase în fața sexului și ispitei distrugerii, sexului și impulsului său sălbatic, tiranic, irepresibil, dând peste cap din pricina unei *toane*, în urma unui elan irezistibil, tot ceea ce construise cu grijă – familie, echilibru emoțional, statornicie –, de dragul unui bărbat de vârsta ei, Adam Wizman, profesor de franceză la o școală evreiască din departamentul 93[1], care locuia de trei ani, împreună cu soția și cu cele două fiice, Noa și Mila, de treisprezece și optsprezece ani, în Pavillons-sous-Bois, o comună liniștită din Seine-Saint-Denis. O poftise pe Claire să-i cunoască pe elevii lui din clasa terminală și, după discuția pe care o purtaseră într-una din sălile de conferință ale liceului, se duseseră să bea

1. Este vorba despre departamentul francez Seine-Saint-Denis, aflat la nord-est de Paris.

un pahar într-o cafenea din centrul localității. Conversațiile lor încă nu depășeau camaraderia politicoasă, artificială, care își închipuie că ascunde dorința, dar care de fapt dezvăluie totul; amândoi rămăseseră la locurile lor, era convenabil din punct de vedere social și, cu toate astea, știuseră chiar din clipa când se așezaseră la masa din acel bistrou pustiu: aveau să se revadă, să facă dragoste și să se prindă reciproc în capcană. Când o condusese acasă în vechiul său Golf verde fistic, pentru că șoferul taxiului comandat nu se prezentase, îi spusese că dorește s-o revadă; așa încât, în cele câteva luni de relație la distanță (pe vremea aceea se întâlneau doar o dată sau de două ori pe lună, iar întâlnirile aveau o asemenea intensitate, încât le întăreau convingerea delirantă că sunt „făcuți unul pentru altul"), intelectuala un strop cam rigidă care ținea conferințe de filosofie la Școala Normală Superioară cu subiecte foarte diverse precum *fundamentul ontologic al individualismului politic* sau *emoțiile impersonale ale ficțiunii* se preschimbase într-o îndrăgostită focoasă, ale cărei principale preocupări constau în scrierea de mesaje erotice, în rumegarea aceleiași fantasmagorii și în căutarea unor sfaturi care s-o lămurească în privința singurei probleme existențiale de interes: *Poți să iei viața de la capăt după patruzeci de ani?* Își băgase mințile-n cap: „Muncește și lasă deoparte viața privată! Năbădăi, sigur, la douăzeci de ani, dar la mai bine de patruzeci? Ai un fiu de douăzeci și unu de ani, o funcție cu vizibilitate, o viață *satisfăcătoare.* O viață *împlinită.* Ești căsătorită cu un bărbat care îți oferă libertate deplină și cu care ai încheiat tacit același pact care-i legase pe Jean-Paul Sartre și Simone de Beauvoir: iubirile necesare, iubirile întâmplătoare, soțul, acest punct fix, și aventurile sexuale care aveau să le alimenteze înțelegerea lumii – până acum, însă, nu-ți luaseși această libertate, nu din fidelitate, nu, nu-ți plăcea deloc îngustimea morală, ci dintr-o aplecare naturală către tihnă. Ți-ai organizat viața cu un perfect simț

al ordinii și diplomației. Ți-a fost mai greu decât unui bărbat să-ți găsești locul potrivit, dar ai sfârșit prin a-l afla, simțindu-te îndreptățită să fii acolo; ai hotărât, o dată pentru totdeauna, că vei accepta situația și că nu vei fi o victimă. Soțul tău e adesea absent și, când e aici, vezi femei din ce în ce mai tinere roind în jurul lui, dar știi prea bine că cea la care ține ești tu". Ea, femeia care își afirma independența în toate luările de cuvânt mediatice, se supunea, în viața privată, unor comenzi sociale multiple: „Mulțumește-te cu ce ai! Nu cădea în plasa dependenței nocive, a dorinței sexuale, a mirajului iubirii, a tot ceea ce ajunge să te alieneze, să te sleiască. Vei fi terminată. Renunță!". Multă vreme ezitase să inițieze procedura de divorț, strivită de vina de-a părăsi un bărbat care se apropia de sfârșitul vieții, încătușată în obișnuințele lor comune și în sentimentul de siguranță pe care acestea îl generau, imobilizată neîncetat de niște fire nevăzute: teama de necunoscut, morala personală, un anume conformism. Împreună cu soțul ei forma unul dintre acele cupluri de putere pe care societatea mediatică le venera, dar, în raportul de forțe permanent în care evolua mariajul lor, nu era greu de stabilit cine domina. În cazul unui divorț, prietenii, relațiile profesionale aveau să-l aleagă până la urmă pe cel mai influent, adică pe Jean. Ar fi fost izolată, ostracizată; în presă, articolele despre cărțile ei aveau să se împuțineze, să fie mai puțin elogioase. Jean avea să facă, în mod indirect, presiuni, nici măcar nu va trebui să dea vreun telefon – rețeaua lui funcționa în chip *natural*. Știa ce atracție exercita puterea mediatică, cunoștea riscul de omnipotență pe care îl crea lingușeala, precum și incapacitatea unora – nu întotdeauna dintre cei mai fragili – de a-i rezista. Și chiar asta s-a întâmplat. Da, însă cu cinci ani înainte, Claire trăise experiența bolii, fusese diagnosticată cu cancer la sân. Când a aflat că se vindecase, a hotărât să-și trăiască viața cu acea intensitate pe care doar conștiința acută a propriei morți o făcea posibilă. Transformarea

prin suferință – tipică, previzibilă, dar adevărată. Renunțarea? Nu prea curând.

„O femeie la vârsta și în situația ta“ (trebuia citit *o femeie pe care boala a făcut-o vulnerabilă*) nu se cuvine să se expună pericolului, asta îi repeta, în esență, mama ei, asta afirma, cu o sinistră autoritate, societatea, asta confirma până și literatura, atunci când le ridica la rang de eroine clasice pe femeile nefericite în căsătorie, pe care pasiunea le măcinase și le storsese de vlagă, împingându-le uneori la sinucidere, asta îi amintea cu violență întregul peisaj social, însă o femeie ca ea, formată prin lecturi eteroclite, care își făcuse din propria libertate și autonomie temeiuri existențiale, însăși esența muncii sale, o femeie care se confruntase cu moartea, izbutea repede să se convingă că nu poate fi pe lume dezastru mai mare decât să renunți la viață și la iubire, și uite-așa, într-o dimineață, și-a făcut bagajele și a plecat, lăsând pe masa din salon o carte poștală cu un peisaj montan, pe spatele căreia mâzgălise aceste cuvinte a căror banalitate exprima urgența și necesitatea plecării, dorința de-a isprăvi, de-a pune punct brusc, o lovitură de pumnal, o jertfire a animalului fără a-l adormi înainte, brutală și necruțătoare, așa cum se cuvine să fie o execuție: *S-a terminat.*

2

A dura – acesta era verbul în care se înghesuiau toate alienările existențiale ale lui Jean Farel; să rămână cu nevasta; să fie sănătos; să trăiască mult; să părăsească televiziunea cât mai târziu. La șaptezeci de ani, dintre care patruzeci pe micul ecran, privea năvala lupilor tineri din mass-media cu ferocitatea fiarelor bătrâne care, sub masca nepăsării, și-au păstrat neștirbită combativitatea. Trupul său dădea niște semne de slăbiciune, dar avea o mentalitate de atlet și un spirit sprinten, care atacau cu atât mai violent cu cât interlocutorul tânăr, subestimându-i vigoarea, se trezea mai iute expediat la hotarele aroganței și precarității lui intelectuale. „Am o natură robustă", le răspundea el cu modestie celor care-l descoseau în legătură cu secretul lui de-a se menține în formă. În fiecare dimineață făcea exerciții cu un instructor ale cărui servicii le împărțea cu o vedetă a cântecului francez. Mai era supravegheat și de un nutriționist adulat de toată lumea bună din Paris. Își cântărea alimentele, nu-și îngăduia nici o abatere și obișnuia să se ducă la două, trei restaurante din capitală unde se îmbulzea tot Parisul mediatic. Secretul siluetei lui? Îl divulgase în presă: „Nu pierd niciodată prilejul să sar peste câte o masă". O dată pe an, se ducea discret la o clinică de chirurgie estetică aflată la câțiva pași de sediul unde lucra, pe rue de Ponthieu, în arondismentul al VIII-lea parizian. Își făcuse o lipoabsorbție la gât și abdomen, o operație la pleoape, un ușor lifting, ședințe

de laser și injecții cu acid hialuronic – niciodată Botox, pentru că înțepenea mușchii și dădea un aer de păpușă de ceară, iar el căuta să fie cât mai *natural*. De asemenea, petrecea trei săptămâni pe an, una iarna și două vara, în vârf de munte, unde, sub supravegherea unui cardiolog și a unui naturo-terapeut, postea sever și profita de plăcerile alpinismului și drumeției. După aceea, avea ritmul cardiac al unui adolescent. Renunțase la înot și-și anulase abonamentul la piscina hotelului Ritz, unde ani la rând avusese ocazia să stea în preajma celor mai arătoase actrițe, pentru că vântul de moralitate care adia în lumea politico-mediatică îl îndemnase la un spor de prudență. În contextul delațiunii generalizate instaurate de rețelele sociale, miza pe cartea discreției și-a austerității.

O dată pe trimestru, se ducea la consultație la medicul său generalist, care îi făcea analizele. Era în stare să-ți spună care îi e viteza de sedimentare, nivelul de proteină C reactivă, cel al transaminazelor și își făcea toți markerii tumorali posibili, mai cu seamă de când Claire fusese despistată cu cancer la sân – „Sunt ipohondru", se justifica el. Voia pur și simplu să reziste, să rămână pe ecrane. Înainte de începutul verii, avea să pozeze pentru coperta revistei *Paris Match* prin obiectivul unui fotograf renumit – ritual anual care îi aducea notorietate, admirația publicului și sprijinul canalului TV. Va putea fi văzut practicând, ca întotdeauna, activități sportive, ciclism, alergare, mers nordic, un mod de-a spune: „Uitați-vă la mine, am rămas plin de vigoare". Anul acesta acceptase să participe la emisiunea *Fort Boyard*; telespectatorii aveau să primească astfel confirmarea condiției lui fizice excelente.

Jean Farel își dedicase întreaga viață muncii – „pasiunii sale", ar spune el. Politica și jurnalismul fuseseră motorul existenței lui: plecat de la zero, fără diplomă, fără relații, urcase

toate treptele afirmării; la douăzeci de ani, intrase la ORTF[1] ca simplu stagiar, după care devenise, zece ani mai târziu, prezentatorul telejurnalului de pe Canalul 1. După o lungă ședere la un mare post de radio național, unde fusese director, revenise la televiziune, prezentase jurnalul de știri pe canalul public timp de aproape zece ani, apoi începuse să prezinte o emisiune matinală la un post de radio. Interviurile lui directe și incisive, argumentate, cultivate, pline de referințe exacte, îi asiguraseră o reputație de maestru al pugilatului. Chiar în această perioadă concepuse *Grand Oral*[2], un show mediatic în centrul căruia strălucea un invitat politic intervievat de însuși Farel, dar și de scriitori, actori, reprezentanți ai lumii culturale, pe care îi alegea pentru îndrăzneala lor subversivă – fiecare emisiune avea parte de polemica ei, de sfertul de oră de încăierare cu injurii, de amenințările cu procese de calomnie și, în ziua următoare, de relatările din principalele medii jurnalistice și din rețelele sociale. Vreme îndelungată prezentase această emisiune în direct, dar la vârsta de șaizeci și șapte de ani fusese victima unui accident vascular cerebral minor, pe când se afla acasă: preț de câteva clipe își pierduse graiul. Chiar dacă rămăsese fără sechele și izbutise să păstreze secret episodul ca să-și apere cariera, impusese înregistrarea în avans a emisiunii, în mod oficial de dragul libertății și al confortului, dar de fapt pentru că era îngrozit la gândul că ar putea suferi un atac cerebral în direct și s-ar vedea silit să-și încheie cariera de excepție pe YouTube. N-avea nici cea mai mică intenție să părăsească ecranul, nici chef să renunțe la ceea ce îi dădea puterea să continue: pasiunea pentru politică, adrenalina expunerii mediatice, notorietatea și avantajele ei – influența, sentimentul de atotputernicie pe care

1. Office de Radiodiffusion-Télévision Française (Oficiul de Radiodifuziune și Televiziune Franceză).
2. „Examenul Oral".

i-l aduceau audiențele ridicate și faptul că era recunoscut și aclamat pretutindeni cu considerație.

Apăsarea narcisiacă, obsesia imaginii, a dominației – era omniprezent pe ecran, iar acum își pândea, dimineață de dimineață, în oglindă, degradarea inevitabilă. Cu toate astea, nu se *simțea* bătrân. Încercările sale de seducție – continua să dorească să placă – se mărgineau de-acum la niște mese luate la restaurant cu colegele, cele sub patruzeci de ani fiind preferatele sale, și cu niște romanciere debutante, pe care le ochea prin presă toamna, la începutul noului an literar, și cărora le trimitea scrisori pline de admirație: *primul dumneavoastră roman este cel mai bun produs al noului val.* Îi răspundeau întotdeauna; de-abia atunci, învăluitor și mieros, le propunea un prânz într-un restaurant unde puteai vedea și fi văzut – iar ele acceptau, măgulite că stau de vorbă cu animalul mediatic, avea o tolbă cu mii de anecdote pasionante, se regăsea în privirile lor, nimic mai mult, toată lumea era încântată.

Sediul postului de televiziune era un adevărat vivariu de carne proaspătă: ziariste, stagiare, invitate, editorialiste, prezentatoare, recepționere. Uneori se trezea visând că-și reface viața cu una dintre ele, că au un copil împreună. Nu puține erau cele dispuse să-și dea la schimb tinerețea pe o viață confortabilă. Le-ar introduce în lumea presei – datorită lui ar avea un avans de zece ani față de celelalte –, în vreme ce, afișându-se alături de ele, el ar întineri cu câțiva ani, descoperindu-și un nou elan sexual. Știa lucrurile astea pe dinafară, dar era lipsit de cinism: n-ar fi putut numi iubire ceea ce era doar un troc. În plus, nu se putuse nicicând hotărî s-o părăsească pe femeia lui din umbră, Françoise Merle, ziaristă din presa scrisă, laureată a premiului Albert-Londres în anii șaptezeci pentru un reportaj excepțional, *Cei uitați din Palacio,* edificiu aflat în Seine-Saint-Denis. Ea își începuse cariera la departamentul

social al unui mare cotidian. Apoi devenise, succesiv, reporter, redactor-șef adjunct, redactor-șef, director editorial, după care ratase alegerea în postul de director de ziar. Acum era consilier editorial, un titlu obscur ce o scutea să privească deschis subiectul care o răvășea de doi ani încoace: trecerea discretă pe linie moartă, vestind o ieșire la pensie ce o îngrozea și care-i provocase doi ani de depresie și de tratamente anxiolitice, menite s-o ajute să îndure mizeria de-a fi împinsă în afara peisajului, deși se simțea încă eficientă și competentă.

Jean o întâlnise pe Françoise Merle la trei ani după nașterea fiului său, Alexandre, pe coridoarele unei asociații pe care o înființase, Ambiție pentru toți, ce reunea ziariști dornici să-i sprijine pe liceenii proveniți din medii defavorizate să intre la școlile de jurnalism. Era o femeie frumoasă, cultivată, generoasă, care tocmai își sărbătorise cea de-a șaizeci și opta aniversare și împreună cu care trăia de aproape optsprezece ani *o viață dublă*. Ani de-a rândul, îi promisese lui Françoise că, *într-o bună zi*, o să fie împreună; ea nu se măritase, nu făcuse copii, îl așteptase zadarnic; el nu avusese curajul să divorțeze, nu atât din dragoste față de soție – de multă vreme interesul lui pentru Claire se limita la viața familială –, cât din dorința de a-și proteja fiul, de a-i oferi un mediu stabil, echilibrat. Alexandre fusese un copil de o excepțională precocitate intelectuală, era un tânăr strălucit, sportiv eminent, dar în viața privată lui Jean i se păruse întotdeauna imatur. Alexandre tocmai sosise la Paris ca să asiste la decernarea decorației la Palatul Élysée: în seara respectivă, Jean urma să fie făcut mare ofițer al Legiunii de onoare. De când Claire îl anunțase că se vor despărți, nu-și văzuse fiul decât o singură dată. Îi spusese că nimic nu e ireversibil, câtă vreme despărțirea nu e oficială – în taină, spera că soția i se va întoarce la domiciliul conjugal de îndată ce se va fi săturat de o relație sortită să se izbească

în curând de mizeriile cotidiene. De aceea nu-i mărturisise nimic lui Françoise, aceasta ar fi găsit un motiv să-i impună o implicare pe care el n-o mai dorea. O iubea, era visceral legat de ea prin niște fire profunde, pe care nu le putea rupe fără să-și facă rău lui însuși, și în același timp știa, cu o vinovată clarviziune, că ei îi trecuse vremea. Avea aproape aceeași vârstă cu el; nu se putea arăta cu ea în lume fără să-și compromită imaginea. Françoise îi putea da lovitura fatală: îmbătrânirea subită. În mediile intelectuale, soția lui trezea respect și admirație, în timp ce el era adesea socotit oportunist și demagog. Claire fusese pentru el un atu, nu ezitase să pozeze alături de familie în anumite reviste, înfățișându-se drept soț fidel, tată bun, devotat căminului, respectuos față de munca soției – iar ea îi făcuse jocul, conștientă de repercusiunile pe care o asemenea punere în scenă mediatică le putea avea asupra carierei sale. Françoise descoperea aceste articole din presă și, în momentele de disperare, renunța la spiritul teatral pe care-l impunea acest vodevil intim, spunând că nu mai suportă rolul ce-i fusese atribuit: *Lua-te-ar dracu'!* exploda ea. *Cauți o mamă, nu o nevastă, du-te la psiholog!* Apoi pleca trântind ușa. Era, desigur, dureros. Și se întâmpla din ce în ce mai des... Mama lui reprezenta un subiect tabu. Anita Farel era o fostă prostituată toxicomană care, după ce făcuse patru copii cu trei tați diferiți, îi crescuse într-o locuință ocupată ilegal din arondismentul al XVIII-lea. La vârsta de nouă ani, Jean o găsise moartă când se întorsese într-o după-amiază de la școală. El și frații lui fuseseră dați în plasament la DDASS[1]. Pe vremea aceea, Jean încă se numea John și i se zicea Johnny, în chip de omagiu adus lui John Wayne, căruia maică-sa îi văzuse toate filmele. Fusese primit și adoptat de către un cuplu din Gentilly, de la

1. Direction Départamentale des Affaires Sanitaires et Sociales (Direcția Departamentală pentru Afaceri Sanitare și Sociale).

periferia pariziană, împreună cu fratele său mai mic, Léo. Acesta din urmă, fost boxer, acum în vârstă de șaizeci și unu de ani, îi era cel mai apropiat confident, omul însărcinat cu munca de jos care rezolva din umbră toate micile angarale de care lui Jean, din pricina statutului său, îi era silă să se ocupe. În sânul familiei lor adoptive, soția creștea copiii, iar soțul era antrenor. Îi iubiseră ca pe propriile lor odrasle. Fără studii, John urcase singur toate treptele posibile, într-o vreme când încă mai puteai reuși în viață ca autodidact având tupeu și ambiție. De îndată ce fusese angajat la radio, își schimbase identitatea și își franțuzise numele în Jean, mai elegant, mai burghez. Despre trecut vorbea puțin. O dată pe an, cu prilejul sărbătorii de Crăciun, îi strângea laolaltă pe părinții adoptivi, pe fratele său Léo și pe ceilalți doi frați, Gilbert și Paulo, care fuseseră crescuți de altă familie în regiunea Gard și erau agricultori – și cu asta, basta!

La vârsta de treizeci și doi de ani, Jean avusese un prim mariaj nereușit – căsătoria durase doar câțiva ani – cu fata unui industriaș, apoi intrase în al doilea mariaj, căruia soția voia să-i pună capăt. Când a întâlnit-o, Claire era foarte tânără, dar mult mai matură decât fetele de vârsta ei; a rămas foarte repede însărcinată. Multă vreme, el i-a reproșat că i-a făcut un copil „pe nepregătite", înainte să fi fost sedus de ideea ștafetei genetice: în clipa când și-a văzut copilul, l-a și iubit. Era uluit de acel băiat cu părul de un blond venețian și cu ochi albaștri, de o frumusețe pură, care semăna atât de puțin cu el, brunetul cu ochi negri. Când îl vedea, știa că făcuse o alegere bună punând pe primul loc siguranța afectivă a fiului său. Alexandre se afirmase mai presus de speranțele lui. Îi plăcea să le amintească tuturor că el, autodidactul, era părintele unui politehnist – exista oare satisfacție mai mare în viață? Fiul lui, „cea mai mare izbândă a vieții sale", repeta Jean – o

afirmație plină de îngâmfare din partea unui bărbat care cunoscuse toate succesele profesionale posibile și care își făcuse din longevitatea pe micul ecran un adevărat scop existențial. Se spunea că e egocentric, orgolios, năvalnic, agresiv, instabil –, crizele lui de furie erau proverbiale – dar și combativ, curajos: un animal de povară, un om care-și punea cariera mai presus de orice. O măruntă consolare: acum, că plecase Claire, se putea dedica total acestei cariere.

La vârsta lui, în ciuda audiențelor mulțumitoare, pătrundea în zona de turbulențe și se agăța cu disperare de un scaun râvnit și ejectabil. Își petrecuse noaptea la sediul unde lucra, își amenajase acolo un apartament privat, avea o cameră, un dressing, un birou cu o zonă de salon și o bucătărie. Françoise venise la el în ajun, spre ora 22, însoțită de câinele acela mare pe care Jean i-l oferise cu opt ani înainte, un caniș regal blând și cuminte pe care îl numiseră Claude. Jean o auzea cum se pregătește în camera alăturată, ascultând, cu radioul dat la maximum, emisiunea matinală a unui rival pe care el îl ura. În timp ce dădea la pedale pe bicicleta de cameră, ea a dat buzna în încăpere, îmbrăcată într-o cămașă de noapte din mătase bleumarin, nefardată. Era o blondă frumoasă, tunsă scurt, cu mers energic, în care se putea citi numaidecât vioiciunea intelectuală ieșită din comun.

— Trebuie să plec, a spus ea în timp ce-și strângea lucrurile, cu dulăul lipindu-i-se de picioare.

Ședința de redacție avea loc la 7.30, ea sosea mereu la ziar pe la 6.30; el intra în emisie, pentru matinalul de la radio, de-abia la ora 8.00.

Jean s-a dat jos de pe bicicletă, și-a șters fața cu un prosop alb, brodat cu inițialele lui.

— Stai să-ți dau o cafea.

A condus-o spre bucătărioară, cu câinele pe urme.

Ea s-a apropiat de masa din mijloc, în timp ce el îi turna lichidul fierbinte într-o ceașcă purtând efigia lui George Bush – avea o întreagă colecție, cu conotații umoristice.

— Chiar trebuie să plec, nu prea am timp.

— Stai jos! Trebuie să știi să-ți faci timp; și eu am un interviu în dimineața asta.

— Da, dar tu ți-ai pregătit totul de ieri, nu lași nimic la voia întâmplării, te știu eu.

— Ia loc două minute!

Însoțindu-și cuvintele cu un gest, a împins-o ușor pe scaun și i-a luat mâna într-a lui.

— Până la urmă ești exact ca mine, a ironizat-o el, nu te dai bătută niciodată.

S-a așezat la rândul lui, și-a turnat o ceașcă de cafea.

— Îmi iubesc meseria, a spus ea. Am jurnalismul în sânge.

— Și eu, n-am încetat o clipă să iubesc meseria asta.

— Dar tu nu cauți respectul profesional; nu te interesează decât dragostea publicului, asta e diferența dintre noi.

— E o responsabilitate uriașă, pricepi, să fii văzut și iubit de milioane de oameni, să primești atâta dragoste.

— E o responsabilitate la fel de mare să ai milioane de cititori.

— Da, însă cititorii îți judecă în mod esențial doar munca. În cazul meu e altceva, oamenii mă văd pe ecran, fac parte din peisajul lor cotidian, se naște o legătură afectivă, devin cumva parte din familia lor.

S-a apropiat de ea, i-a trecut mâna peste obraz. Avea pielea cam flască, brăzdată de riduri; deși se îngrijea de înfățișarea ei, refuza să cedeze în fața dictatelor impuse de cultul tinereții, așa că nu apela la operații estetice.

— Vii astă-seară? Te rog...

Ea s-a dat înapoi că să se ferească de mângâiere.

— Ca să văd cum primești medalia în aplauze? Nu, după atâta vreme ar trebui să știi că sunt insensibilă la fleacuri de-astea.

— Da, ești integră, ai mâinile curate.

Apoi, pe un ton îmblânzit, a adăugat:

— Dacă nu vii, povestea asta n-o să mai aibă nici o valoare pentru mine... Fiul meu o să fie acolo. A venit special pentru mine...

Françoise s-a ridicat.

— N-am nici un chef să te aud ridicându-ți în slăvi nevasta, fără de care n-ai fi ajuns aici, nici să-i văd palpitațiile atunci când președintele o să-i ofere un buchet de trandafiri în fața cercurilor mondene din Paris.

Era adevărat: Claire îi promisese că va veni ca să nu-l pună într-o situație jenantă.

— Știi bine că mariajul meu e doar o vitrină socială, nimic mai mult.

— Cu toate astea nu renunți la el.

Jean a șovăit o clipă. Ar fi putut s-o anunțe că fusese părăsit. Că soția lui trăia de trei luni cu alt bărbat, *un evreu*. Dar, dacă făcea asta, era nevoit să-i mărturisească și că spera ca ea să se întoarcă.

— Nu vreau să-mi rănesc fiul, pentru că trece printr-o perioadă importantă din viață și e încă fragil.

Apoi s-a ridicat și el, s-a apropiat și a sărutat-o tandru.

— Te iubesc.

A strâns-o delicat la piept.

— Dimineața asta, după radio, am întâlnire cu Ballard, directorul de programe, a zis în timp ce ea se îndrepta spre dormitor.

A urmat-o și s-a simțit, în această nevoie fizică de-a fi în preajma ei, cât de intensă le era intimitatea.

— O să fie bine.

— Încearcă să mă destabilizeze, mă urăște.

Au intrat în cameră, cu câinele pe urmele lor. Jean s-a așezat pe marginea patului, a privit-o pe Françoise scoțându-și grațios cămășuța de noapte, apoi trăgând pe ea niște pantaloni negri și un pulover de un albastru electric.

— Cum poate un bărbat atât de complex ca tine să gândească uneori doar în alb și negru? Lumea ta se împarte în cei care te iubesc și cei care nu te iubesc.

— Dacă nu-ți place emisiunea mea înseamnă că nu mă iubești, evident. Iar noul director nu mă iubește. Mă consideră prea bătrân, asta e realitatea. Se gândește: bătrânul se cramponează, nu vrea să renunțe. Îți dai seama câtă violență!

Ea a râs.

— Din perspectiva actualității, aș defini altfel violența.

— N-ai luat niciodată în serios ce fac. A devenit din ce în ce mai greu. Pe cine pun în ziua de azi pe coperțile revistelor? Pe tinerii realizatori cu moacă frumușică... Trebuie să nu renunți... Niciodată... Nici nu știi cât e de cumplit mediul ăsta.

Trăsăturile lui Françoise s-au crispat într-o expresie sfidătoare.

— Ba știu. La un anumit nivel, să fii jurnalist înseamnă să știi să gestionezi presiunea. Chiar am de furcă, te rog să mă crezi, cu cei care se plâng de articolele care nu le convin, care se consideră denigrați la cea mai măruntă critică, cu telefoanele venite de la politicieni sau de la agenții lor, cu scrisorile incendiare ale cititorilor care amenință că renunță la abonament, cu ziariștii care se revoltă, cu misoginii care nu suportă să fie conduși de o femeie, cu aceia care vor să-mi ia locul... Ca să nu-ți mai pomenesc de violența rețelelor sociale... Astăzi, un bun jurnalist trebuie să aibă cel puțin douăzeci de mii de abonați pe Twitter, altfel spus, să-și petreacă acolo o bună parte din zi; eu am impresia că-mi pierd vremea. Pentru cei tineri, întrupez jurnalismul de pe vremea mămichii, nu mi-au citit

vreodată un reportaj, mă tratează ca p e o relicvă. După cincizeci de ani, femeile devin străvezii, asta e, nu-mi pasă.

— Cum poți fi atât de pesimistă?

— Sunt lucidă: într-o zi o să mă părăsești pentru alta; va fi mult mai tânără, iar pe ea o s-o iei de nevastă.

— Niciodată, m-auzi, n-am să te părăsesc niciodată.

Nu-l asculta, urmărindu-și propriile gânduri.

— La un moment dat, așa se-ntâmplă, atât în viața privată, cât și în cea profesională, trebuie să știi să pleci.

— De ce crezi c-ar fi cazul să las baltă emisiunile? a întrebat Jean, pradă obiceiului de-a raporta totul la el. La un an distanță de prezidențiale? N-am fost nicicând atât de bun ca acum, atât de ofensiv, atât de liber.

Françoise a zâmbit.

— Atât de liber? Ești sigur? După fiecare remaniere, de fiecare dată după alegeri, te străduiești cât poți să fii pe placul noului guvern.

Jean a fost cuprins de iritare:

— Cine poate spune despre sine că e cu adevărat independent? În lumea audiovizualului depinzi de puterea politică, n-ai ce-i face, raportul de forțe devine uneori învoială... Ca să nu mai spun că nu ești în măsură să-mi faci morală... Cine sunt acționarii ziarului tău? Un duo de mari patroni apropiați președintelui...

— Care-i legătura? Nu intervin în conținutul articolelor! Ce crezi? Că o redacție de patru sute de ziariști poate fi dresată ca un cățel?

Jean n-a reacționat. Ea s-a întors ușor, apoi i-a spus sec:

— Ziarul meu o să publice un interviu cu soția ta în ediția de mâine. Directorul editorial a propus să-l anunțăm pe pagina întâi, sub fotografia și articolul dedicate evenimentelor de la Köln.

Cu câteva zile înainte, în noaptea de 31 decembrie 2015 spre 1 ianuarie 2016, sute de nemțoaice se duseseră la posturile de poliție ca să depună plângeri; susțineau că fuseseră agresate sexual și violate într-o piață centrală din Köln, în timpul petrecerii de Revelion – numărul agresorilor era estimat la o mie cinci sute. Câțiva dintre autorii acestor acte fuseseră interogați, cei mai mulți erau imigranți din Africa de Nord, iar această actualitate tragică atrăsese după sine un șuvoi de critici împotriva politicii de reglementare masivă a situației migranților provenind cu precădere din Siria, implementată de Angela Merkel. Claire Farel se detașase încă de la început de intelectualele și politicienele de extremă stângă care susținuseră că se tem că, „în loc să fie condamnate actele de violență comise împotriva femeilor, vor începe instrumentările rasiste". Însăși primărița din Köln, temându-se de o stigmatizare a imigranților, atrăsese atenția asupra pericolului judecării de-a valma a oamenilor, după care le sfătuise inabil pe femei „să stea departe de bărbați" – și tocmai această expresie o determinase pe Claire să răspundă. După cum spunea în interviu, dorea „să trăiască într-o societate în care femeile să nu fie silite să se îndepărteze de bărbați ca să aibă parte de liniște". Fiindcă anumite feministe puneau apărarea străinilor mai presus de cea a femeilor atacate, ea denunța dezechilibrul. Considera această tăcere ca fiind „vinovată". Deși condamna judecarea nediferențiată a unei categorii, refuza să închidă ochii asupra actelor „reprobabile comise de acei bărbați pe teritoriul german. Ar trebui oare să ne ținem gura de teamă că extrema dreaptă va câștiga puncte? Aceste femei primesc o somație cumplită... *Țineți-vă gura, pentru că, dacă vorbiți, veți face jocul fascismului.* E o greșeală și, din perspectiva luptei feministe, o umilință. Îi dăm în vileag pe responsabili pentru ceea ce fac, nu pentru ceea ce sunt. Se cuvine ca femeile agresate să fie ascultate și înțelese, iar agresorii, oricare vor fi fost ei, să fie pedepsiți".

— Nu mi-a plăcut interviul, a continuat Françoise, l-am criticat public ieri, în ședința de redacție. Îi va stigmatiza și mai puternic pe străini în Germania, dar și în Franța, cu precădere pe musulmani.

— Îmi ieșise din cap că sunt îndrăgostit de o islamo-stângistă, a glumit Jean.

— Nu mai face pe ideologul, nu față de mine.

Claude a început să latre, dându-le roată.

— Bine, o să plec, discuția e zadarnică.

— Dimpotrivă, subiectul trebuie comentat. Azi îl am în emisiune pe ministrul de Interne; echipa mea a făcut un reportaj care arată că municipalitatea din Köln a încercat să înăbușe afacerea. O să am prilejul să aduc din nou în atenție locul islamismului în Europa.

— Islamismul... Nu te-ai săturat să ne servești pocnitori de-astea, ca toți ceilalți? Ce de prieteni o să-ți mai faci... La cea mai mică greșeală, televiziunea o să încerce să te zboare...

— Dac-ai ști câți vor să-mi ia locul...

— Știu.

— Mai mulți decât îți închipui...

— Până unde ai fi în stare să mergi ca să-ți păstrezi emisiunea?

Jean a pufnit în râs:

— Până la capăt.

3

În timpul întâlnirii literare pe care Adam Wizman o organizase pentru elevii săi la școala evreiască unde preda franceza, Claire citise un fragment din cartea ei, precum și un extras din *Al doilea sex* de Simone de Beauvoir. În decurs de șase luni, Adam îi trimisese mai multe scrisori ca s-o convingă să vină acolo. Pricepuse că reticența lui Claire se datora, în parte, caracterului confesional al școlii; stăruise, afirmând că-și dorește ca elevii lui să aibă acces la marile texte feministe și, mai cu seamă, la scrierile lui Simone de Beauvoir, cărora Claire le consacrase o carte. Își pusese elevii să studieze textul înainte de venirea lui Claire, aceasta răspunsese tuturor întrebărilor adresate de liceeni, însă a doua zi Adam fusese convocat de conducerea școlii: doi dintre elevi le povestiseră părinților că eseista evocase locul femeii și al căsătoriei „în termeni care contravin învățăturilor din Tora". Părinții, înștiința direcțiunea, se aflau „în stare de șoc". Motivul, următoarea frază: „Drama căsătoriei nu este că nu asigură femeii fericirea pe care i-o promite – nu există garanții pentru fericire –, ci că o mutilează, hărăzind-o repetiției și rutinei". În acel mediu evreiesc conservator, căsătoria rămânea un act suprem, mult prețuit și sacralizat; viața cotidiană se încadra în preceptele iudaismului, rolurile erau riguros alocate și, chiar dacă marea majoritate a părinților afișa deschidere spirituală și întâmpinase cu entuziasm vizita lui Claire, o minoritate exercitase presiuni asupra direcțiunii, mărturisindu-și teama față de „influența nefastă

pe care *această femeie* ar putea s-o aibă asupra fiicelor lor". După eveniment fusese inițiată o petiție, iar Adam primise un avertisment. Așa debutase relația lor: sub semnul unei amenințări. Veneau din două lumi radical diferite. Adam Wizman se născuse și crescuse la Paris, în arondismentul al XX-lea, în sânul uneia dintre acele familii evreiești protectoare și iubitoare care își făceau un țel fundamental al vieții din educația odraslelor și din aplicarea a ceea ce numeau cu cert orgoliu „valorile evreiești". Originari din Africa de Nord, părinții lui sosiseră în Franța la începutul anilor șaizeci, năzuind ca progeniturile lor să aibă parte de o ascensiune care lor le fusese răpită de constrângerile exilului: tatăl era contabil; mama, asistentă socială într-o organizație de ajutorare a copiilor, evrei tradiționaliști, păstrători ai ritualurilor în spațiul domestic, dar mai degrabă laici în cel exterior. După un masterat în literaturi moderne la Sorbona, Adam primise un post de profesor la Toulouse, unde o întâlnise pe cea care, șase luni mai târziu, avea să-i devină soție, tânăra Valérie Berdah, de profesie tehnician dentar. O brunetă scundă, cu ochelari, cu ochi căprui bătând în verde, cu piele albă, cam corpolentă, mereu zâmbitoare, care fusese partenera ideală: voioasă, iubitoare, înțelegătoare. Aveau împreună două fiice, pe care le înscriseseră, la cererea lui Valérie, la o școală ebraică ce devenise, câțiva ani mai târziu, în 19 martie 2012, ținta unui atentat în care își aflaseră moartea, în condiții înspăimântătoare, trei elevi și un tată, asasinați de un islamist radical. În Franța anului 2012, un bărbat pătrundea într-o școală ca să împuște niște copii pentru că erau evrei și filma toată crima cu o cameră GoPro fixată pe piept. Franța, năucită, asista la resuscitarea, sub o nouă formă, a unei barbarii pe care o credea apusă și încerca să analizeze, fără să izbutească, mecanismul înfiorător ce dusese la propria ei dezagregare. Adam și soția lui își retrăseseră fetele de la școală fără să mai stea pe gânduri, după care se hotărâseră,

asemenea multor apropiați ai lor traumatizați de tragedie, să părăsească Franța. Toate conversațiile lor se încheiau cu aceeași concluzie sumbră: evreii din Europa trebuie să înceteze să mai ascundă realitatea unui antisemitism ucigaș. Mai puteau rămâne câțiva ani ca să câștige timp, optând pentru o politică de amânare și o negare hipnotice, dar, mai devreme sau mai târziu, ei sau copiii lor aveau să fie siliți să părăsească Europa ca să se pună la adăpost de o eventuală amenințare, sătui să tolereze inacceptabilul în numele păcii sociale și, prin forța împrejurărilor, de teama extincției. Cartea de căpătâi a lui Adam era *Dispariția*[1] lui Georges Perec. Îi povestea lui Claire că, potrivit tradiției ebraice, lumea fusese creată din litere. Retragerea unei singure litere din textul original al Bibliei îi schimba complet înțelesul. Era convins că acea constrângere pe care și-o impusese Perec – să scrie renunțând la folosirea literei „e" – trăda în mod inconștient posibilitatea, încă vie printre evrei, a propriei lor dispariții. *Să trăiești fericit ca un evreu în Franța.* Adam își însușise această străveche zicală până în 2012, însă în ziua când teroristul intrase în școala fiicelor sale ca să le ucidă, se hotărâse să renunțe la ea. În graba momentului se stabiliseră în Israel, la Ra'anana, un oraș cu aproximativ optzeci de mii de locuitori, aflat la nord de Tel Aviv, unde trăiau numeroase comunități de imigranți, originare cu precădere din Franța – în trei ani, aproape douăzeci de mii de evrei francezi emigraseră în Israel –, închiriaseră un apartament pentru șase luni, dar experiența fusese dezastruoasă. Chiar dacă Adam era profund atașat de acele meleaguri, înțelesese că nu avea să se integreze decât cu prețul unei deformări a propriei ființe, și nu era pregătit pentru așa ceva. Nu era pregătit

1. *La Disparition*, roman publicat în 1969, care în cele 300 de pagini ale sale nu conține nici măcar o singură dată litera „e", probabil cea mai utilizată vocală din limba franceză.

să îndure apăsarea agresivă pe care o genera cotidianul în această țară, nu era pregătit – el, care nu cunoscuse decât singurătatea minorităților – să trăiască printre alți evrei ca și el. Se simțise stingher în acest climat de familiaritate permanentă și, deși atunci când călătorea în străinătate era mereu surprins de sentimentul de apropiere și de fraternitate care se năștea în el de îndată ce întâlnea alt evreu, în Israel nu simțise nici cea mai măruntă complicitate cu cineva. Și mai era ceva care-l măcina și despre care nu îndrăznea să vorbească: lipsa conștiinței politice a celor care plecaseră odată cu el și din aceleași motive – conflictul israeliano-palestinian nu mai era decât o realitate abstractă, negată, o fatalitate căreia nimeni nu-i căuta o soluție, fiecare acceptând, în numele propriei siguranțe și liniști, o derută morală de care totul, în iudaismul umanist din care se revendica, s-ar fi cuvenit să-l ferească. Prin urmare, reveniseră în Franța, descurajați de evidența eșecului și a suferinței trezite de acesta. La întoarcere, Adam primise acel post de profesor de franceză la școala evreiască. Trăise împreună cu familia în izolare, singura lor formă de viață socială fiind existența comunitară; exact în această perioadă, soția lui devenise o practicantă asiduă. Începuse prin a-și schimba prenumele din Valérie în Sarah. Înlocuise pantalonii cu fuste până la pământ, tricourile decoltate cu pulovere largi, cu mâneci lungi, și-l anunțase pe Adam că dorește să-și acopere capul – avea să poarte batic – și să respecte mai strict interdicțiile alimentare, sabatul și „legile purității familiale" – rânduieli foarte exacte, ce îi interziceau femeii să fie în contact cu soțul ei douăsprezece zile începând cu prima zi a ciclului, timp în care, la căderea nopții, trebuia să se cufunde într-o baie rituală, cu apă de izvor, ca să se *purifice*. Nu dormeau împreună – în această perioadă, soția se culca pe o saltea pusă direct pe dușumea, împotriva voinței lui Adam, care nu suporta să-i vadă trupul lungit pe jos – și, într-o zi, s-a săturat să se tot vadă lipsit de dorință și de viitor.

Vreme de douăzeci de ani îi fusese credincios acestei femei care-l încuraja ca un şef de echipă, în timp ce ea avea grijă de educaţia copiilor; era una dintre acele femei *aprige* ridicate în slăvi de iudaism şi pe care el le glorifica, la rugămintea ei, în fiecare vineri, printr-un cânt tradiţional intitulat „Femeia preacinstită", dar la patruzeci şi doi de ani, când avea sentimentul că trăieşte cu o persoană complet străină, a întâlnit-o pe Claire, a descoperit flacăra iubirii şi a sexului, iar viaţa lui s-a schimbat peste noapte, devenind „o luptă împotriva tentaţiei de-a spăla putina şi de-a lăsa totul baltă".

Absolutismul ca auxiliar al dorinţei – ea şi Adam nu s-au mai despărţit de-atunci, deşi, în momentul când se întâlniseră, nici unul nu căuta o aventură; nici unul nu dorea să pună la încercare echilibrul familiei, erau amândoi nişte iscusiţi falsificatori ai fericirii conjugale. Erau daţi ca exemplu. Modele de *stabilitate*. O ficţiune necesară într-o societate care făcuse din afişarea bunăstării virtuale un barometru al reuşitei sociale. Mai era şi altceva: fuzibilul identitar, sau ceea ce Adam numea „povara evreităţii" şi care, preţ de un an, îl oprise să facă o alegere radicală şi să-şi schimbe viaţa. După două luni de relaţie, Adam îi mărturisise lui Claire că nu putea să-şi ia nici un angajament faţă de ea pentru că nu se simţea în stare *să-şi compromită căminul* – un cămin *evreiesc*, cu tot ceea ce acest atribut coagula în materie de îndatoriri şi de obligaţii morale, de imperative religioase şi de nevroze sectare –, nici să părăsească vila unde se mutase împreună cu familia sau să declanşeze o despărţire care să-l împiedice să-şi vadă zilnic fiicele. Avea nevoie de o anumită siguranţă pe care Claire n-ar fi fost în stare să i-o ofere. Aşadar, timp de un an se mulţumiseră cu această iubire paralelă. Când aveau posibilitatea, îşi petreceau ziua împreună făcând dragoste, iar când se întorceau acasă, o luau de la capăt cu sentimentul de vinovăţie, cu vechea nevoie de cumpătare şi linişte. Adam se confrunta cu întrebările

afectuoase ale soției: *Cum ți-a mers azi? Ai avut spor la lucru?* Ce-ar fi putut să-i răspundă? În ziua aceea fusese preocupat să *juiseze*, un verb căruia de-abia acum, la peste patruzeci de ani, îi descoperise valențele subversive. Sexul, singura eliberare vitală ce-l ferea de astenia în care-l cufundase vreme îndelungată drama lui personală. Până atunci nu explorase sexualitatea decât prin prisma unei vieți conjugale senine, o experiență plăcută, reglementată și simplă de care cu timpul ajunsese să se dispenseze pentru că semăna prea mult cu un exercițiu de igienă și nu-i inspira nevoia de repetiție; și, deodată, cunoscuse tot ceea ce pasiunea amoroasă putea oferi mai intens, dar și mai distructiv – înflăcărarea și zbuciumul, plăcerea și dezechilibrul interior, abandonul, epuizarea totală – și, de fiecare dată când se întorcea acasă, stors de vlaga pe care această relație o presupunea, era convins că nu va avea niciodată curaj să părăsească o viață căreia îi durase temeliile de dragul unei povești ce înflorise la umbra unei corespondențe secrete, în mare parte erotice, și care nu fusese confruntată cu realitatea și cu experiența intimității cotidiene – cu viața *adevărată*. Întâlnind-o pe Claire, percepuse dimensiunea reală a propriei alienări, prețul pe care trebuia să-l plătească pentru liniștea lui conjugală: alături de ea, își schimbase modul de-a gândi; alături de ea, avea în sfârșit să devină un bărbat în acord cu sine. Da, însă un bărbat exclus din comunitatea sa. Un paria. Un evreu vinovat că și-a părăsit căminul. Rușinea – nu era pregătit pentru așa ceva; de aceea, luni întregi refuzase orice formă de angajament. Fusese crescut cu obsesia păstrării specificului evreiesc. De câte ori nu auzise, oare, această frază în adolescență? Fiind **EVREU**, ai **ÎNDATORIRI**, ești parte a unui **POPOR** căruia trebuie să-i asiguri **SUPRAVIEȚUIREA**.

Despre asta era vorba: o istorie a transmiterii și supraviețuirii într-un mediu ostil, o istorie amplificată de evenimentele recente. În ianuarie 2015 fusese nevoit să îndure altă traumă,

cea provocată de crimele de la *Charlie Hebdo* și de la Hyper Cacher, din zona Porte de Vincennes; dar și moartea a doi polițiști. Grozăvia se repeta. În cele trei zile care au urmat dramelor, nu putuse să lucreze, rămăsese în casă împreună cu soția și fiicele lor, cu obloanele trase. Tragedia lor intimă, destinul comun, condiția lor fragilă îi uneau mai mult decât orice formă de iubire. La începutul relației cu Claire, când senzualitatea îi anihila capacitatea de-a se gândi și la altceva decât la sex, a fost de câteva ori la un pas de a-și face bagajele, dar i-a trebuit mai mult de un an ca să îndrăznească să-și anunțe familia că pleacă pentru totdeauna și să se vadă organizând divorțul religios de care ar fi avut nevoie soția lui ca să-și poată reface viața, spunându-i răspicat, de față cu judecătorul rabinic, celei care i le dăruise pe preaiubitele lui fiice, celei care-i sprijinise toate proiectele profesionale, care îl ajutase zi și noapte când era deprimat, când se îndoia de sine, împreună cu care îndurase frica, aceste cuvinte pe care avea să și le reproșeze până la moarte:

Te reneg,
Te reneg,
Te reneg.

Îi fusese teamă să le pună pe fetele sale, care nu cunoscuseră decât rigorile evreiești – iar cea mai tânără o apucase pe același drum spiritual ca și mama ei –, să locuiască sub același acoperiș cu Claire, femeie modernă, laică, atee, care vedea în coabitare expresia plenară a liberului-arbitru și un izvor de îmbogățire spirituală. Se temuse că o va fragiliza și mai tare pe Mila, fiica mai mare, care repeta clasa terminală și părea să nu mai poată ieși din criza personală în care se adâncise după atentatul comis cu trei ani mai devreme în școala ei; fata rămăsese vulnerabilă, se ducea regulat la psihiatru, avea adesea gânduri

morbide, coșmaruri care se încheiau cu focuri de kalașnikov, în fiecare noapte se trezea plângând; iată de ce, luni la rând, Adam se lăsase pradă inerției. Fără să ia în seamă că lui Claire îi plăcea transparența și că avea nevoie de legitimarea unei situații de pe urma căreia suferea mai mult decât el. Câteva luni n-au făcut altceva decât să se despartă și s-o ia de la capăt, conștienți că nu vor mai avea prilejul să întâlnească o complicitate intelectuală și sexuală ca a lor, o iubire extraordinară ca aceasta. Până la urmă ea a capitulat, confirmând astfel adevărul tuturor acelor litanii pe care vreme îndelungată le considerase ridicole: despre criza vârstei de patruzeci de ani, despre nevoia reafirmării de sine, despre deflagrația interioară resimțită de cei care, la această vârstă, au avut prilejul să trăiască, dacă nu o nouă dragoste, măcar o pasiune sexuală înaintea declinului. Într-o dimineață, însă, el a anunțat-o pe Claire că a ales: urma să divorțeze.

În zilele dinaintea despărțirii, Adam încercase să-și închipuie toate reacțiile posibile ale soției sale atunci când avea să-i dea de știre că părăsește domiciliul conjugal pentru că iubește altă femeie. Își imaginase că va plânge, că-i va arunca lucrurile, că-l va insulta poate, că-l va amenința că-i distruge viața, că nu-l va mai lăsa să se apropie de fiicele lor; era convins că va căuta mediatori care să-i împace sau care să-l aducă cu picioarele pe pământ: rabin, prieteni, cunoștințe, rude, membri ai comunității, dar nici o clipă nu luase în calcul faptul că ar putea fi ignorat. Ea refuzase să-i vorbească, să-l privească, de parcă ar fi devenit cu desăvârșire transparent, de parcă ar fi fost spurcat; o văzuse cum rătăcește din cameră în cameră, îndeletnicindu-se cu ale ei, fără să arate vreun semn de tulburare; îi dădea de înțeles că nu mai există pentru ea: putea să gesticuleze, să vorbească, să mănânce, să colinde prin apartament, degeaba, era mort pentru ea. A doua zi îl anunța pe

directorul școlii unde preda Adam că acesta o părăsise pentru o „non-evreică cu care întreținea de mult o relație adulteră". A fost demis. Și-a umplut o valiză cu lucruri personale și s-a dus la Claire, într-o cameră de hotel parizian. Câteva zile mai târziu, închiriau un apartament mobilat în arondismentul al XIII-lea din Paris și se mutau împreună.

4

Când a aflat că părinții lui se despart, Alexandre n-a părut deloc tulburat. Maică-sa l-a anunțat la telefon, în toamna anului 2015, iar el n-a catadicsit să întrebe decât: *la cine o să locuiesc când vin la Paris?* Îi răspunsese că va sta la tatăl lui, pentru că apartamentul îi aparținea, iar locuința pe care ea o închiriase împreună cu noul ei partener de viață era prea mică. Alexandre îi purta pică maică-sii pentru că se mutase pe furiș, în lipsa lui, ca să nu fie nevoită să se justifice, fusese slabă de înger, asta simțise el aflând la telefon, de la mii de kilometri distanță, vestea divorțului; însă când venise prima oară la Paris, cu prilejul vacanței de Thanksgiving, jucase rolul pe care i-l atribuise mama lui, cel al fiului înțelegător și conciliant, deși nu visa decât un singur lucru: „să arunce totul în aer". Nu îndrăznise să-i spună lui Claire ce crede despre Adam Wizman și despre fiicele sale, în schimb se spovedise tatălui său, pe care îl simțea un interlocutor plin de bunăvoință, care avea să-i dea apă la moară, un aliat pe cinste, fericit să audă că alesul e un tip banal și că fiicele lui, „două evreicuțe cam inhibate", nu sunt în stare să găsească „nici un subiect serios de conversație și îngână câte o rugăciune de fiecare de dată când duc ceva la gură". În ziua când se întâlniseră, Adam se interesase de studiile lui, apoi îi arătase poze cu cele două fete, Noa și Mila, care apăruseră ulterior și ele în restaurantul cușer unde stabiliseră să se vadă. Mila era o tânără brunetă cu piele foarte albă, de înălțime medie, subțire; Claire îi spusese despre ea că

scăpase dintr-un atentat cu trei ani și jumătate în urmă și că rămăsese cu o frică și o hipervigilență patologice; făcea, în mod vădit, eforturi să și le stăpânească. Noa, mezina, avea părul șaten-roșcat și purta niște veșminte care îi acopereau tot trupul. Au schimbat câteva vorbe, după care și-au dat seama că nu au nimic în comun. Și-atât. De data asta, Alexandre nu plănuise să se mai vadă cu ele, preferând să stea la tatăl lui, în apartamentul de pe avenue Georges-Mandel, unde locuia singur, pentru că Jean se hotărâse să doarmă la birou. Avusese dintotdeauna o relație specială cu părinții, un soi de amestec de afecțiune sinceră și neîncredere. Știa că este obiectul admirației lor, dar nu avusese niciodată parte de manifestări de tandrețe fizică; în familia lor, nu se sărutau niciodată, sau aproape niciodată. Se trezise deja, trebuia să se pregătească pentru niște interviuri de angajare la Google: mulți candidați, doar câțiva aleși, trebuia să fie printre aceștia din urmă.

Vreme îndelungată, viața lui se rezumase la un singur cuvânt: performanță. Primul în clasă încă de la începerea cursului pregătitor din școala primară, fusese remarcat de profesorii care au urmat; la vârsta de trei ani știa să citească, să numere și să scrie. Fusese instruit într-un celebru liceu parizian unde, an de an, obținuse diploma de excelență; intrase la clasa pregătitoare[1] științifică cea mai apreciată, după care fusese admis la Politehnică la doar nouăsprezece ani, al treilea pe listă, și,

1. În Franța, clasele pregătitoare pentru marile facultăți (*grandes écoles*) sunt filiere de învățământ superior foarte selective, găzduite în general în licee. Numite îndeobște *classes prépas* sau *prépas*, îi selecționează pe elevi pe bază de dosar după bacalaureat și îi pregătesc între 1 și 3 ani pentru concursurile de admitere la anumite *grandes écoles* (școlile normale superioare, școlile de comerț, școlile politehnice etc.).

ca o încoronare a unui parcurs fără cusur, fusese primit la Universitatea Stanford din California – a doua în clasamentul mondial –, unde se afla de șase luni, cu șaizeci de mii de euro pe an taxa de școlarizare, într-adevăr, dar având parte de cea mai bună educație cu putință. Aceasta era latura lui solară, socială. Cea întunecată: fusese un copil prea sensibil, închis în sine, timid. În clasa pregătitoare, avusese constant impresia că i se pun piedici, că e împins spre eșecuri și, la câteva săptămâni după intrarea la Politehnică, avusese o cădere nervoasă. Urâse instrucția militară pe care școala i-o impusese în prima lună, sistemul ierarhic care-l luase prin surprindere, acea brutalitate nouă pentru el, i se păruseră de nesuferit disciplina severă, tirania aceea de fond și instrucția pe care trebuia s-o execute în fiecare zi în baza militară din La Courtine sub comanda superiorilor săi, niște indivizi pe care-i disprețuia. Se văzuse silit să renunțe dintr-odată la dinamica intelectuală pe care și-o impusese în timpul celor doi ani de pregătire intensivă și să devină un corp în mișcare, mobilizat spre efort, mereu pus la grele încercări și, după trei săptămâni, încercase să se sinucidă. Se trezise la spital, într-o stare de oboseală și de suferință fără margini, dar ieșise de-acolo primind asigurări că nimeni n-o să afle ceva, veștile circulau iute – angajatorii începuseră deja să-i identifice pe antreprenorii de mâine prin LinkedIn. În toată această perioadă, părinții fuseseră alături de el, ba chiar îl protejaseră peste măsură. În mai puțin de doi ani, trei studenți de la marile facultăți își luaseră viața. O slăbiciune pricinuită de climat, prea multă presiune: sinuciderea rămânea unul dintre subiectele tabu ale acestor instituții care creau elitele națiunii, totul era astfel rânduit încât să se evite trecerea la fapte; în universitățile americane, niște câini ciobănești polonezi, albi și lățoși, prietenoși și blânzi, fuseseră special puși la dispoziția studenților ca să le ofere *tandrețe și alinare*. După o lună de instrucție la baza militară, Alexandre a făcut

un obositor stagiu de şase luni într-un internat de excelenţă din sudul Franţei, unde erau adunaţi elevi străluciţi, proveniţi din medii defavorizate, pe care statul încerca să-i salveze, lor le predase cursuri intensive de matematică. Alesese acest stagiu din interes, convins că dimensiunea lui socială avea să-i impresioneze pe viitorii recrutori, mai ales în Statele Unite, unde promovarea diversităţii rămăsese o ţintă esenţială; lui, de fapt, nu-i prea păsa de poveştile cu reprezentarea şi egalitatea, universul său era limitat la câteva arondismente pariziene şi la două regiuni din Franţa, dar, în ciuda oricăror aşteptări, experienţa îi plăcuse atât de mult, încât păstrase legătura cu elevii pe care avusese şansa să-i instruiască. Îi reîntâlnise cu prilejul precedentei lui veniri în Franţa ca să-i ajute să-şi perfecţioneze CV-urile şi dosarele de admitere la anumite universităţi internaţionale de prestigiu. Unii plăteau pentru asta sau cereau ajutorul părinţilor. Dar ceilalţi? Cei ai căror părinţi n-aveau nici resursele financiare necesare, nici nivelul de instruire solicitat? CV-ul însemna munca de-o viaţă. Alexandre migălise la al său aşa cum îşi modelează corpul un sportiv de performanţă. Acum se antrena ca să facă faţă unor interviuri orale în engleză, limbă pe care o vorbea curent încă din adolescenţă: pregătire intensivă de la vârsta de trei ani, cursuri private, călătorii periodice în Anglia şi în Statele Unite, tabere de vară la Oxford şi la Harvard – şase mii de dolari pentru cincisprezece zile –, ca să *faci carieră* peste hotare se cuvenea să fii bilingv sau chiar poliglot. Îşi înregistrase pe calculator nişte întrebări-tip. A pornit-o pe prima:

— Ce defecte aveţi? a întrebat vocea de robot.

Alexandre a răspuns numaidecât, într-o engleză perfectă, destins şi fluent.

— Cred că defectele noastre se pot transforma în calităţi, dacă suntem conştienţi de ele. Sunt anxios, simt nevoia să

prevăd și să anticipez totul, însă toate astea pot deveni un avantaj într-un mediu antreprenorial.

Altă întrebare:

— Cum v-ar descrie colegii dumneavoastră?

— Ar spune, fără îndoială, că sunt perfecționist. Sper că ar adăuga că am spirit de echipă și că sunt o persoană de încredere, pe care te poți bizui în orice împrejurări. Cred că ar mai afirma și că sunt ambițios și flexibil, că știu să mă adaptez situațiilor care se ivesc și că țin la etică. În meseria noastră, se întâmplă adesea să te confrunți cu companii ale căror obiective sau mod de funcționare sunt lipsite de moralitate, nu vreau să lucrez în genul ăsta de instituție fiindcă, precum majoritatea studenților pe care-i întâlnesc la cursurile din acest an de la Stanford, vreau să dau un sens vieții mele și să schimb lumea, inoculându-i valori pozitive.

— Care sunt calitățile de căpătâi ale unui mare lider?

— Un mare lider trebuie să fie în stare să conducă o echipă și, la nivel individual, să inspire încredere angajaților, în principal delegându-le anumite responsabilități și punându-i în valoare, oferindu-le un rol activ în viața întreprinderii.

— Ce riscuri v-ați asumat în viață?

Nu-și asumase vreun risc special. Studiase, și-atât. A făcut, totuși, trimitere la o performanță sportivă: la vârsta de cincisprezece ani, împreună cu părinții, cu unchiul Léo și un ghid, escaladase Aiguille du Midi, din masivul Mont Blanc. Apoi a adăugat că pasiunea vieții lui e sportul, cu precădere ascensiunile în condiții extreme.

— Cum v-ați petrecut ultimele două veri?

— Le-am predat cursuri intensive de matematică unor elevi proveniți din medii defavorizate; am făcut și un *trail*, e vorba despre Mandela Day Marathon, la Imbali, în Africa de Sud.

— La ce eveniment istoric ați fi dorit să asistați?

— Nu știu dacă poate fi considerat eveniment istoric, dar mi-ar fi plăcut să mă aflu, la 1 decembrie 1955, în acel autobuz în care Rosa Parks a refuzat să cedeze locul unui pasager alb. Un an mai târziu, Curtea Supremă a Statelor Unite declara neconstituționale legile segregaționiste referitoare la locurile din autobuze, iar Rosa Parks lupta alături de Martin Luther King.

— De care dintre realizările dumneavoastră sunteți cel mai mândru?

— Sunt mândru de educația feministă pe care mi-a dat-o mama mea. Am o viziune perfect egalitaristă asupra raporturilor bărbat / femeie. Am văzut-o adesea pe mama având parte de un tratament nedrept, de comentarii sexiste, munca îi era subestimată de anumiți colegi, vorbea deschis cu noi, aceste lucruri o storceau de energie, dar se lupta, nu se victimiza, sunt așadar destul de mândru că am petrecut o vară întreagă citind o antologie a marilor texte feministe din secolul XX.

S-a oprit. Găsea că e prea afectat, simplist, demagog. Ura sentimentalismul. A trecut la întrebarea următoare:

— Vorbiți despre cel mai mare eșec al dumneavoastră.

Era întrebarea de care se temeau toți candidații. Pentru că, în același timp, trebuia să te prezinți ca o persoană cu aptitudini, cu intuiție, cu vocația succesului, capabilă să se ridice din nou după fiecare eșec. Cine susținea că n-a dat niciodată greș părea suspect, dar nimeni n-avea chef să se prezinte ca un *loser* total.

— La optsprezece ani am scris o culegere de nuvele. Întotdeauna mi-a plăcut să scriu, citesc mult, încă din copilărie. Am trimis volumul către treizeci de editori, complet anonim, pentru că nu voiam să-i cer nimic mamei, care e eseistă. Voiam să fiu judecat doar după ce scrisesem. N-am primit decât răspunsuri negative. După această experiență, am avut un puternic sentiment de eșec. Trei ani mai târziu, am pigulit la una dintre

nuvele, am participat la un concurs organizat de o revistă studențească și am câștigat premiul al doilea.

Vorbea prea mult despre maică-sa. Avea să lase impresia că e un student influențabil, dependent, legat de mămica. Deodată, i-a vibrat telefonul – primise un mesaj pe LinkedIn –, l-a citit imediat: „Salut, Alexandre, numele meu este Kevin și sunt coordonator al donatorilor de la banca de spermă din California. Te contactez pentru că am văzut în profilul tău că ești actualmente student la Stanford și credem că ai fi o excelentă alegere. Așa încât, dacă tu sau unul dintre prietenii tăi sunteți interesați, veți găsi toate detaliile despre modul de funcționare, compensația financiară și condiții dând clic pe următorul link". A dat clic: o mie cinci sute de dolari pe lună pentru câteva picături de spermă, ideea era atractivă. A vizualizat profilurile, solicitanții își puteau alege donatorul, fizicul acestuia, originea socială, etnică, religioasă, nivelul său de studii. Ironie a sorții, unii erau dispuși să plătească o avere pentru ca el să fie tatăl copilului lor, în vreme ce femeia pe care o iubea avortase cu șase luni înainte. În primăvara anului 2015, în timp ce-și efectua stagiul din anul al III-lea la cabinetul ministrului Economiei, avusese o relație cu o consilieră de treizeci și patru de ani, Yasmina Vasseur. Absolventă a Facultății de Științe Politice și a ENA[1], Yasmina Vasseur se trăgea, dinspre mamă, din marea burghezie tunisiană, și era franceză după tată. Nu-i promisese nimic, era mai în vârstă decât el, voia o carieră politică, trebuia să aibă un parcurs fără erori, era de neconceput altfel. Au trăit o poveste fierbinte, care s-a

1. École Nationale d'Administration (Școala Națională de Administrație), cea mai prestigioasă dintre „marile școli" cu profil politic și economic din Franța, absolvenții săi ocupând prin tradiție posturile-cheie în administrația publică a Franței și a altor țări francofone.

încheiat tragic atunci când Yasmina a descoperit că e însărcinată. A avortat și apoi l-a părăsit.

A verificat numele persoanelor care-i consultaseră recent pagina de LinkedIn: apărea numele lui Adam Wizman. Nu-l acceptase printre contactele sale atunci când acesta i-o ceruse. Dacă Adam ar fi lucrat la una dintre acele companii unde voia să ajungă, ar fi făcut un efort. Dar, în condițiile date, ce beneficiu i-ar fi putut aduce un profesor aflat în șomaj? Se culca cu maică-sa, ceea ce nu-l transforma într-un apropiat. A închis pagina și a dat curs altei întrebări. „Care a fost cea mai grea încercare prin care ați trecut?" Nu putea răspunde decât printr-o minciună, fiindcă adevărul – faptul că voise să-și pună capăt zilelor – l-ar fi descalificat fără drept de apel. Să spună oare că, în momentul când mama lui se îmbolnăvise, fusese paralizat de spaima că o va pierde? Nu, nu trebuia să vorbească despre mama lui și, în plus, nu era în stare să pronunțe cuvântul „cancer" fără să tremure. Recitea adesea cuvintele pe care Steve Jobs le rostise în fața studenților de la Stanford cu zece ani înainte, în iunie 2005, pe vremea când aflase că e bonav de cancer: „Moartea este, probabil, cea mai reușită invenție a vieții. Reprezintă agentul schimbării în viață. Șterge ce e vechi ca să facă loc noului. Acum voi sunteți noul, dar într-o zi nu foarte îndepărtată veți deveni vechi și veți fi dați deoparte. [...] Timpul vostru e măsurat, așa că nu-l irosiți trăind viața altuia". Erau singurele învățăminte cu care se alesese de pe urma acestor încercări: totul, în orice clipă, se putea întoarce cu susul în jos.

5

După episodul cu boala, Claire își făcea anual analizele – probe de sânge, radiografii, ecografie. Era, de fiecare dată, un moment de mare tensiune emoțională, care o obliga să ia calmante, soluția chimică îi strunea oarecum spaima până în clipa când întindea antebrațul spre asistenta care-i lua sânge sau când trecea pragul cabinetului medical ca să-și facă acea mamografie amânată în repetate rânduri. Lupta aproape zilnic împotriva atacurilor de panică ce o năpădeau de cum i se insinua în minte gândul la o recidivă. Boala i se declanșase când avea treizeci și opt de ani. Fusese operată o dată – când i s-a scos nodulul care i se formase în sânul drept, după stabilirea caracterului său malign, precum și o mică parte din sân –, și apoi încă o dată, câteva luni mai târziu, ca să i se reconstruiască zona amputată. Trecuse prin ședințe de radioterapie și chimioterapie. De-a lungul întregii perioade de tratament, purtase cu ea un text al lui Susan Sontag, *Boala ca metaforă*, pe care intelectuala americană îl scrisese după ce avusese cancer la sân: „Boala este partea întunecată a vieții, o cetățenie mai împovărătoare. Fiecare nou-născut deține două cetățenii, una în împărăția celui sănătos, alta în împărăția celui bolnav. Deși preferăm cu toții folosirea doar a pașaportului prielnic, mai devreme sau mai târziu fiecare din noi este obligat, fie și numai pentru o clipă, să se identifice el însuși cu cetățenii celuilalt spațiu“[1]. Îl

1. Susan Sontag, *Boala ca metaforă*, traducere și prefață de Aurel Sasu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995.

recitise chiar în dimineața când îi mărturisise lui Jean că avea să-și facă examenul medical în ciuda spaimei sale obsesive, iraționale, față de boală. De fiecare dată când deschidea discuția, Jean schimba iute subiectul, de parcă simpla sa evocare ar fi fost de ajuns ca să-i cotropească trupul de om *sănătos*, să-l contamineze. Lui Adam îi spusese că-și face un control medical „important", fără să-i precizeze care anume, încă se afla în acea fază de hipnoză a iubirii care nu-i dădea voie să tulbure o pasiune curată prin considerații funeste. Nici n-ajunsese bine la spital, că el îi și trimisese două mesaje în care-i spunea că se gândește la ea și că o iubește.

Întârziase la control, i-a cerut scuze secretarei cu o gravitate ușor patetică, aici raportul de forțe se inversa, se simțea dependentă, nu mai era femeia liberă, emancipată, sigură pe sine, ci o pacientă descurajată, o lighioană micuță și flască, înspăimântată, care-și aștepta execuția. A luat loc în sala de așteptare, a răsfoit o revistă. O brunetă de vreo cincizeci de ani i-a rostit numele și i-a cerut s-o urmeze. Claire s-a închis într-o cabină, și-a scos puloverul, sutienul – avea un trup ferm, modelat în ceasurile de sport pe care și le impunea zilnic din simpla plăcere de a-l auzi pe Adam exclamând când o vedea goală: „Ești atât de frumoasă, mă exciți" –, apoi a pătruns în sala de radiografii. Și-a așezat sânul pe un mic suport metalic rece, de parcă ar fi fost cadavrul unui rozător micuț care a fost jupuit de viu. Operatoarea a lipit-o strâns de aparat: „O să vă doară un pic, s-ar putea să piște". Claire a simțit o durere acută. Îi era strivit nu doar sânul, ci întreaga ființă; niciodată nu devenea atât de conștientă de propria vulnerabilitate ca în decursul acestor controale medicale în timpul cărora avea senzația că e supusă unor forțe tainice, capriciilor sorții. Operatoarea a dispărut să facă clișeul. „Țineți-vă respirația!" Claire și-a ținut-o, a numărat până la zece. „Respirați!" Tehniciana a apărut din

nou și i-a reașezat sânul, cerându-i de astă dată să ridice mâna. Mușchii lui Claire au fost străfulgerați de o crampă. „Sunteți prea tensionată, inspirați calm. Parcă ați înlemnit. Haideți, lăsați-vă moale!", a spus tehniciana, frământându-i cu degetele pielea brațului. Murea de frică. O frică violentă, imposibil de ocolit, de stăpânit, de domolit. De pe urma acestei spaime avea să rămână doar un peisaj interior pustiit, o antecameră a neantului. Nu va crâcni, va îndura neclintită disconfortul. Examinarea a durat câteva minute, apoi Claire s-a îmbrăcat la loc și s-a întors în sala de așteptare. Secretara i-a spus că doctorul avea s-o primească și să-i comunice rezultatele.

Aștepta de mai bine de douăzeci de minute, schimbând din când în când mesaje cu Adam. S-a ridicat și a întrebat-o pe secretară: e cumva semn rău? Secretara i-a răspuns că trebuie să aibă răbdare și a îndemnat-o să se așeze din nou. De fiecare dată, aceeași îngrijorare. Doctorul – un bărbat de vreo cincizeci de ani cu o coamă de păr cărunt, notat cu cinci stele pe Google – s-a ivit și i-a făcut semn lui Claire să-l urmeze. A intrat într-o săliță, și-a scos din nou sutienul și s-a lungit pe patul de examinare. Doctorul i-a împrăștiat un lichid translucid și vâscos pe sâni, i-a plimbat sonda deasupra, întrebând-o dacă în prezent scrie ceva. I-a răspuns în doi peri, fiecare mușchi i se contracta sub efectul anxietății: da, scria un nou eseu. „Precedentul mi-a plăcut foarte mult". A scăpat un „Mulțumesc" șoptit. Stătea să dea în plâns.

— V-am auzit ieri la radio vorbind despre violurile din Köln. Aveți dreptate, nu putem accepta ca niște oameni să vină peste noi și să ne bage pe gât cultura lor și o religie care umilește femeia. Indivizii ăștia care violează europence ca și cum ar fi un lucru firesc mi se par josnici. Nu doar că le îngăduim asta, dar mai trebuie să-i și reabilităm de teamă că vom fi considerați rasiști?

— N-am spus așa ceva, m-ați înțeles greșit, am dat un interviu, va fi publicat mâine.

Răspunsese cam acru. Publicarea interviului o îngrijora. Cuvintele aveau să-i fie deformate, trunchiate, răstălmăcite, se temea de impactul pe care îl vor avea asupra opiniei publice. A rămas cu ochii ațintiți la ecran, crezând, de fiecare dată când se ivea vreo pată alburie, că deslușește o tumoare. El i-a apăsat sonda în jurul sfârcurilor, a plimbat-o o vreme, răgaz care i s-a părut o veșnicie, apoi a anunțat-o că totul e în regulă. În sfârșit a putut să respire. I-a mulțumit, a ieșit din salon și și-a deschis telefonul, avea mai multe SMS-uri de la Adam, voia să știe dacă e bine. Mai primise și două mesaje de la Jean: „Nu uita de ceremonia de la Élysée din seara asta. Contez pe tine!", „Dacă îmi este (încă) îngăduit, mi-aș dori să porți rochia Armani pe care ți-am dăruit-o". Ar fi vrut să-i răspundă „Du-te-n mă-ta!". Dar cum actele de divorț nu fuseseră încă semnate, i-a scris: „Contează pe mine".

6

De fiecare dată când intra în clădirea postului TV, o construcție înaltă de sticlă ce domina Parisul, Jean Farel simțea un soi de căldură interioară – nu atât locul îl încânta, cât atenția de care avea parte de îndată ce trecea de filtrul de siguranță, acele semnale de stimă a căror expresie, adesea servilă, îi amintea cât e de important. Avea puterea în mână și, de ani de zile, o exercitase în toate chipurile posibile; sfârșise prin a-și afla echilibrul respectând două imperative: *să controleze totul, să nu se dea bătut*, deși în public afirma: *n-am încercat niciodată să fiu stăpân pe propria viață, întreaga mea carieră e rodul întâmplării.*

În ziua aceea, Farel a ajuns către ora 12.30; avea întâlnire cu Francis Ballard, noul director de programe. Secretara l-a rugat să aștepte. Pe culoar s-a întâlnit cu Patrick Lavallier, fost realizator TV. Vedetă a anilor optzeci, Lavallier se străduia cu disperare să revină pe ecrane. Farel văzuse destui foști realizatori pierzându-și emisiunea în doar câteva minute și, prin ricoșeu, statutul. Se intersecta cu ei când veneau să se milogească pe lângă directorul de programe, propunându-i câte o idee „genială", dovedindu-i, cu scrisori la îndemână, că telespectatorii îi cer să se întoarcă. N-avea chef să fie văzuți împreună. Însă Patrick Lavallier s-a îndreptat spre el și i-a întins o mână jilavă. L-a întrebat dacă e prezent în grila de programe a noului sezon și, fără să aștepte răspunsul, i-a precizat că are două proiecte de emisiune care aveau „să facă furori în intervalul

orar 19-20". Venise să discute subiectul cu Ballard. Farel l-a felicitat, apoi și-a scos telefonul mobil ca să-și citească SMS-urile: Claire îi confirma că va fi prezentă la Élysée.

— Mi-ar plăcea să luăm masa împreună într-una din săptămânile viitoare, ca în vremurile bune, a spus Lavallier cu o intonație cam ciudată, care îi trăda emoția și consumul excesiv de calmante.

Cu cincisprezece ani în urmă, erau foarte apropiați și obișnuiau să ia masa împreună, în cea dintâi vineri a lunii.

— Găsim noi un prilej după ce începe noul sezon, i-a replicat Farel rece, în timp ce-i scria un SMS fiului său: „Nu uita de înmânarea decorației de la Élysée de diseară, la ora 18.00".

— Stabilim de-acum? Când să fie?

— N-am agenda la mine. Te sună secretara mea.

Ușa de la biroul lui Ballard s-a deschis brusc. Farel s-a ridicat, și-a băgat telefonul în buzunarul de la haină:

— *Pe curând.*

S-a îndreptat spre Ballard, un bărbat de vreo patruzeci de ani, corpolent, pe care cu greu îl putea lua în serios, în parte pentru că semăna cu personajul ridicol întruchipat de Rowan Atkinson, Mister Bean, din serialul cu același nume. I-a strâns mâna și a intrat în birou.

— Te-ai întâlnit cu Lavallier? a întrebat Ballard.

— Da, din păcate...

— Ar face orice să se întoarcă pe ecran, nu mai știu cum să-l ocolesc, stă momâie și m-așteaptă, mă pândește.

Într-o zi o să vorbească și despre mine la fel, și-a zis Farel.

— Tare rău a ajuns, a continuat Ballard, tristă situație. Ieri, vedetă a micului ecran, de-acum doar un *has-been*. Se vopsește ca să pară mai tânăr, dar părul îi bate spre mov și nimeni n-are curaj să i-o spună. Înainte să vină face ședințe de ultraviolete, e jalnic... Ai văzut cum s-a rotunjit? Probabil din pricina calmantelor, știi că-ngrașă?

— Nu. Nu obișnuiesc să iau, a zis Jean ca să-și sublinieze disprețul.

— Ce noroc pe dumneata!

Ballard a aruncat pe furiș o privire spre fotografiile de familie care-i umpleau biroul și, după ce a tras aer în piept, a continuat:

— Sper că are familie. E lucrul cel mai important, nu-i așa? În meseria asta, fără o familie puternică, ești mâncat.

Farel a încuviințat. Nu îndrăznea să-i amintească lui Ballard de relația întreținută de acesta, în văzul tuturor, cu o realizatoare de douăzeci și patru de ani pe care, de-abia uns director de programe, o pusese în fruntea uneia dintre cele mai importante emisiuni din *prime time*.

— Ce mai fac soția și fiul dumitale? a stăruit Ballard.

Greu de îndurat! S-o ții langa cu familia tocmai acum, când singura lor țintă era să-și păstreze posturile – de-abia numit, Ballard era deja privit chiorâș.

— Foarte bine! Alexandre studiază la Stanford, dar acum se află la Paris pentru câteva zile, iar Claire lucrează la un nou eseu.

— Trebuie că ești foarte mândru, având în vedere că dumneata nu ai studii...

Farel i-a zâmbit, cu dorința ascunsă de a-i trage un pumn în gură.

— Jean, ți-o spun de-a dreptul: audiențele la emisiune nu sunt la înălțime.

— Sunt absolut normale pentru un început de an... O să difuzăm reportajul despre agresiunile din Köln și o să crească brusc.

Ballard nu părea să-l asculte. Bătea darabana pe telefonul mobil, cu un aer vulgar. În cele din urmă a ridicat fruntea și a lăsat ușor telefonul deoparte.

— În curând va trebui să ne gândim să oprim *Grand Oral*, emisiunea a împlinit treizeci de ani, trebuie să ne împrospătăm, lumea vrea schimbare, vrea lucruri noi.

Farel şi-ar fi dorit să pună capăt acestui şuvoi de vorbe, să întrerupă pălăvrăgeala lui declamativă. Şi-a dat seama că între ei există o duşmănie profundă, asumată.

— Vrei să mă treci pe linie moartă din pricina vârstei, nu?

— Nici o legătură....

— Vrei să mă dai afară deşi publicul mă adoră, pentru că mă consideri prea bătrân? Dacă ai şti câte scrisori de susţinere şi de afecţiune primesc zilnic...

— Ştiu că publicul te iubeşte, Jean. Vreau să întrerup emisiunea, n-am nimic cu dumneata. Trebuie să schimbăm peisajul audiovizual. Atât.

Ce bine ştia să simplifice totul: expresii, cuvinte... Îi stătea pe limbă să-l corecteze, să-l umilească.

— Nu lua totul personal. Trebuie să fim în *flow*, asta-i tot.

— De ce să renunţăm la un program care place?

— Ca să creăm un *turn-over*.

Înclinaţia lui pentru anglicisme, iar şi iar, deşi, sub presiunea Consiliului Superior al Audiovizualului, dedicase o zi întreagă ocrotirii limbii franceze la televizor...

— Ştii, am văzut mulţi directori de programe, ei s-au dus, eu am rămas...

Arătându-i un exemplar dintr-un mare cotidian, Ballard i-a răspuns:

— Nu pentru multă vreme. Articolul ăsta o să facă mult rău, şi nu numai dumitale, ci şi postului nostru. Nu ştii să-ţi alegi prietenii, Jean, l-a luat el peste picior.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti.

— Vorbesc despre portretul de la pagina 22. Poftim, e cald, a adăugat el, întinzându-i un exemplar. La urma urmei, e aproape firesc că nu i-a dat nimănui prin cap să te îndemne să-l citeşti. Nu e niciodată prea plăcut să fii numit „om de rahat" de către o persoană la care ţii.

Spusese asta zâmbind. Farel a pălit. A simțit cum inima începe dintr-odată să-i bubuie. Respectivul articol-portret trebuia să apară de-abia peste cincisprezece zile, în ziarul lui Françoise.

— Citește-l și vorbim din nou după emisiune. O să vin să-l întâmpin pe ministru.

— N-o să pot rămâne multă vreme după emisiune, trebuie să merg la Élysée.

— A, da, astăzi ți se decernează decorația.

— Fac asta pentru postul nostru, nu mă topesc după onoruri, cum bine știi, dar, prin mine, postul va fi pus în valoare.

— Ești *corporate*, asta-i bine. O să vin și eu, desigur, nu vreau să pierd o asemenea ocazie.

Farel l-a măsurat din ochi, brusc conștient de importanța propriei persoane. Își dorea ca Ballard să vină, își dorea ca acesta să audă elogiul pe care președintele Republicii avea să i-l aducă în fața întregului stat-major al postului de televiziune.

— O să devii comandor al Legiunii de Onoare?

— Nu, mare ofițer...

— Pasul următor, marea cruce?

Pe chipul lui Farel s-a întipărit un surâs de falsă modestie.

— O să ai asigurate funeraliile la Domul Invalizilor.

Simțea nevoia să-l ia la palme. A afișat un zâmbet artificial și a părăsit încăperea fără să scoată o vorbă. Pe culoar a zărit de departe silueta masivă a lui Lavallier și părul său ale cărui reflexe violacee căpătau o nuanță fluorescentă în lumina neoanelor. Doi agenți de pază îl escortau către ieșire.

7

Poate oare suferința din dragoste să fie considerată cea mai mare încercare a vieții? Orice iubire e o iluzie? Te face iubirea fericit? E oare înțelept să iubești? E iubirea un joc al hazardului? Pe cine iubești când iubești? Poți trăi fără dragoste? Există oare viață după dragoste? Cum să-ți revii mai repede după o despărțire? Alexandre își amintea felul în care Yasmina Vasseur pusese capăt relației lor. A doua zi după avort, încetase fără menajamente să-i mai răspundă la mesaje, îl înlăturase din toate rețelele ei sociale. Unul dintre prietenii lui îi explicase că e vorba de un nou fenomen comportamental: *ghosting*, de la cuvântul *ghost*, „fantomă" în limba engleză. Peste noapte, persoana pe care o iubeai dispărea fără să sufle o vorbă. Era o formă de abandon extrem de violentă, erai șters cu totul din viața cuiva prin câteva clicuri. Insistase, ceruse lămuriri pentru această înstrăinare subită – fără succes –, până în ziua când o întâlnise din nou. Neavând cum să-l evite, ea-i spusese aceste cuvinte de care avea să-și amintească mereu: „Nu știu dacă noua mea funcție este compatibilă cu povestea noastră" – fusese numită directoare de cabinet a ministrului Economiei. Nu voia să-și pună în pericol cariera de dragul unui bărbat mai tânăr, fără slujbă, care nu-i oferea nici o altă garanție în afara certitudinii că va fi iubită nebunește pentru o perioadă pe care nici unul dintre ei nu o putea estima, dar despre care și unul, și celălalt știau că va fi limitată. După despărțire,

Alexandre îi trimisese mai multe mesaje ca s-o revadă, dar ea nu-i răspunsese. Până în ziua precedentă. Trecuseră șase luni de când nu mai avea nici o veste de la ea, iar acum, dintr-odată, îi trimisese un SMS ca să „stabilească o convorbire telefonică". Crezuse că e posibilă reluarea relației, dar s-a dezumflat imediat: când a sunat-o, a fost rece, distantă, voia doar să-i fie înapoiate lucrurile personale – un pulover și o eșarfă din *cașmir* – și să fie șterse toate mesajele pe care și le trimiseseră de-a lungul relației; nu a dat vreo explicație anume, a zis doar că *oricine ar fi putut să se amuze spărgându-le conturile de e-mail.* Nu știa de ce devenise atât de precaută, avea să afle de-abia mai târziu.

— Nu ești pe Telegram?

— Acum, da. Însă când eram împreună, am fost imprudentă. Ai păstrat e-mailurile alea?

— Da.

— Aș vrea să le ștergi, te rog.

— Nu. Sunt averea mea sentimentală, țin la ele. Mi se întâmplă să le recitesc.

— Încetează...

— Mi-o frec citindu-le...

— Te rog, nu glumi cu așa ceva.

A încuviințat, punând însă o condiție: voia s-o revadă. Putea să-și șteargă singură mesajele, el n-avea nici dorința, nici curajul să facă asta, *era prea dureros.* Yasmina a acceptat și i-a dat întâlnire pe la ora 15 în barul hotelului Grands Hommes, din piața Panthéonului.

I-a venit din nou în minte chestionarul american de recrutare. Cea mai grea încercare a vieții lui fusese această despărțire. Îi trebuiseră luni de zile ca să se simtă mai bine; dar de revenit, încă nu-și revenise. Când îl părăsise Yasmina, trecuse prin chinurile iadului, de parcă – așa cum îi mărturisise

psihiatrului pe care-l vizita de când cu tentativa de sinucidere –, „îmi țâșnea sânge prin toți porii". Șase luni trăise în dezechilibru emoțional, oscilând între disperarea fără leac și seninătatea de fațadă.

A plecat din apartamentul tatălui său, a luat metroul până la stația Cardinal Lemoine, s-a dus în piața Panthéonului, cu căștile în urechi. Timpanele îi erau sfâșiate de piesa „Violent" a rapperului american Tupac:

This time the truth's gettin'told, heard enough lies
(De data asta e spus adevărul, am auzit prea multe minciuni)

I told em fight back, attack on society
(Le-am zis să riposteze, să lupte cu societatea)

If this is violence, then violent's what I gotta be
(Dacă asta-i violență, atunci trebuie să fiu violent).

Când nu-și punea muzică, putea asculta ore-n șir, în buclă, *podcast*-uri oferite de universitățile americane, având subiecte dintre cele mai pestrițe: „Cum să facem viabilă democrația?", „Care-i treaba cu algoritmii?" sau „Borges și memoria". A intrat în hotelul Grands Hommes, unde îi dăduse întâlnire Yasmina. Când a ajuns, ea era deja acolo: brunetă, smeadă, tunsoare bob, de înălțime medie, foarte slabă, îmbrăcată cu o fustă de bumbac bleumarin, o cămașă albă și un sacou de catifea albastru cobalt, emana siguranță de sine și calm. S-a așezat în fața ei și, fără măcar s-o sărute, și-a scos telefonul și l-a azvârlit pe masă. Chelnerul s-a apropiat: Alexandre a comandat un Spritz, căruia îi adora culoarea portocalie. Când au rămas singuri, a apucat telefonul și a deschis e-mailul:

— Poftim, fă ce vrei!

Ea l-a luat, a șters mesajele unul după altul. Lucra conștiincios, cu sârg și concentrare, așa cum criminalul șterge urmele propriei nelegiuiri.

— Știi că poți șterge totul dintr-odată? a întrebat-o el, smulgându-i telefonul din mână.

Apoi i-a citit cu voce tare:

— *Te doresc, e cumplit.*

— Șterge.

— *Te iubesc. Sunt nebun după tine.*

— Șterge, ți-am spus!

— Ia uite, ăsta-i al tău: *ești cel mai tandru, mai duios bărbat, ești dragostea mea, te iubesc nespus.*

— Nu te mai prosti, te rog, șterge!

A dat să-i înșface telefonul în timp ce el continua să citească cu voce tare:

— Ah! Ăsta-i al meu: *te doresc, o să pătrund în tine până te topești de plăcere. O să te chinui...*

Scoase din contextul amoros, cuvintele păreau ridicole, deocheate.

— Stai așa, altul: *ești o curvă, dar sunt (foarte) îndrăgostit de tine.*

— Șterge tot sau nu ne mai întâlnim în veci.

Dar el a băgat telefonul la loc în buzunar, spunându-i autoritar:

— Altă dată. În felul ăsta o să fii obligată să te mai întâlnești cu mine.

Nu i-a răspuns. Chelnerul a lăsat băuturile și a dispărut. Alexandre s-a apropiat de Yasmina, și-a petrecut mâna pe după mijlocul ei, a încercat s-o sărute, ea l-a respins:

— Încetează!

El nu s-a lăsat.

— Te iubesc, te doresc, nu pot trăi fără tine.

— S-a terminat.

— Nu. Cândva o să fim din nou împreună, sunt sigur.

În timp ce-i vorbea, i-a strecurat mâna între coapse, i-a pipăit pânza mătăsoasă a chiloților.

— Ți-am zis să încetezi!

Și-a retras mâna, a apucat-o pe a ei și i-a așezat-o pe blugii lui, în dreptul sexului.

— Vezi și tu în ce hal mă aduci!

Yasmina s-a tras înapoi, a aruncat privirea roată ca să verifice dacă îi vede cineva. Încăperea era pustie.

— Am chef să facem dragoste. Acum. Mă duc să rezerv o cameră, așteaptă-mă.

— Nu.

Apoi a adăugat:

— Am întâlnit pe altcineva.

Alexandre a încremenit; gura i s-a crispat.

— Minți.

Ea și-a ferit privirea.

— Ăsta e adevărul.

— Ce păcate mă pui să plătesc? Îmi porți pică pentru că nu te-am îndemnat să păstrezi copilul?

— Nu mai vreau să vorbim despre asta... Chestii trecute.

— Dacă n-ai fi uitat să iei pilula, nu s-ar fi întâmplat.

— E vina mea, nu-i așa?

După ce a zis asta, a achitat nota și s-a ridicat. El a apucat-o de braț și a silit-o să se așeze.

— Nu putem să rescriem istoria. O să facem alt copil.

— Tocmai ți-am spus, s-a terminat.

— Nu vrei un copil peste câțiva ani?

— Nu cu tine.

Replica l-a pocnit în moalele capului.

— O să trânteşti unul cu hăndrălăul cel nou?

— Noul meu hăndrălău, cum elegant îl numeşti, are prea multe pe cap ca să se gândească la un copil.

Prin urmare, despre asta era vorba: voia să șteargă mesajele compromițătoare ca să-și protejeze noul amant, fără îndoială un politician sau un mare industriaș cotat la CAC 40[1].

— Ca să nu mai zic că nici nu-și dorește copii, a adăugat ea, are deja câțiva.

— Ar trebui să te grăbești, ai și tu o vârstă. Dacă nu cumva te-ai gândit să-ți congelezi ovulele...

Yasmina nu a reacționat. Auzise de nenumărate ori astfel de replici jignitoare, porunca socială să procreeze. S-a ridicat în picioare, i-a spus din nou, ferm, să șteargă mesajele și să nu mai încerce vreodată s-o contacteze. El s-a scotocit în buzunar, a scos telefonul, a tastat ceva, a făcut o captură de ecran și i-a trimis-o prin SMS.

— Poftim, e un link către un site american care propune donatori cu potențial înalt: IQ ridicat, profiluri sociale de soi, m-au contactat, mă vor, mi-au spus că aș fi un genitor perfect, uite, scrie aici: o „alegere excelentă", o să mă înscriu, mă găsești ușor – dacă te răzgândești, poți să-mi cumperi sperma de pe internet.

1. CAC 40 este indicele bursier al pieței de capital din Franța. Listează cele mai mari 40 de companii tranzacționate la Bourse de Paris. Numele indexului vine de la Cotation Assistée en Continu (Cotație Asistată Continuu).

8

Planificarea dorinței, codificarea relației de iubire, a vieții comune pe care și-o doriseră, pe care și-o aleseseră – cine, dintre Adam și Claire, ar fi putut pretinde că și-a închipuit o asemenea reașezare a lucrurilor după ce depășiseră toate greutățile iscate de hotărârea unui divorț? În punctul cel mai fierbinte al pasiunii lor, Claire își imaginase că se vor contopi, că vor duce o viață dedicată acestei noi intimități sexuale, Adam își pierduse slujba, era alături de ea, mereu prezent, îndrăgostit lulea, iar această disponibilitate reciprocă îi absorbea și mai mult și îi izola de restul lumii fără ca asta să-i afecteze în vreun fel, refuzau toate invitațiile, se îndepărtau de prieteni, nepăsători la dojenile lor – își doreau să fie împreună și nimic altceva. Așa încât, la câteva săptămâni după divorț, atunci când fosta soție îl anunțase că se mută împreună cu fiicele lor în Brooklyn, în cartierul evreiesc ultrareligios Crown Heights, Adam nu se împotrivise nicicum. De fapt, prefera s-o știe departe, inofensivă; la fel și Claire, care nu se imagina împărțind viața de zi cu zi, o săptămână din două, cu fiicele lui Adam, tocmai acum când nu-l mai avea în grijă pe fiul ei. Pentru prima oară în viață, amândoi încetaseră să mai existe pentru familiile lor, era o nuanță de egoism în această retragere prilejuită de dragoste, care contrazicea valorile lor profunde, tot ceea ce fuseseră până atunci – niște soți credincioși, niște părinți grijulii – și, în ciuda a aceea ce li se părea a fi o trădare

intimă în clipele de acută remușcare, aceasta fusese cea mai fericită perioadă a vieții lor. În primele săptămâni, deși resimțeau absența copiilor, avuseseră parte de o seninătate extatică; puteau sta zile la rând închiși în casă, făcând dragoste, conștienți că împărtășesc o experiență ieșită din comun, de o intensitate fără seamăn, uluiți de norocul care dăduse peste ei – în jurul lor nu se aflau decât cupluri blazate al căror destin comun părea să fie insatisfacția sexuală, celibatari decepționați de niște relații scurte și neautentice, indivizi divorțați, sătui de viața conjugală, care puteau sta ore în șir să-ți îndruge povești despre dezamăgirile lor. Perioada aceasta de euforie n-a ținut însă mult. Într-o dimineață, Mila, fiica mai mare a lui Adam, se înființase la ei acasă cu o valiză: nu suporta viața la New York, în mediul religios căruia maică-sa îi era de-acum devotată, nu mai îndura controlul felului în care se îmbrăca, mergea sau gândea: „Mă obligă să port fuste din ce în ce mai lungi și ciorapi negri, indiferent de anotimp". Povestise că magazinele din cartierul unde locuia vindeau doar articole îngăduite de legea iudaică. Până și prăvăliile de jucării propuneau doar anumite tipuri de produse: „Seturi de ustensile de gătit pentru fete, seturi de obiecte de rugăciune pentru băieți". Prea multă constrângere, se sufoca. În ziua când mama ei o anunțase că, din moment ce împlinise optsprezece ani, era pregătită pentru măritiș și că intenționa să-i ceară rabinului din comunitate să-i prezinte un bărbat care i-ar putea deveni soț, Mila hotărâse să se întoarcă în Franța, era majoră, își pregătea bacalaureatul în calitate de candidat individual[1] și, firește, Adam îi spusese că avea să locuiască împreună cu ei. Își petrecea cea mai mare

1. Sau candidat non-școlar. Este o formă de bacalaureat pusă la dispoziția celor care nu au absolvit o instituție publică sau privată autorizată de Ministerul Educației Naționale din Franța.

parte din timp în apartament, uitându-se la seriale americane și la filme vechi. Claire suporta anevoie această prezență permanentă, în care i se părea că deslușește o anumită animozitate, reală sau născocită; o tolera fără să încerce să stabilească vreo legătură afectivă, fiind conștientă că, deși se vedea obligată să locuiască împreună cu Mila, nimic n-o silea s-o iubească.

9

Când a ieșit din biroul lui Ballard, lui Farel nu-i stătea capul decât la portretul pe care ziarul îl publicase în avans fără să-l anunțe. Cu două ore înainte de înregistrarea emisiunii, echipa lui încercase cu disperare să țină ascunsă apariția acelui articol demolator. Prin birouri, Farel putea fi auzit urlând la cea mai apropiată colaboratoare a sa, Jacqueline Faux, o roșcată de vreo șaizeci de ani, dură și gravă, cu trăsături aspre, o maratonistă cu trupul modelat de ora zilnică de alergare. „Cum de-ai putut să-mi ascunzi așa ceva? E o bâlbă profesională." Cu două săptămâni în urmă, Jean acceptase o întâlnire cu unul dintre ziariștii din redacția cotidianului unde lucra Françoise, precum și o ședință foto. Jacqueline l-a avertizat că ar fi mai bine să nu citească articolul înainte de înregistrarea emisiunii, dar n-a ascultat-o. A citit în grabă și a concluzionat laconic: „o mizerie", apoi a cerut să fie lăsat singur. Închis în cabina lui, l-a sunat pe ziaristul care scrisese articolul, a discutat multă vreme cu el, după care i-a închis telefonul, insultându-l. Apoi s-a ridicat, a deschis ușa și a chemat-o pe Jacqueline. Cu trupul încordat, în alertă, colaboratoarea îl asculta cu sfințenie: „Ballard a pus totul la cale, sunt convins! De când a ajuns director de programe, mă tot vânează... M-a înjunghiat chiar în ziua primei mele emisiuni din anul ăsta, în ziua când îl am invitat pe ministrul de Interne, în ziua când voi fi făcut mare ofițer al Legiunii de Onoare! Cum să mai lucrez după ce am citit asta? Ai văzut fotografia care însoțește articolul? Făcută din profil,

cu o lumină brutală proiectată direct pe față, ce scoate în evidență niște riduri pe care nici măcar nu le am, arăt de o sută de ani. Cât despre conținut... Tendențios, bombastic, dușmănos... doldora de barbarisme, cancanuri... Despre inițiativele mele, despre pasiunea mea pentru literatură – doar câteva rânduri. În schimb, anecdota despre François Mitterrand stă la loc de cinste, chiar la început: «Mitterrand s-a simțit foarte ofensat când i-am atras atenția că funcția lui contribuia mult la succesul pe care-l avea la femei», închid ghilimelele, îți dai seama ce figură fac? Tonul e dat de titlu: *Grand Imoral*[1], deasupra fotografiei mizerabile care are în fundal umbra fratelui meu Léo". „E un montaj, nu?" „Apoi cinci rânduri numai și numai despre «anorexia» mea – de unde naiba au scos că mă hrănesc doar cu grăunțe? –, despre preferința mea pentru cămășile Charvet, pentru vacanțele la Cap-Ferret în vilele mai multor mari patroni, despre poantele mele «licențioase», blaturile cu politicienii: o incitare la ură... Alte cinci rânduri despre ceea ce ziaristul numește elegant *negarea originii sociale*, pe care o asociază cu *setea mea de revanșă,* provocată de tată, «muncitor metalurgist, alcoolic, mort în împrejurări neclare, pe care practic nu l-a cunoscut și despre care refuză să vorbească, fără îndoială, de jenă». După care, hop, îi citează pe Bourdieu și pe Freud, îi trece în revistă pe indivizii care au vrut să scape de determinismul familial, evocă moartea maică-mii și constată, uluit de propria analiză: *există o legătură între absența mamei și fragilitatea narcisiacă* – oricum, chiar și până aici sunt năucit, dar stai să vezi ce urmează... Bomboana de pe colivă, lovitura de grație vine la sfârșit: *Johnny Farel este dovada că poți fi un mare profesionist adorat de public și, în același timp, un om de rahat*, ai idee cine a rostit vorbele astea, nu e vreunul dintre rivalii mei și Dumnezeu știe cât sunt de

1. „Marele Imoral".

mulți, nici măcar prima mea soție, deși ar fi putut, ar fi fost în stare după toate procesele pe care mi le-a intentat, ei bine, nu, nu ea e citată, fraza a ieșit din gura unei persoane ale cărei nume și coordonate le-am oferit eu însumi ziaristului cu pricina. Am pus eu însumi la dispoziție arma cu care aveam să fiu asasinat! Îți vine să crezi? Gazetarul ăsta de douăzeci și cinci de ani mă întreabă – și îți garantez c-o să am grijă personal ca amărâtul să nu mai avanseze în carieră, sau dacă o s-o facă, să se-ntâmple la rubrica Pisici călcate de mașină – ei bine, mișelul mă întreabă dacă aș fi de acord să-i furnizez numărul de telefon al unei persoane din cercul meu privat, al unui apropiat, de ce nu i-oi fi dat numele tău? Lucrăm împreună de treizeci și cinci de ani... n-am făcut-o pentru că ai fi putut pomeni că sunt brutal, autoritar, ai fi zis-o în glumă, te cunosc îndeajuns ca să știu că ai un spirit provocator, înțelegi de ce nu i-am dat numele tău... M-așteptam la un portret corect, în nici un caz diabolic ori nesimțit, odată cu vârsta am început să aspir la o respectabilitate de fațadă, tânjesc după onorabilitate, eu, care prin naștere am fost un marginal; mă așteptam la un articol care să vorbească despre profesionalismul meu, despre cât îmi iubesc meseria, cu niște aluzii, eventual, cu niște mici împunsături, dar nu cu ditamai loviturile de măciucă, nu la acest text acuzator, de nemaivăzută violență, o reglare de conturi, sunt sigur, care sugerează că aș fi un intrigant, un pupincurist, un declasat, un realizator lipsit de anvergură, aflat la capăt de drum, și-apoi, greșeală mare, ca un fel de reproș, faptul că am trecut, când aveam șaptesprezece ani, pe la organizația de extremă dreaptă Occident, futu-i! Cu toții am intrat, mai mult sau mai puțin, în mișmașuri cu ei, asta nu înseamnă că sunt antisemit sau rasist! Mă simt lovit cu leuca, sunt la pământ, înțelenit, sunt linșat, sunt mânjit, dar nu întrezăresc posibilitatea asasinatului social, așa că, atunci când acel neica nimeni de ziarist îmi cere să-i dau un nume, îi răspund

spontan: «Sună-l pe cel mai bun prieten al meu, Michel Duroc», numele lui îmi stătea pe limbă. Îl știi pe Michel, mi-e prieten din copilărie, mergeam la școală împreună, acum e ginecolog la Aubervilliers... un om de încredere, sigur, atașat valorilor morale, de o loialitate exemplară, mereu răbdător și nobil, un model de virtute... E discret, rezervat, timid, urăște ostentația și, cu toate astea, el este cel care-i spune, pătruns, acelui gazetar pe care nu-l cunoaște: *Johnny Farel este dovada că poți fi un mare profesionist adorat de public și, în același timp, un om de rahat*; n-a zis «prietenul meu» sau «Jean», a preferat să folosească această poreclă pe care o detest, pe care n-o întrebuințez, s-a detașat de mine, devenind complicele ziaristului care, prin nu știu ce tertipuri, a izbutit să scoată acele vorbe de la el, prin nu știu ce presiuni – e, desigur, mâna lui Ballard, e în stare de orice ca să mă elimine, îmi vrea capul; pe scurt i-am spus «Sună-l pe Michel Duroc», fără să-mi treacă prin minte că Michel avea să rostească vorbele alea, și sunt convins că le-a rostit! Ziaristul l-a înregistrat, mi-a trimis fragmentul respectiv după ce l-am sunat, nemernicul, l-am amenințat că-l reclam, pricepi, am urlat: *ai interpretat, ai extrapolat, ți-ai notat greșit!* Iar el îmi răspunde că și-a făcut doar treaba, că e un jurnalist *serios,* dar asta nu-i cel mai rău, ai văzut care-i culmea? Știi că, după ce am difuzat reportajul despre condiția femeilor din anumite cartiere, am primit amenințări cu moartea din partea unor islamiști radicali, ei bine, gazetarul îl întreabă, în încheiere, ce crede despre aceste amenințări, iar el răspunde – e scris negru pe alb –, răspunde – am ascultat fragmentul de zece, de douăzeci de ori –, prietenul meu pe care l-am ajutat, pe care l-am susținut în cele mai grele momente ale vieții lui – știi că nevastă-sa l-a lăsat ca pe un rahat în ploaie? –, pe scurt, răspunde: «Să-l împuște și să uităm de el». După așa ceva, s-ar cuveni să-mi păstrez cumpătul? Mi-e peste poate! Vreau să dau ziarul în judecată pentru calomnie, mesageria mea telefonică

e deja plină cu condoleanțe. Mai vreau și un contraatac al postului nostru, plus o pagină de publicitate despre ratingul meu în același cotidian, ca să se facă dreptate. Mai trebuie pregătit și un drept la replică..."

Jacqueline a încuviințat din cap. Cu o privire care spunea „las' pe mine", l-a potolit. Jean s-a închis la el în birou, a tras aer în piept, a expirat de mai multe ori, dar nici unul dintre exercițiile de *mindfulness* pe care le învățase de la Françoise nu a reușit să-l calmeze. Articolul fusese publicat în ziarul *ei*. Cum îngăduise Françoise așa ceva? I-a format numărul. Înainte ca el să apuce să-i spună ceva, a îngăimat cu voce gâtuită că-i pare rău.

— Așteptam să mă suni. Îmi pare rău, n-am văzut articolul înainte de tipar, l-am descoperit odată cu tine, au modificat macheta fără să-mi sufle o vorbă, știam că n-ar fi trebuit să insist să obțin publicarea portretului tău, era, cum ți-am zis, contraproductiv.

— M-ai trădat, nu pot să suport așa ceva, mă înțelegi? M-ai trădat, Françoise!

— N-am știut, îți jur!

— E și mai rău. Înseamnă că nu mai însemni nimic la ziarul ăsta! Nu ești cu nimic mai brează decât o stagiară, iar ăleia măcar poți să i-o tragi!

Ea a tăcut, de parcă cineva ar fi tăiat brusc sonorul. Jean a fost imediat cuprins de remușcări. A lăsat să treacă un moment în tăcere, apoi a continuat, pe un ton domolit.

— Îmi pare rău, n-ar fi trebuit să spun asta, sunt necioplit pentru că am ajuns cu nervii la pământ, pricepi? În meseria noastră nu poți avea încredere în nimeni.

De partea cealaltă nu se auzeau decât lacrimi.

— Îmi pare rău.

— Ești atât de brutal, Jean, atât de brutal...

— Nu sunt brutal, sunt profesionist și trăiesc într-o lume de amatori.

Françoise i-a închis. Jean și-a jurat că n-o s-o mai caute și apoi a sunat-o pe Jacqueline: „Fă-mi legătura cu Michel Duroc!". Chiar și când era vorba despre prieteni vechi, Jean continua să sune prin intermediul secretarei. După o vreme, unii dintre ei s-au simțit jigniți și au rupt legăturile cu el. Duroc nu putea fi contactat. Jean a fost anunțat, din regie, că ministrul de Interne tocmai ajunsese în cabina lui. S-a apucat cu mâinile de cap și a scăpat un șut zdravăn în coșul de gunoi de sub birou: *Să vă ia mama dracului pe toți!* Violența. Furia. Turbarea. Amărăciunea. Descurajarea. Se gândea: „Habar n-au cine ești. Te consideră un realizator de emisiuni politice de succes în căutare de senzațional. Te disprețuiesc. Nu te cunosc și nu vor să te cunoască. Ți-au tras-o, cum zicea Gombrowicz". A inspirat adânc, și-a aranjat părul cu mâinile, s-a privit în oglindă: pielea îi căpătase o nuanță aproape pământie. Și-a masat ușor obrajii cu buricele degetelor ca să-și învioreze circulația și să le-aducă un strop de roșeață. Când s-a mai relaxat, s-a îndreptat spre cabina unde se afla invitatul zilei. De obicei, nu discuta cu oaspetele său înainte de emisiune ca să evite o complicitate care ar fi fost vizibilă pe ecran, dar în ziua aceea a făcut o excepție: îl cunoștea pe bărbatul acela încă de la începuturile sale – relațiile adevărate se legau când politicienii încă nu ajunseseră la putere. Jean identifica tinerele mlădițe promițătoare, le poftea să ia masa împreună sau să vorbească la el în emisiune, le insufla încredere, le scotea în evidență, le propulsa pe scena mediatică; credea că, mai devreme sau mai târziu, acești politicieni îi vor rămâne datori. Odată numiți sau aleși, ei schimbau foaia, îi întorceau spatele sau îl anunțau că de-atunci încolo trebuie să treacă mai întâi pe la agentul de presă.

Jean și-a salutat invitatul, a devenit învăluitor, delicat. S-a lăsat machiat, a stabilit ultimele detalii cu redactorul său șef. Când a intrat în platou, publicul era deja instalat. Câteva persoane s-au ridicat să primească autografe, să-și facă fotografii cu el. Era blând, politicos, disponibil cu cei din public. Toți și-au ocupat locurile pe platou. Farel și-a citit cu atenție fișele. Cosmeticiana a operat ultimele retușuri. O voce a strigat: „5-4-3-2-1... Motor!". Farel a ridicat capul, s-a uitat spre cameră cu privire seducătoare: „Bună seara tuturor!". Actorul intra pe scenă.

La sfârșitul emisiunii a fost organizat un cocktail. Era acolo toată lumea: conducătorii postului, ziariștii, asistenții. Consilierul pe probleme de comunicare al ministrului de Interne, un bărbat cu aer de puști, își ascundea cu greu furia. Ministrului nu-i plăcuse tonul folosit de Jean când îi pusese o întrebare care făcea legătura între violență și imigrația clandestină. Farel i-a explicat că francezii își doresc libertatea cuvântului: „De ani buni, sub presiunea dumneavoastră, personalitățile politice își aleg vorbele, se exprimă prudent. Eu vreau să obțin altceva. Adevărul lor, ceea ce gândesc în sinea lor...". „Vai! Sunteți ofensiv... Dar, de fapt... știți la fel de bine ca mine că, cu cât sunteți mai agresiv în întrebare, cu atât ea își pierde din agresivitate." Un tânăr angajat al postului, mâna dreaptă a lui Ballard, s-a băgat în discuție, sperând să domolească tensiunile. „Mi-a plăcut foarte mult micul reportaj introductiv despre tinerii consilieri ai președintelui. E minunat că împrospătăm clasa politică." Atunci, consilierul ministrului, adresându-se lui Ballard și aruncând o privire spre Farel, a ținut să precizeze: „Ar trebui împrospătate și televiziunile". Toată lumea a râs.

10

Alexandre se afla la Paris și se simțea singur. Mama lui nu-i propusese s-o însoțească la Élysée. Ce-o fi făcând oare? Pe unde o fi? Se întreba la ce bun bătuse tot drumul ăsta. Părinții îi cereau să vină, dar, când ajungea, nu aveau mare lucru să-i ofere: un prânz pe fugă, o cină, un cocktail monden, câteva conversații intelectuale și... cam atât. Lungit în pat, la el în cameră, își contempla biblioteca personală; avea acolo sute de volume: literatură, matematică, latină, engleză – rodul a cincisprezece ani de studiu –, dar și numeroase cărți de metodologie, care explicau cum *să reușești* și *să fii eficient.* A apucat una dintre ele, a citit câteva pagini. „Ești în competiție doar cu tine însuți!", „Înveți multe dintr-un eșec!". Totul suna fals. Își aducea aminte de un elev care, în ajunul unui concurs, luase un somnifer ca să adoarmă, dar pastila nu-și făcuse efectul decât a doua zi, când adormise cu capul pe foaia de examen. *Nimeni* nu-l trezise. Când a cerut lămuriri, elevii prezenți i-au răspuns că e un *concurs.* Erau doar ei acolo, întrecându-se, fiecare având speranța că va ieși *șef de promoție* din *cea mai bună școală.*

Alexandre și-a luat computerul, a deschis un site porno și a rulat lista cu clipurile propuse: a ezitat între *Tânără studentă deșelată de un jandarm* și *Șefă de șantier pedepsită de un muncitor.* A dat clic pe primul. A început să și-o frece uitându-se la film: o namilă de bărbat blond, cu mâini cât lopețile, penetra

o tânără actriță brunetă, cu piele oacheșă. Ea avea un sex de copil, complet epilat, și purta un ineluș argintiu în buzele mari. Actorul și-a vârât mădularul erect în gura actriței, trăgând-o de păr; camera filma de-aproape mișcarea sexului în gură. Îl înfigea atât de adânc, încât actrița stătea să se sufoce. Omul i-a ejaculat pe față, gâfâind. În aceeași clipă a juisat și Alexandre. Apoi i-a vibrat telefonul: era un prieten, Rémi Vidal, student la Inginerie ca și el. Nu i-a răspuns. A făcut un duș și, după ce s-a îmbrăcat, a ascultat mesajul. Rémi îl invita chiar în seara aceea la o petrecere undeva în arondismentul al XVIII-lea. I-a răspuns prin SMS că se vor întâlni direct acolo. Apoi a mai scris un mesaj, de data asta pentru Yasmina: „Mă gândesc la tine. Îmi lipsești". N-a primit nici un răspuns. I-a mai scris de câteva ori: „De ce te porți așa? Te iubesc.", „Răspunde-mi!", „???". Și-a verificat fluxul de pe Twitter și a constatat că Yasmina tocmai postase un link către un articol. I-a scris din nou: „Răspunde, *pls*! Știu că ești acolo, ai postat două *tweet*-uri!". S-a aruncat în pat, s-a ghemuit, strângând în brațe o pernă. A primit apoi un SMS de la tatăl lui: „Să nu întârzii la decorare. Pune-ți costumul pe care ți l-am cumpărat. L-a călcat Roberta". Alexandre s-a ridicat, s-a dus la spălătorie, unde menajera atârnase costumul. S-a îmbrăcat mecanic și a ieșit din casă. A luat un taxi, dar, odată suit în mașină, s-a răzgândit și a dat adresa Yasminei. Locuia aproape, pe avenue Paul-Doumer, într-o clădire modernă. A sunat la ușă. Nu i-a răspuns nimeni. A ciocănit cât a putut de tare. În cele din urmă, ea s-a arătat prin ușa întredeschisă, nu scosese lanțul de siguranță.

— Ce vrei? Nu mai face zgomot, îi deranjezi pe vecini.

— Lasă-mă să intru, te rog!

— Nu.

— Vreau doar să-ți vorbesc.

— Nu se poate, hai, lasă-mă! Pleacă, aștept pe cineva!

I-a trântit ușa-n nas. Alexandre a început să bată strigând că trebuie să-i deschidă și că vrea „doar“ să-i vorbească. Cineva a zbierat:

— Pleacă sau chem poliția!

Și-a lipit fața de ușă și a implorat:

— Yasmina, te rog, lasă-mă să intru, stau doar cinci minute.

Faptul c-o văzuse din nou l-a distrus. A auzit sirenele poliției, l-a cuprins teama și a luat-o din loc. La câțiva metri de clădire, a comandat un Uber. Șoferul, „Dimitriu“, notat cu patru stele și jumătate din cinci, a sosit într-un Peugeot negru, cu trei minute întârziere față de orarul stabilit. Alexandre a dispărut în vehicul. Căldura era dată la maximum, îl treceau toate transpirațiile în cămașa lui strâmtă. Șoferul asculta radioul prea tare, răspundea la SMS-uri în timp ce conducea. Alexandre s-a abținut de la orice comentariu, auzise tot soiul de povești macabre despre șoferi de taxi psihopați care își dădeau jos clientul în fundături periculoase și-i făceau felul. După ce mașina s-a oprit în preajma Palatului Élysée, Alexandre a ieșit fără măcar să-i mulțumească. Ajuns în stradă, și-a verificat mesageria ca să afle costul cursei. A dat clic pe propoziția *Cum a decurs călătoria dumneavoastră?* Rău. Foarte rău. A reclamat comportamentul șoferului și și-a cerut banii înapoi. Nu a acordat nici o stea, apoi și-a băgat telefonul la loc.

11

„Palatul Élysée este a doua reşedinţă a lui Farel", îl ironizau duşmanii, Farel văzuse defilând toată a Cincea Republică Franceză, fusese invitat în mod regulat de preşedinţii care trecuseră pe-acolo, întâlnise un alai de vanitoşi, aroganţi, timizi, fals modeşti, adversari ai preşedintelui care vociferau public împotriva lui, dar care, odată ajunşi înăuntru, deveneau respectuoşi şi slugarnici, indivizi paralizaţi de atâta iubire, drogaţi de putere, linguşitori, ambiţioşi porniţi de la zero, monumente de voinţă şi încrâncenare – aceştia din urmă, de departe, preferaţii lui. Încă de la anunţul decorării sale în *Monitorul Oficial*, stătuse pe la toate uşile preşedinţiei ca să obţină onoarea unei ceremonii individuale în salonul de iarnă al Palatului Élysée şi contactase serviciul însărcinat cu decoraţiile ca să stabilească data decernării. Lăsase să se înţeleagă că refuză să fie decorat în acelaşi timp cu vreun prefect ori cu vreun scriitor, fie el şi laureat al premiului Nobel. Preşedintele îi datora atâta lucru. Farel îl invitase la *Grand Oral* pe vremea când era doar un tânăr militant înfocat şi fusese cel care îi anunţase victoria în alegeri la televizor, câţiva ani mai târziu.

Erau toţi acolo: reprezentanţi ai CAC 40, mahări de presă, ziarişti, scriitori, editori, miniştri – foşti şi în exerciţiu –, nouăzeci de persoane alese pe sprânceană, în principal bărbaţi, înaintând spre treptele de la intrarea în palat şi ţinând în mână cartonaşul cu litere în relief aurite (unii îl fotografiaseră şi postaseră imaginea pe reţelele de socializare). Era prezent şi

secretarul general de la Élysée; el aprobase lista de invitați. Când o citise, nu-și putuse ascunde exasperarea: „Farel ne scoate din minți cu mofturile lui de vedetă, a invitat prea multă lume", dar până la urmă remarcase, cu haz, că se aflau acolo trei prim-miniștri și toți cei din CAC 40, „iar asta n-ai cum să refuzi". Mai erau și directorul de cabinet al președintelui, un consilier, precum și cel ce redactase discursul, un tânăr absolvent al ENA, individ binevoitor pe care Farel îl invitase la masă cu două săptămâni înainte ca să-și treacă în revistă biografia. Îi adusese articolele la care ținea cel mai mult: un portret apărut în *Les Échos* în 1999 și trei pagini de interviu din *Le Nouvel Observateur* din 2003. Refuza ideea unei improvizații. Îi mai dăduse și datele de contact ale unor cunoștințe, două-trei la număr, unde sunase în prealabil. Iar acum era nerăbdător să audă discursul.

Primii sosiți, adesea cei mai intimidați, frații lui Farel mai cu seamă, Gilbert și Paulo, la țol festiv, de parcă s-ar fi dus la propria nuntă, nu putuseră rezista ispitei de a-și face poze pe treptele palatului. Veniseră tocmai din regiunea Gard, din sătucul unde trăiau cu nevestele și copiii. Au fost lăsați să aștepte într-un salon mare, cu tapiserie roșie. Personalitățile din lumea politică și a presei se studiau cu ochi de profesioniști. Fiecare își pândea prada, căutând-o pe cea mai influentă. Când persoana vizată se afla deja într-o discuție cu un terț, era nevoie de un tertip ca să se poată apropia, și de o vorbă sau de un gest amical ca să ocupe locul râvnit, apoi trebuia să se integreze cu finețe în conversație sau chiar să-și înlăture rivalul după ce îi va fi evaluat potențialul social – era preferabil să nu comită vreo gafă –, asta până când își făcea apariția o persoană mai importantă decât el, iar alesul era la rândul lui expulzat din discuție, ca în jocul scaunelor muzicale, care avea la Élysée, precum în toate sferele puterii, propriile

rânduieli. Într-un colț al sălii, doi veri ai lui Farel păreau stânjeniți, neștiind dacă își pot scoate aparatele de fotografiat în incinta palatului. La un moment dat a fost evitat un conflict, atunci când un invitat a vrut să-și facă un *selfie* cu actrița Catherine Deneuve ițindu-se brusc în spatele ei, dar un supraveghetor i-a făcut semn să n-o deranjeze. Alexandre stătea de vorbă cu mama lui, care părea încordată, trupul fiindu-i reliefat de rochia mulată pe care Jean îi ceruse s-o poarte. În centru, Farel strălucea ca un astru. În sfârșit, și-a zis el văzând cu ochii minții cadavrul mamei sale înfășurat în giulgiu, am izbutit. Viața lui păruse croită să se îndrepte spre mizerie și dezastru, și iată unde ajunsese: în fruntea statului. *Tot* ce făcuse, făcuse pentru ea. Farel se pierdea în piruete, trecea de la un oaspete la altul, fericit ca niciodată, când, pe neașteptate, a primit un SMS de la un expeditor necunoscut:

Françoise a încercat să se sinucidă.

A încremenit. O durere puternică i-a fulgerat craniul. O să facă un nou AVC care îl va lăsa de data asta complet paralizat, simțea că așa va fi, avea să se prăbușească de față cu toată lumea și fotografia lui cu bale la gură avea să fie difuzată peste tot. *Rușinea.* A inspirat, a expirat. Fusese prea aspru cu Françoise, îi părea groaznic de rău. O iubea. Văzând-o pe Claire sugrumată în rochia aceea care nu o punea în valoare – se rotunjise ușor, ce *oribil* –, și-a spus chiar că nu iubise decât o singură femeie, pe Françoise, care încercase să-și pună capăt zilelor *din pricina lui.* Un invitat i-a apărut în spate și i-a pus mâna pe umăr. A tresărit. „E totul în regulă, Jean?“ A zâmbit. „Da, e totul bine.“ Transpira. Pe unde o fi Léo? Și-a căutat fratele din priviri și l-a descoperit, în cele din urmă, angajat într-o discuție aprinsă cu o editoare pariziană. În aceeași clipă a fost anunțat președintele. Farel și-a băgat telefonul în buzunar, tremurând.

Ce-ar fi trebuit să facă? Nu putea să-l lase pe preşedinte să aştepte şi nici să se apuce să tasteze pe telefon. Nici la Françoise nu se putea duce, după cum nici nu putea să sune la toate spitalele din Paris; după ceremonie urma un cocktail în cinstea lui la Élysée, trebuia *să-şi joace rolul*. Inima stătea să-i plesnească, simţea că îl trec toate apele. Supraveghetorul le-a cerut invitaţilor să-şi ocupe locurile, urma să înceapă ceremonia. „E cea mai frumoasă zi din viaţa dumitale!", a exclamat Ballard strângându-l de braţ pe Farel, „ştii ce se spune? Legiunea de onoare este Viagra de pe urmă a oamenilor puternici!" Farel s-a tras înapoi: dacă ar fi avut o armă, l-ar fi împuşcat.

Françoise a încercat să se sinucidă. E la Bichat, la psihiatrie.

Primise un nou SMS chiar în momentul în care se anunţa sosirea preşedintelui. Imediat, toţi invitaţii au încremenit. Preşedintele a intrat în sală, cu un zâmbet în colţul gurii, afişând acel aer cumsecade care îl făcea simpatic sau detestabil, în funcţie de partea baricadei politice de care te aflai. Nimic nu părea să-l atingă; s-a oprit în dreptul pupitrului. Stătea ţeapăn şi mândru; în clipa aceea îl domina pe Farel. Claire avea ochii pironiţi în telefonul mobil, neatentă la alocuţiunea preşedintelui, care tocmai începuse. „Domnilor prim-miniştri, doamnelor şi domnilor miniştri, doamnelor, domnilor, prieteni, apropiaţi, rude ale lui Jean Farel, sunt bucuros să vă întâmpin aici, cu prilejul acestei ceremonii." Toate privirile s-au îndreptat spre preşedinte. Claire a băgat telefonul la loc, prefăcându-se că e atentă. Îl zărea, de departe, pe fiul ei, uşor retras, ar fi avut chef să se ducă lângă el, dar mulţimea era atât de compactă, încât a renunţat. „Jean Farel", a continuat preşedintele, „sunteţi jurnalist, chiar un mare jurnalist, nu lăsaţi nimic la voia întâmplării, sunteţi atent la toate. De mai bine de patruzeci de ani, sunteţi prezentatorul, aş putea spune chiar agitatorul,

vieții politice franceze. Duminică de duminică, la sfârșitul zilei, le oferiți francezilor interviuri de calitate cu cele mai de seamă personalități politice ale țării, emisiuni care au marcat istoria televiziunii. Sunteți cunoscut pentru felul în care reușiți să fiți simpatic și deopotrivă agresiv, nu iertați nimic și pe nimeni. Pare că se știe totul despre dumneavoastră, începând cu prima cronică de la ORTF, unde vă începuserăți stagiul, la douăzeci de ani, mulțumită unei întâlniri cu directorul general al instituției, Jean-Bernard Dupont – legenda spune că v-ați năpustit literalmente asupra lui pe avenue du Président Kennedy, implorându-l să vă acorde o șansă! –, până astăzi, când încă domniți peste lumea audiovizualului în calitate de jurnalist și de producător; sunteți dovada că, în viață, cutezanța și munca sunt valori republicane mereu recompensate. Jean Farel, proveniți dintr-un mediu defavorizat, nu ați tăinuit niciodată asta, nu sunteți unul dintre acei moștenitori care au primit totul de-a gata, acei moștenitori descriși de Bourdieu – pe care l-ați invitat în mai multe rânduri să vorbească în emisiunea dumneavoastră –, sunteți un autodidact, aceasta vă este forța și ceea ce vă face deosebit. Începuturile dumneavoastră nu au fost deloc ușoare. Ați fost mereu discret în privința copilăriei, a morții tragice a mamei și a despărțirii de frați, ceea ce nu v-a împiedicat să pomeniți în volumul recent apărut, *Grand Oral*, o carte de dialoguri necruțătoare cu propria persoană, că tot ce-ați făcut, ați făcut pentru mama dumneavoastră. Nu întâmplător, printre scriitorii preferați îl citați adesea pe Romain Gary, care a pus pe hârtie, prin *Promisiunea zorilor*, declarația de dragoste pe care ați visat s-o dedicați mamei dumneavoastră dacă ați fi avut darul scrisului, cum cu modestie ați declarat cu prilejul unui recent portret."

Se referea la portretul acela mizerabil, îi dădea o palmă, s-a gândit Jean, tot numai zâmbet. Nu avea nici o îndoială că,

prin birourile palatului, circula deja o versiune parodică a discursului prezidențial, un text care trimitea la altă carte a lui Gary, *Dincolo de limita aceasta biletul își pierde valabilitatea*, roman despre bătrânețe și despre declinul sexual.

„Jean Farel, i-ați intervievat pe cei mai mari dintre cei mari: pe Bourdieu, l-am mai pomenit, dar și pe Pompidou, pe Foucault, pe Mitterrand, însă Pierre Mendès France e omul care v-a marcat cel mai mult. V-ați însușit aceste cuvinte pe care el le-a rostit în discursul său de la Évreux, în 23 iulie 1955: «Cea dintâi datorie este onestitatea. Să informezi lumea, s-o luminezi, să nu umbli cu șiretlicuri, să nu tăinuiești nici adevărul, nici obstacolele». Această onestitate, pe care unii au interpretat-o ca pe o formă de brutalitate, deși ea nu era decât o expresie a combativității dumneavoastră, v-a fost reproșată uneori; astăzi a devenit semnul dumneavoastră distinctiv. Oricine vă acceptă invitația știe că va fi descusut până când își va da de gol adevărul."

Încă o lovitură sub centură. Oare cine-i spusese celui care redactase discursul că îl marcase Mendès France? Era, desigur, fals. Singurul om care-l marcase era generalul de Gaulle, știa pe dinafară calupuri întregi din *Memoriile* lui.

Françoise a încercat să se sinucidă.

Cuvintele îi stăruiau în minte, îi era cu neputință să se concentreze: în ce stare se afla Françoise? Dacă o fi în pragul morții? Grav rănită? Nu. Mesajul ar fi precizat asta. Și-a venit în fire când discursul se apropia de sfârșit. „Domnule Jean Farel, vă decernăm titlul de mare ofițer al Legiunii de Onoare." Farel a înaintat spre președinte, care i-a prins decorația de rever, apoi l-a îmbrățișat, apăsându-i brațul cu mâna într-un

gest prietenesc. Un fotograf a imortalizat scena. Telefoanele îndreptate spre ei au capturat aceeași imagine. Imediat după aceea, președintele i-a oferit un buchet de trandafiri lui Claire, care privise ceremonia dintr-o parte a sălii.

În ciuda protocolului, care stabilea că nimeni nu mai vorbește după președinte, Farel s-a postat în spatele pupitrului ca să-și citească discursul, erau prieteni vechi, așa se înțeleseseră. După ce s-a instalat pe locul președintelui, a scos din buzunar textul pe care-l pregătise timp de două săptămâni. Cu cinci zile în urmă își comandase chiar un pupitru ca să se antreneze într-un context asemănător celui de la Élysée. Însă în momentul când a ridicat capul, l-a zărit pe Michel Duroc, care intra în sală. Uitase să-i taie numele de pe listă.

„Domnule președinte, sunt foarte mișcat de cinstea pe care mi-o faceți, pentru că de obicei nimeni nu vorbește după dumneavoastră. Nu voi abuza de această onoare, așadar voi fi scurt. N-aș fi ajuns aici fără mama mea, care mi-a oferit totul, n-aș fi ajuns aici fără părinții mei adoptivi, care m-au crescut în spiritul iubirii față de Franța, astăzi sunt mândru că Republica mi-a îngăduit să parcurg acest drum neașteptat."

Michel nu-l slăbea din ochi. Pe măsură ce-și rostea, fără convingere, discursul, Jean se străduia să-și alunge din minte cele mai negre scenarii. La mijlocul textului exista un pasaj despre etica lui personală, prietenul său avea să facă tărăboi, era convins de asta, se simțea din ce în ce mai rău, avea să leșine de față cu toți, era inevitabil. S-a petrecut însă exact pe dos: Farel a rămas în picioare, în vreme ce Duroc s-a prăbușit în mijlocul sălii. Invitații au scos strigăte de spaimă și s-au dat înapoi, în timp ce Claire, Alexandre și cei trei frați ai lui Jean s-au îndreptat spre Michel ca să-l ajute. Farel s-a întrerupt, dar

nu s-a urnit din loc. Un membru al gărzii republicane s-a apropiat și i-a acordat primele îngrijiri, după care le-a cerut altor trei gărzi să-i dea o mână de ajutor ca să-l care pe Michel Duroc în salonul Napoleon III, chiar alături, în spatele draperiei grele de catifea roșie care despărțea cele două săli. Invitații au rămas neclintiți, nu li se auzeau decât șoaptele. Cinci minute mai târziu, o echipă de pompieri a dat buzna în încăpere. Totul s-a petrecut apoi în spatele draperiei ca o cortină de teatru. Claire și Alexandre se întorseseră în sala principală.

„Ce facem?", a susurat președintele la urechea lui Farel. „Mergem mai departe", i-a răspuns Jean fără șovăială. S-a întors la locul lui, și-a recitat discursul, dar nu-l mai asculta nimeni. Vreo veste despre Michel? Cum putuse Farel să continue ceremonia în vreme ce prietenul lui era pe mâinile pompierilor? Poate murise? Frânturi din alocuțiunea lui ajungeau totuși la urechile celor prezenți. „Am avut o carieră frumoasă, dar cea mai mare izbândă este fiul meu." Toate privirile s-au îndreptat spre Alexandre, care a roșit auzindu-și numele. „Și ca să închei, văzându-vă pe toți adunați în jurul meu, dragi prieteni, aș dori să evoc *Oracolul* lui Baltasar Gracián: ziariștii au citat adesea această lucrare, nu fără ironie, spunând că e cartea mea de căpătâi. Mai sunt și alții: Proust, Gary și Gombrowicz au fost adevăratele mele pasiuni, dar îl voi cita acum pe Gracián ca să le fac plăcere numeroșilor colegi de breaslă prezenți aici: *E mare lucru să fii admirat, dar mai mare încă e să fii iubit.* Aș vrea să le mulțumesc tuturor celor care mă iubesc."

Invitații au aplaudat. Se zvonea că Michel Duroc fusese dus la spital. Dar după ce s-a deschis bufetul, nimănui nu i-a mai păsat.

12

Duroc nu fusese dus la spital. De îndată ce și-a revenit, s-a ascuns în toaleta de la Élysée. Când l-a văzut îndepărtându-se, Alexandre s-a dus după el. Nu citise portretul făcut tatălui său în ziarul din ziua aceea. L-a întrebat dacă are nevoie de ajutor. *Nu, mulțumesc, e-n regulă*. Michel i-a spus că se va duce acasă, acum se simțea mai bine, avusese o indispoziție, *nimic grav*.

— Dar tu ce mai faci, campionule?

— Merge, a răspuns Alexandre, dar Duroc știa că minte: oamenii nefericiți știu să se recunoască între ei.

— În calitate de naș, îmi dau seama că nu prea ți-am fost alături, dar mi-ești drag. Ești ca un fiu pentru mine.

L-a văzut pe Alexandre cum se apropie de el și-l strânge în brațe; această neașteptată manifestare de afecțiune l-a topit: Michel a izbucnit în plâns.

— Îmi pare rău, băiete, nu știu ce-i cu mine. Mi se trage probabil de la medicamentele pentru tensiune.

Alexandre l-a bătut pe spate ca să-l liniștească.

— Gata, Michel, a fost o indispoziție, nimic mai mult, era prea cald înăuntru.

Duroc și-a venit în fire, și-a șters lacrimile cu mâneca hainei ca un copil, apoi s-a apropiat de robinet. În timp ce-și clătea fața cu multă apă, l-a văzut pe Alexandre intrând într-una din cabinele de toaletă: „Hai, nu fi îngrijorat, o să fie bine". Lui Michel îi șiroia apa pe față când a năvălit Jean, însoțit de Léo,

mai înalt decât el cu două capete. Farel i-a făcut un semn fratelui său. Acesta a ieșit imediat din încăpere.

— De ce-ai venit?

— M-ai invitat, Johnny, a răspuns Duroc căutând disperat un șervet de hârtie cu care să-și zvânte fața.

— Nu-mi mai zice așa...

— Cum să-ți zic?

— Nu trebuia să vii. Uită-te la tine, ești beat...

— Îți spusesem că vin, îmi respect promisiunile.

— Leșinul din timpul discursului a fost ultima ta găselniță ca să mă scoți din minți?

Duroc a tăcut mâlc.

— Ce ți-a venit să-i spui toate chestiile alea ziaristului? Ești bolnav, Michel! Ce-ai urmărit cu leșinul ăla? Să atragi atenția în ziua când mă decora președintele? Ce jocuri faci?

Duroc stătea calm, lipsit de vlagă, cu picături de apă pe frunte și obraji, mulțumindu-se să-l asculte pe Farel, care nu se oprea din urlat: „Zi-mi, de ce-ai făcut asta, când știai că sunt toți ochii pe mine, că-mi pun viața în joc zi de zi, la radio și la televizor? Îmi joc viața, fir-ar să fie!".

Deodată, Duroc a rupt tăcerea:

— Îți joci viața?

— Da, îndur o presiune cumplită! Cumplită!

— Vrei să știi de ce i-am spus ziaristului chestiile alea? Așa mi-a venit, închipuie-ți cât de șocat am fost că ți-a trecut prin minte ca eu să contribui la acel articol măgulitor, într-un ziar pe care ai scuipat toată viața, deși nu mai știam nimic despre tine de șase luni, mai exact de când mi-ai cerut să fac chestia aia infamă pe la spatele fiului tău.

Duroc și-l imagina pe Alexandre pitit după ușă, voia ca el să afle ce-l silise taică-su să facă. A urmat un moment de tăcere. O nimerise. Vocea lui Farel începuse să tremure.

— Ești supărat că nu te-am mai sunat? Stau într-o mare tensiune la serviciu! Habar n-ai câte hiene vor să mă extermine.

— Stai în tensiune? Eu iau antidepresive de șase luni din cauza ta.

— Toți luăm calmante, Michel, diferă doar laboratorul care le produce. Fii înțelegător! Pune-te în locul meu.

— Nu m-ai sunat nici măcar o dată...

— Am fost prins cu treburi. Ascultă, nu e locul potrivit să discutăm despre asta, a spus el punând mâna pe clanță ca să dea de înțeles că vrea să încheie, ne-ar putea auzi cineva. Stabilim să luăm masa, sun-o pe Jacqueline.

Dar Duroc nu s-a clintit.

— Te știu de mai bine de cincizeci de ani și încă trebuie să trec pe la secretară ca să te văd. Te-ai schimbat atât de mult, Jean. Cum are cineva un strop de putere, ești serviabil cu el, dar în clipa când nu mai are nimic de oferit devii arogant. Ai aplicat conștiincios regula care te-a călăuzit până aici: puternic cu cei slabi, slab cu cei puternici.

— Nu-mi da lecții, te rog, nu acum.

— M-ai denigrat, în timp ce eu am sărit să te-ajut când ai avut nevoie de mine.

Jean a lăsat clanța din mână și s-a întors spre Michel.

— Ce faci, o întrecere morală?

— Știi bine despre ce vorbesc...

— Ce se întâmplă? Mă amenințți? Riști să pierzi totul...

— Mi-am ruinat deja sănătatea și mi-am pierdut orice urmă de mândrie. Am pus prietenia mai presus de etică, mi-e silă de mine.

— Trebuie să plec. Sunt așteptat.

— Cum ai putut să-mi ceri să-i fac avort fetei ăleia și să-i ascunzi fiului tău că depășise termenul legal?

— Am făcut-o ca să-l protejez, și tu la fel. Ce-ai fi vrut? S-o las pe arivista aia să-i distrugă viața lui Alexandre? Ca să nu mai spun că femeia a fost de acord!

— Îmi cam închipui ce i-ai promis ca s-o convingi.

— Am făcut tot ce-am făcut pentru binele fiului meu.

— Găseşti mereu argumente ca să-ţi justifici faptele, chiar şi pe cele mai revoltătoare.

— Lumea e brutală şi nedreaptă, Michel, şi da, sunt în stare de cele mai revoltătoare lucruri ca să-mi apăr familia.

— Problema ta e lipsa de moralitate, cinismul dublat de narcisism. Crezi că ţi se cuvine totul, că poţi controla totul, oamenii, situaţiile. Până şi de moarte crezi că poţi să te fereşti! Da, cred că nici moartea nu te înspăimântă.

Farel l-a privit fără să-i răspundă. Avea dreptate, nu moartea era cea care-l îngrozea şi-l făcea s-o ia razna, ci izbucnirea dramei, spaima care nu-l părăsise o clipă de când descoperise, venind de la şcoală, cadavrul mamei sale; iar când ţi-e frică, era convins de asta, totul devine posibil.

— Nu pricepi nimic din ceilalţi. N-ai pic de empatie.

Jean n-a reacţionat. Făcuse tot ce era posibil cu ce primise la naştere. Iubise, dorise, muncise cu pasiune. Singura lui greşeală era că nu se pricepuse la psihologie – ura cuvântul ăsta. Ce-ar fi fost de priceput? Nimic. Era opac pentru sine.

— Te-ai gândit la fiul tău? Cum o să reacţioneze dacă o să afle cândva?

— N-o să afle. Ţine minte ce ţi-am spus. Dacă vorbeşti, pierzi totul: reputaţia, meseria la care ţii atât, o să fii radiat din ordinul medicilor.

— Măcar o să fiu împăcat cu mine însumi.

Pe Farel l-a scuturat un mic râs nervos, după care, deschizând uşa să plece, a adăugat:

— Ştii ce păţesc cei care cred că poţi supravieţui respectând legile morale? Mai devreme sau mai târziu, sunt călcaţi în picioare.

13

Jean Farel își contramandase rezervarea la un mare restaurant din piața Madeleine, unde era un obișnuit al casei – prea multe emoții. A traversat rue du Faubourg-Saint-Honoré, palid și clătinându-se. Strălucirea de la Élysée dispăruse cu totul. La Castel[1] izbutiseră să dea impresia unei familii unite, iubitoare, solide. Aici totul se fărâmița, edificiul se fisura și amenința să se năruie. Nu se mai gândea decât la tentativa de sinucidere a lui Françoise. Imediat după ceremonie, Claire plecase spre Adam, lăsând buchetul oferit de președinte pe una dintre mesele pregătite pentru petrecere; Jean l-a recuperat, voia să i-l ofere lui Françoise, pentru că mereu visase la așa ceva. S-a oprit o clipă în mijlocul străzii și a postat pe Twitter o fotografie cu el din timpul ceremoniei de decernare a decorației, însoțită de următoarele cuvinte: *Emoție astă-seară, când am primit din mâna președintelui însemnele de mare ofițer al Legiunii de Oroare. Trăiască Republica!*

În ciuda orei târzii, a comandat un taxi ca să ajungă la spitalul Bichat, unde era internată Françoise. Radioul difuza melodii franțuzești de varieteu, Jean i-a cerut șoferului să oprească muzica. A intrat pe Twitter ca să citească reacțiile la postare: câteva mesaje de felicitare, dar mai ales de zeflemea. „Pupincuriștii reprezintă, cu siguranță, oroarea!“, „Farel, meriți

1. Palatul Élysée este uneori supranumit în presă „Castelul“.

din plin legiunea de oroare". Scrisese „oroare" în loc de „onoare" și, din cauza acestei greșeli, era luat peste picior. A șters mesajul, dar răul fusese făcut, pe net începuseră să circule capturi de ecran. Își reproșa că trimisese *tweet*-ul fără să-l recitească – nu era prima oară când graba și impulsivitatea ruinaseră niște cariere.

Nu i-a fost greu să pătrundă în spital în ciuda orei înaintate, vizitele încetaseră de mult; izbutise, totuși, mulțumită unui surâs și unui autograf, să treacă pragul secției de psihiatrie – notorietatea furniza un permis de trecere permanent. Avea dureroasa impresie că retrăiește drama fiului său, momentul acela cutremurător când primise telefonul care îl anunța că Alexandre încercase să se sinucidă. Infirmiera l-a rugat să se grăbească, să n-o obosească pe pacienta care era foarte „slăbită". S-a afundat pe un coridor lung ce ducea spre saloane, cu buchetul prezidențial în mână. Dintre toate atributele celebrității, pe acesta îl aprecia cel mai mult: certitudinea că nimic nu e imposibil pentru cel a cărui imagine apare pe un ecran. Prin ziduri se auzeau strigăte, era înfiorător, mergea repede, căutând neliniștit numărul rezervei lui Françoise. Încăperea era mică, prea întunecată, încălzită în exces, și-ar fi dorit s-o ducă pe Françoise într-o clinică privată, nu în această instituție publică cu pereți coșcoviți și duhnind a eter. Françoise avea masca gravă a statuilor de marmură, o față pustie. Corpul îi era acoperit până la gât cu un cearșaf alb, ca un giulgiu. Doar mâinile, cu pete cafenii, îi ieșeau de sub așternut. Nepieptănată, fără machiaj, cu pielea uscată, părea de optzeci de ani. Jean s-a apropiat de ea și a sărutat-o pe frunte. Pielea îi răspândea un iz înțepător.

— Cum te simți, iubita mea? a întrebat-o.

— Nemaipomenit, i-a răspuns, după cum vezi, nu mi-a ieșit.

Pleoapele îi cădeau pe ochi, buzele îi erau crăpate ca atunci când merseseră pe munte ore în șir, înainte să ajungă la refugiul acela cuibărit la 2.500 de metri altitudine din Alpii de Sud. Își amintea de frenezia care îi cuprinsese, de plăcerea sărutărilor nesfârșite.

— Ce te-a apucat?

Tonul lui se dorea hazliu. Țâfna și furia îi dispăruseră cu totul. Françoise l-a privit fără să-i răspundă. Ce era să-i spună? Își construise viața în jurul libertății și independenței proprii. Știa că trebuie să-l părăsească, era în joc supraviețuirea ei mentală și fizică. Fusese împinsă mult dincolo de limitele ei. Jean s-a apropiat de ea, i-a mângâiat mâna.

— Îți cer scuze, i-a spus strângându-i mâna într-a lui. Am fost atât de brutal, de nerod. M-am purtat jalnic, îmi pare rău, te iubesc. Mă știi doar, uneori reacționez exagerat.

Françoise și-a întors fața de la el.

— Spune ceva!

Ea l-a pironit cu privirea.

— Ai fost curajos, Jean; în viața profesională ai riscat totul, te-ai aflat în miezul reactorului politic al țării, da, ai avut curaj și te-am admirat pentru asta, dar în viața personală ți-a lipsit cu desăvârșire.

Veșnica nevoie de legitimare a adulterului, s-a gândit el, deși ceea ce-l făcea atât de atractiv era tocmai caracterul lui ilicit și necumpătat.

— Meseria m-a solicitat până peste cap, înțelegi?

— Pasiunea pentru profesie este doar una dintre măștile ambiției tale. La alții, mai puțin iscusiți, mai puțin calculați, dorința de mărire e mai vizibilă: în cazul tău, la prima vedere e greu de deslușit competitorul ambițios; se vede truditorul îndârjit, dar în forma asta de dăruire, în strădania asta de-a face lucrurile bine există voința de-a ajunge pe primul loc și de-a rămâne acolo, cu orice preț. Te-ai afirmat în aventura

colectivă din sânul redacțiilor unde evoluai cu dezinvoltură. Ți-ai descoperit sufletul de lider. E o nemaipomenită răsplată pentru copilul traumatizat și pentru adolescentul timid care ai fost.

Iar psihologie de doi bani, ajunsese la capătul răbdărilor. Dar și-a ținut gura ca să n-o înfurie și mai tare.

— Ai dreptate, după faptă și răsplată.

S-a apropiat de ea de parcă s-ar fi pregătit s-o sărute, dar ea s-a retras ușor și, privindu-l, i-a spus că ar fi mai bine să plece. *Pleacă și nu te mai întoarce.* A rostit cuvintele cu glas monoton, făcând un efort care-i împingea întregul corp spre prăpastie. El a rămas contrariat o vreme, câteva secunde lungi cât o veșnicie, apoi, dintr-odată, a încuviințat. Nici el nu mai avea chef să continue. În câteva ceasuri, toată lumea va afla ce-a făcut, se va vorbi despre cât e de fragilă, va umbla vorba că nu mai e în stare să lucreze. Încercând să se sinucidă, Françoise pusese capăt carierei ei jurnalistice. Își va tot înșira concediile medicale până când va fi dată afară. Și, de data asta, el n-o va putea salva.

— Dacă ai nevoie de ceva, dă-mi de știre.

— Tot ce-mi doresc e să te ocupi de Claude, să te duci să-l iei. Faptul că mi-ai oferit cadou câinele ăsta e cel mai bun lucru pe care l-ai făcut pentru mine. În rest, poți să te duci în mă-ta.

De câteva săptămâni încoace, i se părea că e confuză și adeseori deșănțată, de parcă filtrele naturale – cele care-l rețin pe fiecare individ să-și dea în vileag gândurile cele mai reprobabile ca să nu piardă teren – i se deterioraseră. A ieșit din rezervă, a salutat-o pe infirmieră, iar aceasta l-a rugat să facă o fotografie împreună cu ea. A acceptat, a stat surâzător la pozat lângă tânăra de vreo douăzeci de ani. Ea a roșit, i-a mulțumit. Jean i-a luat mâna într-a lui, a ținut-o câteva clipe; în alt moment, în alte locuri, și-ar fi încercat norocul.

În taxiul care-l ducea acasă, și-a făcut în grabă rezumatul ultimelor douăzeci și patru de ore. Michel Duroc îl ura, Claire îl respingea și, acum, Françoise. Cu toate astea, nu se simțea deloc vinovat. I se reproșau „lipsa de empatie", „obsesia pentru control". Nu putuse nicicând să-și alunge din minte respirația greoaie a clienților pe care maică-sa îi primea acasă. În fiecare moment important al vieții, vedea trupul mamei sale lungit pe podea în bucătărie. Tot ce făcuse, făcuse pentru ea, ca să răzbune o viață mizerabilă, plină de umilințe și durere. S-a simțit cuprins de un val de tristețe, o greutate îi strivea pieptul. Mesajele pe care le primise i se învălmășeau în minte: *Bravo! Sluga președintelui! Felicitări pentru distincție! Jurnalist de doi bani, pupi cizma puterii! Ați meritat-o, sunteți formidabil! Jeg ce ești, cât a trebuit s-o sugi ca să-ți primești zăhărelul?* A scos din buzunar o cutie pentru medicamente, a deschis-o și a luat un anxiolitic pe care l-a pus sub limbă. În câteva minute, neliniștea i s-a risipit: de-acum, fericirea nu mai putea fi obținută decât cu rețetă.

14

După decernarea decorației la Élysée, Alexandre a străbătut Parisul pe jos, dărâmat de conversația pe care o auzise la toaletă. Îl șocase nu atât avortul în afara termenului, cât ideea unui plan orchestrat pe la spate de către oamenii pe care-i iubea cel mai mult: tatăl său, nașul și femeia de care era îndrăgostit. Dar maică-sa? Fusese și ea la curent? Relațiile umane păreau sortite trădării și eșecului. A încercat în mai multe rânduri să dea de Yasmina ca să audă și versiunea ei – dar fără succes. Ajunsese în preajma sediului Adunării Naționale când a primit un apel de la mama sa. L-a întrebat unde se află. Zece minute mai târziu, a venit după el cu un taxi. Nu a întrebat-o nimic, s-a cufundat într-o tăcere pe care ea n-a încercat s-o risipească. Era convins că nu știe nimic și nu avea curajul să-și înfrunte tatăl. În curând avea să se întoarcă în California, părinții lui o să-și rărească din ce în ce mai mult vizitele din cauza drumului „prea obositor", legăturile lor aveau să slăbească până la urmă. Au ajuns rapid la apartamentul unde Claire locuia împreună cu Adam. Era prima oară când îl vizita. A urmat-o înăuntrul unei clădiri cu tencuială decorativă de pe avenue des Gobelins. Casa scărilor era prost întreținută. De îndată ce a ajuns pe palier, a remarcat prezența unei mici casete transparente, „o mezuză[1]", a precizat Claire, „e menită

1. Obiect de cult iudaic, așezat pe ușorul sau tocul din dreapta al ușii la intrarea unei camere sau locuințe.

să ne apere casa". „Mai bine îți instalezi o alarmă, a luat-o el peste picior. O să treci la iudaism, nu-i așa?" Ea a ridicat din umeri. Adam nu-i impusese nimic, dar din respect pentru el acceptase ca traiul lor cotidian să fie presărat cu anumite ritualuri: marcarea marilor sărbători, consumul exclusiv al alimentelor îngăduite de iudaism. Cu toate astea, viața lor amoroasă nu era scutită de tensiuni. Adam, care era o fire liniștită, un „mutălău", după cum ea însăși îi spunea, avea uneori izbucniri de mânie, momente de angoasă existențială, îndoieli privind șansele în timp ale relației lor. „Suntem foarte diferiți", concluziona el, știind în același timp că felul ei unic de-a fi i-o făcea atât de dragă.

Locuiau într-un apartament alcătuit dintr-un hol, un salon și două camere, una pentru Claire și Adam, cealaltă spațioasă, cu vedere spre o grădină, unde Mila stătea singură sau împreună cu sora ei, când aceasta venea la Paris să-și viziteze tatăl. După amabilitățile obișnuite, schimbate fără căldură, Alexandre s-a așezat pe canapeaua din salon, la câțiva metri de Mila, care stătea ghemuită într-un fotoliu de pâslă gri. Era îmbrăcată într-o pereche de blugi bleumarin, cu talie joasă, și un pulover tricotat cu decolteu în V, ce-i lăsa la vedere pielea albă. „Îți place la Stanford?", l-a întrebat Adam, continuând să aranjeze niște cărți în biblioteca impozantă care domina încăperea. Alexandre n-avea chef să discute cu acest bărbat pe care nu-l găsea deloc interesant, în vreme ce Claire îl privea de parcă ar fi primit premiul Nobel pentru literatură. „Da, îmi place foarte mult." „După bac, s-ar putea ca Mila să se întoarcă și ea în State. I-ar plăcea să urmeze o școală de actorie la New York." Auzindu-și numele, Mila a început să roșească. „Super", a răspuns Alexandre. Era un simplu rol de compoziție. Trebuia să se poarte ca și cum ar fi fost fericiți împreună, ca și cum s-ar fi plăcut, deși, fără să se deteste, și-ar fi dorit să-i ia pe fiecare

dintre cei prezenți, să-i ducă altundeva, în contextul lor originar, și să schimbe ceea ce fusese distrus de efectele egoismului și nepăsării lor. Niște oameni care nu aveau nimic în comun, care abia se cunoșteau, care nu se iubeau și care, fără îndoială, nu aveau să se iubească vreodată erau siliți să coabiteze pentru că doi adulți tiranizați de ceea ce numeau, cu gravitate, „iubirea lor" le impuseseră asta peste noapte. A încercat să se retragă, invocând o petrecere, fără să-și închipuie că maică-sa îi va sugera s-o invite acolo și pe Mila. Alexandre n-avea chef s-o ia, a tăcut politicos, dar maică-sa a insistat: „Ar fi un prilej să vă cunoașteți mai bine", încercând să creeze o complicitate artificială, deși era limpede că n-au nimic în comun. Adam a spus că Mila trebuie să-și petreacă noaptea la mama ei, care sosise la Paris cu câteva zile înainte ca să participe la o căsătorie și să-și vadă fiica și închiriase un apartament micuț în arondismentul al IX-lea. „Tu nu participi la căsătorie?", a întrebat Claire. „Nu, e o treabă prea evlavioasă, bărbații și femeile stau separat, până și la masă, nu mă interesează, trebuie să mă întâlnesc cu ea după eveniment." Adam a părut uimit: „Te lasă mama să ieși în oraș și să te întorci târziu singură?". Mila a pufnit în râs: „I-am zis că, dacă ies, o să mă însoțești tu până la ea", apoi, întorcându-se spre Alexandre, a adăugat: „Sunt de acord să vin cu tine la petrecere". A mai precizat că trebuie să-și strângă lucrurile. Când Adam o înștiințase pe Valérie că amanta lui are un fiu de douăzeci și unu de ani, chipeș și cu diplomă, primul lucru pe care aceasta găsise de cuviință să i-l spună fusese: „Ce-o să te faci dacă se îndrăgostește de el?". Își amintea cum îi răspunsese: „Și dacă ar fi cel mai bun lucru care i s-ar putea întâmpla?". Adică să scape, ca și el, de jugul identitar, să renunțe la nebunia vieții în propriul microcosmos, să se reinventeze, altundeva, alături de o ființă cu adevărat diferită. Valérie oftase. „Îi cunosc pe prietenii fiului meu", i-a zis Claire Milei, „o să ai o seară pe cinste". Mila și-a pus o geacă

neagră și s-a dus după Alexandre, care aștepta în fața ușii salonului. O găsea anostă, se întreba cum va avea curaj să se afișeze cu *ea*. Și de data asta părinții hotărâseră în numele lui.

Adam a anunțat că le comandă un taxi. Alexandre a rămas o vreme nemișcat, contemplând salonul: canapeaua pe care se lăudaseră că au cumpărat-o de la IKEA „până vor găsi ceva mai bun", masa de lemn și scaunele pe care le pescuiseră dintr-un târg de vechituri, sutele de cărți ce cotropiseră spațiul. Apoi, îndreptându-se spre ieșire, a zărit o serie de fotografii înrămate și rânduite prin bibliotecă: o poză cu Adam și Claire – surprinsă când se sărutau în fața unei mașini – și mai multe cu Mila și Noa. În câteva clipe a săgetat cu privirea toate imaginile. Nu exista nici o poză de-a lui. În timp ce mergea spre lift urmat de Mila, înfofolită în geacă, l-a auzit pe Adam rostind aceste cuvinte: „Să ai grijă de ea!".

Teritoriul violenței

„Rămâne însă faptul că, până la urmă, în viață nu e atât de important să îi înțelegi pe oameni. Viața înseamnă să te înșeli asupra lor, să te înșeli și iar să te înșeli și apoi, după ce chibzuiești bine, să te înșeli din nou. Așa ne dăm seama că suntem în viață: când ne înșelăm."

Philip Roth, *Pastorala americană*[1]

1. Philip Roth, *Pastorala americană*, traducere din limba engleză de Alexandra Coliban, Editura Polirom, Iași, 2014, p. 57.

1

Jean Farel se deșteptase cu o femeie foarte tânără în pat; acum, după ce-și serbase cea de-a șaptezecea aniversare, era o situație rară, dar cu douăzeci de ani în urmă, când prezenta seară de seară, de la ora 20.00, cel mai popular jurnal televizat din Franța, asta i se întâmpla frecvent. Chiar dacă nu avea magnetismul erotic al unei vedete rock, nu întâmpina probleme când era vorba să ademenească femei pe care apariția regulată la televizor le excita mai mult decât un trup tânăr și atletic. La începuturile sale, nu se putea abține și le băga ușor în așternut. N-avea nevoie de șiretlicuri, nu trebuia să facă eforturi de seducție, nici promisiuni, nu trebuia să se folosească de șantaj sau de presiuni, era de-ajuns să fie el însuși – *un bărbat influent*. Azi, chiar dacă nu renunțase la jocurile seducției, nu mai trecea la acțiune – nu pentru că i-ar fi scăzut apetitul, ci pentru că se simțea profund legat de Françoise, cu care continua să aibă o intimitate intelectuală și fizică ieșită din comun, tandrețea îl îndemna la fidelitate, începuse să fie sentimental; pe lângă asta, mai era și altceva, despre care nu îndrăznea să-i pomenească decât medicului personal: odată cu vârsta devenise maniac, anxios și ipohondru, obsedat de igienă și de teama de-a se molipsi cu un virus care să-l șubrezească, avea nevoie să se mobilizeze total ca să lucreze, renunțase la sexul pe furiș, la patimile furtunoase, la tot ce era prea violent și risca să-l lase fără vlagă – pasiunea îi solicita întreaga

energie –, iată de ce, în dimineața aceea, fusese uimit că o găsește lângă el pe tânăra stagiară care lucra la el în redacție, o blondă arătoasă de vreo douăzeci și patru de ani, Quitterie Valois, de origine din Pau. După ce o vizitase pe Françoise la spital, se dusese acasă la ea să-l ia pe Claude, pe care apoi l-a lăsat la birou. Se hotărâse pe urmă să bea un pahar la barul hotelului Ritz și, odată ajuns acolo, primise un SMS de la stagiara respectivă, care flirta fără jenă cu el încă de când sosise, o fată grațioasă, fără ostentație, cu ținute destul de clasice: taioare cu fustă sau rochii petrecute care-i lăsau pieptul la vedere – niciodată pantaloni. Era o profesionistă remarcabilă, matură și păstra cu el raporturi ierarhice, adresându-i-se reverențios: „Cum doriți, domnule" sau „OK, șefu'!", lui îi plăcea chestia asta, amabilitatea slugarnică, mai ales când venea de la *frumuseți tinere*. Se gândea din ce în ce mai mult să renunțe la colaboratoarea lui, Jacqueline Faux, care nu prevăzuse urmările articolului jalnic pe care i-l dedicaseră în ziar, dar pe vremuri îi fusese amantă, îl avea la mână, putea să-l dea în gât – *No sex in business*, nu aplicase întotdeauna cea dintâi regulă a vieții la birou. Quitterie îi trimisese un SMS strict profesional și, după câteva replici, el o invitase să i se alăture.

Ea a acceptat îndată, se afla „la doi pași" și și-a încheiat mesajul cu aceste cuvinte: „Imediat, șefu'!". Când a văzut-o sosind, după un sfert de oră, în fustă de blugi și cu balerini roșii, cu părul prins într-o coadă de cal foarte înaltă, care-i scotea în evidență ceafa grațioasă, cu o eșarfă roșie la gât, nu s-a putut împiedica să cadă în extaz: „Ce frumoasă ești! Semeni cu Faye Dunaway". A citit în privirea lui Quitterie Valois că habar n-are cine e Faye Dunaway, era prea tânără, nici nu se născuse pe vremea când actrița americană triumfase în *Bonnie and Clyde*, film cult pe care îl văzuse de trei ori împreună cu prima lui soție. Arătând spre propria cămașă, care avea doi nasturi descheiați ce lăsau să se vadă un piept lipsit de păr, a îngăimat:

„Poftim în ce hal am ajuns!". Chestie care ei i-a stârnit râsul. S-a așezat în fața lui, pe un fotoliu de piele arămie, strângându-și geanta în brațe. „Fii pe pace, nu ți-o fură nimeni!" Ea a comandat un cocktail, *Last train to Shanghai,* iar el un *dry Martini.* I-a povestit că Hemingway băuse cincizeci și unu de *dry Martini*-uri după ce eliberase barul de nemți și că locul acesta fusese multă vreme rezervat bărbaților: „Din fericire, trăim alte vremuri". Nu era genul de fată care să-i aducă aminte că mai sunt nenumărate alte locuri rezervate bărbaților – locurile de la „butoane", cu precădere; făcea parte din acea categorie de femei care nu puneau niciodată sub semnul întrebării imperiul viril, femei care aleseseră colaborarea cu bărbații și care hotărâseră că vor promova datorită bărbaților și nu împotriva lor. Tânăra avea ceva de elev conștiincios și serios, un aer cam demodat, care îl atrăgea pe Farel, fetele de vârsta ei se îmbrăcau toate la fel – în blugi și tricou –, în timp ce ea avea propriul stil, un amestec de clasicism burghez și de fantezie hippy. „Quitterie" – îi plăcea la nebunie eleganța desuetă a acestui prenume, atât de mult, încât, așteptând-o, îi căutase etimologia pe internet. „Prenumele dumitale vine dintr-un cuvânt latin care înseamnă «liniștit», deci așa ești, liniștită?" Ea se îmbujorase. Jean se simțea ațâțat: *curvișina asta mică* era oricum, numai liniștită nu. Mai aflase și că o oarecare Quitterie fusese fiica unui prinț din Galicia, Spania. Tatăl ei dorise s-o mărite cu de-a sila, dar ea își luase tălpășița. Se botezase în taină și-și dedicase viața lui Dumnezeu. Servitorii tatălui ei îi dăduseră de urmă și o decapitaseră pe loc, în 22 mai 477. Îi plăceau viețile aventuroase. Un ceas mai târziu, după ce au degustat două cocktailuri la Ritz, Jean a poftit-o să mai bea un ultim pahar în studiourile din rue de Ponthieu. Ea se entuziasmase văzând fotografiile care îl înfățișau alături de cei mai importanți șefi de stat de pe planetă, în vreme ce el se întreba dacă nu era cumva prea târziu să ia o pastilă de Viagra și dacă mai

avea vreo cutie cu prezervative neexpirate. „L-ați întâlnit pe Gorbaciov? Pe Mandela? Pe Obama?“ „Da, drăguță“, îi răspunsese el mângâindu-i părul, „dar, te rog să mă crezi, mă simt mai bine în prezența ta.“ În fața uriașei biblioteci înțesate cu eseuri politice, cu memorii, cu volume din colecția Pléiade, îl întrebase dacă citise toate cărțile acelea. Da, le citise și, spunând asta, a apucat un exemplar din *Memoriile* lui Saint-Simon și i l-a oferit. Ea l-a sărutat pe obraz, repetând că „vai, nu trebuia“, era plină de viață, tulburătoare, sexy și voia să facă totul ca la carte: să învețe, să pară curioasă, să stârnească interes, punea întrebări smerite, de parcă se-aștepta să fie notată la sfârșitul serii – dar, până la urmă, el nu-și amintea să se fi întâmplat așa ceva. După ce a sărutat-o, a întrebat-o ironic dacă e de acord să facă dragoste cu „un mare ofițer obosit“, ea, în chip de răspuns, a izbucnit într-un râs nervos, și-atunci el a dezbrăcat-o și s-a întins peste ea, i-a desfăcut picioarele, i-a dezmierdat sexul pe care ea și-l răsese la sânge. Dar n-a avut parte de nici o erecție. Ea fusese apoi drăgălașă, înțelegătoare, îl mângâiase blând și i-o luase îndelung în gură, dar, din păcate, fără rezultat, seara aceea îi sleise, până la urmă au renunțat. În timpul nopții s-a frecat de ea, ea s-a trezit și el i-a apucat mâna, i-a așezat-o pe mădular: „Nu mă lăsa în halul ăsta, fă ceva“, ea l-a mângâiat fără să pretindă nimic în schimb, așa cum fac adesea femeile foarte tinere care nu caută un echilibru în raportul de forțe, știind că nu pot să domine de la prima întâlnire, au doar puterea tinereții, nu încearcă să fie autoritare; o vor face mai târziu, prin vitalitate sexuală, prin încredere – adică prin tot ceea ce vârsta le va confisca mai apoi. După ce îl va fi cucerit, pentru el va fi prea târziu: va fi dresat, ca un animal domestic.

Când s-a trezit și a văzut-o îngrijindu-l pe Claude, care zăcea în coșul lui părând că-și dă sufletul, s-a simțit stânjenit: era prea tânără, el nu mai avea energie să întrețină o relație la

locul de muncă, nu-l mai ispitea de mult fructul oprit; cunoscuse tot ce putea fi cunoscut, încercase tot; bărbați, femei, sex în grup prin diverse cluburi, camere de hotel, case ale unor prieteni de vază, fără ca Françoise sau Claire, care în această privință erau convenționale și chiar cam puritane, să afle vreodată ceva. Unii spuneau despre el că nu e „nici cal, nici măgar", lucru inexact, era heterosexual; avusese, în floarea carierei, o aventură cu un bărbat, însă numai din interes profesional. Glumea zicând că, în sfârșit, la șaptezeci de ani, devenise monogam. Tot ce-și dorea era s-o vadă pe Quitterie plecată cât mai curând. Agerimea fetei era remarcabilă: i-a zâmbit și i-a spus simplu că „are de lucru". Apoi s-a ridicat, întinzându-și mușchii cu toată suplețea tinereții, iar el i-a remarcat trupul ferm, pielea netedă, albă, fără cusur, i-a văzut pletele șatene, bogate, strălucitoare, ce-i cădeau în cascadă pe spate și, când s-a întors, sânii rotunzi și întăriți, sexul de fetiță, și a avut o erecție, s-a simțit viguros, s-a năpustit asupra ei, i s-a lipit de fese, i-a dat jos chiloții cu un gest rapid și a pătruns-o pe marginea patului; s-a retras înainte să termine, i-a ejaculat pe spate slobozind un horcăit atât de puternic, încât Quitterie i-a zis: „Am crezut c-ai murit". „Ăla e Félix Faure[1], puicuță", i-a răspuns el împingând-o deoparte, mâhnit dintr-odată, aproape respingător, copleșit de o irepresibilă nevoie de singurătate. I-a spus că trebuie să se pregătească pentru interviul de dimineață, așa că ea s-a îmbrăcat mecanic, fără cel mai mărunt reproș; a plecat de-acolo așa cum venise, discret, strângându-și cartea la piept – era, în mod vădit, o fată *educată*.

1. Președinte al Franței din 1895 până la moartea sa, în 1899, suferită în urma unei crize de apoplexie, la Palatul Élysée, în timp ce întreținea relații sexuale cu o tânără de 30 de ani, Marguerite Steinheil, în propriul birou.

Când Jean a văzut patul cu așternuturile mototolite, pe Claude cu botul pe labe și cu o privire cum au cei în depresie severă, refuzând strachina plină cu carne așezată în dreptul lui în ajun, s-a gândit la Françoise, la vorbele pe care ea le repeta mereu când își mângâia câinele cu tandrețe exagerată: „Claude este fiul pe care mi l-ai dăruit", regreta ce se întâmplase, îi ducea lipsa, avea nevoie de ea, se simțea nespus de vinovat pentru că avusese această aventură în timp ce ea încercase să-și pună capăt zilelor. L-a sunat pe instructorul lui sportiv ca să-și anuleze antrenamentul, era epuizat: după emisiune se va duce la Françoise ca s-o convingă să se întoarcă. De-acum era sigur: nu mai avea energie pentru femei, pentru risipa exorbitantă pe care o presupuneau aventurile amoroase; visa, pentru întâia oară, la stabilitate și transparență. Rămânea încrezător; Françoise avea să cedeze; la vârsta ei, n-avea să găsească nimic mai bun. Vreme îndelungată se temuse că o va pierde – că un coleg, un reporter bătăios, un politician charismatic, unul dintre acei flecari fără scrupule pe care-i întâlnea zilnic, avea să i-o răpească; se mișca într-un mediu unde valoarea femeilor se măsura prin strălucirea socială a bărbatului care se afișa în preajma lor, unde nimeni nu ezita să facă schimb de femei, endogamia nefiind decât o altă față a traiului laolaltă cu cei de aceeași teapă. Dar acum? Acum nu mai avea de ce să se teamă, vârsta o văduvise de orice atracție erotică.

Din baie, și-a ascultat mesajele de pe robotul telefonic: Ballard îl felicita, emisiunea la care participase ministrul de Interne fusese văzută de cinci milioane de telespectatori, o audiență excepțională. Ballard îi cerea scuze, își retrăgea vorbele pe care se grăbise să le rostească în urmă cu o zi: *Grand Oral* trebuia să meargă mai departe. Farel a intrat pe Twitter și a postat, după ce a retușat-o, o fotografie cu el alături de ministrul

de Interne, însoțită de următoarele cuvinte: *Ieri@grandoral, cea mai bună performanță cu circa 5 milioane de telespectatori și 22,9% cotă de piață. #mândrie #mulțumiriechipelor.*

S-a îmbrăcat în grabă, a ieșit din studiouri, a coborât pe rue de Ponthieu și a luat-o apoi pe rue du Colisée. În mai multe rânduri, a fost oprit de niște trecători care îi cereau un autograf, o poză, făcea întotdeauna exerciții de mărinimie. Și de fiecare dată profita ca să intre pe Twitter, Ballard îi preluase *tweet*-ul cu aceste vorbe: „Bravo, Jean Farel!", iar mesajul fusese deja repostat de o sută douăzeci de ori. Traversa avenue des Champs-Élysées când doi tipi cu căști au apărut pe motocicletă și l-au proiectat într-o parte. S-a prăbușit pe trotuar, în preajma unui chioșc de ziare. A rămas inconștient câteva clipe, apoi și-a mișcat capul, cei doi dispăruseră. Un trecător s-a repezit să-l ajute să se ridice, dar l-a respins violent: „Sunt bine, lăsați-mă, mulțumesc!". A privit în dreapta și-n stânga ca să se asigure că nici un fotograf nu imortalizase scena. L-a sunat imediat pe Léo, apoi s-a grăbit până la sediul radioului. Pantalonii i se sfâșiaseră ușor, avea brațul stâng în întregime tumefiat. Fusese o agresiune premeditată, dar cine o pusese la cale? Odată ajuns, asistenta l-a ajutat să se schimbe, iar machieuza i-a mascat urmele roșietice care-i brăzdau mâinile – până și la radio, interviurile erau de-acum filmate, iar un angajat al rețelelor sociale făcea o fotografie cu Farel și invitatul său și o posta pe conturile postului – echipelor li se dăduse ordin *să comunice.* Oaspetele zilei era o tânără politiciană de vreo patruzeci de ani, militantă de stânga, deputată și autoare a trei romane bine primite de critică. I-a adresat niște întrebări șfichiuitoare, a pus-o în dificultate și, în încheiere, a întrebat-o care i se părea mai necruțător: mediul politic sau cel literar? „Asprimea unui mediu e dată de manevrele celor care trag sforile. Azi-dimineață, de pildă, când am acceptat acest dialog, s-ar fi cuvenit să mă

aștept la așa ceva și să ascult de sfaturile lui Beckett. Știți ce-a scris în *Molloy*? Dimineața trebuie să ne ascundem. Oamenii se trezesc proaspeți și binedispuși, însetați de ordine, de frumusețe și de dreptate, pretinzând la rândul lor același lucru. Da, e un moment primejdios. De dincolo de geam, tehnicianul îi făcea semn lui Jean că trebuie să încheie. „Bun! L-ați trecut cu succes!", a exclamat Jean uitându-se fix în cameră, apoi a anunțat jurnalul, i-a mulțumit sec invitatei și a ieșit. „Idioata naibii", a strigat el năpustindu-se în sala tehnică, „sub masca de madonă inofensivă, e un adevărat pit bull. Când dau interviuri, politicienele sunt periculoase la culme, intră atât de tare în defensivă, încât își arată colții la prima zgârietură." Nimeni din echipa lui n-a pus paie pe foc, dacă voiai să-ți păstrezi postul, trebuia să știi să *te faci mic*. A plecat după ce și-a îmbrățișat fiecare colaborator în parte, cu o tandrețe jucată, trebuia *să creeze legături*. Léo îl aștepta în mașină, în fața sediului, Jean îl rugase să treacă să-l ia. Imediat ce-a urcat, i-a povestit despre agresiunea căreia îi căzuse victimă.

— Le-ai văzut fețele? a întrebat Léo.

— Nu, purtau căști.

— Trebuie să-ți angajezi un bodyguard, ești prea expus.

— Nici vorbă.

Léo nu vorbea, fiind atent la condus. La radio era difuzată o melodie a lui Charles Aznavour, „Il faut savoir"[1]. Jean a crăpat ușor geamul, un vânt înghețat l-a plesnit peste față. Vocea lui Aznavour îl legăna. „Lasă-mă la Bichat, te rog. Hai, repede!" Léo a călcat accelerația, Jean privea pe geam peisajul defilând.

1. În traducere, „Trebuie să știi" – piesă compusă de Charles Aznavour în 1961, care după lansare a fost hitul numărul 1 în Franța timp de 15 săptămâni.

Il faut savoir encore sourire
Quand le meilleur s'est retiré
Et qu'il ne reste que le pire
Dans une vie bête à pleurer
Il faut savoir, coûte que coûte,
Garder toute sa dignité
Et, malgré ce qu'il nous en coûte,
S'en aller sans se retourner.[1]

— Fă-mi rost de-o armă. Un Beretta sau ceva asemănător, a zis deodată Jean.

Léo a oprit muzica.

— Poftim?

— Deschide radioul la loc și fă ce-ți spun.

Léo a tăcut o vreme, apoi a pornit din nou muzica.

Sans s'accrocher l'air pitoyable
Mais partir sans faire de bruit
Il faut savoir cacher sa peine
Sous le masque de tous les jours
Et retenir les cris de haine
Qui sont les derniers mots d'amour
Il faut savoir rester de glace
Et taire un cœur qui meurt déjà
Il faut savoir garder la face.[2]

---

1. „Trebuie să știi să mai zâmbești, / Când ce e bun a dispărut / Și ai rămas printre necazuri, / În viața asta păcătoasă. / Trebuie să știi, cu orice preț, /Să rămâi drept / Să nu faci nazuri, / Să știi să pleci, să fii-nțelept."
2. „Să nu-ți iei aer de învins / Să pleci ușor, să nu faci zarvă, / Să nu cumva să-ți plângi în barbă, / Ia-ți masca cea de zi cu zi, / Și ura încearcă de ți-o curmă, / E doar iubirea de pe urmă. / Și pune-ți frâu, rămâi de lemn, / Inima oricum îți stă să moară, / Învață

Vehiculul s-a oprit în fața spitalului Bichat.

— Să vin să te iau peste o oră? N-aș vrea să te las singur.

— Nu, o să mă descurc.

Jean a coborât din mașină, a străbătut coridoarele lungi, era încă tulburat de trupul tinerei Quitterie. S-a oprit într-un colț, în preajma unui bătrân așezat în scaun cu rotile.

Privirile li s-au întâlnit, bărbatul îl recunoscuse, i-a cerut un autograf, Jean a acceptat, a luat un ziar care zăcea pe o măsuță. Era un număr „dedicat cancerului de colon", care purta următorul subtitlu: *etică, empatia din blocul operator.* S-a grăbit să găsească un pix, ura culoarele din spitale, voia să încheie mai repede, dar bărbatul nu voia să-l lase: „E simplu, mă numesc Jean ca și dumneata, suntem de-un leat, ba chiar un pic gemeni". Jean s-a îndreptat de spate, disprețuitor: el era încă tânăr, vioi, lumea îi dădea cu *cincisprezece ani mai puțin*, n-avea nimic în comun cu *moșul ăsta*. I-a întins autograful, apoi s-a întors cu spatele ca să-i scrie un SMS lui Quitterie: „Cred că sunt pe cale să mă îndrăgostesc". L-a citit încă o dată, a șovăit – *bărbații sunt sentimentali doar când vor să reguleze*, îi reproșase cândva Françoise. S-a gândit că nu se înșela întru totul. Și-a ridicat fruntea, bărbatul continua să-l privească, cu mâinile sprijinite pe roțile căruciorului, pregătit să înainteze. Jean s-a uitat la ecranul telefonului și a apăsat tasta „Trimite".

---

iute să fii demn." – fragmente din piesa „Il faut savoir", muzică și versuri de Charles Aznavour, © Éditions musicales DJANIK.

2

Când s-a trezit, Alexandre Farel era lac de sudoare, se afla în vastul apartament al familiei. Taică-său își petrecuse noaptea în altă parte, probabil la birou. Se simțea foarte rău, o migrenă insistentă îi sfredelea creierul, avusese coșmaruri toată noaptea; băuse și fumase prea mult în ajun. După ce a părăsit locuința mamei sale și a noului ei partener, s-a dus împreună cu Mila Wizman la o petrecere organizată de un student într-un *loft* din arondismentul al XVIII-lea. A ajuns destul de târziu. Acolo și-a întâlnit câțiva prieteni. Au băut, au fumat, au dansat, au discutat despre viitor. Ingineri, funcționari, experți bancari, creatori de start-up-uri, soarta lor părea deja croită: mai târziu aveau să fie angajați de giganții din Silicon Valley – Google, Apple sau Facebook –, de marile bănci sau de societățile de consultanță – McKinsey sau Goldman Sachs – sau, și mai bine, de un *hedge fund*, unul dintre acele fonduri speculative de investiții. Absolvenți ai unor mari universități de inginerie, se întâlniseră în clasele supraaglomerate din liceele pariziene de elită, sau în clasele pregătitoare publice ori private, și sudaseră prietenii care, mai târziu, aveau să se preschimbe în rețele profesionale – sinceritatea nu excludea interesul. Își petrecuseră o parte din seară bând și fumând, iar unii se treziseră că vor „acțiune". Cine fusese inițiatorul jocului? Rémi Vidal. Brunet, mic de înălțime, musculos, doar puțin mai în vârstă decât Alexandre, era cel care crease, încă de la intrarea la Inginerie, un site menit să evalueze fetele – cele mai frumoase ocupau

primele locuri – și să dezvăluie *cine se culca cu cine*. Principiul jocului, înrudit cu practicile umilitoare de „botez" al bobocilor, era simplu: fiecare dintre ei trebuia s-o agațe pe una dintre fetele prezente la petrecere și apoi să se întoarcă, înainte de ora 2.00 noaptea, cu un articol de lenjerie intimă de-al ei. Dacă nu reușea, învinsul urma să execute o pedeapsă: să posteze pe contul său de Facebook sau Instagram o poză cu el în chiloți, care să rămână online treizeci de minute. Aveau nevoie de provocări. De adrenalină. De acțiune. Un mod de exprimare viril. Frică. Mize morale.

În SUA, Alexandre frecventase diverse frății, societăți studențești secrete. În două sau trei rânduri, mersese prin beciuri special amenajate, unde niște studenți care de-abia ajunseseră la vârsta majoratului ademeneau minore alese pe sprânceană și le ofereau de băut în speranța că vor accepta să se culce cu ei, crezând că ele se află acolo exact pentru *asta*. În seara aceea, la Paris, fata aleasă pentru Rémi era o studentă care intrase la o facultate de comerț *decentă*, o roșcată micuță, cu aer viclean. Cu un an înainte, i se decernase titlul *parașuta* de aur. În traducere: „Jumătate din campus i-o trăsese". Lui Alexandre i-a revenit Mila; nu îndrăznise să dezvăluie că e fiica amantului mamei sale, nimeni nu băgase de seamă că venise împreună cu ea. În această adunare de ingineri unde valoarea se măsura pe bază de CV, era slab cotată. Părea timidă, stătea retrasă, așezată pe o canapea, cu un pahar de apă în mână, genul de OZN care nu-și găsește locul nicăieri și care nici nu poate să ascundă asta. Alexandre stătuse la taclale cu ea – era o fată de treabă și pragmatică, fără vreo strălucire anume, care zicea că-i plac filmele și serialele –, băuseră șampanie, la insistențele lui Alex, fiindcă, într-o primă fază, ea mărturisise că nu bea decât alcool cușer, și i s-a făcut imediat rău, a vrut să „ia o gură de aer", iar el a însoțit-o – îi stăruiau în minte vorbele tatălui ei:

„Ai grijă de ea". Aproape de stația de metrou Anvers, cumpărase hașiș și cocaină, iar pentru că Mila refuza să fumeze în parc (îi era frig, frică, iar el îi aruncase în față că e slabă de înger), îi propusese să meargă într-o încăpere recomandată de dealer, aflată într-un imobil din preajmă: acolo au fumat, a sărutat-o, apoi a rugat-o să-i facă o felație, a prizat niște *coke*, și-au tras-o cam în grabă, *nimic special*, i-a șterpelit chiloții și, la ieșire, i-a mărturisit că fusese un joc cu băieții, ea s-a pus pe plâns, moment în care el a fost cuprins de spaimă, lacrimile îl descumpăneau, a intrat într-o ușoară panică. A lăsat-o în mijlocul străzii și s-a întors la petrecere, cu chiloții în buzunar. Ajuns în apartament, a băut la greu, a dansat puțin, s-a tolănit pe o canapea împreună cu prietenii și au ajuns la o discuție care a degenerat: Alexandre afirmase că adevărata *cale regală* este aceea de dezvoltator la Google, iar Rémi s-a înfuriat, la Airbnb plăteau o sută optzeci de mii de dolari pe an, așa că n-avea chef „să prindă mucegai la Google", unde nu i se oferiseră decât „o sută treizeci". Cât despre cei de la Uber, „aproape că le trântise telefonul în nas" când auzise ce salariu îi propun: o sută zece mii pe an. Nu voia să se vândă „pe nimic". În cele din urmă, Rémi a concluzionat că pentru el nu se punea problema, pentru că avea să lucreze într-un *hedge fund*, la New York, pentru două sute cincizeci de mii de dolari, care ar putea fi dublați prin bonusuri. „Atâta trăncăneală ca să spui *asta*", a conchis Alexandre, într-o stare de tensiune insuportabilă, după care, în miez de noapte, a plecat cu un taxi. Acum se simțea pe buza prăpastiei, nu mai ținea minte prea bine cum se petrecuseră lucrurile cu Mila, fusese probabil autoritar și brutal din pricina *drogurilor și alcoolului*, nu fusese *în apele lui*, dar asta era tot, așa încerca să se convingă – în zadar. De ce nu reușea oare să și-o scoată din minte? De ce o tot revedea *plângând*? Mersese oare *prea departe*? Nu s-ar fi cuvenit s-o ducă în încăperea aia, asta își repeta, încercând să uite ce avusese loc înăuntru:

chestia asta n-ar fi trebuit să se întâmple. Se simțea năclăit, a înghițit o pastilă de Xanax și s-a liniștit repede.

S-a ridicat, a făcut duș, frecându-și fiecare părticică de trup cu un gel bio pentru piele sensibilă, hipoalergenic, fără parabeni. Zece minute mai târziu, pornea computerul: și-a devansat întoarcerea la San Francisco, nu mai avea ce să facă în Franța, părinților nu le mai păsa de el, Yasmina îl ocolea, îi venise un chef nebun să plece cât mai repede cu putință. Și-a rezervat bilet pentru a doua zi și a plătit cu cardul. Le-a trimis un SMS alor lui ca să-i anunțe: își scurta șederea, fusese convocat pentru „un interviu important la Google". Nici unul dintre părinți n-a reacționat. Timpul, experiența îl învățaseră să-și stăpânească povara tristeții care îl copleșea atunci când, prin absență, aceștia îl împingeau în brațele singurătății. A intrat pe Instagram. A rulat imaginile postate de cei pe care-i urmărea. Oamenii păreau să ducă o viață *incredibil de pasionantă*. Mergeau în *cele mai bune restaurante*, aveau mereu *prieteni noi*, ieșeau cu *cele mai frumoase fete* și erau *îndrăgostiți până peste cap*. S-a simțit descurajat. Așa că s-a schimbat în ținută sport, la bustul gol, și s-a îndreptat spre sala de fitness pe care taică-său o amenajase în capătul apartamentului. S-a așezat în fața unuia dintre numeroasele aparate și și-a făcut vreo zece *selfies*. A ales una dintre poze, a trecut-o conștiincios prin diverse filtre – cel „radios" i s-a părut potrivit ca să-și păcălească anxietatea. A reglat luminozitatea și s-a hotărât în cele din urmă s-o posteze, însoțită de următoarele mențiuni: #discipline #nevergiveup #motivation #wellbeing # happylife #lovemylife #Stanfordstudent #followme. Pe ecran i-au apărut îndată inimioare roșii, precum și comentarii: „Uau!", „Minunat!", „Frumos băiat!". Alte persoane au început să-l urmărească, majoritatea fete în ținute de yoga, de fitness sau în costum de baie. Le-a verificat profilurile și nu le-a întors gestul decât celor care îi plăceau, în principal

manechine mai tinere de douăzeci și cinci de ani, erau cu sutele pe Instagram și pozau pe jumătate goale, ai fi zis că fătucele alea se plimbă în tanga tot anul. Le evita pe bloggerițele de modă sau pe cele care trăiau de pe urma marilor firme, făcând plasare de produse – prea era cusut cu ață albă. A dat clic pe linkurile a două fotomodele, niște americance a căror principală preocupare era să posteze imagini cu fesele lor modelate prin sute de genuflexiuni zilnice, pozau cu gura întredeschisă, nu zâmbeau niciodată, chestia asta îl excita. A adăugat un comentariu: „Love that". A verificat dacă Mila avea cont de Instagram: da, avea, dar nu afișa decât douăzeci de urmăritori și câteva fotografii cu peisaje – Brooklyn, Ierusalim, Paris – sau cu feluri de mâncare. Era ceea ce Alexandre numea, în mod obișnuit, *o amărâtă*. Într-un acces de vinovăție, a început să-i urmărească profilul.

3

Pe Sena se răspândea o lumină gălbuie, colorând vag cerul schimbător: de când Claire își deschisese telefonul, la trezire, totul părea nesigur, alunecos. Alexandre îi dăduse de veste că pleacă mai devreme, iar ea nu găsise curajul să-l sune ca să-i schimbe hotărârea. Profesional, străbătea o zonă cu turbulențe și, în aceste momente conflictuale, trebuia să-și mobilizeze toate forțele morale și intelectuale; or, atunci, nu mai știa cum să fie și femeie, *și* mamă. Era foarte tânără când îl născuse pe Alexandre; înfruntase mai multe perioade de îndoieli și descurajare. Se vedea pe sine, a doua zi după naștere, strângând în brațe bebelușul și repetându-și cu groază că, din momentul acela, era responsabilă *pe viață* de soarta lui. Se simțise neputincioasă și moale, așa cum fusese și mama ei la propria-i naștere, plângând pe ascuns de teama judecății sociale. Exista, desigur, acel atașament extraordinar, acea dragoste fără limite, dorința constantă de a-și proteja copilul, dar detașarea – parțială – de angoase se petrecuse în timp. De când se născuse Alexandre, se simțise depășită în anumite privințe de amploarea cerințelor pe care le implica maternitatea. Iar cea mai greu de îndeplinit, pentru o femeie care-și prețuia din cale-afară propria libertate, fusese disponibilitatea.

În taxiul care o ducea spre sediul postului de radio unde urma să fie chestionată în legătură cu efectele interviului publicat în presă în acea dimineață, recitea cu o rigoare aproape masochistă

zecile de mesaje insultătoare pe care le primise. Era considerată „islamofobă"; i se reproșa „feminismul rasist și burghez". Se simțea întoarsă pe dos, o încerca un sentiment de uriașă irosire, de trădare intelectuală, de parcă gândirea i-ar fi fost transformată, redusă, nimicită sub cizma unui nou tiran – rețelele sociale și acțiunea lor distructivă: indignarea generalizată. Îi plăceau dialogul, discuția în contradictoriu, îndoiala, nu simplificarea sau agresivitatea: acesta era motivul pentru care acceptase invitația la o dezbatere cu șefa unei asociații feministe, într-o emisiune matinală. Nu căuta să-și facă publicitate în vreun fel, încuviințase cu un singur scop: „să denunțe cultura violului și să risipească neînțelegerile provocate de textul publicat". Interlocutoarea, tunsă scurt, cu blugi negri și cămașă roșie, a atacat-o strașnic încă de la început.

— Astăzi ați luat poziție pentru că e vorba despre migranți, deși, de fapt, adevărata problemă e violența sexuală în general! Susțineți că migranții sunt singurii vinovați, iar asta e inacceptabil!

— Bineînțeles că denunț violența sexuală în general, dar, în acest caz particular, era vorba în primul rând despre tineri veniți din Siria sau din Maghreb, spații unde raporturile dintre bărbați și femei nu sunt aceleași ca în Franța, unde trupul femeii este adesea controlat de bărbat.

— Adevărata problemă nu este originea etnică, socială sau religioasă, ci tipul de dominație, patriarhatul. Nu trebuie să fii sirian sau maghrebian ca să-l impui. Violența sexuală a existat dintotdeauna, nu a fost adusă de migranți!

— N-am zis niciodată că ar fi fost adusă...

Ziarista a intervenit:

— Claire Farel, credeți, așa cum au afirmat unii în Germania, că ar putea fi vorba despre o nouă formă de terorism, de o acțiune orchestrată? Câțiva au vorbit chiar de jihad sexual...

— Nu, deloc. În opinia mea, e vorba despre acte lipsite de substrat politic, nu cred să aibă legătură cu fundamentalismul

islamic. Aceşti tineri proveniţi din ţări musulmane au fost pur şi simplu crescuţi într-un mediu patriarhal autoritar, în cadrul unor societăţi guvernate de religie, aceşti bărbaţi sunt adesea în completă necunoştinţă de cauză când e vorba de dorinţele femeilor, ba chiar, uneori, în generaţia foarte tânără se perpetuează veritabile lipsuri sexuale fiindcă, în sânul multor familii, există multe interdicţii, ceea ce duce la transformarea femeii în obiect şi la violenţe comise asupra corpului acesteia, aşa cum s-a întâmplat în Köln.

— Şi ce dacă? Asta nu face din ei nişte posibili violatori! i-a întors-o şefa de asociaţie.

— Păi, lipsurile sexuale pot duce la agresivitate...

— Atotputernicia masculină duce la agresivitate...

— Refuzaţi să recunoaşteţi. Exact asta reproşez neofeminismului: faptul că a trădat lupta feministă, acordând prioritate antirasismului în raport cu antisexismul.

— N-am trădat nimic. Dumneavoastră ne trădaţi valorile stigmatizându-i în mod limpede pe musulmani, desemnându-i ca agresori!

— Nu stigmatizez pe nimeni, iar după mine nu există nimic mai presus de adevăr şi de transparenţă.

— Singurul adevăr e că există circa paisprezece mii de cazuri de viol declarate anual în Franţa şi puţin peste şapte mii în Germania, asta ca să nu le pomenesc pe miile de victime care nu îndrăznesc să facă plângere! Şi cine credeţi că sunt autorii acestor violuri? Bărbaţii! Bărbaţi de toate felurile: de la psihopaţi la bravii capi de familie! Mergeţi la Palatul de Justiţie, doamnă Farel, şi veţi vedea că agresorul poate fi oricine... Aşa că încetaţi să-i mai înfieraţi pe migranţi, pentru că, în stilul ăsta, o să vă treziţi cu extrema dreaptă la putere peste un an! Asta doriţi?

— Nu-mi daţi mie lecţii! Angajamentul meu, luările mele de poziţie, cărţile mele vorbesc de la sine. Cu dumneavoastră

nu se poate dezbate. Ați apucat-o pe calea invectivelor, a judecăților definitive. Într-un anume sens, sunteți produsul epocii noastre.

— În opinia dumneavoastră, a întrebat jurnalista, aceste acte de violență comise în Köln pun sub semnul întrebării în politica migrationistă propovăduită de Angela Merkel?

— Nu, a răspuns Claire. Atât doar că se cuvine gândită altfel primirea lor; trebuie desfășurată o muncă de informare, de educare.

— O să le distribuiți broșuri informative ca să le explicați cum trebuie abordată o femeie? Discursul ăsta paternalist și neocolonialist e scandalos...

— E un discurs feminist, iar dumneavoastră, din păcate, ați hotărât să abandonați femeile. Toți agresorii sexuali trebuie să fie aspru condamnați. Chiar și când e vorba despre străini, decizia noastră trebuie să rămână fermă.

Emisiunea se apropia de sfârșit. Ziarista a anunțat știrile zilei. Claire s-a ridicat, i-a întins mâna șefei de asociație, dar femeia s-a ferit, și-a pus niște căști audio pe urechi și a ieșit.

4

Jean ajunsese la spital, dar de data asta nu mai înainta la fel de uşor; chiar la ieşirea din liftul care ducea la secţia psihiatrică a fost oprit de un medic: dimineaţa, vizitele erau interzise. „Stau doar câteva minute." „Nu, domnule." În mod limpede, era un tip căruia nu-i plăceau emisiunile lui, s-a gândit Farel. Rezerva în care era internată Françoise se afla la doar câteva zeci de metri. Medicul i-a amintit că regulile vizează pe toată lumea. Farel nu putea să-i sufere pe şefuleţii ăştia care-ţi puneau beţe-n roate, care repetau toată ziua bună ziua în public că virilitatea nu e niciodată atât de interesantă ca atunci când se năruie, afişând în acelaşi timp, cu orice prilej, un aer de macho primitiv; pe ăştia trebuia să-i laşi să creadă că te au la degetul mic pentru ca, la momentul potrivit, să-i poţi pune mai bine cu botul pe labe. Farel s-a prefăcut că se îndreaptă spre toalete, apoi, dintr-odată, s-a năpustit spre rezervă, împins de o energie proaspătă, a început să alerge, şi-a recăpătat vigoarea, avea douăzeci de ani, treizeci de ani, a răsturnat un cărucior gol, nepăsător la ţipetele doctorului care cerea sprijin din partea serviciilor de pază, iar când în sfârşit a deschis uşa, nu şi-a putut înăbuşi un strigăt de groază: Françoise era lungită pe jos, cu faţa la pardoseală, cu cămaşa de noapte ridicată până la coapse, în aceeaşi poziţie în care o găsise pe mama lui în 1955, într-o după-amiază de octombrie. Acum, însă, pe jos nu se scurgea sânge, ci urină. S-a dat înapoi şi imediat a fost înşfăcat de doi bărbaţi care l-au dus într-o cameră a pazei. Jean

a așteptat ca șeful de secție să binevoiască să-l vadă. Tremura. După ce a răbdat o oră, i s-a permis în sfârșit să intre în biroul lui. Era o încăpere mică și neatractivă, care nu conținea nici un obiect personal – un mod de-a le reaminti ocupanților că se află vremelnic acolo. Jean i-a spus că e partenerul de viață al lui Françoise, că aceasta n-are nici copii, nici familie, și că el e „totul" pentru ea. Pretindea „adevărul asupra stării ei de sănătate", iar medicul i-a răspuns că se află sub incidența secretului medical. „M-ați lăsat să aștept atât doar ca să-mi spuneți asta? Totuși, era întinsă pe jos, inconștientă, nimănui nu-i păsa de ea, e inadmisibil. Știți cine e femeia asta? E o mare jurnalistă." „Toți pacienții noștri sunt tratați cu aceeași grijă." Jean a mărturisit că se gândește s-o transfere la Spitalul american. Doctorul a afișat un zâmbet crispat: „Dacă nu vă convine spitalul public, sunteți liber să plecați. Însă vă sfătuiesc să vorbiți înainte cu partenera dumneavoastră ca să aflați și ce-și dorește *ea*". Jean l-a întrebat dacă poate rămâne puțin cu ea, iar doctorul a încuviințat de data aceasta „în mod excepțional".

Când a intrat în rezervă, Jean a găsit-o pe Françoise întinsă în pat; plângea încetișor și părea foarte fragilă. S-a așezat pe marginea patului, i-a luat mâna într-a lui.

— Sunt aici, draga mea.

Nu i-a răspuns, și-a șters lacrimile, ocolindu-i privirea. El a început să-i sărute mâna, apoi și-a lipit-o de obraz.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic. Nimic deosebit, mi-a fost puțin rău, atâta tot, am căzut și am făcut pe mine, sunt chestii care se întâmplă.

N-o mai recunoștea.

— Mă refer la încercarea de... A fost din pricina mea? Din cauza lucrurilor pe care ți le-am spus?

— Nu te mai considera buricul pământului, Jean. Nu din cauza ta am încercat să mă sinucid.

De când cu tentativa fiului său, era incapabil să pronunțe cuvântul „sinucidere" fără să dea în tremurat.

— Și-atunci ce-a fost? Vorbește, draga mea.

Françoise și-a ferit din nou privirea. El și-a dat seama că încearcă să-și stăpânească lacrimile.

— Sunt bolnavă, Jean.

Deși era cam devreme pentru Alzheimer, avea toate simptomele bolii: tulburări de memorie, vorbire împleticită. Jean știa ce înseamnă aceste cuvinte și ce implicații aveau.

— Am fost la consultație, pentru că aveam scăpări de memorie.

— Și ce-au zis medicii?

— Am făcut analize, rezultatele sunt incontestabile. Pe lângă RMN, doctorii mi-au făcut și puncție lombară, markerii au confirmat diagnosticul, sunt terminată, Jean.

Voia să n-o ia razna, să nu-și piardă amintirile, voia să nu se degradeze fizic și intelectual. Începând chiar din acel moment, avea să-și pună la punct sinuciderea asistată în Elveția, iar el trebuia s-o ajute.

— Nu poți să-mi ceri așa ceva.

Aruncase vorbele cu brutalitate: nu exista cale de atac. Françoise a plecat privirea. El s-a domolit:

— De ce nu mi-ai spus nimic?

— Nu suporți boala.

— Cum te simți?

— În general mi-e bine, nu las să se vadă nimic și, dintr-odată, scap frâiele. Nu ți-am pomenit de portretul tău din ziar pentru că uitasem.

A început din nou să plângă încetișor.

— O să-ți revii și o să am grijă de tine, te muți la mine.

— E cu neputință, ai uitat că ești căsătorit?

— O voi părăsi pe Claire.

— Acum? Ce urmărești? Vrei să fii sanctificat? De ce-ai face așa ceva, după atâta vreme?

— Pentru că te iubesc.

— O să ajungi să mă strângi de gât, cum a făcut Althusser[1], pentru că n-o să mă mai suporți.

— Spui prostii.

Nu prea era sigur că poate să facă ce zisese, vorbise gura fără el, dar acum trebuia să se conformeze.

— O să am grijă de tot, las' pe mine.

L-a privit cu duioșie. Acum părea o fetiță ascultătoare. Ea, care fusese o ziaristă curajoasă, combativă, ghidată doar de pasiunea pentru meserie. Fusese prezentă în majoritatea teatrelor de operații din lume, dar trăise cele mai intense spaime de-abia aici, în spital.

— I-ai anunțat pe cei de la ziar?

— Nu.

— O să-ți punem la punct plecarea.

— În fiecare zi mi-e teamă c-o să fac vreo greșeală, verific totul de douăzeci de ori, de treizeci de ori. Mă ia cu palpitații de fiecare dată când aud expresia *fake news*.

— O să-mi sun avocatul, se va descurca perfect. O să pleci cum se cuvine.

— Nu poți părăsi „cum se cuvine" un ziar pe care l-ai iubit atât de mult.

— Hai să zicem că voi face în așa fel încât să ieși avantajată. O plecare impunătoare.

— Și o să mă ajuți să merg în Elveția. Vei avea grijă de Claude.

— N-am ajuns până acolo.

— Chestiile astea se pregătesc cu mulți ani înainte. Dacă mă iubești, o să mă ajuți să mor. Poftim, ia documentele din sertar!

— Nu.

---

1. Louis Althusser, celebrul filosof marxist, a ucis-o pe Hélène Rytmann, soția sa, prin sugrumare, în 16 noiembrie 1980.

— Ia-le. Te rog!

Întâi a avut un blocaj, apoi a deschis sertarul. Înăuntru era o broșură a unei asociații care propunea sinucideri asistate în Elveția. A luat-o și strecurat-o în buzunar.

— Nu știu dacă sunt pregătit pentru așa ceva...

— Știi ce mi-a spus într-o zi un editor parizian? *Când îmbătrânesc, femeile mor de vii.* L-am făcut misogin. Fusese nemilos, dar avea dreptate.

Jean s-a crispat. Nu-i plăceau discuțiile despre vârstă și decădere. Era convins că trebuie luptat fără răgaz și că, în această bătălie, femeile și bărbații sunt egali. S-a apropiat de fața lui Françoise și a sărutat-o pe frunte.

— Te iubesc, Françoise. Te iubesc așa cum ești. Ești cea mai mare ziaristă din lume și ești femeia vieții mele.

— Și eu te iubesc.

Iubise pătimaș un bărbat care întrupa tot ceea ce ea ura din punct din vedere uman. Mare *mister*!

— La revedere, dragostea mea, a zis ea, apoi a adăugat ironic: În ziua când o să te strig *Tată*, omoară-mă!

Jean a părăsit rezerva împleticit; avea un sentiment de cruntă singurătate. Și-a consultat mecanic contul de Twitter: ajunsese la cinci sute patruzeci și trei de *retweet*-uri, nesperat de mult! În taxi, la întoarcere, s-a străduit să se concentreze, a început să-și ia notițe pentru interviul de a doua zi, urma să-l găzduiască în emisiune pe unul dintre marii judecători specializați în antiterorism, avea să-l întrebe dacă Franța se află sau nu în război. A ajuns la birou cu întârziere, Jacqueline îi trimisese deja zece mesaje. De îndată ce a trecut pragul studiourilor, a constatat că tânăra Quitterie Valois lipsește. De obicei se afla la recepție, stând la un birou improvizat pe care își așezase câteva lucruri personale: o lumânare cu aromă de smochine, un blocnotes policrom și niște carnete roșii. A întrebat-o pe

Jacqueline pe unde umblă „micuța stagiară" și ea i-a răspuns că-și dăduse demisia chiar în dimineața aceea. Telefonase „într-o stare de adâncă tulburare", spunând că are „niște probleme personale grave". „Altceva nu ți-a zis?" „Nu." L-au cuprins dintr-odată remușcările, probabil că fata se rușinase că s-a culcat cu el, i-a trimis un nou mesaj: „Iartă-mă pentru ce s-a întâmplat; poate că nu s-ar fi cuvenit". Quitterie nu i-a răspuns. A regretat imediat că-i trimisese mesajul, putea da naștere la interpretări. În astfel de povești, nu trebuie niciodată lăsate urme. Dar dacă era nebună? Sau manipulatoare? De când cu afacerea DSK[1], era prudent, fusese traumatizat de imaginile cu omul politic prezidențiabil ieșind din sediul poliției, încătușat ca un borfaș, el, care fusese mereu considerat un spirit strălucit. În vremea aceea îl sunase ca să-l asigure de sprijinul său. În timp ce intra în birou, l-a sunat pe Léo. „Vino urgent!" Léo s-a înființat după cincisprezece minute. Era îmbrăcat în niște blugi negri și o cămașă cu mai mulți nasturi descheiați, care arătau că plecase de-acasă în grabă. „Cred c-am făcut-o de oaie", a spus sec Jean. Apoi i-a povestit că, în seara dinainte, se culcase cu o tânără stagiară: „o fată care-mi tot dădea târcoale". Îi trimisese un mesaj din care se putea înțelege că ar fi hărțuit-o sau că ar fi abuzat de ea.

— Ai ceva să-ți reproșezi? l-a întrebat Léo aprinzându-și o țigară.

— Nu, bineînțeles că nu, mă știi doar, n-am silit pe nimeni niciodată... Ba chiar i-am cerut consimțământul, îți vine să crezi? Nu fuma la mine în birou, te rog. Și încheie-ți cămașa aia.

---

1. Afacerea Dominique Strauss-Kahn, sau afacerea de la Sofitel New York, a fost o afacere judiciară de drept comun, inițiată ca urmare a acuzațiilor de agresiune sexuală, viol și sechestrare care i-au fost aduse lui DSK (director general al Fondului Monetar Internațional în acea vreme) de Nafissatou Diallo.

— Și-atunci unde e problema? i-a întors-o Léo strivind mucul de țigară.

— Nu știu. Și-a dat demisia azi-dimineață. Din câte spune Jacqueline, tipa era întoarsă pe dos.

— Hai că ești paranoic!

— Da, ai dreptate.

— Ai avut grijă?

— Da, desigur.

— Nu riști nimic.

— Bine, m-ai liniștit.

Jean părea teribil de încordat.

— Vrei să vorbesc cu ea?

— Nu, nici să nu te gândești.

— Chiar n-ai de ce să te temi. O să strâng totuși niște informații despre ea.

Léo a plecat numaidecât. Jean a pus mâna pe telefon: Claire îi lăsase cinci mesaje între timp. A sunat-o înapoi. Nu, nu avusese timp să asculte radioul. Claire vorbea cu înflăcărare și patos, ascunzându-și cu greu îngrijorarea. Articolul ei stârnise un val de reacții de indignare, era insultată, ba chiar considerată rasistă! Jean triumfa: cum avea să se descurce noul ei iubit în fața unei asemenea situații? Nu avea habar de violența mediului în care-și făceau meseria, de loviturile sub centură, de atacuri, de retorica politicianistă, de impactul media și al rețelelor sociale – ambele, niște mașinării nimicitoare. A ascultat-o răbdător pe Claire, apoi a sfătuit-o să-și asume răspunderea pentru atitudinea ei. „Nu, regret că am dat interviul. M-am exprimat cam grăbit, am căzut în cursa superficialității contemporane: pornirea asta de a-ți da cu părerea despre tot, la cald, fără distanță critică, fără dezbatere și, de fapt, fără reflecție. Gândurile mi-au fost deturnate, înnebunesc!“ „Te-nșeli, ai făcut vâlvă. De bine sau de rău, e nevoie să se vorbească despre

tine.“ „Știi bine că nu încerc să mă expun mediatic.“ „Totuși, când dai interviuri, când scrii, te expui.“ „E drept, dar îndur cu greu agresivitatea de pe rețelele sociale... toți anonimii ăștia care te bălăcăresc... linșarea publică, cred că nu mai suport atâta violență.“ Jean a râs sarcastic: „Atunci trebuia să-ți alegi altă meserie“.

A închis telefonul, și-a desfăcut cravata: se sufoca. Avea impresia că inima i-o luase razna, probabil că-i crescuse tensiunea. Simțea o ușoară apăsare în piept. Și-a cercetat brățara de monitorizare, care-i arăta până și cea mai măruntă tulburare de ritm cardiac. Pulsul era bun. A scos din buzunar o plăcuță metalică. Conectată la telefon, îi înregistra electrocardiograma. Și-a pus degetele pe placă. În câteva clipe s-a afișat rezultatul: totul părea normal. Însă simțea nelămurit că nu e așa.

5

Jean Farel a refăcut firul evenimentelor din momentul în care primise SMS-ul de la Quitterie Valois și până când aceasta îi trecuse pragul apartamentului: nu-și amintea să-i fi impus ceva. Se temea de un denunț calomnios – de orice ar fi putut să-i păteze reputația profesională și să-i compromită viitorul în televiziune. Cu precădere, se temea de zvonurile care distrugeau totul. Poate că fata asta fusese trimisă de către Ballard, de către un rival sau chiar de către un politician răzbunător, orice era posibil. În parcul aflat lângă Grand Palais, cu Claude trăgând de lesă, Jean îi saluta pe oamenii care-l recunoșteau, ascunzându-și tulburarea. Tocmai se îndrepta spre studiouri, când a fost sunat de femeia care asigura paza la reședința lui principală, de pe avenue Georges-Mandel: poliția descinsese acolo. O asculta cu mare atenție, încremenit de cuvintele pe care femeia le repeta în buclă, când Claude s-a apucat să latre cu o furie suspectă la un grup de indivizi. Parcă era turbat. „Ce caută acolo?“ „Mi-au zis doar că au un ordin de percheziție, au intrat și cu asta, basta.“ Jean a închis, l-a sunat pe Léo și i-a povestit ce se întâmplă. Fratele lui l-a liniștit: „Stai, nu te panica, poate că nu-i nimic“. „N-are cum să nu fie nimic. Îmi percheziționează casa. Ce să fac?“ „Așteptă. Vino la mine, mai câștigăm timp.“ Jean l-a lăsat pe Claude la birou, s-a asigurat că n-a uitat nimic compromițător pe-acolo, apoi s-a dus la Léo, în arondismentul al XVII-lea. Sobrietatea amenajării – pereți albi, mobilă de lemn – trăda o dorință de neutralitate aproape

suspectă. Léo trăia singur, Jean nu știa să aibă vreo iubită. Când deschidea subiectul, fratele lui se mulțumea să zâmbească sau lăsa să se înțeleagă că e agent DGSI[1], fără relații stabile. Realitatea era mult mai tristă: cu excepția lui Jean, nu exista nimeni în viața lui. Aveau o relație fuzională, dar dezechilibrată. Léo lăsa impresia că e dependent de Jean: putea fi exploatat fără jenă. Unii îl porecliseră Léo „aport", după comanda adresată câinilor de vânătoare. Jean s-a așezat pe unul dintre scaunele de lemn, Léo i-a oferit un pahar cu apă:

— N-ai de ce să-ți faci griji. Chiar dacă fata depune plângere, mărturia ei nu face doi bani. Ia uite ce-am găsit în biroul ei.

A scos un plic, l-a deschis. Înăuntru se aflau fotografii cu Jean, articole de presă decupate cu o grijă maniacală:

— Cum nu e agenta ta de presă, cred că e vorba despre o admiratoare.

— E prea tânără ca să fie topită după mine. De obicei seduc menajere trecute de cincizeci de ani.

— Ești irezistibil.

— Nu mi se pare amuzant. Ce risc dacă depune plângere?

— Știi că nu-mi place să mă gândesc la catastrofe înainte să se întâmple.

Léo l-a sunat pe Alexandre, era probabil în apartament, ar fi putut să-i spună mai multe, dar nepotul nu i-a răspuns. Jean stătea apatic, cu capul în mâini, incapabil să răspundă numărului crescut de solicitări de pe telefon. Léo avea relații la poliție. În timp ce el suna în diverse locuri, Jean derula nervos mesajele de pe contul său de Twitter. Léo și-a pus mâna pe telefonul fratelui său: „Gata, acum ne liniștim și așteptăm". Jean nu i-a dat ascultare, a rămas conectat, trebuia să arate cu orice chip că n-are nimic să-și reproșeze. A postat pe Instagram o poză

1. Direction Générale de la Sécurité Intérieure (Direcția Generală pentru Securitate Internă).

care-l înfățișa citind, cu burta la soare, amintire din ultima vacanță în Bali.

Câteva minute mai târziu, a sunat telefonul lui Léo. Jean a văzut că, pe măsură ce vorbea, mutra fratelui său se schimonosea tot mai rău. Léo a închis rapid.

— A fost depusă în cursul nopții o plângere pentru viol la comisariatul din cartierul Goutte d'Or.

Jean și-a trecut încet mâinile peste față.

— Eram sigur, ar fi trebuit să bănuiesc, am fost imprudent. Ce idiot! În patruzeci de ani n-am zbârcit-o niciodată așa, e o greșeală de începător.

Léo stătea tăcut.

— Zi ceva! M-am ales cu o plângere pentru viol, fir-ar să fie!

— Da, există o plângere. Dar nu te vizează pe tine, ci pe fiul tău.

6

Alexandre se afla pe banda de alergare de patruzeci și cinci de minute, când la ușa de la apartamentul tatălui său s-au înființat trei ofițeri de la poliția judiciară. Le-a deschis chiar el, era singur acasă, Jean nu se întorsese. S-a străduit să rămână calm, să-și înăbușe neliniștea. Îi primise în colanți de jogging, la bustul gol, gâfâind, transpirat. Polițiștii l-au întrebat dacă e Alexandre Farel, iar el a încuviințat. După ce i-au arătat legitimațiile, au intrat în vastul apartament decorat cu mobile vechi, privindu-l bănuitor, de parcă ar fi putut în orice clipă să scoată un pistol din colanții de jogging și să le tragă un glonț în cap.

— Ne aflăm aici pentru că o tânără a depus o plângere împotriva dumitale. Te acuză de viol.

— Nu știu despre ce vorbiți, e o greșeală.

— Am primit ordin să facem percheziție.

— Bine, dar asta e casa tatălui meu, ziaristul Jean Farel, eu locuiesc în California. N-aveți dreptul...

— Faptele s-au petrecut în Franța.

— E o confuzie, așteptați, o să dau un telefon și...

Polițistul l-a întrerupt spunându-i că acționează la ordin și, în același timp, le-a făcut semn oamenilor lui să înceapă. Și-au pus niște mănuși, apoi s-au apucat să scotocească în camera lui, au aruncat pe jos conținutul fiecărui dulap, au golit sertarele, au întors pe dos salteaua, pernele.

— Ce-i asta? au întrebat arătând spre o valiză plină.

— Mă pregăteam să mă întorc la mine, în Statele Unite.

— Nu se mai poate. Mai bine îți anulezi biletul, dacă nu vrei să pierzi banii.

— Nu mă mai tutuiți.

Alexandre stătea descurajat într-un colț al camerei. I-au înșfăcat computerul. I-a rugat să i-l lase, fără computer nu putea lucra, nici măcar nu-și salvase documentele, avea examene în curând, toate informațiile erau acolo. Pe polițiști i-a pufnit râsul: *vedem noi ce ai de ascuns, hardul o să vorbească.* I-au golit buzunarele, i-au pipăit interiorul sacourilor și tricourilor, i-au desfăcut valiza și, deodată, în buzunarul unei veste, au găsit o pereche de chiloți galbeni.

— Ai cui sunt?

— Ai prietenei mele.

— Cum o cheamă?

— Nu sunt obligat să răspund.

Unul dintre polițiști a înaintat spre el și i-a pus cătușele:

— Din acest moment sunteți arestat preventiv. Asta poate dura maximum patruzeci și opt de ore. La comisariat vi se vor aduce la cunoștință drepturile. Aveți dreptul la un medic și la un avocat. Dacă nu aveți avocat, vi se va oferi unul din oficiu.

Alexandre repeta că nu pricepe ce i se întâmplă, că e vorba de o greșeală. Polițiștii l-au împins spre ieșire și l-au băgat apoi într-o dubă, sub privirile femeii care asigura paza și ale vecinilor care asistaseră la scenă.

— Unde mergem? a întrebat Alexandre.

— La cea mai apropiată secție de poliție judiciară. Te băgăm la răcoare.

Chiar la sosire, Alexandre a fost închis într-o celulă strâmtă, ai cărei pereți răspândeau duhoare de urină și de transpirație. Lângă banca pe care se așezase, a zărit un closet turcesc, mânjit

de rahat și resturi de alimente. Îi venea să vomite, i se-nvârtea capul. Tremura de frică. I s-a spus că o să sosească un avocat din oficiu și că va putea discuta cu el timp de treizeci de minute la începutul perioadei de arest. Dacă, după douăzeci și patru de ore, arestul preventiv va fi prelungit, va mai avea dreptul la treizeci de minute adiționale. S-a așezat pe bancă, ținându-și capul în mâini. Îi confiscaseră totul: computerul, portofelul cu actele de identitate, telefonul. Lângă el, un bărbat de vreo patruzeci de ani l-a întrebat de ce ajunsese acolo. I-a răspuns că nu știe și că e nevinovat. Pe celălalt l-a umflat râsul: „Și eu la fel, băiete. Știi ce? Aici, toți suntem nevinovați". Alexandre s-a adunat: trebuia să rămână puternic, să se adapteze la această nouă situație, dacă voia să supraviețuiască. Își amintea discursul rostit de unul dintre profesori în ziua când începuse școala la Stanford: „Sunteți toți niște studenți străluciți, plini de curiozitate intelectuală, ambițioși, dar ceea ce vă va deosebi de alții este flexibilitatea". Pe urmă, acel mare specialist în topologie algebrică citase din Darwin: „Speciile care supraviețuiesc nu sunt nici cele mai puternice, nici cele mai inteligente, ci acelea care se adaptează cel mai bine la schimbări".

7

Fractura s-a produs odată cu anunțul telefonic al soției lui Adam, spre sfârșitul dimineții, vocea aceea furioasă, ca un blestem, reproșurile agresive care curgeau în timp ce Claire se străduia să-și păstreze calmul, să rămână demnă, să se împotrivească vârtejului propriei nebunii, deși totul se prăbușea înăuntrul ei, întreaga ei ființă încerca să evite atacul în speranța că fiul ei va oferi altă versiune, o poveste moralmente acceptabilă pe care ar putea-o contrapune celei a Milei, dar Alexandre avea telefonul închis, ceea ce îl acuza, așa susținea Adam, prin urmare n-a găsit altă soluție decât să-l sune pe Jean ca s-o îmbărbăteze și s-o convingă că e doar un coșmar, că totul avea să se rezolve, însă tot ce-a găsit de cuviință Jean să-i spună a fost: *e numai vina ta.* Era la curent, încercase să dea de ea, informația fusese obținută de Léo, exista o plângere, mai mult nu aflase. Adam repeta desfășurarea faptelor așa cum îi fusese descrisă la telefon de soția lui: „A violat-o de mai multe ori! A amenințat-o cu cuțitul!", iar Claire îi răspundea că e cu neputință, ca și cum vorbele ar fi putut s-o mute într-o lume paralelă, capabilă să-i dezvinovățească fiul. Nu credea în posibilitatea violului, Alexandre era bine mersi, era fericit în America, n-avea nici un motiv să cadă pradă unor porniri violente. După ce-a închis telefonul, Adam a pironit-o cu privirea pe Claire, fără a izbuti să-i vorbească. Și-a luat haina și s-a îndreptat spre ușă.

— Unde te duci?

— La serviciul de urgențe medico-legale de la Hôtel-Dieu, ca să mă întâlnesc cu Mila și cu maică-sa.

— Fosta ta soție a depus plângere fără măcar să-ți spună. Nu crezi că folosește povestea asta ca să ne facă rău?

— Nu, nu și-ar băga niciodată fiica la mijloc. Îi era teamă, pricepi, teamă c-o să-i interzic, la insistențele tale, să meargă la comisariat.

— O să-i spui să-și retragă plângerea, nu-i așa? a întrebat ea tremurând. Trebuie să existe o explicație.

— Ce explicație? Fiul tău mi-a violat fiica. Înțelegi ce înseamnă asta?

— Încă nu știm nimic.

Adam a încremenit.

— Crezi că fiica mea minte? Că a născocit toată povestea asta? La ce-i folosea?

— N-am zis asta, dar nu-mi vine să cred că fiul meu e în stare de așa ceva.

— Violența nu are întotdeauna o explicație rațională, crede-mă, știu.

— E nevoie să avem și versiunea lor.

— Asta înseamnă retragerea plângerii?

— Ascultă-mă, nu-mi poți face așa ceva. Dacă există o plângere, Alex n-o să mai poată studia la Stanford, o să piardă totul. E fragil. Te rog, nu dărâma tot ce-a construit după tentativa de sinucidere.

— Prin urmare, doar asta te interesează? Reușita fiului tău? Te gândești măcar două minute la suferința fiicei mele? La grozăvia prin care a trecut? Îți dai seama ce spui?

— Îmi pare rău, pot să cred că s-a petrecut ceva grav, dar, te implor, nu fi impulsiv, nu te repezi să dărâmi totul după un simplu telefon al fostei tale soții.

— E vorba de fiica mea... Am discutat cu ea la telefon, era disperată, abia izbutea să lege două vorbe, a distrus-o! Poți să-nțelegi?

A urmat o tăcere lungă. Apoi Claire a continuat:

— A şocat-o ceva, cu siguranță, dar e posibil ca maică-sa să fi exagerat gravitatea situației şi s-o fi silit să depună plângere ca să-mi facă rău.

— Mama Milei n-ar fi depus niciodată plângere dacă n-ar fi fost sigură că aşa stau lucrurile în realitate. Chiar nu pricepi? În mediul ei evreiesc ultrareligios, atunci când o fată e violată, rămâne de izbelişte. Sincer să fiu, sunt de-a dreptul uimit că a însoțit-o la comisariat pentru reclamație. Nici nu-ți dai seama cât curaj îți trebuie pentru asta...

Rostise fraza cu o voce răvăşită, în pragul surpării interioare. Claire s-a apropiat de el. Era rece, distant, a respins-o. Ea încerca să se justifice, nu era vinovată pentru ce se întâmplase, aşa că nu vedea nici un motiv să fie îndepărtată.

— O să trec să-mi iau toate lucrurile când o să lipseşti de-acasă.

— N-o să mai stăm împreună?

— Suntem în plină anchetă, prefer să nu ne mai vedem.

Era cel mai greu moment al vieții lor, îşi dădeau seama de asta. Mai jos de-atât n-aveau cum să cadă, dăduseră de fund; după asta, n-ar mai putea decât să urce la suprafață, poate nu chiar să navigheze la vedere, să înoate, ci doar să se lase târâți într-o mişcare ciclică de scufundare-asfixie-reanimare, ca în cele din urmă să plutească precum corpurile inerte: înecații cu pielea vineție. Descopereau diferența între încercări şi drame: cele dintâi erau suportabile; celelalte iscau un vuiet lăuntric şi nu păreau să ofere cale de ieşire – doar o durere neîntreruptă şi irevocabilă. Adam şi-a luat casca de motociclist, rucsacul. Claire l-a privit îndepărtându-se, conştientă că acuzația care îl viza pe Alexandre provocase propria ei cădere în dizgrație.

8

Avocatul din oficiu – maestrul Arthur Célérier – a sosit după câteva ceasuri. Alexandre a fost scos din celulă ca să poată discuta cu el. Individul era fost secretar al consiliului baroului, o instituție compusă din doisprezece tineri avocați aleși anual de confrații lor ca să asigure apărarea de urgență în materie penală. În vârstă de vreo treizeci de ani, brunet cu ochi căprui bătând în verde, de înălțime mijlocie, lucra pentru un important cabinet parizian specializat în drept penal. Părul bogat și cârlionțat îi dădea un aer ciudat de tineresc, dar în privire avea un licăr puternic și tăios care sugera discernământ și tenacitate. Avocatul i-a strâns mâna lui Alexandre și s-a prezentat: maestrul Célérier. I-a întins cartea de vizită. Era vioi, senin și bun pedagog, în vreme ce Alexandre nu-i oferea la schimb decât încordare și agresivitate:

— Nu am de ce să rămân aici, nu sunt vinovat cu nimic, vreau să mă întorc acasă.

— Putem să ne tutuim?

Alexandre a încuviințat. Avocatul s-a așezat în fața lui, a scos un dosar plin cu hârtii pe care a început să-și facă însemnări. Alexandre s-a simțit pe loc în largul lui cu acest bărbat care avea doar câțiva ani mai mult decât el, dar care dădea dovadă de un calm și o siguranță ce-l impresionau. Depindea de acest avocat despre care nu știa nimic, necunoscutul de lângă el reprezenta singura lui șansă de salvare, singura lui legătură cu exteriorul. Alexandre a izbucnit în plâns.

— Ești stresat, e firesc, a zis avocatul punându-i prietenește o mână pe umăr. Nu fi îngrijorat, o să fac totul ca să te scot de-aici, o să fie bine.

— E un coșmar, nu pricep ce se-ntâmplă!

— Va fi bine. Înainte de toate, e nevoie să-mi spui repede câte ceva despre tine.

— Sunt student la Stanford, am douăzeci și unu de ani, trebuie musai să mă întorc în State, nu pot lipsi de la cursuri!

— Toate la timpul lor... Știi de ce ești acuzat?

— Au zis că am violat o fată.

Rostind aceste vorbe, și-a șters lacrimile cu mâneca pulove-rului. Maestrul Célérier i-a dat un șervețel.

— E-adevărat? Ai violat-o pe fata aia?

— Nu, desigur că nu.

— Povestește-mi ce s-a-ntâmplat...

— Nimic, nu s-a întâmplat nimic, nu știu ce tot îndrugă.

— Fii atent, o să-ți explic cum merg lucrurile. O fată depune plângere, e audiată de mai multe ori, apoi e trimisă la un centru medico-legal ca să i se recolteze probe. Se verifică dacă a existat un raport sexual, se caută urme de spermă, se face o analiză de ADN și, atunci când dețin probe materiale, o bănuială, o suspiciune, cer arest preventiv, nu ești degeaba aici, reclamanta trebuie să fie credibilă, așa că spune-mi dacă te-ai culcat recent cu vreo fată, ca să meargă mai iute.

— Ieri-seară am mers la o petrecere cu fiica partenerului maică-mii, o fată de optsprezece ani. Părinții noștri au insistat să mergem împreună. Atmosfera de la petrecere a fost destul de liniștită. La un moment dat, ea mi-a propus să ieșim să luăm aer. Ajunși afară, am cumpărat niște iarbă și ne-am dus să fumăm undeva înăuntru, pentru că-i era frică de polițiști. Ne-am sărutat, ne-am mângâiat, mi-a supt-o și cam asta-i tot.

— Nu te-ai culcat cu ea?

— Nu.

După aceste vorbe, Alexandre s-a apucat cu mâinile de cap.

— Vreau să ies de-aici, o să-nnebunesc. Tata poate să plătească o cauțiune. Trebuie să prind zborul de mâine-seară.

— Ai văzut prea multe seriale americane, aici nu suntem în Statele Unite. Trebuie să-ți vii în fire, pentru că s-ar putea dureze patruzeci și opt de ore. Polițiștii o să facă totul ca să cedezi. În momentul de față nu am acces la dosar, nu știu nimic, înaintez bâjbâind, așadar tot ce-mi spui e important. O să te asist la toate audierile; cea dintâi e un interogatoriu general privind identitatea, o să-ți pună întrebări despre starea ta civilă; de-abia apoi vin audierile legate de fapte. Polițiștii folosesc mereu tehnica pâlniei, adică o să-ți pună mai întâi întrebări generale, care nu o să te stingherească și la care o să fii tentat să minți, apoi întrebările vor fi din ce în ce mai țintite asupra faptelor, scopul lor fiind, desigur, să te prindă cu minciunile pe care le-ai fi putut turna la început. În linii mari, e ca un pocher la cacealma: nu vom afla ce cărți au avut în mână polițiștii decât la sfârșitul perioadei de arest. Ai înțeles? E limpede?

Alexandre a aprobat, iar maestrul Célérier a trecut mai departe:

— Prima audiere va dura între treizeci de minute și o oră, nu mai mult. Poți să păstrezi tăcerea, dar nu mi se pare o strategie bună, există riscul să ți se reproșeze asta mai târziu. Nu răspunzi decât la ce ești întrebat, nu spui nimic în plus, fii precis, scurt și nu intra în panică. Scopul, în această fază, e să te scoatem cât mai repede de-aici. Ai avut vreodată probleme cu justiția?

— Nu, niciodată.

— O luăm încet.

S-au ridicat. Maestrul Célérier l-a bătut pe spate, cu un gest amical.

— O să fie bine.

— Stai, trebuie să-ți mărturisesc ceva.

Tânărul avocat a încremenit.

— Chestia asta nu trebuie să răsufle, sunt fiul lui Jean Farel.

— Realizatorul TV?

— Da, și maică-mea e scriitoare, Claire Farel.

— N-am auzit de ea.

— Vreau să spun că, dacă se află în presă, ai mei o să aibă de suferit.

— Gândește-te la tine, da? Ești major, tu vei fi judecat, nu părinții tăi. Vrei să-i anunț?

— Nu, nu chiar acum.

— Știi, deocamdată n-am acces la dosar, habar n-am ce-a povestit fata aia, așa că stai potolit, fii coerent, nu-ți schimba poziția în timp ce te audiază, da?

Alexandre a schițat un surâs firav.

— Da, cred că mă descurc.

Au intrat într-o sală prevăzută cu o cameră de filmat. A început prima audiere. Conducătoarea anchetei, o femeie de vreo patruzeci de ani, i-a spus lui Alexandre că va fi înregistrat. Stătea țeapăn pe scaun; parcă paralizase. Ea i-a arătat o fotografie a tinerei care depusese plângerea: era, într-adevăr, fiica lui Adam. Da, o cunoștea. Nu, nu se culcase cu ea. Când l-au întrebat despre prezența spermei pe hainele reclamantei, Alexandre a recunoscut că ejaculase după felația pe care fata i-o făcuse „de bunăvoie".

I s-au luat probe biologice, a fost fotografiat din toate pozițiile, apoi a fost trimis din nou în celulă până la întoarcerea avocatului, patru ore mai târziu, pentru a doua audiere.

9

Apartamentul lui Jean Farel fusese întors cu susu-n jos. Hainele, lucrurile personale erau azvârlite pe podea. Jean și fratele lui constatau amploarea dezastrului. Claire li s-a alăturat după douăzeci de minute, palidă și tremurând toată.

— Ce s-a întâmplat, mai exact? a întrebat Jean.

Claire a relatat faptele și a descris-o, scurt, pe Mila Wizman.

Jean s-a înfuriat:

— Și l-au arestat pe Alexandre așa, în regim de urgență, fără anchetă?

Léo s-a băgat și el în vorbă:

— Probabil le-a spus că el locuiește în Statele Unite și le-a fost teamă c-o să ia primul zbor, în cazuri de-astea se mișcă repede.

— Bun, și-o cred așa, pe cuvânt? Poate că e mitomană!

— Asta o să stabilească ancheta...

— Putem să-l vedem? a întrebat Claire.

— Nu, e în arest preventiv. Am sunat la un prieten avocat, mi-a zis că, dacă nu există dovezi, vor fi obligați să-l elibereze.

— Trebuie, în primul rând, ca povestea să nu transpire în presă. Cum se simțea ieri?

— Nu știu, bine...

— Avem și alte informații?

— Deocamdată, nici una.

— Ai vreo fotografie a fetei? a întrebat Jean.

— Nu văd legătura.

— Amintește-ți că, în afacerea DSK, după ce oamenii au văzut fotografia femeii, mulți au tras concluzia că acuzațiile nu sunt credibile. În momentul respectiv, o mare parte din public a trecut în tabăra lui.

Claire a pus mâna pe telefon, a rulat fotografiile și i-a arătat una.

— Nu-i cine știe ce... S-ar putea să ne slujească.

S-a lăsat o tăcere lungă, apoi Léo a întrebat-o pe Claire dacă, știind-o cât de cât pe Mila Wizman, o considera credibilă.

I-a răspuns că nu prea are habar:

— Aparent, e o fată fără probleme, retrasă, n-aș putea spune mare lucru...

— Eu cred că minte și așa ar trebui să crezi și tu, i-a întors-o Jean. Wizman ce zice?

— Deocamdată refuză să vorbească cu mine.

— Fata asta trebuie să-și retragă plângerea, într-un fel sau altul, dar fără violență, să vină așa, de la sine. E obligatoriu să oprim toată tevatura înainte să intre în joc mașinăria mediatică și judiciară.

— Ce-ai de gând să faci?

— În primul rând, să mă întâlnesc cu avocatul meu, Bruno Lancel.

Apoi, adresându-i-se lui Léo, a adăugat:

— Trebuie să facem urgent o înțelegere cu familia, înainte să se afle în presă.

— Cum anume? a întrebat Claire.

— Nu știu. Au dificultăți? Iubitul tău a fost concediat, nu?

— Ce insinuezi?

— Că poate au nevoie de bani...

— Îmi faci silă. Vrei să le propui bani?

— Vezi altă soluție? Preferi să-ți lași fiul în pușcărie până la proces, adică vreo patru ani?

Claire n-a răspuns. Imaginea fiului ei întemnițat îi dădea fiori.

— Întâi de toate, trebuie să-l băgăm pe Lancel în afacere, Alexandre a primit un avocat din oficiu, e inadmisibil, trebuie să rezolvăm rapid problema.

— Polițiștii o să vă convoace la o audiere, a spus Léo. Păstrați-vă cumpătul. Îl vorbiți numai de bine pe Alexandre, și-atât.

— Ce ne facem dacă fata își menține plângerea? Crezi că el n-o să se mai poată întoarce la Stanford? a întrebat Claire.

— Nu! S-a isprăvit. Americanii nu glumesc când e vorba de hărțuire sexuală!

— Aflu eu mai multe, i-a liniștit Léo.

— Cum?

— Lăsați pe mine.

10

Alexandre se afla în biroul ofițerilor de poliție judiciară pentru a doua audiere. Maestrul Célérier îi stătea alături, concentrat.

— Când ați întreținut ultimul raport sexual?

— Cu șase luni în urmă.

— Cu cine?

— Cu femeia cu care eram cuplat la vremea respectivă. Se numește Yasmina Vasseur, se ocupă de politică.

— O tânără vă acuză că ați agresat-o sexual în noaptea de 11 spre 12 ianuarie, într-o ghenă de lângă stația de metrou Anvers. Cum comentați?

— E fals. Am fost cu o fată, însă doar ne-am sărutat și nu era o ghenă, ci o cameră de serviciu.

— Ce orientare sexuală aveți?

— Sunt hetero.

— Aveți vreo prietenă în momentul de față?

— Nu.

— Care sunt practicile dumneavoastră sexuale?

Alexandre a șovăit o clipă.

— Ce anume vreți să știți?

— Ce faceți cu prietenele dumneavoastră?

— Nu știu.

— Păi, noi nici atât.

— Totul.

— Vă plac preludiile?

— Nu văd legătura.

— Răspundeți. Vă plac preludiile sau mergeți direct la țintă?

— Depinde.

— De ce anume?

— De împrejurări, de fată, habar n-am!

— Calmați-vă!

— Sunt calm, dar întrebările dumneavoastră sunt indiscrete.

— Practicați penetrarea vaginală?

— Da.

— Penetrarea anală?

S-a întors către avocat:

— Chiar trebuie să răspund?

Polițistul s-a înfuriat:

— Ar fi mai bine să răspundeți.

Maestrul Célérier i-a făcut semn să coopereze.

— Mi s-a întâmplat, dar nu mă înnebunesc după sodomie, dacă chiar vreți să știți tot.

— Nu tu felație, cunilingus, tușeu vaginal?

— Ce-i cu întrebările astea?

— Îți amintesc că ești acuzat de viol, așa că-ți luăm viața sexuală la bani mărunți.

— Nu mă tutuiți.

— V-am pus o întrebare, răspundeți.

— Din când în când.

— Din când în când, ce?

— Din când în când dau limbi, o dau la supt, e bine așa?

A vorbit agresiv. Avocatul i-a aruncat o privire încărcată de reproș. Alexandre a regretat pe dată că s-a înfuriat. Era însă prea târziu, se consemnase totul.

— Vi se întâmplă să fiți brutal?

— Nu.

— Vă masturbați?

— Ca toată lumea.

— Mai precis? Cu ce frecvență?

— E o capcană? Dacă spun că de două ori pe zi, o să mă considerați pervers, nu-i așa?

— Nu e rolul nostru să vă judecăm.

— OK, atunci notați „o dată pe zi".

— Vă uitați la filme, reviste sau site-uri cu caracter pornografic?

— Nu.

— Hardul computerului dumneavoastră o să ne lămurească...

— OK. Mă uit la filme porno clasice, vreau să zic că n-o să găsiți ciudățenii gen bărbat făcând sex cu o cățea.

Apoi a susținut încă o dată că nu comisese un viol.

— Totuși, raportul medical consemnează că a avut loc o penetrare.

— N-am fost eu.

— Sunteți sigur că n-ați avut un raport sexual cu această fată?

— Da. Mi-a făcut o felație, vreau să spun din proprie inițiativă, am mângâiat-o și-atât.

— Ce înțelegeți prin „mângâiat"?

— I-am băgat un deget, așa vă convine?

Maestrul Célérier i-a făcut un semn discret cu mâna ca să-i sugereze să se potolească.

— Reclamanta afirmă că ați violat-o.

— Fals. V-a spus că, la petrecere, mi-a propus să ieșim să luăm la aer? Ea a vrut să mergem într-o încăpere unde să fumăm, acolo ne-am sărutat și uite-așa...

— Și-atunci ea de ce susține contrariul?

— Habar n-am, nu sunt în mintea ei! Ca să se răzbune, cu siguranță. După ce am terminat, i-am spus că a fost un joc cu băieții, trebuia să aducem ca trofeu chiloții unei fete de la petrecere. Aveam chiloții ei în buzunar, mărturisesc că a fost o tâmpenie. Apoi s-a pus pe plâns, am lăsat-o în mijlocul

drumului și m-am întors la petrecere: Credeți că m-aș fi întors la petrecere dac-aș fi violat-o? În plus, era fiica partenerului mamei mele, nu-s idiot. OK, am umilit-o, regret. Dar e singura mea vină... E vorba de-o răzbunare, mi se pare limpede.

— Mai aveți ceva de adăugat?

— Nu am făcut nimic rău, sunt nevinovat. E-n regulă? Pot să plec acasă?

— Nu. Sunteți în arest preventiv douăzeci și patru de ore, cu posibilitate de dublare a termenului. Așteptăm rezultatele testului ADN.

În cursul după-amiezii, polițiștii i-au convocat pe prietenii prezenți la petrecere. Aceștia au povestit că Alexandre era perfect normal la începutul serii, dar că la întoarcere părea cam dus: „Era puțin ciudat, în mod limpede luase ceva, dar atât, apoi a dansat o mare parte din noapte". Rémi Vidal a părut foarte șocat, era singurul care nu punea la îndoială versiunea victimei: „Mă simt vinovat pentru ce s-a întâmplat. Eu am inițiat jocul respectiv. Am fost caraghios, am mari remușcări". Polițistul l-a întrebat dacă are impresia că Alexandre ar fi putut comite un asemenea act, dacă lumea îl considera un om violent, iar Rémi a răspuns că nu: „Alex e un tip foarte simpatic, nimic de zis". Pe alt prieten care fusese la petrecere l-au întrebat dacă își amintește de Mila Wizman. Da, își amintea: „Nu era foarte sociabilă, cam inhibată, dar asta nu însemna nimic, tipele îmbufnate sunt adesea cele cu care până la urmă ajungi în pat". Și-a recitit depoziția și a semnat-o. Polițiștii nu mai aveau nici o întrebare să-i pună.

11

Maestrul Lancel era una dintre acele somități ale baroului care se puteau făli că obținuseră o mulțime de achitări, și tot atât de multe articole în presă. Cabinetul lui se afla în piața Vendôme. Opere de artă de mari dimensiuni și biblioteci vechi din lemn, doldora de cărți, împodobeau pereții alburii. În fața biroului avocatului, Claire și Jean așteptau încordați ca acesta să-și termine conversația telefonică, erau într-o stare de surescitare imposibil de stăpânit. Maestrul Lancel a închis telefonul, i-a rugat să descrie evenimentele „cât mai detaliat cu putință". Au înșirat tot ce știau.

— Fiul vostru are antecedente violente? Probleme speciale?

— Nu.

— Are o iubită?

— După știința noastră, nu.

— Se droghează?

— Nu.

— Toată povestea asta a fost pusă la cale, a izbucnit Farel.

— Spune că e nevinovat și nu văd de ce ar minți, a adăugat Claire.

— Oamenii mint pentru că le e rușine sau frică. Pentru că nu pot suporta realitatea propriilor fapte. Asta spunea marele avocat penalist Albert Naud. Dar ce contează? Toți oamenii, orice ar fi făcut, au dreptul la apărare. Cât o privește pe reclamantă, nu e procesul ei, iar ea nu e dușmanul nostru. Tot ce vrem e să-l scăpăm pe fiul vostru de pușcărie.

Lui Farel i-a vibrat telefonul, l-a consultat. Era Quitterie, care îi spunea prin SMS că-i duce dorul. Fusese nevoită să plece în grabă din pricina unor probleme de familie. *Îi părea rău.* Se gândea la el, îl dorea *chiar în acea clipă*. A pus telefonul la loc.

— Ce riscă? a întrebat Claire.

— Teoretic, între cincisprezece și douăzeci de ani dacă există circumstanțe agravante, dar să fiu bine înțeles: foarte puține violuri ajung la tribunalul penal[1]. Nu vreau să fiu prea optimist, dar riscul e minim; în cel mai rău caz, va fi reîncadrat la delict de agresiune sexuală. Lămurim mai târziu, mai întâi trebuie să-l văd.

S-a ridicat, i-a strâns mâna lui Claire.

— Dacă apare ceva nou, vă țin la curent.

— Am încredere că totul va rămâne între noi, a adăugat Farel.

A urmat o tăcere lungă, apoi maestrul Lancel a răspuns că se află sub incidența secretului profesional.

Ajuns afară, Jean a șters mesajul de la Quitterie. Apoi a rămas o vreme cu privirea ațintită asupra iconiței ce înfățișa o pubelă.

Claire și Jean au fost audiați și ei la sediul poliției judiciare. Au spus ce știau, au evocat aspectele cele mai luminoase ale personalității fiului lor. Jean a repetat în mai multe rânduri că afacerea nu trebuie să transpire. Ba chiar a emis ipoteza unui „complot".

— Ce se va întâmpla cu fiul meu? a întrebat-o el pe conducătoarea anchetei.

— Totul depinde de ce a făcut.

---

1. În orig., *cour d'assises* – tribunal în a cărui competență intră judecarea persoanelor acuzate că au comis o infracțiune gravă (crimă) precum omor, asasinat, răpire de persoane, viol, jaf armat etc.

— N-a făcut nimic, desigur. E student la Stanford, chiar credeți că un băiat de calibrul lui ar fi în stare de așa ceva? În Statele Unite, cel puțin, a primit o educație serioasă în sensul ăsta, nimeni nu glumește acolo cu hărțuirea sexuală.

— Să știți, domnule, că aici am văzut multe...

— Dar n-a făcut nimic rău, vă asigur. Tot ce vă rog e să păstrați secretul.

— Așa vom face.

Totuși, după câteva ceasuri, așa cum se temuse, cazul a fost mediatizat. Știrea fusese difuzată de Agenția France-Presse: SUSPECT DE VIOL, FIUL LUI JEAN FAREL SE AFLĂ ÎN AREST PREVENTIV. Cine oare transmisese informația către presă? „Scurgerea de informații poate veni de oriunde", i-a explicat la telefon maestrul Lancel lui Jean. „De la reclamanta însăși, de la parchet sau de la anchetatori, dar cred că presupusa victimă este cea care a avut interes să se afle. În cazul unei negocieri, e o cale în plus de a face presiune." Maestrul Célérier a reacționat la anunțul AFP: „Clientul meu contestă totalitatea faptelor de care este acuzat. În noaptea respectivă s-a petrecut un lucru obișnuit între două persoane care consimt".

Mesajele curgeau pe telefoanele lui Claire și Jean Farel – mai ales de la jurnaliști care doreau să verifice informația și să le consemneze reacțiile. Întreaga lui viață, Jean își așezase relațiile sub semnul discreției. Uneori fusese chiar exagerat de suspicios și nu răspunsese niciodată solicitărilor venite de la admiratoarele prea insistente. Acuzația care îl viza pe Alexandre îl contamina și pe el, prin ricoșeu. I se mânjeau numele, reputația. Se temuse mereu de o plângere pentru viol la adresa lui – niciodată a fiului său. Era o persoană publică, un om expus, în vreme ce Alexandre nu era decât un student lipsit de probleme, care avusese relații stabile cu femei.

Claire a primit zeci de mesaje injurioase pe contul de Twitter. Interviul ei privind agresiunile din Köln se bătea cap în cap cu arestarea preventivă pentru viol a fiului său.

Când e vorba de străini, nu-ți mai tace clanța, dar când e vorba de fiu-tău, te dai la fund!

Ca să vezi! Proastei ăsteia nu-i pasă! De ce mai face umbră pământului?

Și despre infractorul ăla de fiu-tău, pe care-l aperi cu orice preț, cam ce crezi? Nenorocito!

Da, ești indignată când îți vine cheful. Dacă sunt arabi la mijloc, e supergrav, dar când e vorba de băiatul tău, totul se mușamalizează. Pe unde umblă feminista?

Jean a sfătuit-o să nu mai citească toate comentariile, să nu cadă pradă tiraniei emoțiilor.

— Ce vor de la noi? Să facem o conferință de presă, să ne călcăm în picioare fiul așa, fără dovezi, fără să fi auzit și versiunea lui?

— Se va stinge repede, fii sigură! Cred că n-au probe. Poate Mila l-a lăsat să creadă că va consimți, l-a amăgit, apoi i-a părut rău, cu atât mai mult cu cât e evreică practicantă, ori poate e vorba de-o răzbunare și până la urmă se va da de gol, cum se-ntâmplă.

— Nu știu ce s-a petrecut cu adevărat, dar n-a violat-o, sunt sigură, are tot ce-i trebuie ca să cucerească o fată fără să fie nevoie de violență.

Jean i-a dat dreptate.

— Și dacă mărturisește ceva sub amenințare? N-avem nici o posibilitate să vorbim cu el, să știm ce-a declarat.

— N-o să spună nimic, n-a făcut nimic rău, Claire.

Jean și-a plimbat degetele pe tastele telefonului. Preț de câteva minute.

— Și dacă într-adevăr a violat-o? a întrebat Claire.

— Tu-ți dai seama ce spui?

Fără să-i dea răgaz să răspundă, a conchis:

— E imposibil.

— Dar hai să ne închipuim o clipă că e adevărat...

— Dacă a comis faptele, dacă mărturisește, îl paște pușcăria, Claire. Nu se merge cu jumătăți de măsură, așa că nu se pune problema să ajungă acolo. Tu nu știi ce-nseamnă pușcăria. Eu știu, pentru că taică-meu a zăcut trei ani acolo, iar eu mergeam la vorbitor la vârsta la care copiii știu doar să se joace-n nisip. Numai o zi să petreacă acolo și va fi distrus pe viață.

A fost una dintre puținele dăți când și-a evocat tatăl delincvent, multirecidivist, absent și despre care nu știa mare lucru. Claire nu putea decât să-și închipuie cum arată închisoarea, îl citise pe Foucault[1] și alte texte de referință despre represiunea penală, dar acum chiar se întâmpla: fiul ei risca temnița. Imaginându-și-l încarcerat, s-a simțit dărâmată, și-a lipit fruntea de pieptul lui Jean.

— Fă tot posibilul să-l scoți de-acolo.

Jean i-a pus mâna pe ceafă cu un gest duios. Claire se putea bizui pe el. Urma să înceapă războiul. Jean voia să-și salveze fiul – și nimic altceva –, să-i îngăduie reluarea studiilor în California. Să-l scutească de pușcărie și dezonoare, adică de tot ceea reprezentase marea lui spaimă: discreditarea socială.

---

1. *Surveiller et punir: naissance de la prison* (Gallimard, 1975). Volumul a fost tradus în română de Bogdan Ghiu, cu titlul: *A supraveghea și a pedepsi: nașterea închisorii* (Editura Paralela 45, 2005).

12

Alexandre Farel și-a petrecut prima lui noapte în celulă; n-a dormit, înspăimântat de cursul evenimentelor, avea sentimentul că e părăsit, că și-a pierdut toate certitudinile și a doua zi s-a trezit complet buimac, cu privirea tulbure, neras; era sleit, nu mai avea nici un reper. A aruncat pe jos mâncarea pe care i-o aduseseră, a urlat că preferă să moară decât să ajungă la pușcărie: nu se putea *adapta*. A fost anunțat că avea să fie confruntat cu Mila Wizman. De la petrecere încoace, n-o mai văzuse. Avocatul îl prevenise: va fi greu, dar nu trebuia să se lase influențat de poziția reclamantei. A intrat în sală. Mila purta o fustă neagră foarte lungă și un pulover cu guler întors, gri-închis. Fața lividă îi contrasta cu părul ca tăciunele. Au luat loc, fiecare într-un capăt al încăperii, în prezența polițiștilor care făceau interogatoriul.

— Domnișoară Wizman, persoana aici prezentă este agresorul dumneavoastră?

Mila a aruncat o privire scurtă spre Alexandre și a încuviințat.

— Ne puteți spune ce îi reproșați acestui individ?

— M-a violat într-o ghenă.

De data asta răspunsese fără să-l privească, cu ochii ațintiți spre propriile picioare, încovoiată, cu mâinile ascunse în mânecile puloverului.

— A fost prima oară când îl vedeați?

A ridicat ușor fruntea.

— Nu, îl mai văzusem o dată, e fiul partenerei tatălui meu.

— Ați auzit declarațiile suspectului. Doriți să faceți vreo precizare?

— Nu s-a întâmplat așa. E drept, am acceptat să-l urmez în acea încăpere ca să fumez, dar restul e fals. M-a obligat să fac tot soiul de lucruri pe care nu voiam să le fac!

Mila Wizman a început să tremure, vorbea cu dificultate, ochii îi erau plini de lacrimi.

— Ce fel de lucruri? O felație?

Piciorul drept îi era scuturat de spasme.

— Da, m-a obligat trăgându-mă de păr, apoi și-a băgat degetele în mine, eu nu voiam, a fost groaznic și a ținut-o tot așa.

— Ați strigat? L-ați respins?

— Eram paralizată... Mi-era teamă că mă omoară, îmi spusese că are un cuțit.

Alexandre Farel părea nepăsător. Își ținea corpul țeapăn, aproape inert.

— Domnule Farel, ați auzit declarațiile domnișoarei Wizman. Doriți să comentați?

— Nu s-a întâmplat deloc așa.

— Adică...

— N-am silit-o. De altfel, așa cum a spus și ea, ne cunoșteam, ieșiserăm împreună, mi-a supt-o în încăperea aia unde a vrut să meargă pentru că-i era frică să fumeze afară, ne-am tras-o foarte pe fugă. Când am ajuns în stradă, i-am spus că fusese un joc cu băieții, chestia i-a picat rău și acum se răzbună, atâta tot.

S-a întors spre ea și a adăugat:

— La naiba! Nu mă băga în rahat! Nu mai spune tâmpenii, e grav!

— Vă rog! a strigat ea, acoperindu-și ochii cu mâinile. Spuneți-i să nu se uite la mine! Nu vreau să mă privească!

Începuse să plângă. Polițistul i-a cerut lui Alexandre să privească spre el.

— A fost de acord, nu e în firea mea să violez.

Mila stătea cu ochii plecați spre picioare, pletele îi cădeau pe față, ascunzându-i privirea îngrozită.

— M-a violat, avea un cuțit, vă jur că e adevărat! De ce-aș minți?

— I-am spus că am un cuțit fiindcă se temea pentru pielea ei în cartierul ăla cam deocheat din Paris; de când cu atacurile teroriste, am mereu un cuțit la mine.

— Ce-nseamnă pentru dumneavoastră viol? a întrebat polițistul adresându-i-se lui Alexandre.

— Viol e atunci când un bărbat silește o femeie să aibă un raport sexual pe care ea nu și-l dorește. Ceea ce nu a fost deloc cazul meu.

— Ați avut cumva o pornire instinctuală?

— Nu sunt animal, dacă asta vreți să sugerați. Știu să mă controlez.

— Domnule Farel, de ce-ar minți domnișoara Wizman? De ce-ar fi atât de șocată? Ce-ar avea de câștigat din toată povestea asta?

Alexandre a privit-o pe Mila.

— Nu știu.

— De ce-ar merge la comisariat să depună plângere și de ce-ar accepta toate audierile astea?

— Vrea să pară interesantă, se întâmplă adesea, când ai o viață banală... vă amintiți de situația de acum câțiva ani când o fată a spus că a fost agresată în tren? Era tunsă chilug și avea svastici desenate pe burtă... Născocise totul ca să ajungă în centrul atenției mediatice. Tot așa, când cu atentatele de la Bataclan, au apărut indivizi care au susținut că sunt victime, și s-a dovedit fals...

— Nu-i așa! N-am mințit! Spun adevărul. De ce nu mă credeți? De ce-aș face asta? E vinovat. Jur că e.

Pe obrajii Milei se prelingeau lacrimi. Unul dintre polițiști i-a întins un șervețel. Apoi i s-a adresat lui Alexandre.

— De ce-ar inventa o asemenea poveste?

— Are nenumărate motive! Răzbunare, după cum am spus, pentru că mi-am bătut joc de ea, sunt de acord. Și, dacă-i așa, îi cer scuze.

Întorcându-se către Mila, a adăugat:

— Uite, îmi pare rău dacă te-am rănit, te rog din suflet să mă ierți, dar nu-mi nenoroci viața pentru o glumă proastă, te implor, nu-mi distruge viața! Știi că n-am făcut nimic rău. Ce să mai... Știai foarte bine că așa vor merge lucrurile, pentru că, altfel, n-ai fi venit în camera aia! Și tu voiai asta!

Mila Wizman s-a chircit:

— Nu, n-am vrut niciodată asta. Nu mint! Spun adevărul! M-a violat într-o ghenă, eu voiam doar să iau aer pentru că-mi dăduseră de băut și nu eram obișnuită!

A plâns punându-și mâinile la ochi, precum copiii care își închipuie că, dacă-și ascund privirea, cei din jur nu-i vor vedea pentru că ei înșiși nu-i văd.

— Domnule Farel, de ce ați mințit la prima și a doua audiere? Ați spus că nu a existat raport sexual, ci doar o felație și niște mângâieri.

— Îmi ieșise din cap... fumasem... Am mărturisit mai târziu, când mi s-a limpezit mintea.

— Mai aveți ceva de adăugat?

— Tot ce pot să spun e că sunt nevinovat. Dacă vreau să mă culc cu o fată, știu cum să procedez; cinstit, acum, de ce-aș viola pe cineva, distrugându-mi viața, câtă vreme pot foarte ușor să ies cu o fată? Nu am violat-o, nu am forțat-o. Am băut, OK, dar acum o să-mi distrugeți viața pentru o matoleală? N-am fost prea cool, recunosc, am fost lipsit de delicatețe, dar asta nu mă transformă în criminal.

Arestul preventiv a fost prelungit cu încă douăzeci și patru de ore.

13

--- Mă numesc WIZMAN MILA. ---

--- Sunt născută în 3 ianuarie 1998, la Toulouse. ---

--- Părinți: Valérie Berdah și Adam Wizman. ---

--- Am naționalitate franceză. ---

--- Sunt în ultima clasă de liceu. ---

--- Locuiesc la mama sau la tatăl meu. Părinții mei sunt divorțați. ---

--- Mama este tehnician dentar. ---

--- Tata e în șomaj. ---

--- Am un cont de Facebook pe numele meu. ---

--- Adresa mea de e-mail e superstar20@hotmail.fr ---

--- Nu sunt căsătorită, nu am un iubit. ---

--- Am venit aici pentru că am fost violată ieri. [**Menționăm că reclamanta plânge.**] S-a întâmplat în cursul nopții. Cel care mi-a făcut asta este Alexandre Farel, fiul partenerei de viață a tatălui meu.

Léo făcuse rost de procesul-verbal al audierii Milei Wizman de la un polițist căruia îi fusese antrenor de box. Le-a propus lui Claire și lui Jean să-l citească; încă nu reușiseră să ia legătura cu fiul lor. Léo subliniase că nimeni nu trebuie să știe că avuseseră acel document în mână, nici măcar avocatul lor, pentru că puteau fi acuzați de violarea secretului instrumentării cazului. Acest document, a precizat el, era ultraconfidențial: „Nici măcar reclamanta nu-l are". Claire se afla la Léo,

închisă în bucătărie, își stăpânea cu greu tulburarea; întreaga ei viață alunecase în haos.

Prima parte a procesului-verbal conținea descrierea petrecerii, Claire a citit-o pe fugă. A zăbovit asupra pasajului care descria agresiunea.

--- Răspuns: Îmi repetam: Nu fi neliniștită, dar, de fapt, trăiam cea mai mare spaimă a vieții mele, pentru că-mi spusese că are un cuțit. Apoi s-a ridicat, s-a defăcut la pantaloni, și-a scos... [**Menționăm că reclamanta plânge, e în pragul unei crize.**]

--- Întrebare: Ce anume și-a scos? Nu te sfii să vorbești...

--- Răspuns: Sexul... îl ținea cu mâna și m-a apucat de-aici [**își arată ceafa**], și-a băgat sexul în gura mea... a fost groaznic... Apoi m-a prins de păr și-a început să tragă, și a spus... [**Menționăm că vorbește cu greu.**]

--- Întrebare: Vrei să faci o pauză? Să nu te temi, suntem aici ca să te ajutăm. Ce-a spus?

--- Răspuns: Nu cred că sunt în stare să reproduc.

--- Întrebare: Preferi să scrii?

--- Răspuns: Mi-a spus: Suge-mi-o, curvă. [**Menționăm că reclamanta plânge în hohote. Întrerupem audierea câteva minute.**]

Claire a lăsat documentul din mână. Era imposibil de îndurat. Și-a tras sufletul, a continuat.

--- Întrebare: Spui că te-a obligat să-i faci o felație?

--- Răspuns: Da, exact, mi-a fost frică, așa că i-am făcut-o, voiam să termin repede și să mă întorc la mama, mi-am spus că, dacă o fac, o să mă lase să plec, dar tremuram toată. La un moment dat m-am retras, spunându-i că mă sufoc, și-atunci mi-a strigat: Sst! Taci, curvă! Pune botul! Am continuat...

--- Întrebare: Și pe urmă?

--- Răspuns: Mi-a dat drumul și m-a întrebat: Nu-ți place? I-am zis că sunt obosită, că vreau acasă, și-atunci m-a împins și a început să și-o frece, i-am zis că s-a făcut târziu și că trebuie să plec, dar m-a apucat de braț, încă mă doare locul de unde m-a strâns, mi-a spus: Stai, nu te grăbi, mi-a poruncit să-mi dau jos pantalonii, mi-era teamă, mi i-am dat, eram îngrozită, nici nu puteam articula. [**Menționăm că după aceste cuvinte a urmat o tăcere lungă.**]

--- Întrebare: Și după aceea?

--- Răspuns: După aceea mi-a ridicat puloverul, mi-a pus praf alb pe burtă și a tras pe nas. M-a întrebat dacă vreau și i-am zis că nu. Am încercat să mă ridic, dar m-a împins pe spate, am dat cu capul de pardoseală, mi-a pipăit sânii, apoi m-a silit să-mi scot de tot pantalonii, s-a lungit peste mine și mi-a băgăt degetele înăuntru [**Menționăm că reclamanta a relatat aceste fapte plângând, într-o stare de agitație crescută.**], băga și scotea degetele continuu, m-a durut rău. A spus tot soiul de lucruri groaznice pe care mi-e jenă să le repet.

--- Întrebare: Poți, totuși, să le repeți, chiar dacă e dureros?

--- Răspuns: A zis: Văd că te-ai umezit, o să continui până ai orgasm.

--- Întrebare: Ai avut?

--- Răspuns: Nu! Abia mă țineam să nu plâng, mă durea...

--- Întrebare: El a ejaculat?

--- Răspuns: Și-a scos degetele și, imediat după aceea, s-a întins peste mine; atunci m-a penetrat spunând... [**Menționăm că hohotește din ce în ce mai puternic.**]

--- Întrebare: Nu te grăbi. Ce-a spus?

--- Răspuns: Nu pot.

--- Întrebare: Nu te grăbi. Ce-a spus? Nu-ți fie teamă!

--- Răspuns: A zis că o să mi-o tragă și mi-a mai zis că o să-mi facă rău. [**Plânge zgomotos.**] Și că o să-mi placă.

--- Întrebare: Aveai chef să întreții un raport?

--- Răspuns: Nu!

--- Întrebare: A durat mult?

--- Răspuns: Pierdusem noțiunea timpului... Era înfiorător! Deodată, mi-a pus mâna la gură, de parcă voia să mă împiedice să strig.

--- Întrebare: A ejaculat în tine?

--- Răspuns: Nu știu, m-a întors și și-a făcut de lucru pe fesele mele.

--- Întrebare: A ejaculat pe fesele tale, asta vrei să spui?

--- Răspuns: Da.

--- Întrebare: Își pusese prezervativ?

--- Răspuns: Nu mai știu. Nu cred. Eram terorizată! Îmi spusese că are un cuțit! [**Plânge.**]

--- Întrebare: A i spus că a vorbit de un cuțit, poți fi mai exactă?

--- Răspuns: Da, a pomenit cuțitul când ne aflam pe stradă: Am mereu un cuțit la mine, după chestia cu atentatele, în caz de nevoie; după aceea nu m-am gândit decât că o să-l scoată și că o să mă omoare! O să mă omoare! Numai la asta mă gândeam!

--- Întrebare: E adevărat tot ce-ai povestit? Ai văzut vreun cuțit? Te-a amenințat că-l va folosi împotriva ta? Te-a obligat să rămâi cu el în camera aia?

--- Răspuns: N-am văzut cuțitul, dar m-a obligat să fac tot restul și m-a violat, jur că m-a violat. [**Plânge.**]

Claire a rămas încremenită o bună bucată de vreme, năucită de amploarea dezastrului. A citit din nou procesul-verbal, de data asta de la cap la coadă. Atunci când Jean și Léo au intrat în cameră, au găsit-o în stare de prostrație, cu privirea rătăcită. Léo i-a luat îndată documentul din mâini și l-a ars în chiuvetă.

„Și-a nenorocit viața!", a spus Claire, fără să specifice dacă era vorba despre viața fiului ei sau despre cea a fiicei lui Adam.

14

La ultima audiere, polițiștii l-au întrebat pe Alexandre dacă își menține declarațiile și dacă o forțase pe Mila Wizman să întrețină un raport sexual cu el. A răspuns că fata consimțise și că nu o violase. După-amiază s-a întâlnit cu un expert psihiatru.

Arestul preventiv se apropia de sfârșit. Procurorul Republicii a hotărât să-l trimită pe Alexandre în fața judecătorului de instrucție în vederea punerii sub acuzare. Alexandre a fost dus la Palatul de Justiție și băgat în „cursa de șoareci" – un șir de celule în care erau ținuți arestații. Avocatul lui își punea ordine în informații: avea în sfârșit acces la dosar. Îi rămăseseră mai puțin de două ore ca să-și pregătească apărarea. A citit declarațiile reclamantei, le-a confruntat cu cele ale lui Alexandre, a încercat să găsească nepotrivirile. Maestrul Célérier nu-și scosese pardesiul, era prea concentrat pe luarea lui de poziție: „O să-i explici judecătorului, fii calm... Nu deveni impulsiv sau arogant, nu te înfuria. O să te pună probabil sub acuzare pentru că există elemente în dosar care-ți sunt potrivnice, dar nu te îngrijora. Cel mai bine e să faci o declarație spontană". Din senin, a apărut maestrul Lancel, îmbrăcat într-o robă lungă, neagră și cu o servietă pe care îi erau gravate inițialele. A explicat că fusese desemnat de tatăl lui Alexandre să preia cazul. A urmat un moment de confuzie, apoi Alexandre i-a spus că-i mulțumește, dar că are deja un avocat. Maestrul Lancel a încremenit; era prima oară când cineva îi refuza serviciile.

— Nu te simți stânjenit, n-ai nici o obligație față de mine, interesul tău trebuie să primeze, a precizat maestrul Célérier privindu-l țintă pe Alexandre.

— Îmi păstrez avocatul, e cu mine încă de la început. Am încredere în el, a concluzionat Alexandre.

Maestrul Lancel s-a întors către tânărul avocat:

— Ce facem?

— Clientul meu este major, el hotărăște.

— Înțeleg. Trebuie să știți, totuși, că familia refuză un compromis.

— Ați contactat familia fără să-mi spuneți?

— Clientul dumneavoastră a confirmat că sunteți cel desemnat, știți unde mă puteți găsi.

Maestrul Lancel s-a îndepărtat.

— Ești convins că ai făcut o alegere bună? a întrebat maestrul Célérier, după care a adăugat: Lancel face totuși parte din crema baroului.

— Nu mai vreau ca taică-meu să-mi controleze viața. Până acum, numai asta a făcut. Are impresia că, alegându-mi un avocat cunoscut, o să scap mai ușor, dar de data asta vreau să iau eu însumi hotărârile, iar flerul îmi spune să continui cu dumneavoastră.

Maestrul Célérier a schițat un zâmbet.

— Nu sunt nebun, a adăugat Alexandre. Cred că sunteți un avocat foarte bun.

Au fost chemați în biroul judecătorului; interogatoriul era filmat. Judecătorul era un bărbat de vreo cincizeci de ani, înalt, cu trup subțire și trăsături colțuroase.

„Domnule Farel", a spus judecătorul. „Vi s-a aplicat măsura arestului preventiv pentru că vi se reproșează un viol. Mă voi ocupa de acest dosar. În acest stadiu, am de gând să vă pun sub acuzare. Doriți să declarați ceva?" Alexandre a confirmat:

„Arestul a fost foarte dur. Doresc să întăresc ceea ce am spus în decursul audierilor: nu am violat pe nimeni. Sunt obosit, am ajuns la capătul puterilor, nu am făcut nimic rău, viața mi-a devenit un iad, sunt nevinovat, nu vreau să ajung la închisoare, vă implor". După aceea, judecătorul s-a întors spre avocat: „Maestre, observații?". Maestrul Célérier a luat cuvântul: „Avem un dosar care, în acest stadiu, nu prezintă nici o certitudine. Serviciilor de investigație le revine sarcina să stabilească faptele, dar în această speță avem de-a face cu un tânăr student al celei mai prestigioase universități politehnice, un tânăr fără probleme, foarte sociabil, cu cazier judiciar curat. De altfel, știm cu toții din ce familie provine dl Farel, părinții lui sunt niște personalități apreciate. Ne putem întreba ce motivații a avut această tânără. Acuzația de viol nu prea se susține. O vom contesta". Judecătorul a răsfoit dosarul, apoi, privindu-l fix pe Alexandre, l-a anunțat că hotărâse să-l pună sub acuzare pentru viol: „Aveți dreptul să vă consultați dosarul. Durata probabilă a instrumentării cazului este de aproximativ un an și jumătate. Cu toate acestea, având în vedere garanțiile pe care le oferiți, nu vă pun în arest, ci sub control judiciar".

Alexandre Farel era liber.

Raporturi umane

„În primul rând, să privim faptele. Dacă există penetrare, vorbim despre viol. Apoi, desigur, există o ierarhie a pedepselor: un deget înseamnă trei ani; o penetrare cu sexul, șase, poate să ajungă la cincisprezece, dar se întâmplă rar. Dacă suspectul nu are antecedente penale, dacă prezintă garanții morale, dacă are un statut social satisfăcător, o atitudine discretă, poate să coboare la doi ani, cu suspendare. Dacă e negru, maghrebian, străin, fără acte, ia mai mult. Apoi se pune problema consimțirii. Aici trebuie stabilite reperele. Un viol devine repede o problemă socială. Vă șochez? Le spun mereu clientelor mele: partea adversă o să scotocească prin toate ungherele vieții dumneavoastră. Ați băut? Ați luat masa, ați dansat cu agresorul? L-ați întâlnit pe internet? O să ajungă la concluzia că v-ați meritat soarta."

Maestrul X, avocat

1

Un stol de păsări negre despica cerul de un alb lăptos pe care se profilau fluviul Sena și, chiar în față, impozantul Palat de Justiție. Zeci de jurnaliști și simpli curioși – public pestriț, studenți la Drept mai ales – stăteau la coadă de la ora 8 dimineața, în speranța că vor putea asista la procesul lui Farel. Trebuia să treci de un prim punct de securitate și apoi de un al doilea, chiar la intrarea în sală. În fața gardului cu zăbrele de la intrarea principală, vreo șaizeci de femei înălțau pancarte pe care scriseseră „STOP IMPUNITĂȚII", „#MeToo. NU TĂCERII!". În preajma culoarului rezervat juriștilor, niște adolescente așezate în fața chioșcului de ziare agitau fotografii de mari dimensiuni reprezentând porci, pe care tipăriseră cuvinte ca „Farel" și „BalanceTonPorc"[1]. Se afla acolo și Femen[2], ale cărui activiste strigau: „Farel, violator! Fără milă pentru agresor!". Jurnaliștii de televiziune filmau scena. Mai multe ziare titrau pe prima pagină *Afacerea Farel.*

Cu șase luni înainte izbucnise *afacerea Weinstein*. Actrițe de renume internațional îl acuzau pe producătorul american

1. #BalanceTonPorc este varianta franceză a mișcării #MeToo. Expresia a fost inventată de Sandra Muller. *Balance* este imperativul verbului *balancer*, al cărui sens argotic este „a denunța". Deci, în traducere, expresia ar fi „Denunță-ți porcul".
2. Grup feminist radical, înființat în Ucraina în 2008, a cărui structură de bază se află actualmente la Paris.

că le abuzase sexual – într-o mare anchetă inițiată de *New York Times* era dezvăluit și denunțat un întreg sistem de amenințări și de intimidare instaurat în decursul anilor, printr-un mecanism perfect codificat. De fiecare dată când o femeie îndrăznea să spună ce pățise, era urmată de altele, care prindeau curaj să rupă tăcerea. În scurtă vreme, lumea asistase la o eliberare a cuvântului, mai cu seamă pe rețelele sociale: mii de femei povesteau în câteva cuvinte agresiunile, violurile, hărțuirile la care fuseseră supuse. În acest context, cazul Farel a fost foarte mediatizat, maestrul Célérier temându-se că procesul va fi viciat: „Nu e drept, opinia publică mi-a condamnat deja clientul", afirma el în numeroasele interviuri pe care le acordase. Claire nu îndrăznise să se exprime, refuzase să semneze scrisorile deschise care fuseseră difuzate, se ținuse deoparte, tăcerea ei era eșecul său personal, trădarea sa intimă. Întotdeauna apare în viață un moment când îți calci în picioare idealurile din pricina unei intenții suspecte.

Claire a intrat pe porțile cu zăbrele, însoțită de maestrul Célérier. Purta niște pantaloni de culoare închisă, o bluză albă căreia îi închisese fiecare nasture până sus și un palton lung, bleumarin, cu croială masculină. De îndată ce a pătruns în sala Victor Hugo, după ce a trecut de barierele de securitate, a remarcat boxa cu geamuri (o cușcă de sticlă, i se părea ei) înăuntrul căreia Alexandre avea să fie arătat publicului ca un animal la grădina zoologică. Era una dintre cele mai frumoase săli de ședință ale palatului. Pereții erau acoperiți cu lambriuri de lemn și cu decorațiuni pictate în albastru-deschis. Din tavan atârnau lustre mari cu neon. Pe unul din pereți era prins un ecran de televizor, care fusese instalat pentru vizionarea unor fotografii sau transmiterea diverselor intervenții prin videoconferință. Mila Wizman era deja în sală, înconjurată de avocații ei, maestrul Denis Rozenberg, un bărbat corpolent în vârstă

de vreo șaizeci de ani, și tânăra lui asociată, maestra Juliette Ferré, o femeie foarte frumoasă, de vreo treizeci de ani, cu păr lung, șaten, pe care și-l ridicase cu o clamă neagră. Apatică, încovoiată, cu privirea stinsă, Mila Wizman purta o pereche de blugi gri-închis, un tricou alb lălâu care-i acoperea fundul și o vestă neagră prea largă, pe care și-o încheiase neglijent. În doi ani se îngrășase mult. Adam Wizman era acolo, se așezase în primul rând, în extremitatea dreaptă, de unde vedea întreaga sală. Brunet, cu barbă neagră tunsă scurt, purta un sacou și o pereche de blugi negri, precum și o cămașă albă, în care trupul lui slăbit părea că plutește. Claire îl vedea prima oară după acele întâmplări. După ce plecase în grabă, în chip de răspuns la numeroasele mesaje pe care ea i le lăsase pe robotul telefonic în speranța că-și vor continua povestea, Adam îi trimisese o scrisoare lungă, în care îi spunea că e disperat, că are inima sfâșiată – o iubea, dar nu putea să se întoarcă la ea. Claire nu mai încercase să-l contacteze. Părăsise iute apartamentul comun și închiriase altul, cu trei camere, în arondismentul al XV-lea din Paris. În cei doi ani care au urmat, locuise împreună cu fiul ei, ascunsă, refuzând orice luare de poziție publică: conferințe, presă, strângeri de semnături. A fost o perioadă neagră, în decursul căreia a făcut ucenicia singurătății, a trădării și a dezamăgirii. Fusese mereu de partea femeilor în lupta împotriva violenței, de partea victimelor, însă acum încerca, mai presus de orice, să-și apere fiul. Descoperise clivajul dintre discursurile angajate, umaniste și realitățile existențiale, neputința de a pune în aplicare cele mai nobile idei atunci când interesele personale aflate în joc anihilau clarviziunea și-și puneau pecetea asupra întregii vieți. Cu Jean rămăsese în relații cordiale. Divorțul lor fusese pronunțat, găsiseră rapid o înțelegere financiară. La diversele mese pe care le lua în oraș, lui Jean îi plăcea să spună că fusese „corectă“, că nu-l „ruinase și nu-i pusese bețe-n roate“ atunci când o anunțase că avea să se recăsătorească cu micuța

Quitterie Valois. El continua să modereze *Grand Oral*, precum și emisiunea matinală de la radio, avea audiențe bune, mai ales de când își oferise o a doua tinerețe cu Quitterie, care actualmente ocupa postul lui Jacqueline Faux, ieșită la pensie. Căzuse în capcana de care-i fusese mereu frică: relația dintre bărbatul influent, dar bătrân, și femeia cu treizeci sau patruzeci de ani mai tânără decât el. Cedase ispitei de a-și reface viața. Și era fericit. Era proaspăt tătic – avea o fetiță numită Anita, exact ca propria lui mamă. Puteai să-l vezi, pe Instagram, alături de soția lui cu trup splendid și de adorabilul lor bebeluș. Françoise nu apărea niciodată în fotografii, dar el continua s-o viziteze și să ducă o viață paralelă, din fidelitate față de femeia pe care o iubise atât de mult.

Sala de judecată era ticsită. Mai mulți jandarmi asigurau buna desfășurare a ședinței. Toată lumea a luat loc. Procurorul general – un bărbat de vreo șaizeci de ani, magistrat criticat pentru relațiile sale cu un fost președinte al Republicii, autor al unei cărți despre funcționarea justiției – își recitea însemnările. Jean a sosit cu zece minute întârziere, singur; Quitterie îi dăduse de înțeles că nu va apărea la proces, n-avea nici un chef să-și arate în vreun fel sprijinul pentru Alexandre, despre care spunea, în particular, că e cu siguranță vinovat și că, prin urmare, nu e de dorit să se apropie prea mult de ea și de fiica ei. Timpul trecea: unul dintre jandarmi a explicat că aducerea arestatului dura mai mult decât era prevăzut. Duba, care venea de la închisoarea din Fresnes, era blocată undeva pe cheiurile Senei, din pricina ambuteiajelor. Douăzeci de minute mai târziu, lumea a fost înștiințată că Alexandre ajunsese în închisoarea din Palat.

2

Alexandre aștepta să fie percheziționat și dus în sala de judecată. Nu prea dormise în noaptea dinainte, era în picioare de la 4.00 dimineața: între percheziițiile repetate, formalitățile administrative de ridicare și de transport, petrecuse mai multe ceasuri în stare de blegeală, deopotrivă răbdător și disperat. Procesul nici nu apucase să înceapă, iar el era deja epuizat. În cele din urmă a fost dus în sala de judecată, încătușat și flancat de trei jandarmi. Nu stătea într-o boxă deschisă, ci îndărătul unui geam, ceea ce, desigur, schimba totul, justiția avea propria ei geografie, iar el nu se afla de partea cea bună. A intrat în boxă cu cătușele la mâini; nu voia să întâlnească privirile avocaților părții civile, nici să-i înfrunte pe jurnaliștii veniți acolo nu atât să-l vadă pe el, cât să descopere reacțiile tatălui său. Jandarmul care-l însoțea și de care era legat cu un cordon plastifiat l-a eliberat de legăturile de la mâini și i-a arătat unde să ia loc. Zeci de persoane ședeau pe băncile de lemn, toate privirile erau îndreptate spre el. A rămas cu capul plecat, cu umerii încovoiați, într-o atitudine de prostrație greu de deslușit: nu puteai ști dacă e firească sau dacă îi fusese indicată de avocat.

S-ar fi cuvenit ca, la această înfățișare, să fie în stare de libertate: n-avea cazier, în antecedentele sale nu era pomenită nici o faptă de violență, era un student strălucit, părinții îi puteau asigura adăpost, existau angajatori dispuși să-i ofere o slujbă,

așa încât judecătorul care instrumenta cazul îl plasase sub control judiciar – o formă de libertate supravegheată. Era liber, dar n-avusese voie să se apropie de reclamantă și nici să părăsească teritoriul național, trebuise să renunțe la studiile de la Stanford și la o carieră în Statele Unite. În timpul celor doi ani de instrumentare a cazului, viața îi fusese presărată cu convocări neașteptate, își relua cursul ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, apoi, brusc, primea un telefon de la avocat, o scrisoare de la judecător, o solicitare de informații de la poliție, i se băga pe gât o consultație la un psihiatru, la un expert, la un psiholog, câte o audiere, o nouă confruntare cu Mila Wizman, de data asta în biroul judecătorului. Uneori, între aceste evenimente treceau câteva luni, și atunci trăia un sentiment de irealitate. Oare faptele avuseseră loc *cu adevărat*? La orizont reapărea posibilitatea încarcerării. În zilele care urmau acestor întrevederi, nu mai dormea și înghițea anxiolitice. Maestrul Célérier încercase să schimbe încadrarea în agresiune sexuală, să-i facă aplicabilă o pedeapsă corecțională, lucru care devenise din ce în ce mai frecvent în cazurile de viol, dar partea civilă refuzase, iar cazul fusese deferit tribunalului penal. S-a încercat o înțelegere financiară, astfel încât să se pună capăt cercetărilor solicitate de partea vătămată. Zadarnic! Adam Wizman amenințase că, în cazul unei tentative de intimidare, va depune plângere. În cele din urmă, Alexandre a primit o convocare: procesul urma să aibă loc peste cinci luni. În cursul acestei perioade, însă, a întâlnit-o din întâmplare pe Mila Wizman la Paris, undeva de-a lungul canalului Saint-Martin, și, dintr-o pornire incontrolabilă, s-a apropiat de ea luând-o prin surprindere, ea a urlat, el a devenit agresiv, ea a încercat să fugă scoțând strigăte îngrozite, el a prins-o din urmă, a apucat-o de umeri și a zgâlțâit-o ca s-o potolească; trecătorii au chemat poliția. A fost arestat, i s-a revocat controlul judiciar și a fost încarcerat la Fresnes. Din acest moment a început să se prăbușească – „violoniștii“, cum

sunt numiți în pușcărie autorii de agresiuni sexuale, erau cei mai chinuiți dintre deținuți: loviți, batjocoriți, deveneau în scurt timp țapi ispășitori.

Maestrul Célérier s-a apropiat de el și l-a strâns prietenește de umăr. *O să fie bine. Poartă-te firesc, fii scurt, concis.* Avocatul acesta cu fizic juvenil avea un autocontrol uimitor, un soi de încredere în sine luminoasă, lipsită de aroganță; simpla lui prezență era liniștitoare. În ajun, când își pregătise clientul pentru orice eventualități – mărturii în defavoarea acuzatului, întrebări nedelicate, stânjenitoare – îl avertizase: „Vei fi tratat fără milă!".

Avocații s-au ridicat și s-au îndreptat spre procurorul general, pe care l-au salutat, apoi s-au întors la locurile lor. De câtă vreme se aflau oare aici? Un ceas sau poate chiar mai mult, în cazul celor care se treziseră în zori ca să pregătească audierile. Alexandre Farel spera că partea civilă va cere o ședință cu ușile închise și că toți acei oameni necunoscuți vor părăsi sala înainte de începerea procesului. S-a gândit că e cumva obscen să faci publică povestea unor vieți devastate, dar poate că se înșela: acolo, culmea indecenței era chiar el. Se schimbase mult, fața i se scobise, trupul îi era împuținat. Nu mai rămăsese nimic din maratonistul vânjos care, cu doi ani înainte, terminase al patrulea cursa de la Stinson Beach Park, 50 de kilometri parcurși în trei ore, cincizeci și opt de minute și treizeci și patru de secunde, nimic din tânărul strălucit și cam lipsit de modestie care, începând din clasa a cincea, încheiase anul școlar cu felicitări, nimic din cel care primise premiul întâi la concursul general de filosofie având ca temă – ce ironie! – următoarea întrebare: *Bărbații sunt violenți din fire sau din pricina violenței sociale?* Procesul avea să dureze cinci zile.

3

La ora 10 dimineața s-a auzit o sonerie și, îndată, o voce a anunțat: „Completul!". Toată lumea s-a ridicat. Președinta, Anne Collet, a intrat în sală însoțită de asistenții judiciari, doi bărbați de vreo treizeci de ani, îmbrăcați în tradiționalele robe negre. Anne Collet era o femeie înaltă, blondă, pe la vreo șaizeci de ani, înfășurată într-o robă lungă și roșie. A declarat că ședința e deschisă. Publicul s-a așezat la loc. Președinta i-a cerut acuzatului să se prezinte. El s-a ridicat în picioare, a zis că se numește Alexandre Farel. „Sunt fiul lui Claire și al lui Jean Farel. Locuiesc cu mama mea, la Paris, în arondismentul al XV-lea, pe rue Falguière, la numărul 60. Sunt inginer, am douăzeci și trei de ani." Apoi s-a așezat. Președinta i-a spus că are posibilitatea să facă declarații, dar și să nu spună nimic, ori să răspundă întrebărilor care aveau să-i fie puse. Apoi a dispus chemarea celor douăzeci și trei de juați titulari. Grefiera le rostea numele și, de fiecare dată când se auzea cuvântul „prezent", președinta strecura o bilă într-o cutie. Un jurat era bolnav, telefonase chiar în cursul dimineții, avea să trimită un certificat. Președinta a operat apoi tragerea la sorți[1]. I-a spus cu blândețe lui Alexandre Farel că are posibilitatea, ca acuzat, să-i recuze pe patru dintre ei, fie el personal, fie prin intermediul

1. În această etapă a procesului penal din Franța, primii șase juați care sunt trași la sorți și nu sunt recuzați de vreuna din părți formează juriul.

avocatului. Procurorul general putea să recuze trei. Recuzările nu trebuiau motivate. N-a reacționat, nu dorea să-i selecteze pe cei care urmau să-i hotărască soarta, voia doar *să se termine*.

Maestrul Célérier nu a recuzat pe nimeni, era încredințat, după cum îi spusese lui Alexandre înainte de ședință, că nu trebuie să încerce să controleze nimic. Neamestecul în alegerea juraților era un mod de a-ți afișa seninătatea și încrederea. Numele erau rostite public. Maestrul Célérier îi ceruse unui tânăr stagiar să le noteze ca să caute informații pe rețelele de socializare, putea astfel să afle ce gândeau jurații, care le erau opiniile politice și să obțină, în cazul unora dintre ei, detalii referitoare la viața privată. Trebuiau convinși și, în acest scop, se cuvenea să aibă la îndemână toate armele posibile. Aceștia au ridicat mâna, spunând „Jur!". Președinta le-a amintit că au dreptul să-și ia notițe în timpul dezbaterilor și că pot pune întrebări direct, cu condiția să nu-și divulge opiniile. A declarat deschise discuțiile. Martorii s-au apropiat de bară. Grefiera le-a adus la cunoștință ordinea în care aveau să fie audiați. Unii erau nevoiți să aștepte într-o încăpere specială, poate chiar mai multe ore, ca să nu fie influențați de ce avea să fie spus înainte să ia ei cuvântul. Președinta hotăra singură modul de desfășurare a procesului. A citit în cele din urmă ordonanța de punere sub acuzare, un raport redactat de un judecător de instrucție care prezenta faptele ce-i erau reproșate acuzatului, cu o expunere a elementelor acuzatoare și a celor favorabile. Cazul era dezvăluit juraților și publicului în cele mai mărunte detalii; nimeni, cu excepția părților, nu avusese acces la dosar.

Procesul a început cu un incident: la citirea ordonanței de punere sub acuzare, în momentul în care președinta a descris felația cu de-a sila și actele de penetrare, Mila Wizman a izbucnit

în plâns, a explicat că-i e prea greu, că nu se simte în stare *să îndure așa ceva*. Lângă ea, cu deosebită blândețe, maestra Ferré încerca să-i dea sfaturi, s-o liniștească. Mila i-a răspuns că nu mai poate îndura, că vrea să se-ntoarcă acasă. Sala amuțise. Mila și-a pus mâinile la ochi și s-a închis în sine. Tatăl ei o privea, cu fața răvășită de emoție, fără a îndrăzni să se ridice și să se ducă alături de ea. Mama sa nu venise, se recăsătorise la New York și făcuse un copil. Mama și fiica nu se mai văzuseră de luni întregi, mai exact din ziua când Valérie îi spusese Milei această frază pe care tânăra n-avea să i-o ierte în veci: „Când te-ai stabilit cu el și cu noua lui iubită la Paris, în loc să rămâi cu mine în Crown Heights, i-ai îngăduit tatălui tău să facă din tine o fată care poate fi violată".

Președinta a continuat. La sfârșitul lecturii, i-a cerut lui Alexandre Farel să se ridice.

— Ați înțeles rezumatul pe care tocmai l-am citit?

— Da.

— Care este punctul dumneavoastră de vedere? Recunoașteți faptele care vă sunt reproșate?

— Nu. A consimțit.

Auzindu-l, Mila Wizman s-a chircit pe scaun.

Președinta i s-a adresat lui Alexandre. I-a spus că, după-amiază, va veni ca martor o anchetatoare de personalitate[1]. Dorea însă ca el să înceapă chiar atunci să facă anumite precizări biografice. Alexandre stătea în picioare, strângând nervos microfonul. A răspuns mai multor întrebări legate de identitatea lui și de

1. Anchetatorul de personalitate este desemnat, după caz, de către un judecător sau un procuror să efectueze investigații privind personalitatea unui învinuit. Depoziția acestuia în fața tribunalului penal are rolul de a lămuri, pentru jurați, traiectul individual al acuzatului.

cea a părinților lui, de mediul social în care evoluase. Folosirea microfonului îi stânjenea gesturile și-l împiedica să fie spontan. A mărturisit că în copilărie nu dusese lipsă de nimic, dar că părinții nu prea fuseseră alături de el, din pricina unor cariere „prea acaparatoare" și a „vieții duble a tatălui său".

— Toată lumea știa că trăiește cu o jurnalistă de vârsta lui. Părinții mei erau despărțiți de câteva luni atunci când au avut loc faptele, mama întâlnise pe cineva și se mutase cu acel bărbat, dar tata o aștepta să se întoarcă. Spunea că o să-i treacă.

— Tatăl dumneavoastră a dus multă vreme această viață dublă?

— Cred că da.

— Cum percepeați acest fapt?

— Nu-mi convenea, dar n-aveam ce face.

— Ce vârstă aveați când ați descoperit viața dublă a tatălui dumneavoastră?

— Nouă ani.

— Cum ați descoperit-o?

— Într-o zi m-a dus la el la birou. Femeia respectivă se afla acolo. Mi-a pus un desen animat la televizor, dar i-am auzit cum făceau dragoste.

— N-ați spus nimic?

— Nu. S-a mai întâmplat și în alte rânduri, îi auzeam, dar îmi spunea după aceea să nu-i pomenesc nimic mamei. Precizez că femeia nu știa că sunt acolo, tata îmi cerea să rămân în camera de alături și să-mi țin gura.

— Și mama dumneavoastră?

— Mama, nu, cred că n-a fost cu nimeni până la Adam Wizman, tatăl Milei.

— Ați suferit din cauza asta?

— Nu știu, tata a avut mereu aventuri, eram la curent, nu se ascundea.

— Mama dumneavoastră știa?

— Cred că aveau o înțelegere. Nu-l judeca.

— Mama dumneavoastră suferea?

— Nu vorbea despre asta.

— Părinții dumneavoastră erau violenți?

— Mama, nu. Tatei i se mai întâmpla, într-adevăr, avea accese de furie din senin. Și-atunci nu se putea controla. Mai târziu regreta.

— S-a întâmplat să vă umilească?

— Să zicem că mă supunea unor presiuni. Nu făcuse studii universitare, avea mari complexe din cauza asta, cred că și-a proiectat visurile asupra mea. Pretindea mult, desigur prea mult, trebuia să fiu cel mai bun, tot timpul, trebuia să nu-l decepționez. Când luam nota 17, mă întreba de ce nu luasem 19[1], nu era niciodată mulțumit. Mă teroriza cu notele, dar și cu performanțele fizice, la sport, de pildă, trebuia să fiu cel mai bun, dar sportul îmi plăcea, m-a salvat atunci când nu-mi era bine.

— Ați fost un copil-problemă?

— Nu știu, întrebați-i pe ei.

— Părinții vă erau alături?

— Nu. Îi vedeam rar, aveau multă treabă la serviciu, mai ales tata. Când erau acasă, vorbeau mai ales despre politică, asta e, nu m-am simțit afectat. Rămâneam adesea singur, m-am obișnuit.

Președinta a dorit să afle dacă existau probleme speciale în familie, iar el a răspuns că nu.

— În ce fel de apartament locuiați?

— Un apartament mare. Două sute de metri pătrați, la doi pași de Trocadéro.

— Tatăl dumneavoastră câștiga bine?

---

1. În sistemul de învățământ francez, nota maximă este 20, iar nota de trecere, 10.

— Da, foarte bine, dar avea o relație, să-i zic așa, conflictuală cu banii, pentru că-i lipsiseră mult când era copil. Când ieșeam undeva, strângea mereu notele de plată ca să le deconteze și să compare prețurile. Dar, mă rog, de cele mai multe ori era invitat. Știți, de la un anumit nivel, nu mai scoți bani din buzunar.

— Dar mama dumneavoastră?

— Nu cine știe ce. Nu-i păsa deloc de bani. Iar el îi reproșa asta. S-a întâmplat chiar să-i spună, de față cu mine, că e o neghioabă. Uneori putea fi de-a dreptul nemilos.

Jean Farel s-a crispat.

— Cum erau relațiile cu părinții?

— Cu mama, mai degrabă bune, chiar dacă era rece, deloc expansivă. Propria ei mamă plecase de-acasă când ea era mică, și știu că fusese profund marcată. Nu-și arată sentimentele, probabil că ăsta e felul ei de-a se apăra. Cu tata era altfel, putea să fie afectuos, dar nu era niciodată cu mine. Munca însemna totul pentru el.

— Și în prezent?

— Înainte să fiu încarcerat, locuiam cu mama.

— Cum au fost anii dumneavoastră de școală?

— Am fost un elev bun, mi-am luat bacalaureatul la șaisprezece ani. Apoi am intrat la Politehnică pe vremea când eram în anul al doilea de clasă pregătitoare.

— Adică? Explicați...

— Înseamnă că am intrat din prima... Apoi am fost admis la Universitatea Stanford. Spus așa, pare că mi-a fost ușor, dar, de fapt, am avut probleme. De la zece la treisprezece ani, am avut tulburări legate de anorexie, am intrat sub supravegherea unui psihiatru. În anul al doilea pregătitor, am trecut printr-un episod depresiv din cauza presiunilor. Chiar după examenul de admitere, la începutul primului an de Politehnică, am avut o tentativă de sinucidere, n-a fost ceva grav, vreau să spun că nu a existat riscul să mor.

— De ce ați încercat să vă puneți capăt zilelor, câtă vreme aveați numai succese în viață?

— Nu poți scăpa de constrângerile pe care le implică niște examene așa, pe repede înainte. Să susții un examen de admitere înseamnă să-ți pui în paranteze viața personală vreme de doi ani. Cred că am turat prea tare motorul. Prea multă presiune, prea multe frustrări. Nu voiam să mor, am dorit doar să atrag atenția asupra mea.

— Părinții nu se ocupau îndeajuns de dumneavoastră?

— Nu știu... Nu vreau să-i amărăsc. Făceau și ei ce puteau.

Președinta l-a întrebat despre întreruperea studiilor drept consecință a acuzațiilor ce-i erau aduse:

— Pentru că nu mai puteam studia la Stanford, am vrut să continui aici, la Paris, și să-mi obțin diploma de inginer, dar am fost hărțuit, linșat. Nu am avut deloc parte de prezumția de nevinovăție. Diverse asociații feministe și-au dat mâna împotriva mea, nu mai puteam urma cursurile la școală, eram amenințat. Am încetat să mai merg la cursuri, nu mai suportam povara acestor acuze. Pe rețelele de socializare a fost și mai rău, a trebuit să-mi închid toate conturile. Anumite persoane îmi cereau moartea.

S-au auzit huiduieli. Câteva femei din sală au protestat în gura mare, zicând că Farel e nesimțit, că nu el e victima. Președinta a cerut să se facă liniște.

— Consumați droguri, alcool?

— Din când în când, da, însă am încetat de când s-a ivit această situație.

— De pildă?

— Înainte de tentativa de sinucidere, fumam canabis și beam alcool la petreceri. Apoi am luat multe antidepresive. După aceea am trecut pe cocaină.

— Când anume?

— În timpul celui de-al doilea an de Politehnică. Nu eram singurul.

I-a cerut apoi să-și descrie viața sentimentală. A spus că e celibatar, că avusese o relație serioasă cu o femeie mai în vârstă decât el și o alta, un pic mai înainte, destul de scurtă, cu o fată de vârsta lui. Primul raport sexual îl avusese la optsprezece ani, cu o prostituată. Președinta a dorit să afle dacă avea fantezii erotice predilecte.

— Ca în toate cuplurile.

— Adică? Penetrări vaginale, felații etc.?

— Da, din toate.

— În plan sexual vă confruntați cu vreo problemă specială?

A tăcut o clipă, a privit publicul. Zeci de persoane se uitau țintă la el. Preț de câteva momente, i-a contemplat pe jurați și l-a luat cu amețeală.

— Deci, în plan sexual...

— Uneori eram prea grăbit.

— Considerați că viața dumneavoastră sexuală cu femeia de care erați îndrăgostit a fost mulțumitoare?

— Da, foarte. O iubeam pătimaș. Am suferit mult când m-a părăsit.

— Sunteți atras de ceva anume?

— Nu.

— Nu aveți fantezii?

— Nu.

— Cu toate astea, vă uitați frecvent pe site-uri pornografice...

— Da, ca toată lumea...

— Ați tastat, pe motoarele de căutare, cuvinte precum „femeie supusă", „curvă ordinară" și „târfă pedepsită". Vă excită umilirea?

— Nu, uitați cum stau lucrurile: când tastezi un cuvânt pe un motor de căutare, zău, nu-ți închipui că va veni cineva să-l

pescuiască de-acolo și că un gest atât de banal se va întoarce împotriva ta.

— Sunteți închis la Fresnes de două luni, ca urmare a unei încălcări a controlului judiciar. Cum vă simțiți în detenție?

— Foarte rău. E groaznic. Nu suport încarcerarea, violența și traiul în comun cu ceilalți deținuți. E mizerie, se strigă, n-o să mai rezist.

— Aveți activități?

— Citesc, și-atât. Mama mă vizitează de două ori pe săptămână. Tata, mai rar, dar cred că din cauza jurnaliștilor.

A amintit apoi felul în care aflase de faptele ce-i erau reproșate:

— Era 12 ianuarie 2016, la câteva zile după dezvăluirea agresiunilor sexuale din Köln. Părinții mei erau într-o mare agitație, pentru că mama își exprimase punctul de vedere într-un interviu, care fusese perceput de unii ca fiind islamofob, deși ea lua apărarea femeilor germane agresate. Am fost arestat. Timp de câteva zile ne-am confruntat cu o presiune mediatică foarte puternică și cu o necunoaștere aproape totală a faptelor de care eram acuzat. Primeam mesaje insultătoare și amenințări cu moartea. A fost cumplit.

În sală s-au auzit șușoteli de protest. Mila Wizman stătea ghemuită, cu mâinile la gură, de parcă ar fi vrut să-și înăbușe un strigăt. Avocata ei i-a șoptit ceva la ureche. Președinta a cerut să se facă liniște.

— O să continuăm curând, a spus președinta, vom asculta înregistrarea apelului telefonic al domnișoarei Wizman către poliție, precum și mărturia șefei de anchetă care era de gardă în seara aceea. Ședința va fi reluată la ora 14.00.

4

— Poliția, vă ascult... Alo? Alo?

(Se aud plânsete.)

— Unde sunteți?

(Se aude o respirație.)

— Alo?

— Sunt cu mama.

(Hohotele de plâns devin din ce în ce mai puternice.)

— Nu știm ce să facem...

— Ce-ați pățit? Vorbiți, domnișoară.

— Am fost violată...

— Câți erau?

— A fost singur.

(Se aud hohote înăbușite.)

— Unde s-a întâmplat?

— La Paris.

(Hohotele se întețesc.)

— Îl cunoșteați pe agresor?

— Da.

— V-a lovit? V-a amenințat?

— Avea un cuțit...

— Puteți veni imediat la comisariat ca să depuneți plângere? Știți adresa?

— ...

— Alo? Alo?

Hohotele de plâns şi vocea îngrozită a Milei Wizman răsunau în toată sala. În ochii juraţilor se putea citi spaimă şi stingherealā. Alexandre stătea cu capul plecat. Claire îşi ascundea anevoie tulburarea, se uita îngrozită, auzea pentru prima oară această înregistrare în care totul suna *adevărat*. Preşedinta a chemat-o la bară pe poliţista care fusese însărcinată cu ancheta. Avea un corp musculos, trăsături severe şi un aer sportiv.

Faptele par simple, dar nu sunt, a afirmat şefa de anchetă care fusese de gardă în seara respectivă şi care o audiase prima dată pe victimă. „Mila Wizman s-a prezentat la ora 8.32 dimineaţa, însoţită de mama ei, la comisariatul arondismentului al XVIII-lea. Când a sosit, tânăra plângea. A declarat că fiul partenerei tatălui ei o violase în spatele unei lăzi de gunoi, într-o ghenă. Părea foarte zdruncinată." Pornind de la declaraţiile victimei, îi ceruse să meargă la spital pentru expertiza ginecologică. „Am trimis o echipă la locul faptei şi, după ce agresorul a fost identificat, la apartamentul părinţilor săi. Acolo am efectuat o percheziţie. Am găsit chiloţii galbeni descrişi de victimă. Bărbatul a fost reţinut şi băgat în arest preventiv. Am procedat apoi la o identificare prin oglindă transparentă. Domnişoara Wizman l-a recunoscut imediat pe domnul Farel ca fiind agresorul ei. La început, el a negat raportul sexual. Câteva zile mai târziu, analizele ADN confirmau că acest raport avusese loc. Experţii au avut opinii divergente privind natura opresivă a actului. Analizele toxicologice demonstrau că victima băuse şi fumase. La fel şi acuzatul. Acesta luase şi cocaină."

După un lung interogatoriu privind defăşurarea anchetei, preşedinta a întrebat-o pe poliţistă cum se purtase domnul

Farel în timpul arestului preventiv. I s-a explicat că fusese când nepăsător, când agresiv:

— Cred că nu ne lua în serios. Își închipuia că nu e ceva grav, se vedea după felul cum răspundea la întrebări. De altfel, la primul interogatoriu a negat.

— Care a fost, în opinia dumneavoastră, momentul de cotitură?

— Când i-am spus că am găsit ADN-ul lui pe corpul și pe lenjeria reclamantei, și-a schimbat atitudinea.

Jurații nu au avut întrebări. Maestrul Rozenberg s-a ridicat ca s-o interogheze:

— Doamnă Vallet, când ați văzut-o pe domnișoara Wizman, vi s-a părut că aveți în față o persoană înspăimântată?

— Da, de-a dreptul terorizată. Plângea, era în stare de șoc.

— Sunteți obișnuită cu cazurile de viol?

— Da, din păcate e ceva frecvent. Am avut zeci de cazuri.

— Atitudinea domnișoarei Wizman era una de victimă a unui viol?

— Da. Era teribil de șocată și de tulburată, nu se oprea din plâns.

— După părea dumneavoastră, mințea sau era sinceră?

— Nu aveam motive să ne îndoim de sinceritatea domnișoarei Wizman.

A venit și rândul avocatului apărării, maestrul Célérier, s-o interogheze pe polițistă. A revenit asupra anumitor elemente menite să diminueze gravitatea plângerii, cu precădere asupra prezenței sau absenței cuțitului. A fost limpede, concis, eficient. Interogatoriul a durat circa zece minute. Apoi, medicul care o consultase pe Mila a confirmat starea de panică a acesteia și leziunile vaginale care puteau sugera un raport sub constrângere.

Preşedinta i-a cerut lui Alexandre Farel să se ridice. L-a anunţat că, din acel moment, îl vor analiza ca să-l poată cunoaşte sub toate aspectele, că-i vor evoca viaţa de familie, cea profesională şi cea intimă, astfel încât să poată fi judecat *cât mai exact*.

5

Niște indivizi necunoscuți fuseseră însărcinați să reconstituie viața familiei Farel și s-o expună în fața câtorva zeci de alți necunoscuți. Responsabila cu ancheta de personalitate era o femeie de vreo patruzeci de ani, blondă, îmbrăcată într-o rochie înflorată și venită cu o prietenă care rămăsese în sală. Jean o asculta pe femeia aceasta care nu se întâlnise cu fiul lui decât de două ori în viață (în decursul a două întrevederi care nu duraseră mai mult de treizeci de minute fiecare) vorbind despre el de parcă i-ar fi fost cea mai apropiată confidentă. Era de-a dreptul *caraghios*. „Domnul Alexandre Farel a vorbit deschis", a spus ea, „dar e un tânăr introvertit, care se teme să fie judecat. A avut, întreaga lui viață, sentimentul că e evaluat, iar cu mine s-a plasat adesea în defensivă." A continuat: „Este copil singur la părinți. Mama lui e franco-americană, tatăl, francez, născut în Franța. Tatăl avea șaptezeci de ani când s-a petrecut fapta și este un jurnalist cunoscut. Mama avea patruzeci și trei, este eseistă. Tatăl lipsește mai tot timpul, e complet acaparat de slujbă și, când vine acasă, e foarte sever cu fiul său, teribil de pretențios". Lui Jean i se părea insuportabil să audă o necunoscută vorbind cu atât aplomb despre viața lui, despre ce însemna el, fără să o poată pune la punct. Cu toate astea, nu a intervenit. Femeia a continuat pe același ton emfatic: „Domnul Alexandre Farel spune că tatăl lui îl bate când ia note mai mici; în general, e foarte sever. La vârsta de nouă ani, Alexandre descoperă că tatăl lui are o relație cu altă

femeie și-i vorbește despre asta. Din acea clipă, tatăl devine agresiv. Mustrările sunt din ce în ce mai violente și mai umilitoare. Într-o zi, îl obligă să se dezbrace în pielea goală și-l dă afară pe balcon". Jean s-a ridicat strigând că e o minciună. Președinta i-a cerut să nu mai intervină, amenințând că-l dă afară din sală. S-a așezat la loc. Anchetatoarea a continuat: „Alexandre se închide în sine. Se adâncește în muncă. E un elev strălucit, care nu suportă eșecurile. Când ia o notă mai puțin bună, e în stare să se pedepsească fizic. Odată, de față cu colegii săi de la clasa pregătitoare, s-a dat cu capul de un perete până a sângerat pentru că luase un 9 la matematică". Jean tremura. Își amintea incidentul, știa că va fi preluat de toată presa. „Alexandre Farel nutrește gânduri sinucigașe, de altfel, trece la fapte după ce intră la Politehnică. Fumează canabis și, ocazional, consumă cocaină. Cât privește viața afectivă și relațiile cu femeile, el însuși s-a descris ca fiind un bărbat căruia îi plac femeile, dar care se apropie anevoie de ele. «Prefer să vină ele la mine sau să beau ca să scap de stânjeneală.» Primul raport sexual l-a avut «cu o prostituată. A fost ideea unui prieten de-al meu, am vrut să-l imit». În 2015 se îndrăgostește de o consilieră politică mai în vârstă decât el, lucru pe care tatăl său nu-l poate tolera. Ea rămâne gravidă, avortează și-l părăsește. Alexandre Farel trece cu greu prin această perioadă. «M-a părăsit peste noapte. Eram cu desăvârșire disperat.» S-a simțit complet abandonat și spune că «a luat-o razna». Remușcările lui sunt centrate pe sine: regretă consecințele actelor sale asupra propriei vieți. În plină nemulțumire, în plină angoasă, trecerea la fapte stă sub semnul unui sentiment de atotputernicie."

Președinta a anunțat suspendarea ședinței pentru câteva minute. Cea mai mare parte a publicului a rămas în sală. Ceilalți au ieșit să fumeze sau să bea o cafea. Jean s-a retras într-un

colț; nu voia să vorbească cu nimeni. Restul zilei a fost dedicat audierii expertului psihiatru și psihologului. Cel dintâi nu a semnalat nici un antecedent patologic semnificativ. A explicat doct că dialogul cu Alexandre a dezvăluit un om calm, cu discurs articulat. Cu o gândire logică. Nu întâlnise nici un semn de disociere psihică, nici o idee delirantă ori vreo manifestare halucinatorie de natură să evoce un proces psihotic. Intelectual vorbind, stătea excelent. Starea de spirit a pacientului era stabilă și nu-i putea fi găsit nici un antecedent personal de tip ciclotimic. În momentul faptelor, Alexandre nu era atins de vreo tulburare psihiatrică de natură să-i anuleze discernământul sau autocontrolul. După zece minute, prin videoconferință, o psihologă de vreo cincizeci de ani l-a descris pe Alexandre Farel ca fiind inteligent, politicos, amabil. De-a lungul întregului dialog cu ea, se dovedise cooperant. „Are un limbaj bogat, se exprimă corect și cu ușurință." În privința faptelor, le-a explicat membrilor completului că e posibil ca Alexandre să fi simțit nevoia unei confirmări a virilității sale, a faptului că era în stare să satisfacă sexual o femeie tânără. „Despărțirea de iubita lui i-a provocat un evident șoc afectiv și narcisiac, care i-a pus sub semnul întrebării virilitatea și a determinat o anxietate tipică celor părăsiți. De altfel, a recunoscut singur că «a luat-o razna» și că, după despărțire, s-a izolat social." A amintit că părinții lipseau adesea. „Cel în cauză l-a descris pe tatăl său ca fiind autoritar și egocentric; a mărturisit că nu se simțea apropiat de acesta pentru că se vedeau foarte puțin: *îl interesa doar munca lui.*" Auzind aceste cuvinte, Jean s-a ridicat și a ieșit din sală, cu doar câteva minute înainte ca președinta să anunțe sfârșitul ședinței. Era sătul de aceste analize psihologice penibile. Ajuns afară, și-a închis telefonul și a făcut o plimbare lungă până la domiciliul lui Françoise. Înainte să urce la ea, a trecut pe la o băcănie ca să cumpere câteva lucruri care-i plăceau: șuncă de Parma, roșii cherry, caise și ciocolată amăruie. Când

a intrat, a fost năpădit de mirosul de apă de colonie ce plutea în aer – persoana pe care o angajase, cu banii lui, să se ocupe de Françoise o stropea toată ziua bună ziua, în ciuda reproșurilor lui Jean, care nu putea să sufere acel iz omniprezent: „Îmi amintește de bunică-mea", îi spusese el într-o zi, dar, în loc de răspuns, ea ridicase din umeri.

Françoise era așezată într-un fotoliu îmbrăcat în catifea purpurie, acoperit cu o pânză moarată cumpărată de la Kabul, iar la picioarele ei stătea tolănit Claude, în fața televizorului pornit, care difuza un documentar despre animale. „A, tu ești, nătărăule!", a strigat ea. Jean se obișnuise cu grosolănia de care i se molipsise limbajul în urma bolii. A răspuns numaidecât: „Da, draga mea". Starea de sănătate a lui Françoise se deteriorase puternic în doar șase luni; acum îl recunoștea o dată din trei, iar el credea că nici atunci. După încercarea de sinucidere și șederea în spital, fusese dată afară de la ziar, lucrase o vreme ca freelancer, plătită la bucată, pentru reviste fără prea mare prestigiu, apoi își crease propriul blog – pe care nu-l citea nimeni și a cărui redactare zilnică îi dăduse sentimentul că încă mai e în viață, apoi renunțase la tot atunci când boala începuse să se manifeste mai violent. De când nu mai avea slujbă, Françoise nu mai primea vizite și nici nu mai era căutată la telefon. Numele ei nu mai spunea nimic nimănui. Cei cu care lucrase ani la rând îi trimiteau cu prilejul sărbătorilor câte un e-mail (era un mesaj de grup, nepersonalizat) sau un SMS împodobit cu un *smiley*, și-atât. Chiar în dimineața aceea, ziarul unde lucrase cea mai mare parte a carierei publicase necrologul dedicat unei actrițe pe care Françoise îl scrisese cu câțiva ani înainte, atunci când artista intrase în comă, ca urmare a unui accident casnic. Jean i-a întins un exemplar: „Are un articol de-al tău". În loc de orice reacție, ea a azvârlit ziarul pe jos. El citise articolul. Când parcursese textul, în

dorința de-a regăsi condeiul fin și sprinten al femeii pe care o iubea, avusese sentimentul că Françoise vorbea despre sine. Jean îi rămăsese alături în toate stadiile bolii, continua s-o viziteze și să aibă grijă de ea. Femeia nu aflase că el își refăcuse viața; nu mai ieșea din casă, nu citea un rând.

Françoise părea absorbită de documentarul despre animale. Jean s-a îndreptat spre bucătărie, cu Claude în urma lui. A așezat mâncarea cumpărată pe o tavă, apoi a adus totul în sufragerie. „Hai la masă, draga mea, am cumpărat toate bunătățile care-ți plac." A ajutat-o să se ridice, să ia loc la masă, în timp ce Claude se freca de ei, sperând că va primi o felie de șuncă. Françoise a mușcat dintr-o roșie, zeama i-a țâșnit pe buze și i s-a scurs pe bărbie, pătându-i bluza roz. Jean a șters-o delicat la gură cu șervețelul. Când a isprăvit de mâncat, a ajutat-o să se așeze în fotoliu, iar el s-a lungit pe canapea, la un metru distanță. Claude i s-a ghemuit la picioare. A luat, din comoda aflată în salon, broșura asociației ce propunea sinucideri asistate, precum și documentele pe care Françoise le semnase înainte ca boala să i se agraveze brusc.

Mulți oameni se tem că vor ajunge într-o zi la spital, inconștienți sau într-o stare disperată, iar acolo vor fi conectați pentru o perioadă lungă la niște aparate care îi vor ține în viață în mod artificial. Ca să nu ajungeți la cheremul acestui tratament dezumanizant, nu există decât o singură soluție eficientă: o declarație în favoarea dreptului de a muri demn.

Cine suferă de o boală incurabilă sau de un handicap insuportabil și, din acest motiv, dorește să-și pună capăt zilelor, poate, în calitate de membru al asociației DEMNITATE, să-i ceară acesteia să-l ajute să-și încheie viața.

DEMNITATE procură medicamentul letal necesar, un barbituric solubil în apă, care acționează rapid și nu provoacă absolut nici o durere. După înghițirea lui, pacientul sau pacienta adoarme în câteva minute și trece în liniște și fără suferință de la somn la moarte.

Jean a recitit de câteva ori aceste cuvinte: „în liniște și fără suferință". Apoi a continuat lectura:

(...) La o sinucidere asistată, sunt întotdeauna prezente cel puțin două persoane care dau seama de buna desfășurare a procesului. DEMNITATE își dorește mult ca persoanele care „vor să plece" să-și poată implica apropiații în această decizie îndeajuns de devreme: „marea călătorie" cere pregătiri meticuloase și o despărțire după toate rânduielile.

Jean a constatat că Françoise adormise în fața televizorului, cu capul înclinat într-o parte. „Marea călătorie" – probabil că un conțopist ceruse vreo trei sute de euro ca să găsească o expresie atât de ridicolă. Într-o bună zi, toți *o să crăpăm și o să putrezim într-o cutie de trei mii de euro*. Ei doi făcuseră deja marea călătorie: cinci zile în Cambodgia, în iarna anului 2000, alta n-aveau să mai vadă. S-a ridicat, a pus un disc cu *Simfonia nr. 8* de Dvořák. „Pe curând, dragostea mea", a șoptit el ieșind din încăpere. I-a lăsat infirmierei care se ocupa de Françoise o notiță în care o ruga să-l anunțe când va sosi. De data asta a luat liftul, nu se simțea în stare s-o apuce pe scări, cum făcea de obicei. În oglinda slab luminată dinăuntru și-a zărit mutra obosită, cearcănele albăstrii, pielea ofilită – îmbătrânirea îl umplea de mânie. Și-a deschis telefonul, primise un mesaj: Quitterie îl ruga să cumpere pâine și scutece în drum spre casă.

6

A doua zi dimineață, președinta a anunțat că va începe audierea domnișoarei Mila Wizman. Tânăra s-a apropiat de bară tremurând:

— N-o să reușesc.

— Ce așteptați de la acest proces?

— Recunoașterea răului care mi-a fost făcut.

— Aveți un iubit?

— Nu.

— Care era situația dumneavoastră în 2016?

— Eram în ultima clasă de liceu.

— În ce împrejurări l-ați întâlnit pe domnul Farel?

— În noaptea de 11 spre 12 ianuarie, l-am însoțit la o petrecere. Era politicos și drăguț, am avut încredere în el și am stat de vorbă. M-a îmbiat să beau, l-am refuzat, a insistat mult zicând că e o șampanie de mare clasă, am acceptat cupa pentru că mi-era rușine să fiu luată de fraieră, am băut-o. Se-nvârtea locul cu mine, îmi venea să vărs, am spus că ies să iau aer și s-a luat după mine, că cică e primejdios pentru o fată să meargă singură prin Paris. În timpul plimbării am vorbit și, după aceea, m-a rugat să aștept cinci minute, l-am văzut discutând cu un bărbat și făcând un schimb cu acesta. Când s-a întors, mi-a spus că luase niște iarbă și m-a îndemnat să fumez. Mi-a spus că putem fuma în siguranță într-o încăpere din preajmă, iar eu l-am urmat, pentru că nu știam cum să fac ca să nu par o idioată, dar și pentru că nu puteam să

mă întorc la petrecerea respectivă fără el. Mi se mai și suise bătura la cap...

— Aveți idee ce oră era când v-a propus Alexandre Farel să-l urmați?

— Cam 11, 12 noaptea, nu mai știu.

— Cât a durat?

— Nu mai știu, patruzeci de minute, poate mai mult, poate mai puțin.

— Poliția a susținut că există elemente care nu se potrivesc. Ați afirmat că nu luaserăți droguri, în vreme ce analizele toxicologice au demonstrat contrariul.

— Mi-era teamă că vor spune c-am fumat, că eram cu mintea dusă, nu voiam să întâmpin greutăți, mă temeam că vor spune că nu mă aflam într-o stare normală, chestii de-astea.

— Cu drogul cum a fost?

— Nu voiam să am probleme cu poliția.

— Până atunci avuseserăți?

— Nu, niciodată.

— În familia dumneavoastră fumează cineva?

— Nu. Mama este... cum să zic? Nici nu vrea s-audă de așa ceva!

— Aveți băutori în familie?

— Nu.

— Când vă aflați pe drum, domnul Farel a încercat să vă sărute, să vă strângă în brațe?

— Da. Mi-a pus mâna pe umăr.

— Și ce vă spunea?

— Că sunt drăguță, de-astea...

— V-a trecut brațul pe după gât.

— Da.

— L-ați lăsat?

— Nu chiar.

— Adică?

— I-am dat mâna deoparte, dar a insistat.

— Și nu ați comentat?

— Atunci și-a retras mâna.

— L-ați urmat în acea încăpere?

— Da, ca să fumez, doar atât. Îmi vuia capul din cauza alcoolului, nu beau niciodată, doamnă.

— Nu pe dumneavoastră vă judecăm, domnișoară, ci pe el. Așadar, acolo, ați fumat?

— Da, cinci minute.

— V-ați așezat pe jos?

— Da, pe niște cartoane. Alături era o ladă de gunoi.

— Și după aceea?

Mila plânge.

— V-a cerut să-i faceți o felație, nu-i așa?

— M-a apucat de gât și mi-a lipit fața de sexul lui.

Se zbuciumă, își freacă mâinile de pantaloni cu un tic nervos – e cât pe ce să se prăbușească.

— Ați fost de acord sau nu? Pasivă sau activă?

— N-am fost de acord!

— V-ați exprimat dezacordul prin cuvinte, printr-un gest?

— Înainte, îi spusesem că am un prieten, dar n-am avut încotro, mi-a băgat...

Hohotește.

— Sexul în gură.

— Era în erecție?

— Da.

— Vă durea?

— Mă ținea uite-așa de păr, parcă eram un câine în lesă, mă trăgea.

Rostește cuvintele însoțite de gesturi.

— Ați încuviințat?

— Eram îngrozită! Avea o privire de nebun, mi-a fost foarte frică.

— Ați strigat?

— Nu mai știu.

— Ați avut vreo pornire să-l sărutați?

— Nu!

— Cât a durat?

— Cam cinci minute.

— A ejaculat?

— Da. Pe fesele mele.

— Și-apoi?

— Apoi mi-a zis să mă lungesc și a prizat praf de pe burta mea.

— Nu v-ați împotrivit?

— Mi-era frică. După aceea s-a apucat să-mi pipăie sânii și apoi a mers mai jos, am simțit că vrea să ajungă mai departe, insista.

— Și-atunci ați spus nu?

— Mi-era frică, nu puteam să scot un cuvânt! Parcă mă dedublasem, îmi vedeam corpul, dar nu mai eram acolo, mi-era groaznic de frică.

— Și după aceea? Ce s-a întâmplat?

— S-a pus peste mine ca să mă împiedice să plec.

— Vă manifestaserăți dorința de a pleca?

— Nu mai știu, nu-mi amintesc, mi-era frică.

— Erați îmbrăcată?

— Da, cu niște blugi.

— Și ce s-a întâmplat atunci?

— Mi-a zis: „Scoate-ți pantalonii".

— V-a ordonat și ați făcut ce v-a zis.

— V-am mai spus, mi-era frică.

— Ce v-a zis?

Mila hohotea.

— A zis: „Dă-ți jos pantalonii".

— N-ați putut fugi în clipa aceea?

— Nu. Mi-era prea frică.

— De ce?

— Când eram pe stradă, îmi spusese că, din cauza atentatelor, are mereu un cuțit la el.

— Și l-ați crezut?

— Da.

— Dar cuțitul ăsta l-ați văzut? Într-o primă fază ați declarat că v-a amenințat cu un cuțit, apoi n-a mai apărut nici un cuțit.

— Nu l-am văzut, dar știam că-l are, pentru că așa îmi spusese.

Și-a șters lacrimile care-i șiroiau pe obraji.

— Sunt niște simple întrebări, domnișoară. Încerc să înțeleg.

— Ce era să fac? Când ai în față un individ care-ți spune *am un cuțit...*

— Vă era teamă că o să vă lovească?

— Da. Nu puteam să mă ridic. Mi-a scos chiloții.

— Și ce-ați făcut?

— Nimic.

— Pe urmă?

Nu răspunde.

— Vă penetrează?

— Își bagă degetele înăuntru.

— Vreți să spuneți că își bagă degetele în sexul dumneavoastră?

— Da.

— Durează mult?

— Nu. Însă mă durea, era un du-te-vino.

— Ați plâns?

— Nu știu, eram tulburată.

— A zis ceva?

— A zis să nu mă împotrivesc, c-o să-mi placă și că se va opri când o să am orgasm.

— V-a cerut ceva după aceea?

— După aceea m-a împins în spate și m-a penetrat cu sexul.

Plânge.

— Și-a pus prezervativ?

— Nu cred.

— Cum vă simțeați fizic în momentul acela? Erați amețită? Conștientă?

— Buimacă.

— Ați simțit când a ejaculat?

Hohotele încremenesc lumea din sală.

— A ejaculat?

— Da, pe spate.

— Pe urmă?

— Și-a tras pantalonii la loc, eu m-am îmbrăcat. Apoi mi-a zis că merge la petrecere, eu am zis c-o să mă duc acasă.

— Ați ieșit din încăperea aceea și ați luat-o pe drum înapoi. Ați rămas cu el, n-ați fugit?

— Nu, mi-era prea frică... V-am mai zis, credeam că are un cuțit. Afară mi-a spus că a fost doar un joc cu băieții și că de-asta îmi păstrează chiloții. Am izbucnit în plâns, cred că și-a cerut scuze. Apoi a plecat.

— În momentul acela, spuneți că l-ați văzut pe dealer.

— Da, m-a văzut plângând. Am comandat un taxi.

— De ce nu v-ați dus la comisariat?

— Eram îngrozită, voiam să vorbesc cu mama.

— Ce s-a întâmplat când ați ajuns acasă?

— Mama m-a auzit plângând, s-a trezit, m-a întrebat ce-am pățit, unde e tata, dacă mi-a făcut cineva rău, i-am povestit.

— Ea v-a sfătuit să depuneți plângere?

— Da.

— I-ați urmat sfatul?

— Nu, m-am dus să mă culc, mi-era somn.

— Îmbrăcată de stradă?

— Da. M-am prăbușit pe pat și am adormit.

— Când v-ați trezit, mama era lângă dumneavoastră.

— Da, mi-a zis că trebuie să sun la poliție, ceea ce am și făcut. Pe urmă, ne-am dus să depunem plângerea la comisariat.

Președinta lasă să se scurgă un moment de tăcere, apoi continuă:

— Are cineva întrebări? Jurații?

Nici o solicitare.

— Dăm cuvântul părții civile.

Maestra Ferré s-a ridicat și s-a apropiat de clienta ei.

— Ați declarat că i-ați spus domnului Farel că aveți un prieten, dându-i de înțeles că nu vreți să vă culcați cu el...

— Da.

— Ce v-a răspuns?

— Nimic, a mers înainte.

— Ați declarat că, înainte de felația pe care v-a impus-o, ar fi spus: „Gura! Taci, curvă!".

— Da, asta a spus.

Mila plângea.

— Când v-ați dus la comisariat și vi s-a înregistrat plângerea, ați avut sentimentul că sunteți luată în serios?

— Nu.

— Ce v-au spus?

— M-au întrebat dacă sunt sigură de afirmațiile mele, dacă nu cumva mint. Ba chiar unul dintre polițiști mi-a zis, în glumă: Înregistrăm o groază de plângeri, dar, ca să fie rezolvate, trebuie să existe urme de sânge. Au vrut să știe dacă fusesem lovită, dar aveam impresia că tot ce spun e lipsit de importanță.

A fost dat cuvântul procurorului general.

— Domnișoară, ați afirmat că aveați impresia că vorbele dumneavoastră nu contează. Ei bine, contează, vă spun eu, justiția vă crede.

Mila și-a șters lacrimile. Alexandre și-a sprijinit fruntea de genunchi.

— Încercați să uitați ce vi s-a întâmplat, nu-i așa?

— Da.

— Din acest motiv sunteți uneori lipsită de precizie...

Mila a încuviințat din cap.

— Spuneți că a rostit aceste cuvinte: „Gura! Taci, curvă, pui botul și-atât!". E adevărat?

— Da.

— Cred că trebuie să spuneți ce gândiți, dacă doriți ca la ieșirea din această sală să vă simțiți altfel decât la intrare. Sunteți sigură că a priceput că nu consimțiți?

— Da.

— Vă amintiți să-i fi spus că aveți un iubit?

— Da, la petrecere.

— Asta nu l-a făcut să dea înapoi?

— Nu.

— Ați avut sentimentul că nu sunteți decât un obiect pentru el...

— Da, întocmai, un obiect de doi bani, un gunoi pe care avea să-l arunce după aia la coș...

— V-a fost frică?

— Da, la culme. Mi-a fost tare frică, a fost înfiorător.

Tremură.

— Ați ascultat de el pentru că vă era frică?

— Da.

— Ați spus: „M-a silit".

— Da.

— Vă ținea de cap?

— Da, și mă trăgea puternic. Mă durea.

Plânge.

— Vă cer scuze. Mi-e rușine.

— Toate persoanele care ajung aici se simt murdărite; le e rușine și le e teamă că nu vor fi crezute. Nu dumneavoastră ar trebui să vă fie rușine.

Procurorul general a lăsat să se scurgă un moment de tăcere.

— După fapte, viața vi s-a schimbat, nu-i așa?

— Da, nu mai ies din casă. Chiar când e frumos afară, stau închisă în casă și mănânc ce-mi cade în mână.

— Ce așteptări aveți de la justiție?

— Nu știu... Însă ce mi-a făcut m-a distrus.

A venit apoi rândul avocatului apărării s-o interogheze pe Mila Wizman. Maestrul Célérier s-a ridicat, și-a pipăit nervos gulerul robei.

— Domnișoară, vă mulțumesc că ați spus ce gândiți, pentru că era necesar. Nu punem sub semnul întrebării suferința dumneavoastră, dar clientul nostru are altă percepție asupra faptelor. Mă văd deci silit să vă pun niște întrebări cam neplăcute, pentru că ne interesează să aflăm *cum* s-a ajuns aici. Sunteți de acord că, atunci când ești sub influența alcoolului, poți face lucruri anormale?

— Nu știu, nu am obiceiul să beau.

— De ce ați acceptat să-l urmați pe domnul Farel pe stradă și apoi în acea încăpere?

— Pentru că nu mă simțeam bine. Mergeam doar să fumăm, am avut încredere în el.

— În stradă, domnul Farel v-a luat pe după umeri. După care v-ați dus să cumpărați iarbă. Socotiți că era normal?

— Nu știu, s-a întâmplat, el a vrut așa.

— Pe drum, v-a spus ceva?

— Că sunt frumoasă, chestii de-astea.

— Prin urmare, ați mers cu el pentru că v-ați simțit flatată...

— Nu știu, mi-era rău din cauza alcoolului, nu sunt obișnuită, am mai zis.

— Când ați ajuns în încăperea aceea, nu v-ați pus problema că putea să-i treacă prin cap, în mod legitim, că sunteți interesată de el?

— Nu știu.

— Puneți-vă în locul lui. Vi se pare aberant, absurd, imposibil ca el să creadă asta?

— Poate...

— Așadar, e posibil să fi crezut că aveți chef să mergeți mai departe.

— Nu, nu voiam!

— Chiar când ați ajuns, ați acceptat să vă sărute...

— Nu mi-a dat de ales.

— Ați fi putut pleca, ușa nu era încuiată...

— Mai întâi, nu știam asta, și-apoi mi-era frică din cauza cuțitului.

— Ați văzut vreodată cuțitul ăsta?

— Nu.

— Pentru că n-a existat nici un cuțit.

Avocatul s-a îndreptat de spate, a tăcut o clipă, după care și-a plimbat privirea peste grupul juraților:

— N-a existat nici un cuțit.

— El spusese asta, iar eu l-am crezut.

— Vi se părea că arată bine?

— Nu știu.

— Vreau pur și simplu să știu dacă-l găseați atrăgător.

— Ce legătură are? S-ar schimba ceva?

— Vi se părea că arată bine, prin urmare, el și-a spus că poate sunteți interesată...

— Nu, nu voiam să fac asta.

— De ce? Aveați un iubit?

— Da.

— Le-ați declarat anchetatorilor că erați virgină, apoi rezultatele expertizei ginecologice au arătat că avuseserăți deja raporturi sexuale.

Plânge.

— Am mințit de rușine.

— De ce?

— Mi-era teamă că află mama, nu știa nimic. E foarte severă, după cum am mai spus.

— În ochii mamei dumneavoastră, e important să fii virgină?

— Da, e evreică ultraortodoxă.

— Ați mai avut contacte sexuale înainte de acesta?

— Da.

— Cu cine?

— Cu un singur bărbat.

— Cât a durat relația?

— Câteva săptămâni.

— De ce a durat doar atât?

— El a vrut să încheiem.

— Ce vârstă avea?

— Treizeci și doi.

— Iar dumneavoastră?

— Șaptesprezece.

— Era celibatar?

— Nu.

— Era căsătorit, avea copii?

— Da, trei.

— Erați la curent?

— Da.

— Prin urmare, înainte să-l întâlniți pe domnul Farel, avuseserăți o relație cu un tată de familie cu cincisprezece ani mai în vârstă, iar la poliție ați declarat că erați încă virgină...

— Da, în perioada aceea mă simțeam rău, încă mai aveam sechele psihologice de pe urma atacului terorist din școala unde învățam, mama devenise din ce în ce mai habotnică, mă sufocam în acel mediu, picasem la bacalaureat, nimic nu-mi mergea.

— În perioada aceea luați și antidepresive?

— Din când în când, pilule de dormit.

Maestrul Célérier a făcut câțiva pași în lateral, apoi s-a întors la loc.

— Domnișoară Wizman, din ce motive v-ați despărțit?

— Din cauza lui, nu voia să-și părăsească nevasta.

— E-adevărat că l-ați amenințat că-i veți trimite soției lui toate SMS-urile pe care vi le-ați scris?

— Da, dar eram într-o perioadă foarte proastă.

— Domnișoară Wizman, aveți ceva împotriva bărbaților?

— Nu!

Maestrul Célérier a făcut o scurtă pauză.

— Să recapitulăm faptele... În încăperea aceea, domnul Farel începe să vă mângâie, dar nu reacționați imediat.

— Pentru că eram șocată.

— Vă dezbrăcați. Deci nu v-ați simțit amenințată, câtă vreme v-ați scos pantalonii...

— Mi-era teamă, m-a obligat.

— Nu ați strigat?

— Nu mai știu, nu cred. La un moment dat, mi-a pus mâna la gură. Eram înspăimântată!

— El spune că v-a strecurat un deget în gură... Dumneavoastră descrieți un gest de violență, el, un altul, cu caracter erotic.

— Nu, nici vorbă... nu-i adevărat.

— A fost violent? Amenințător?

— În timpul felației la care m-a constrâns, m-a tras de păr și după aceea m-a strâns de încheieturile mâinilor. M-a privit cu răutate și mi-a spus: „Scoate-ți pantalonii!".

— Clientul meu susține că v-ați manifestat opoziția într-un mod neclar...

— Nu înțeleg, era limpede că nu vreau, știa ce face.

— Ați strigat după ajutor?

— Nu.

— Nu mai am nimic de adăugat.

Mila a izbucnit în plâns. Maestrul Rozenberg i-a atras atenția președintei că maestrul Célérier fusese prea agresiv. Procurorul general a amintit că avocatul apărării nu trebuie să chinuie victima. S-a ambalat: întrebările erau țintite, brutale, nu mai văzuse așa ceva. Maestrul Célérier i-a răspuns că își apără clientul: „El este cel care riscă să stea douăzeci de ani în spatele gratiilor, așa că e de datoria mea să dezvălui adevărul, respect suferința reclamantei, dar există incoerențe". Președinta a cerut suspendarea ședinței timp de cincisprezece minute.

La reluarea dezbaterilor, maestrul Célérier s-a adresat domnișoarei Wizman. I-a explicat că nu încearcă s-o rănească, ci doar să scoată la iveală adevărul.

— Ați mai fost agresată sexual înainte de întâlnirea cu domnul Farel?

— Nu.

După o tăcere de câteva clipe:

— Cu toate astea, pe contul dumneavoastră de Twitter, a doua zi după afacerea Weinstein și a lansării mișcării #BalanceTonPorc, se putea citi următorul *tweet*: *Aveam treisprezece ani, eram în tabără, bolnavă, instructorul a intrat în camera mea zicând că vrea să-mi ia temperatura și mi-a băgat mâna în chiloți. #BalanceTonPorc.* Vă amintiți de acest *tweet*?

Mila a izbucnit iar în plâns.

— Domnișoară Wizman, vă amintiți să fi scris acest *tweet*?

— Nu mai știu.

— Nu vă amintiți că ați fost agresată de acel instructor, sau nu vă amintiți că ați postat acel *tweet*?

— Că am scris asta.

— Dar confirmați agresiunea?

— Da.

— În ce an ați plecat în acea tabără, domnișoară Wizman?

— Nu-mi mai amintesc.

— E important, pentru că afirmați că ați fost agresată sexual de un instructor.

— Aveam treisprezece ani.

— Problema e că singura dată când ați plecat fără părinții dumneavoastră a fost într-o tabără verde[1], pe când aveați zece ani.

— Am spus adevărul, dar e drept că nu mă aflam în tabără, ci la o prietenă, tatăl ei mi-a făcut asta.

— De ce nu l-ați reclamat?

— Mi-a spus să-mi țin gura.

— Nu mai am întrebări.

Președinta i-a cerut lui Alexandre să se ridice. Avea ceva de adăugat? Nu, nimic. Ședința a fost întreruptă. Avea să fie reluată la ora 14.

1. În orig., *classe verte*. Formă de instruire în Franța, prin care elevii din ciclul primar petrec câteva zile în sânul naturii și participă la activități de tip drumeție, escaladă, speologie, echitație, explorări etc., alternate cu activitățile școlare tradiționale, dar focalizate pe problemele mediului în care se află.

7

Psihologa care o examinase pe Mila la șase luni după incident, la cererea judecătorului de instrucție, a fost chemată la bară. A explicat că Mila Wizman prezenta un profil clinic normal și lipsit de patologii susceptibile de a-i altera judecata: „E vorba despre o persoană cu o fire mai degrabă rezervată și introvertită. Îi e uneori greu să-și exprime și să-și exteriorizeze sentimentele, ceea ce explică faptul că i-a fost paralizată capacitatea de reacție în fața faptelor cărora le-a căzut victimă. În timpul incidentului, pare să fi fost într-o stare de stupefacție care nu i-a îngăduit să se apere. A dezvoltat un sindrom anxios-depresiv foarte sever, marcat de crize de anxietate; s-a îngrășat". A povestit că Mila Wizman avusese o copilărie fericită, până în momentul masacrului de la Toulouse. „Mila e foarte apropiată de tatăl ei, dar divorțul părinților a afectat-o foarte tare. Mi-a spus că-i plăcea de partenera tatălui ei, chiar dacă îi reproșa că le-a distrus familia. Mama ei, Valérie Berdah, în vârstă de vreo patruzeci de ani, trăiește în Brooklyn, unde și-a refăcut viața alături de un bărbat din mediul evreiesc ortodox. Au împreună un băiețel. Fiica mai mică locuiește cu ei. Mila nu mai are aproape nici un contact cu mama ei: *Părinții mei au suferit din cauza despărțirii, iar mama a fost foarte supărată pe mine că m-am dus să locuiesc cu tata în Franța.* Trăiește un puternic sentiment de vinovăție, fiindcă mama ei îi tot repetă că, dacă ar fi rămas cu ea în Statele Unite, nu ar

fi pățit nimic. Când s-au produs faptele, mama era în vizită la Paris ca să-și vadă fiica.

Mila s-a integrat bine la școală, până în momentul atacului terorist. Începând de-atunci, au apărut problemele psihice și a ratat bacalaureatul. Când a avut loc incidentul, îl dădea din nou, din postura de candidat individual. Foștii ei profesori spun că e o fată isteață, dar că a fost afectată de evenimentele care i-au zguduit viața: mai întâi masacrul de la școală, apoi plecarea precipitată în Israel, care s-a dovedit un eșec. Deci, înainte de dramă, Mila a evoluat în acest climat de instabilitate. Fizic, este o fată draguță, dar după viol s-a neglijat, a încercat să-și ascundă corpul și să-l chinuie. La început, contactul cu ea este anevoios, rezistă, se împotrivește, apoi se adaptează treptat, pe parcursul dialogului. Îmi descrie o copilărie fericită până la vârsta de treisprezece ani, dar recunoaște că a avut un caracter dificil. Tulburările ei de comportament s-au accentuat în adolescență, după atacul terorist și după brusca metamorfoză religioasă a mamei sale, dar mai ales după plecarea acesteia, când s-a simțit abandonată. Mila a fost consultată de mai mulți psihologi și psihiatri. Mi-a mărturisit, de asemenea, că a fost pipăită de către tatăl unei prietene la care rămăsese peste noapte, dar că vreme îndelungată a refuzat să recunoască trauma. Mi-a spus că, după violul a cărei victimă afirmă că a fost, le-a povestit băieților care îi făceau curte că are cancer uterin – ceea ce este fals –, doar ca să-i țină la distanță. În momentul de față, în ciuda dificultăților de caracter decurgând din suferința acută pricinuită de viol, Mila prezintă o personalitate normală. E sensibilă la ceea ce se petrece în jurul ei, e capabilă să se adapteze. Îi este însă greu să se concentreze și să mențină relația cu prietenele ei. Mi-a zis: *Ele nu pot să înțeleagă prin ce-am trecut*. Adoră cinematografia, vede filme la cinematecă, își petrece vacanțele cu tatăl ei, de cele mai

multe ori la munte, pentru că îi place natura. E instabilă și o apucă plânsul din senin. Nu a încercat niciodată să se sinucidă, pentru că, zice ea, i-o interzice religia. Nu consumă alcool. În privința vieții personale, a intrat la pubertate la vârsta de doisprezece ani. A fost informată despre sexualitate de către o prietenă, părinții ei nu vorbeau despre așa ceva. A avut o relație cu un bărbat căsătorit, care a durat câteva luni. Mai târziu a mărturisit că nu vrea să se căsătorească și nici să aibă copii. Cât privește felul în care s-au repercutat faptele asupra ei, e vădit că o revoltă ideea de-a vorbi din nou despre ele. Spune: *De fiecare dată când le pomenesc, mă bufnește plânsul. Am fost prea naivă. L-am urmat fără să văd că nu se cuvenea, iar când am ajuns în încăperea aceea și s-a desfăcut la pantaloni, am înțeles că am încurcat-o. Nu îndrăzneam să strig, pentru că eram convinsă că mă omoară dacă deschid gura. Se vedea că sunt terorizată. N-am avut de ales. Degeaba aș fi strigat sau m-aș fi zbătut, pentru că era mai puternic decât mine. Mi-am zis că, dacă mă prefac că sunt amabilă, dacă fac tot ce-mi poruncește, o să se termine mai repede și o să pot fugi. Știa că nu vreau.* Mila descrie bine manipularea căreia i-a căzut victimă și apoi strategia ei de apărare: această aparentă supunere ca să nu-l atâte pe violator. Și-a exprimat limpede dezacordul față de un raport sexual. Și-a manifestat frica, fără ca agresorul să-și schimbe comportamentul. Printre sechelele întâlnite la victimele unui viol, semnificative și tipice sunt ecourile persistente. Mila prezintă semne de anxietate care se manifestă prin tulburări ale somnului. Adoarme greu și se trezește în timpul nopții. Are coșmaruri în cursul cărora revede scena violului. Ziua e asaltată de flashbackuri cu scena respectivă, atunci când citește ca să se destindă sau când se uită la televizor. Remarcăm o tulburare a imaginii pe care o are despre propriul corp, sentimentul că este murdărită. Se spală potrivit unor ritualuri. Senzația că e murdară o determină să-și provoace vărsături

după ce mănâncă. Pot fi întâlnite și tulburări de adaptare socială: nu are încredere în nimeni, îi e teamă de bărbați. Imaginea pe care o are despre sine este degradată, se simte rușinată, își face reproșuri: *Sunt vinovată că l-am urmat.* În ultimă instanță, prezintă o inhibiție sexuală: *N-o să mai fac niciodată dragoste până nu găsesc un bărbat în care să pot avea cu adevărat încredere.* Apoi adaugă: *Cred că asta nu se va întâmpla niciodată.*

Examinarea personalității Milei nu dă la iveală anomalii mentale sau psihologice. Are un grad de inteligență normal. Nu este din cale-afară de influențabilă sau de impresionabilă, dar în momentul incidentului se afla într-o stare de tulburare care i-a diminuat cu atât mai mult judecata cu cât consumase alcool și canabis. Nivelul său de informare sexuală este normal. Mila Wizman este credibilă. Sechelele pe care le prezintă corespund celor observate în mod obișnuit la victimele unui viol. E de semnalat faptul că acestea îi afectează personalitatea."

8

Cu câteva săptămâni înainte de ședința cu public, Claire asistase la câteva procese penale ca să se pregătească pentru ce-i aștepta. După patru sau cinci astfel de procese, căpătase convingerea că starea unei societăți poate fi apreciată uitându-te la modul în care funcționează tribunalele sale și la profilul cazurilor care sunt pledate: justiția dezvăluia fatalitatea destinelor, fracturile sociale, eșecurile politice – tot ceea ce statul încerca să ascundă în numele unei anumite coeziuni naționale, dar poate și ca să nu fie confruntat cu propriile metehne. Itinerarele personale ale victimelor, dar și ale acuzaților erau de cele mai multe ori niște istorii de groază, o materie eruptivă și contagioasă, în care orice amănunt narativ evoca fragilitatea lucrurilor; niște existențe pașnice se cufundaseră brusc în marasm, așa încât, preț de mai multe zile, jurații, judecătorii și personalul auxiliar de specialitate se străduiau să înțeleagă ce anume pricinuise schimbarea din viețile anumitor oameni.

Fiecare vizită la Palatul de Justiție se supunea aceluiași ritual: Claire intra într-o sală, asista la dezbaterile de pe ordinea de zi. Tribunalul penal o interesa cu precădere, pentru că acolo avea să fie judecat fiul ei. Într-un loc interzis publicului, niște hârtii colorate anunțau procesele pe rol. Viol în grup, viol incestuos asupra unui minor, cu sau fără arme, omucidere, terorism – o reprezentare a sălbăticiei omenești. Sosea din vreme și se așeza în zona rezervată publicului. Citise *Amintiri*

de la Curtea cu juri de André Gide; descoperea ce se petrece în sălile de ședințe, „cât de îndoielnică și de precară e justiția oamenilor". Într-o zi, un egiptean în jur de șaizeci de ani era judecat pentru că violase, în decurs de trei ani, vreo douăzeci de prostituate chineze, amenințându-le cu cuțitul. Bărbatul, pe care victimele sale îl porecliseră *Cuțitarul*, trăia de mulți ani în Franța, dar nu vorbea aproape deloc franceza; reclamantele, nici atât, așa că a fost nevoie de traducători. Procesul avea accente kafkiene. Traducerea făcea replicile corecte și academice, aproape protocolare, deși faptele relatate erau de o violență nemaipomenită. Prostituatele proveneau din una dintre cele mai sărace regiuni din China. Lucrau în cartierul Belleville, pentru treizeci de euro numărul, uneori și mai puțin – era cel mai mic tarif posibil, cu excepția celui practicat de fetele dopate cu cocaină, care își ofereau serviciile pentru zece euro la porțile Parisului, atunci când erau în nevoie. Cvadragenare, prostituatele chinezoaice constituiau o marfă ieftină în comparație cu fetele, mult mai bine cotate, din Europa de Est sau din Africa, de-abia ajunse la majorat. Pe vremuri, acuzatul fusese un bărbat respectabil în Cairo. Avusese o slujbă bună, o familie iubitoare: de ce și cum devenise, în Franța, *Cuțitarul*? Cum se ajungea la prăbușire? Poveștile din sălile de tribunal dezvăluiau vieți devastate, vorbeau despre violență, despre rănile lăsate de umilință, despre rușinea de-a fi unde nu trebuie, de a fi cedat în fața conjuncturilor, poftei, orgoliilor; despre rușinea de a fi comis o greșeală, o eroare de judecată; de a fi fost nepăsător, lacom, manipulat, manipulabil, neputincios, inconstant, de a fi iubit în exces sexul, banii, femeile, alcoolul, drogurile; despre rușinea de a fi suferit sau de a fi adus suferință; de a fi fost prea încrezător, din orbire / iubire / slăbiciune; despre rușinea de a fi fost prea violent, egoist, de a fi furat / violat / ucis / trădat; de a te fi aflat în locul nepotrivit la momentul nepotrivit, de a fi silit să plătești pentru propria copilărie, pentru greșelile

părinților, pentru abuzurile oamenilor, pentru nebunia lor; despre rușinea de a-ți dezvălui viața, intimitatea, toate oferite pe tavă unor necunoscuți; de a povesti spaima care te otrăvește, ca o a doua piele usturătoare, ca o perfuzie cu venin; rușinea de a fi ratat, cu îndârjire, toate șansele care ți-au ieșit în cale.

Claire continua să afirme public că e convinsă de nevinovăția fiului ei, dar, de când auzise mărturia Milei, începuse să se îndoiască. Și dacă o violase *cu adevărat*? Când citise conținutul primei ei audieri, fusese zguduită de relatarea exactă și crudă a acelei nopți de groază. Era însă vorba despre fiul *ei*. Dăduse greș. Mama ei o învățase să se apere de asalturile bărbaților, dar ea nu izbutise să-i bage în cap propriului ei fiu că dorința nu se impune cu forța. La ieșirea din arestul preventiv, îl întrebase fără înconjur dacă o violase pe Mila. Iar el îi răspunsese că nu crede că o violase. Poate că fusese cam „insistent din cauza alcoolului și a cocainei", „poate că mersese un pic cam departe", dar merita oare ca ea să-l condamne pe viață din pricina „unei nopți în care pierduse măsura"? Nu voise s-o rănească, iar dacă „scăpase frâiele", dacă fusese „un strop cam brutal" și „se înșelase în privința intențiilor fiicei lui Adam", *îi părea rău*. Claire îl strânsese în brațe, repetându-i că-l crede și că trebuie să renunțe la băutură – *să renunțe la băutură*, nu la siluirea fetelor, chiar așa se exprimase. Acum avea remușcări, fusese complice. Când începuse să se-nșele? Când îl întâlnise pe soțul ei și-și dăduse instinctiv seama că, prin el, avea să urce mai rapid în ierarhia socială? Ori atunci când îl crescuse pe Alexandre ca pe un rege, întemnițându-l într-o virilitate agresivă? De-a lungul întregii perioade de instrumentare a cazului trăise retrasă, rămăsese închisă în apartament ca să nu fie nevoită să-și exprime părerea, dar de fapt era răvășită. Ca multe alte femei, îndurase fără să crâcnească hărțuirea, remarcile sexiste, falocrația primitivă. Cu câteva săptămâni înainte de

începutul procesului, citise în *Vanity Fair* un articol amplu dedicat Monicăi Lewinsky. Fosta stagiară de la Casa Albă apărea surâzătoare, senină, cu trupul strâns într-o rochie sobră de culoare bleu. Vorbea pentru prima oară despre mișcarea #MeToo: „Unul dintre aspectele cele mai entuziasmante ale acestei noi mișcări", spunea ea, „este numărul mare de femei care și-au ridicat vocea ca să se susțină între ele". Continua așa: „Istoric vorbind, cel care plăsmuiește istoria (și aici e vorba, de prea multe ori, de un «el») creează «adevărul». Colectivitatea face însă acum din ce în ce mai multă zarvă și lasă să se audă și poveștile femeilor. [...] Dacă în 1998 internetul era pentru mine un coșmar, descendentul lui, rețelele de socializare, a devenit salvator pentru milioane de femei din ziua de azi (exceptând hărțuirea online...)". În cele din urmă se întorcea la „cazul" Bill Clinton și, deși amintea că a consimțit, ridica în același timp problema abuzului de putere. „E complicat. Foarte, foarte complicat. Definiția consimțirii? «Să îngădui să se întâmple ceva.» Totuși, ce însemna acest «ceva» în situația respectivă, din perspectiva dinamicii de putere, a poziției lui și a vârstei mele? [...] Îmi era șef. Era bărbatul cel mai puternic al planetei. Avea cu douăzeci și șapte de ani mai mult decât mine și destulă experiență de viață ca să dea dovadă de bun-simț." Câteva zile mai târziu, după luni de atacuri și de polemici politicianiste, Huma Abedin, cealaltă stagiară aflată la post la Casa Albă în aceeași perioadă cu Claire, avea o apariție strălucitoare la defilarea de modă a creatorului Prabal Gurung, din cadrul Fashion Week din New York, alături de cea care lansase sintagma-cheie reluată în lumea întreagă: #MeToo. Cu patru luni mai devreme, Anthony Weiner, soțul Humei Abedin, fusese condamnat la douăzeci și una de luni de închisoare pentru că întreținuse relații cu o minoră și fusese încarcerat într-o pușcărie federală din Massachusetts. Până la urmă, cuplul renunțase să mai divorțeze. Acum, Claire era cea expusă violenței scandalului,

cea care ajunsese în vizorul presei. Erau trei femei din aceeași generație, hărăzite unui destin de invidiat, și toate trei întâmpinaseră piedici, fuseseră fragilizate, în momente diferite ale vieții lor, din pricina rapacității bărbaților în care aveau încredere, și chiar dacă, spre deosebire de Monica Lewinsky, Claire Farel și Huma Abedin nu fuseseră victime directe, cunoscuseră în egală măsură rușinea și umilința.

Claire își amintea de apelul semnat de anumite femei[1] care își cereau „dreptul să fie deranjate". Simțise pentru prima oară nevoia să reacționeze public. Se aflase de nenumărate ori în situații neplăcute, dacă nu chiar amenințătoare, care o obligaseră să-și descopere puterea de a spune nu, de a se eschiva și de a-l înfrunta, fără să-l ofenseze, pe cel care o rănise sau o înjosise și despre care nu știa dacă sau în ce fel se va răzbuna. Asemenea tuturor femeilor, învățase să umble cu șiretlicuri și s-o scalde grațios, să se sustragă, să înțeleagă spațiul public ca să se teamă mai puțin de el, trebuise să se adapteze și să elaboreze strategii de evitare. De foarte timpuriu, dezvoltase mecanisme de apărare: se îmbrăca băiețește, își ascundea sânii, nu dormea pe la prietene („tăticii lor, îi repeta mama, ar putea să te pipăie"). Își amintea de acea călătorie de explorare cu clasa, avea zece ani, în timpul căreia instructorul venea seară de seară să verifice dacă fetele își scoseseră chiloțeii înainte de culcare. Ziua aceea când cel

1. Referire la articolul publicat în *Le Monde* (09.01.2018) în numele a o sută de semnatare faimoase, între care Ingrid Caven, Catherine Deneuve, Brigitte Lahaie sau Catherine Millet, ca o reacție „antipuritanism" la mișcarea #MeToo. În esență, apelul se opune, în numele libertății sexuale, „campaniei de delațiuni" dezlănțuite prin #BalanceTonPorc și susține că „Violul este o crimă. Dar încercările de seducere insistente sau stângace nu sunt un delict, după cum nici curtoazia nu reprezintă o agresiune machistă".

care o învăța să meargă pe patine cu rotile încercase s-o mângâie pe sâni – avea treisprezece ani. Ziua aceea când un celebru realizator de televiziune o chemase la el în birou ca să-i facă avansuri; îl refuzase. În anii următori, n-o mai invitase în nici una dintre emisiunile lui. Ziua aceea când fusese poftită, la inițiativa editorului ei, la un dineu organizat de un om politic; încă de la sosire, trebuise să-i îndure comentariile deșucheate, izbutise să scape, iar a doua zi, editorul ei, auzind povestea serii dinainte, îi spusese brutal: „Minți!". Ziua aceea când un jurnalist îi strecurase numărul camerei lui în buzunar și, cum nu se dusese la întâlnire, el nu mai scrisese nici un articol despre cărțile care îi apăruseră. Ziua aceea când, pe peronul unei gări, la întoarcerea de la o reuniune literară în cursul căreia aflase că ultimul ei eseu intrase în finală pentru un premiu prestigios, un scriitor de vreo șaizeci de ani i-a spus că, probabil, trecuse prin multe așternuturi ca să reușească. Ziua aceea când mama ei îi mărturisise că fusese abuzată, copil fiind, de un vecin pe care-l privea ca pe un tată. Femeile îndrăzneau să vorbească, începeau, împreună, să spună ce înduraseră și ascunseseră atât amar de vreme. Pe Claire o sfâșia o dilemă: cum să trăiască promisiunea unei astfel de reorganizări societale – femeile povesteau în sfârșit ce pățiseră, se schimbase ceva hotărâtor prin această însușire publică a valorii lor, prin această atentă luare în seamă a ceea ce aveau de spus – și, în același timp, să analizeze cât se poate de obiectiv dezvăluirile de la proces, deși, prin prisma emoției și-a afectivității, totul i se părea viciat, excesiv, dirijat – fiul ei risca până la cincisprezece ani de închisoare, iar ea s-ar fi cuvenit să-l împovăreze și mai tare? Toată viața nu acționase decât în contradicție cu valorile pe care pretindea public că le apără. Aici era violența: minciuna ca reprezentare falsificată a propriei existențe. Negarea: calea cu care înlocuise realitatea ca s-o poată îndura.

9

„Pentru prima oară în viața dumneavoastră, o să auziți niște oameni vorbindu-vă de bine ore în șir", glumise maestrul Célérier atunci când îl anunțase că toată acea zi va fi dedicată audierii martorilor de moralitate – toți cei care îl cunoșteau și îl iubeau pe Alexandre aveau să le explice juraților cât de credibil și de responsabil era el, astfel încât să-i convingă, poate, că nu avea cum să fie autorul unui viol. Claire Farel a fost chemată la bară; Jean anunțase că nu e disponibil pentru că trebuia să-și pregătească emisiunea, avea să intervină ulterior. Claire a evocat un fiu inteligent, blând, iubitor. „Tentativa de sinucidere l-a distrus complet. Pentru noi a fost un moment cumplit. După aceea ne-a fost mereu teamă că o s-o ia de la capăt. Până atunci ținuse drumul drept. Cred că în momentul ăla s-a rupt cu adevărat ceva înlăuntrul lui, ceva ce n-am putut nicicând vindeca, era ca un porțelan spart căruia ai sperat să-i redai forma inițială lipind la loc toate cioburile, dar știind că la cea mai mică mișcare nepotrivită o să se împrăștie care încotro. Alexandre a descoperit contrastul nemilos între atributele reușitei, afișarea, revendicarea lor și realitatea fericirii intime, mult mai rară sau poate chiar de neatins, în orice caz asta am crezut, că fiul meu nu va mai putea fi niciodată pe deplin fericit. Înainte de asta fusese boala mea, iar dubla lui confruntare cu moartea l-a vulnerabilizat, desigur, mai mult decât ne-am fi putut închipui."

Ea a precizat că se afla într-o situație foarte dificilă: „Fiul meu n-a fost niciodată violent, brutal... Aș vrea de asemenea să adaug că am apreciat-o sincer pe Mila Wizman atunci când am locuit împreună cu ea, e o fată sensibilă și cuviincioasă. Vă puteți imagina în ce conflict mă aflu: fiul meu e acuzat că a agresat-o pe fiica bărbatului pe care îl iubeam, împreună cu care mă mutasem". Înfruntând privirea unei tinere jurate care o asculta cu atenție, a mai spus: „Am un sentiment de eșec total".

Președinta a chemat alți așa-numiți „martori de moralitate": două foste iubite, pe cel mai bun prieten al lui Alexandre Farel, un profesor de matematică și doi prieteni care fuseseră prezenți la petrecere. Toți au schițat portretul unui băiat strălucit și harnic, prieten devotat. Cea dintâi iubită a povestit că nu merseseră mai departe de dezmierdări, iar a doua a evocat niște raporturi normale. Ce era însă normal și ce nu era? a întrebat președinta. „Recurgerea la violență n-are nici o legătură cu Alexandre", a conchis categoric studenta.

Iubita cu care se vedea înainte de Yasmina Vasseur l-a descris ca fiind un băiat atent, grijuliu, care avea uneori accese de furie: „Dacă îi opuneai rezistență, putea deveni antipatic". Președinta a vrut să afle dacă avuseseră contact sexual, iar tânăra i-a răspuns că nu. „A vrut foarte rapid să meargă mai departe, dar l-am refuzat pentru că mi se părea că sunt prea tânără." O brutalizase? O obligase să facă anumite lucruri? Fata s-a îmbujorat. Președinta a insistat.

— M-a silit în mai multe rânduri să-i mângâi sexul, deși eu nu voiam. Mă apuca de mână cu putere, și-o lipea de sex și se freca folosindu-mi mâna de parcă aș fi fost o marionetă.

— Chestia asta nu credeți că înseamnă „recurgere la violență"?

— Nu știu... Se practică... Toate am întâlnit tipi care încearcă sau care insistă sau care uneori trec de-a dreptul la fapte.

Altă dată, pe bancheta din spate a mașinii sale, îi spusese că are un chef nebun de ea și încercase să-i dea jos pantalonii, dar ea îl respinsese, iar el n-a mai insistat. Cu alt prilej, îi propusese s-o sodomizeze, iar ea îl refuzase:

— A încercat, eram goi amândoi, mi-a propus asta doar pentru că îi spusesem că vreau să rămân virgină, nu ca să facă o chestie violentă, iar când i-am zis nu, mi-a spus OK, m-a rugat doar să-i fac o felație, pentru că ar fi fost naspa să-l las în starea aia.

— Și i-ați făcut?

— Da.

— Ați avut chef de așa ceva?

— Nu.

În sală s-a iscat o ușoară zarvă. Era ora 13.15. Președinta a anunțat că ședința va fi reluată după-amiază, de la ora 14.30.

10

În timpul pauzei hotărâte de preşedintă, Claire s-a dus la un restaurant micuţ, mai departe de Palat, şi s-a aşezat la masă. A comandat o salată; în timp ce răsfoia ziarul, în faţa ei a apărut Adam, cu un rucsac atârnat pe umăr. Avea trupul şi aerul unui adolescent. Stătea acolo, în picioare, cu o carte în mână, puţin descumpănit, de parcă ar fi aşteptat să-l ia cineva de mână şi să-l aşeze cum se cuvine. Avea o formă de distanţare ce trăda o timiditate de care-i fusese greu să scape, dar pe care experienţa de profesor o atenuase în mare măsură. Claire i-a propus să se aşeze la masa ei. A luat loc, a pus cartea pe masă.

— Fiica mea a vrut să rămână cu avocaţii ei şi cu psihologa asociaţiei pentru ajutorarea victimelor.

— Îmi pare rău, i-am auzit mărturia, chiar îmi pare rău, avocatul fiului meu a fost foarte dur, mă condamn pentru asta.

— N-ai nici o vină. Îşi face treaba de apărător.

L-a întrebat dacă vrea să comande ceva, iar el i-a răspuns că vrea doar o cafea. Şi-a trecut ambele mâini peste faţă, cu o mişcare descendentă care exprima tristeţe şi lehamite.

— Nu-mi închipuiam că o să fie atât de greu, a zis el.

— Nici eu.

— De doi ani încoace mă pregătesc, dar o audiere atât de violentă... trebuie s-o trăieşti ca s-o poţi pricepe.

— De ce n-a venit mama Milei?

— A luat viaţa de la capăt, a făcut un copil, era prea complicat să vină. Dar sunt eu aici...

— Mila locuiește cu tine?

— Da.

— Unde lucrezi acum?

— Predau franceză la un colegiu din Paris.

Claire și-a rotit privirea prin local. Oamenii râdeau și vorbeau în gura mare, plutea în aer o nepăsare care contrasta cu gravitatea propriei lor situații.

— Ce citești?

În timp ce întreba asta, a apucat cărțulia pe care Adam o așezase pe masă. Era un volum al filosofului Martin Buber, intitulat *Drumul omului după învățătura hasidică*.

— Ia-o, am citit-o de câteva ori.

I-a mulțumit și a băgat cartea în geantă.

— În textele autobiografice, Buber povestește că părinții lui s-au despărțit când el avea patru ani, din motive care i-au rămas mereu necunoscute. Mama a dispărut peste noapte, fără nici o explicație. El a fost dat în grija bunicilor din partea tatălui. Spera din tot sufletul ca mama lui să se întoarcă. Într-o zi, o vecină i-a spus că nu se va mai întoarce niciodată. Va aștepta douăzeci de ani ca s-o vadă din nou. Mai târziu, a născocit cuvântul „reantâlnire" ca să numească eșecul unei întâlniri autentice între doi oameni. Asta ni s-a întâmplat nouă, o reantâlnire.

— N-am putut să mă resemnez după ce s-a terminat povestea noastră, a zis ea cu ochii în pământ.

El n-a răspuns imediat, mulțumindu-se să-și bea încet cafeaua, apoi a ridicat capul:

— Vrei să știi dacă am suferit și eu că ne-am despărțit, dacă mi-am refăcut viața, dacă sunt fericit... Ce vrei să auzi? Am fost fericit doar alături de tine.

După o tăcere lungă, a adăugat:

— Mă gândesc adesea la viața pe care am fi avut-o dacă nu s-ar fi întâmplat toate astea. Când văd piscuri de munte, mă

gândesc întotdeauna la tine. Îmi închipui cum am fi stat în cabana la care visam, potecile pe care mi-ai promis că o să mi le arăți, e caraghios, știu. Acum fac drumeții de unul singur pe Mount Jo, în statul New York, e minunat, ți-ar plăcea mult.

O vreme n-au schimbat nici o vorbă, respectând fără să vrea ciclul zdrobitor al melancoliei, acea alternanță a acceptării și revoltei, a dorinței de înnoire grabnic preschimbată în apatie, nimic nu stătea în loc, totul oscila, dragostea și ura, era un flux care pleca și venea, oferea și lua înapoi, cărând rămășițele unei iubiri care fusese, o vreme, edificiul central al vieții lor. Ei îi fusese tare greu, nu se ferea s-o spună:

— Când ai plecat, am avut o senzație fizică de dezechilibru; m-am prăbușit. Îmi lipsea totul: corpul tău, dar și discuțiile noastre, complicitatea, tot ce îmi ofereai, lucruri de care, dintr-odată, am fost lipsită. Ceva s-a deteriorat în mine.

— Vine o vreme când nu putem oferi mai mult. Când s-a întâmplat, n-am avut de ales, am fost nevoit să plec.

Dialogul lor a fost întrerupt. Claire primise un mesaj de la avocatul fiului ei: avea să reînceapă ședința. Adam a lăsat-o pe Claire să plece prima, nu trebuiau văzuți împreună. Ea a ieșit și a pornit în grabă spre sala Victor Hugo, gândindu-se la această frază a scriitorului din *Omul care râde:* „Viața e o continuă dispariție a lucrurilor pe care le iubim".

11

Preşedinta a început audierea lui Alexandre. I-a cerut să relateze împrejurările întâlnirii cu Mila Wizman, iar el a repetat tot ce le spusese până atunci polițiștilor și judecătorului. Preşedinta a pus nişte întrebări precise.

— În încăperea aceea, ați sărutat-o pe domnișoara Wizman?

— Ne-am sărutat. Când i-am cerut să-mi facă o felație, mi-a făcut-o.

— Ea afirmă că i-ați introdus sexul în gură...

— Mi-am scos sexul, l-a luat în gură.

— Nu și-a exprimat dezacordul?

— Nu, dar am simțit repede că nu era în elementul ei, mă zgâria cu dinții, așa că i-am zis s-o lase baltă și mi-am frecat-o.

— Ce înțelegeți prin „nu era în elementul ei"?

— Nu se pricepea. M-am gândit că n-avea experiență.

— Nu v-a trecut prin cap că poate nu voia? Că-i era frică de dumneavoastră?

— Nu, câtă vreme a început... Dacă n-ar fi avut chef, ar fi zis nu...

— Ea spune că ați silit-o să vă facă o felație.

— Nu, m-am deschis la blugi și mi-a luat-o în gură, asta a făcut...

— Ea spune că i-ați fi poruncit... Că i-ați fi zis: „Suge-mi-o, curvă!".

— În plină acțiune, e posibil să-i fi spus, e genul de chestie care se spune, nu?

Lumea a început să râdă. Preşedinta a ameninţat că va evacua sala. Mila se juca nervos cu fermoarul vestei.

— Ce s-a întâmplat după aceea?

— M-am retras şi mi-am frecat-o.

— Aţi ejaculat pe ea?

— Da.

— De ce pe ea?

— Nu ştiu, aşa mi-a venit. Apoi ne-am întins pe jos, am prizat cocaină de pe burta ei, n-a avut nimic împotrivă. Apoi m-am lungit peste ea. Am rugat-o să-şi scoată pantalonii, pentru că mă incomodau nasturii. Şi i-a scos.

— Nici atunci nu v-a zis nimic?

— Nu, s-a executat, şi-atât...

— Pe urmă?

— I-am scos chiloţii, i-am strecurat în buzunarul de la cămaşă, am mângâiat-o pe sex, i-am băgat degetele înăuntru ca s-o fac să juiseze, mi-am dat jos blugii şi am pătruns-o, dar n-aveam prezervativ, aşa că m-am retras şi am ejaculat pe ea.

— În momentul acela v-aţi dat limpede seama că e îngrozită.

— Nu, pentru că aş fi încetat. A acceptat şi am avut chiar impresia că-i face plăcere.

— Oare nu a acceptat pentru că era stupefiată? Ea aşa a spus.

— Nu.

— Pe ce anume vă bazaţi când afirmaţi asta?

— Mi-e cam jenă să spun...

— Spuneţi...

— Avea sexul umed, juisase.

În sală s-au auzit strigăte de protest, Mila Wizman îşi ascundea în mâini faţa înecată în lacrimi. Preşedinta a cerut o suspendare a audierii.

12

Claire a ieșit la o țigară. Se lăsase de fumat după problemele cu cancerul la sân, dar în perioada de instrumentare a cazului se reapucase. A primit înjurături pe Twitter. I-a blocat pe autorii lor. Câțiva jurnaliști transcriseseră toată audierea pe rețelele de socializare. A citit frazele rostite de fiul ei, scoase din context, difuzate între două *tweet*-uri fără nici o legătură între ele, și i-a venit să plece din Palatul de Justiție. Ultima replică a lui Alexandre îi făcuse silă, îi era rușine de virilitatea aceea puerilă, șovăitoare, de acea necunoaștere totală a ceea ce se putea întâmpla în mintea unei fete *care nu voia*. Cu toate astea, pe el nu izbutea să-l urască. Președinta era și ea luată la rost pe rețele. Unii îi reproșau c-o îngroapă pe victimă, că-i dă apă la moară lui Alexandre: „Îi mănâncă din palmă lui Farel, amicul președinților", „N-am mai văzut atâta îngăduință față de un violator. Collet, demisia!". Femeia era obișnuită cu astfel de presiuni, cu expunerea pe care o presupuneau cazurile mediatizate, condusese un mare proces de terorism cu doi înainte și-și construise o reputație de persoană intransigentă și riguroasă. În acea perioadă, scrisese o carte, *Convingerea intimă*, în care își evoca experiența profesională. Amintea că procesul e cel al acuzatului, că el trebuie să se afle în centrul dezbaterilor, că el trebuie să-și dezvăluie adevărul.

Douăzeci de minute mai târziu, toată lumea își ocupase locurile. Alexandre bătea nervos darabana.

— Ce-ați făcut după actul sexual?

— Ne-am tras hainele pe noi și-am ieșit.

— N-ați schimbat nici o vorbă?

— Ba da, i-am zis că am păstrat chiloții ei pentru un joc cu băieții, a izbucnit în plâns și-a plecat. Eu m-am întors la petrecere și, mai târziu, m-am dus acasă.

— Domnișoara Wizman a descris altfel lucrurile. Ați fost mulțumit de acea întâlnire?

— Da.

— În opinia dumneavoastră, de ce a sunat la poliție când a ajuns acasă la mama ei? De ce, după câteva ore, a depus plângere împotriva dumneavoastră?

— Nu știu. Eu am avut altă perspectivă.

— De ce a depus plângere și de ce și-a menținut versiunea timp de doi ani?

— Nu știu... Nu mă pot pune în locul ei. S-a răzbunat, asta a făcut, s-a răzbunat pentru că i-am zis că e vorba de un joc.

— Domnule Farel, sunteți un ușuratic?

— Nu.

— Ajungeți în mod obișnuit la un deznodământ atât de rapid cu fetele?

— Da. Suntem în 2018, doamnă președintă, când două persoane de vârsta mea se întâlnesc și se plac, ei bine, în mod obișnuit, ajung să se culce împreună.

— Aveți planuri de viitor?

— Din cauza acestor acuzații n-am putut lucra în Statele Unite, n-am putut să-mi termin studiile și să obțin diploma. Stau în pușcărie, sunt distrus. Am însă un proiect de start-up în domeniul inteligenței artificiale, împreună cu un fost student de la Stanford.

— De ce, în seara respectivă, i-ați trimis celui mai bun prieten al dumneavoastră un SMS cu textul: „Am zbârcit-o“?

— Pentru că acceptasem pariul acela stupid și necăjisem o fată lipsită de apărare. Mi-era rușine că o trădasem. Mă simțeam vinovat, prin urmare prima mea reacție a fost să spun: am zbârcit-o.

— Vă era rușine că ați silit-o să întrețină acel raport sexual?

— Nu! Mi-era rușine c-o umilisem mărturisindu-i că a fost un joc. Am fost jalnic, dar nu cred că i-am făcut rău.

— Și-atunci de ce a luat-o la fugă?

— Se simțea foarte umilită, îmi bătusem joc de ea, avusese încredere în mine, aveam chiloții ei în buzunar, îmi închipui că era într-o situație groaznică. Sunt o jigodie, un nenorocit, ziceți-mi cum vreți, dar nu sunt un violator.

— Dacă raportul sexual a fost consimțit, de ce ați negat? Câteva ore la rând ați susținut că nu avusese loc vreun contact sexual. Are cumva legătură cu faptul că polițiștii v-au înștiințat că riscați cincisprezece ani de închisoare?

— Poate... nu prea înțeleg unde vreți să ajungeți.

— Ați așteptat rezultatele testului ADN...

— V-am zis, m-a cuprins teama.

— V-a fost teamă pentru că o violaserăți?

— Nu, am spus-o doar așa... Uneori, vorbește gura fără tine...

— ADN-ul dumneavoastră a fost găsit pe chiloții și pe corpul fetei.

— Am recunoscut rapid că făcusem dragoste cu ea.

— De ce-ar fi făcut dragoste așa de repede, la doar câteva minute după ce v-ați întâlnit?

— V-am mai spus, la vârsta noastră se mai întâmplă. Și-apoi, băuse și fumase, iar asta te dezinhibă, cu siguranță.

— Ieri, doctorul care s-a ocupat de partea civilă a confirmat existența unor leziuni ce ar putea sugera o penetrare cu forța. Ați forțat-o?

— Nu.

— La confruntare a continuat să susțină că ați violat-o, înseamnă că e mincinoasă?

— Am mai spus, s-a simțit foarte umilită, asta a înfuriat-o la culme, probabil era disperată.

— Poate că vă doreați foarte mult să aveți acel raport sexual. Ați ajuns în încăperea aceea, era lângă dumneavoastră, a fumat, erați singuri, ea era vulnerabilă, așa că ați profitat, ați recurs la forță.

Alexandre a ridicat din umeri.

— Nu cumva v-ați spus în sinea dumneavoastră: hei, ce-ar fi să profit de ocazie? O să se zbată puțin, dar o doresc, așa că insist și o forțez...

— Nu.

— Au fost găsite urme de spermă pe ea.

— După felație și la încheierea raportului, când m-am retras, am ejaculat pe ea.

— De ce v-ați retras?

A tăcut un moment, apoi a răspuns aproape strigând:

— Pentru că nu voiam să rămână gravidă! Nu așa se procedează când n-ai prezervativ?

Maestrul Rozenberg s-a ridicat și l-a interpelat la rândul lui pe Alexandre:

— M-a izbit un amănunt. Sunteți descris de martori ca fiind un om atent, sensibil. Ați fi dus-o oare pe domnișoara Wizman într-un loc atât de sordid precum acea ghenă dacă așa ar sta lucrurile?

— Ne-am dus în acea încăpere ca să fumăm. Era o cameră de serviciu. Nu voia să fumeze în parc. Apoi, după ce am fumat, ne-am sărutat.

— Ați obligat-o să vă sărute?

— Nu.

— Dar ea susține că nu voia acel raport!

— Fals! Cred că s-a supărat pe mine și că a regretat, despre asta e vorba...

— De ce ați mințit în timpul arestului preventiv?

— Mi-era frică.

— Vă era frică pentru că o maltrataserăți?

— Nu, pentru că o umilisem, mi-era teamă că se va răzbuna.

— Domnule Farel, ce carte citeați când s-au petrecut faptele?

— Nu mai știu, citesc mult.

— Polițiștii au găsit pe noptiera dumneavoastră un roman al lui Georges Bataille intitulat *Mama mea*, o să vă citesc textul de pe coperta a IV-a, dacă îmi îngăduiți: „Pierre povestește cum, după o copilărie religioasă, a fost inițiat, la vârsta de șaptesprezece ani, în diverse perversiuni de către mama sa".

— Nu văd unde e problema.

— Problema e că ne confruntăm cu o carte obscenă.

— În literatură nu există obscenitate.

— O carte în care ați subliniat anumite fraze pe care vi le voi citi. Pagina 62: „Când a dat peste mine goală, m-a violat, dar i-am umplut mutra de sânge: voiam să-i smulg ochii. N-am fost în stare".

Alexandre privea în pământ. Avocatul a continuat:

— Sau la pagina 123: „Fie-vă milă! Cereți-mi o grozăvie! Nu pot să fac ceva și mai murdar?". Iată lecturile domnului Farel...

Alexandre a ridicat ochii.

— Bine... dar nu e decât un roman...

A spus asta privindu-i lung pe jurați. Maestrul Célérier l-a apostrofat pe avocatul Milei:

— Dragul meu confrate, sunt uimit să vă aud evocând așa-zisa amoralitate a clientului meu pornind de la lectura lui din Bataille. Îndrăznesc să cred că o persoană atât de cultivată ca dumneavoastră l-a citit pe Bataille sau pe Sade... Deși, ascultându-vă, sper că nici dumneavoastră, nici vreun alt membru

al completului nu l-ați citit vreodată pe Sade, pentru că, altfel, v-ați putea trezi în fața tribunalului penal!

Maestrul Rozenberg nu a reacționat, mulțumindu-se să-și consulte fișele.

— Să continuăm pe tărâm literar, dacă încuviințați... Domnule Farel, cu doi ani în urmă, ați câștigat un concurs de nuvele. Ne puteți vorbi despre subiectul acelei nuvele?

— Era o poveste de dragoste.

Avocatul a fluturat un text.

— Domnule Farel, ați relatat o poveste dintre un bărbat și o femeie, un tânăr stagiar și o consilieră pe probleme politice. Bărbatul o obligă să-i facă o felație, apoi o violează în două rânduri.

A citit un pasaj.

— Era o fantezie, o chestie care se întâmplă între adulți care consimt. E după o idee a femeii cu care umblam la vremea respectivă.

— Bine. Să depună mărturie!

— E imposibil.

— De ce, domnule Farel?

— Pentru că lucrează în eșalonul superior al statului.

— Ar fi bine să ne ofere și versiunea ei.

A urmat o tăcere lungă.

— După cum v-am spus, era o fantezie, nimic mai mult!

— Poate că era o fantezie. Într-o bună zi, însă, ați pus-o în practică.

13

A venit rândul dealerului să fie chemat la bară. Preşedinta i-a cerut să depună jurământul şi apoi să facă depoziţia:

— În seara aceea, mă aflam lângă staţia de metrou Anvers. Tipul şi fata au venit să cumpere canabis şi o pastilă gen Viagra, dar mai tare. Le-am vândut. Fata a zis că e stresată din cauza copoilor, le-am spus că există un loc retras prin preajmă şi au plecat. Asta-i tot, n-am nimic altceva de zis.

— Cum se purtau?

— Normal, ca nişte prieteni care urmează să se distreze împreună...

— O cuprinsese pe după umeri, se ţineau de mână?

— Nu cred.

— Fata vi s-a părut neliniştită?

— Se vedea că nu-i de prin partea locului.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Părea stresată, îşi făcea griji din cauza copoilor, pentru că el spusese că vrea să fumeze în parc, se vedea că e încordată.

— Ce tip de pastilă v-a cerut acuzatul?

— Ceva ca să ţină la sex...

— Domnul Farel susţine că a cerut o pastilă ca să se relaxeze, asta scrie în procesul-verbal al audierii...

— Nu, doamnă judecător, bărbaţii mă caută când vor să li se scoale, sunt cunoscut pentru asta.

Râde.

— Am chiar clienţi celebri, nici n-aţi crede. Gagiii se tem că nu li se mai scoală, doamnă, până şi ăia mai tineri.

— Domnule, sunteţi într-un tribunal, scutiţi-ne de comentariile dumneavoastră, vă rog.

— Îmi pare rău, Onorată Doamnă.

— Domnule, nu se spune Onorată Doamnă, nu suntem în Statele Unite.

— Doamnă, spun adevărul, asta-i tot.

— E posibil să-i fi vândut un drog contrafăcut?

— Ce anume? a glumit el. Nu înţeleg, doamnă...

— Un drog de sinteză.

— Ştiţi ce, după cum am adesea ocazia să spun, eu n-am treabă cu drajeurile.

Râde.

— Dar cocaină?

— Nu.

— Totuşi, în seara aceea consumase aşa ceva.

— Nu de la mine.

— Spuneţi-ne când i-aţi revăzut.

— I-am revăzut vreo treizeci de minute mai târziu.

— Cum erau?

— El, normal, ca la venire. Ea, mă rog, nu mai ştiu, nu părea în apele ei, au trecut totuşi doi ani, pe bune, am cam uitat. De-abia mai ştiu ce-am făcut ieri.

S-a întors spre sală zâmbind.

— Domnule, băgaţi de seamă că vă aflaţi într-un tribunal, sunteţi sub jurământ. Aşadar, sunteţi sigur sau nu?

— Da, ea era cu nervii la pământ, n-ai cum să uiţi aşa ceva.

— Şi apoi?

— Pe urmă i-am văzut că-şi vorbesc. Fata a început să plângă şi a plecat.

— Şi el?

— El mergea de parcă nu era problema lui.

A fost chemat la bară şoferul de Uber care o dusese pe Mila acasă. Era un bărbat asiatic, de vreo douăzeci de ani, slab,

îmbrăcat în costum negru și cămașă albă. A făcut o declarație scurtă, apoi a răspuns întrebărilor președintei.

— Fata plângea de zici că era sfârșitul lumii. Am întrebat-o dacă-i pot fi de folos și mi-a zis că nu, că o să-i treacă, nu era grav, prietenul ei o părăsise pentru alta și suferea.

— Și pe urmă? Știți ce-a făcut?

— Doamnă, de doi ani încoace transport zeci de clienți zilnic, nu-mi mai amintesc. Plângea întruna, asta știu sigur, pentru că nu mi se urcă în fiecare zi o fată disperată în mașină, dar după aceea, habar n-am.

Maestrul Célérier s-a apropiat de martor.

— V-a spus ce pățise?

— Mi-a zis că se simte rău.

— În cursul interogatoriului de la poliție, ați declarat că v-ar fi spus: „Sunt plină de ură".

— Dacă așa am spus înseamnă că e adevărat, dar, sincer vorbind, a trecut atâta vreme...

— Știți cumva dacă v-a dat calificativ când a ieșit din vehicul?

— Nu, noi nu știm treburile astea, eu i-am dat probabil patru stele, așa le dau de obicei clientelor simpatice, niciodată cinci, asta-i nota pentru Dumnezeu.

— Ei bine, v-a dat cinci stele.

Apoi s-a adresat juraților.

— Deși ne spune că tocmai a fost violată, Mila Wizman are suficientă energie și luciditate ca să dea un calificativ șoferului. Nu mai am nimic de adăugat.

14

Prietenii prezenți la petrecere au depus și ei mărturie. Toți au spus că Alexandre li se păruse într-o ușoară stare de ebrietate, dar că nu părea să aibă vreo apăsare specială. „Ne-a arătat chiloții fetei și am băut. Am dansat până la 4 în zori.“ Mărturia lui Rémi Vidal contrasta, a venit la bară tremurând. După ce a făcut declarația, și-a exprimat regretul că se aflase la originea acelui joc: „Acum se întâmplă lucruri importante cu toate fetele astea care povestesc ce-au pățit, iar eu mă simt profund tulburat. Nu m-am gândit niciodată cât rău pot să fac umilindu-le pe fete, spunând, de pildă, că n-au ce căuta la facultățile politehnice sau, când una dintre ele reușea să intre, că obținuse locul nu datorită notelor, ci unei burse sociale. Vreau să spun că povestea asta m-a zguduit. Apoi, nu știu dacă Alexandre a făcut sau nu ce i se reproșează; chiar dacă, spontan, tind să mă îndoiesc de versiunea fetei pentru că nu-mi vine să cred că prietenul meu a fost în stare de așa ceva, o să mă abțin să zic ceva rău despre ea, fiindcă am înțeles, auzind toate mărturiile acestor fete și femei, că ele își doresc să fie crezute și auzite“.

În ultima parte a ședinței, președinta a cerut să-l audieze pe Michel Duroc.

15

— Mă numesc Michel Duroc. Sunt naşul lui Alexandre. Sunt medic ginecolog la Aubervilliers. Îl ştiu pe Alexandre de când s-a născut. A fost un copil cuminte, foarte sensibil, căruia i se întâmpla să plângă din te miri ce. Jean îşi făcea multe griji pentru fiul său, dar se purta urât cu el. Lui Alex îi era teamă de tatăl lui. Uneori cădea pradă unor angoase puternice, era un copil anxios, i se întâmpla să fie stăpânit de nişte stări înspăimântătoare, iar în asemenea momente, tatăl său devenea foarte violent, l-am văzut înghiontindu-l sau chiar pălmuindu-l, dar nu spuneam nimic, îl lăsam în plata Domnului, era vedetă şi stătea mereu în tensiune. Îşi umilea adesea fiul în public, era obsedat de performanţă, de competiţia socială, iar asta-l fragiliza pe Alexandre. A crescut în umbra acestui tată tiranic care de obicei îşi stăpânea violenţa; uneori, însă, dădea pe dinafară. Bun, asta am avut de spus.

— Ştiţi cum se purta Alexandre Farel cu femeile?

— Nu.

— De ce aţi spus despre tatăl lui, într-un ziar, că e un „om de rahat"?

— E un oportunist, n-are nimic bun în el, am fost cel mai apropiat prieten al lui, ştiu despre ce vorbesc. Fiul lui a suferit şi i-a făcut pe alţii să sufere doar din pricina lui.

— Domnule, nu ne aflăm aici ca să-l judecăm pe Jean Farel, ci pe fiul său.

— Alexandre e un băiat de treabă, dar aflat sub cizma tatălui său. Aş vrea, de altfel, să vă povestesc ceva.

— Vă rog.

— Cu câteva luni înainte de incident, Alexandre umbla cu o femeie mai în vârstă decât el, consilieră politică, Yasmina Vasseur. Ea a rămas însărcinată. Când a aflat, tatăl lui Alexandre și-a ieșit din minți, femeia s-a lăsat convinsă sau poate a fost forțată să avorteze, eu am ajutat-o, la cererea lui Jean. A șantajat-o, a amenințat-o că îi distruge cariera, a vrut mereu să controleze viața lui Alexandre. Jean e obsedat de control.

— Ce înțelegeți prin „am ajutat-o"?

Michel Duroc s-a încovoiat.

— Cum ați ajutat-o? a insistat președinta.

— Când au venit la mine, ea și Jean, intervalul legal fusese depășit, iar ea nu putea pleca peste graniță. Eu i-am făcut avortul.

— Interval depășit? Deși e interzis prin legea franceză?

— M-a obligat fratele lui, Léo, m-a amenințat. S-au ivit probleme, fata n-a suportat, a făcut hemoragie, pe scurt a fost cumplit, stăteam acolo trei bărbați să-i veghem avortul, Alexandre habar n-avea. A aflat din întâmplare, în ziua când taică-său a fost decorat, mai precis în seara presupusei agresiuni.

Alexandre s-a chircit pe scaun, în stare de șoc.

— Cum se purta Jean Farel cu fiul său?

— Îi spunea că trebuie să fie cel mai bun, îl umilea, îl lovea, repeta comportamentul pe care-l îndurase el însuși.

— Cunoșteați trecutul lui Jean Farel? Știați de ce se poartă așa cu fiul lui?

— Familia asta a cunoscut un șir întreg de violențe. Jean declară peste tot că mama lui a murit în urma unei supradoze, dar e fals: taică-său a ucis-o cu cincisprezece lovituri de cuțit când a aflat că-l va părăsi. Jean a găsit-o când se întorcea de la școală. Tatăl a fost arestat. Trei ani mai târziu, s-a spânzurat în închisoare.

— Cine mai știa asta?

— Foarte puțină lume. Alexandre nu știa.

Michel Duroc s-a întors la locul lui din sală. Jean nu se afla acolo, înregistra un interviu. Continuarea procesului a fost mai monotonă. S-au succedat mai mulți martori care au vorbit-o de bine pe Mila: prietene, doctorul ei, care a descris-o ca fiind „o fată hotărâtă și dinamică", doi foști profesori. Ultima mărturie l-a zdrobit pe Alexandre: fosta guvernantă a familiei Farel a povestit că băiatul se uita la filme porno de cum se trezea dimineața. Apoi a mai istorisit că Alexandre o hărțuise pe Yasmina Vasseur după despărțire, îl auzise cu urechile ei. Gravitatea mărturiei a fost atenuată de avocatul lui Alexandre, care a evocat un litigiu financiar între guvernantă și familie – și așa s-a încheiat ziua.

16

Venise momentul cel mai așteptat al procesului. Zeci de oameni stăteau la coadă în fața sălii, sperând că vor asista la declarația lui Jean Farel. Acesta purta un costum gri din stofă de lână și o cămașă albă. A înaintat spre bară, s-a adresat juraților. „Cum ar putea oare un tată iubitor să-și descrie fiul în fața unor bărbați și a unor femei care-l vor judeca și, eventual, îl vor condamna la cincisprezece ani de închisoare? Mă gândesc la această întrebare de câteva săptămâni și iată-mă acum în fața dumneavoastră. Acest tânăr aflat în cușca aceea de sticlă care-l acuză, deși el se bucură de prezumția de nevinovăție, fiul meu, a fost și a rămas marea bucurie a vieții mele. A venit pe lume când aveam deja o anumită vârstă. Mergeam pe cincizeci de ani când am aflat că aveam să devin tată. În vremea aceea, după câteva încercări nereușite cu prima soție, credeam că sunt steril. Atunci când Claire, a doua mea nevastă, m-a anunțat că e gravidă, mai întâi nu mi-a venit să cred și, de altfel, câtă vreme n-am văzut rezultatele, n-am crezut. Vreau să spun: mă socoteam prea bătrân ca să fiu tată. Nu voiam să fiu un moș atunci când fiul meu avea să împlinească douăzeci și cinci de ani. Nu voiam să-i bag pe gât spectacolul năruirii mele fizice și nici obligația de a mă lua în îngrijire. Mă înșelam: nașterea lui a fost cea mai frumoasă zi din viața mea, mi-a dat aripi. Vă fac o mărturisire: mă întrebam cum de-am putut să zămislesc un copil atât de frumos. Îmi aduc aminte că era un bebeluș foarte neliniștit, care dormea prost, care plângea mult.

Era un copil căruia îi era frică: de cine? De ce? Am fost niște părinți iubitori, dar, nu am cum să neg, n-am știut niciodată să-i dăm încredere. La trei ani îi era teamă că va muri. Astăzi se spune că există o legătură între anxietate și precocitate, dar pe vremea aceea ne închipuiam că e vina noastră, că am greșit undeva. Timp de câțiva ani, a dormit între soția mea și mine, e-adevărat, dar asta se-ntâmpla pentru că orăcăia atât de tare noaptea, încât vecinii ne amenințaseră că vor chema poliția. Ce era să facem? L-am lăsat să doarmă cu noi. Nu vă ascund, specialiștii spuseseră: suferea de TOC[1], avea obsesii, spaime inexplicabile. Altfel era drăguț, strălucit ca inteligență și, chiar dacă își făcuse cu greu prieteni la școala primară și mai ales la colegiu, profesorii îl adorau. Era un copil sensibil și blând, care citea poeme împreună cu mama lui ca să adoarmă. S-a spus, în cursul acestui proces, că am ridicat mâna asupra lui, s-a întâmplat de câteva ori, pentru că așa fusesem eu însumi crescut, îmi pare rău. Copil fiind, am fost bătut de tata, nu încerc să mă justific, e de neiertat, doar explic și atât. Eu și fiul meu ne înțelegeam de minune, făceam mult sport împreună, eu l-am inițiat în cursele montane, a ajuns rapid campion la această disciplină, întotdeauna a știut să-și depășească limitele. În adolescență a suferit de anorexie și am crezut că e vina mea. Din cauza meseriei mele, mă supuneam unui regim foarte sever, așa încât țineam sub control tot ce mâncam în familie, afișasem pe frigider o listă cu alimente interzise, îmi cântăream hrana în fața lui, trăiam sub o presiune uriașă. S-a spus, de asemenea, că eram obsedat de performanțele lui școlare, dar puneți-vă în locul meu, de acolo de unde vin eu, reușita școlară e singura cale prin care îți poți depăși condiția. Voiam ca fiul meu să termine niște studii pe care eu nu le putusem face. Propriile mele obsesii mi-au contaminat fiul. Fosta noastră

1. Tulburare Obsesiv-Compulsivă.

guvernantă a povestit acum două zile că Alexandre se uita la filme porno de cum se trezea; eu, personal, nu l-am surprins niciodată, nu știam și, ca să fiu cinstit, chiar dacă e adevărat, nu văd problema, între pornografie și recurgerea la violență nu există nici o legătură. Au fost apoi acei doi ani în clasa pregătitoare, foarte duri, și tentativa lui de sinucidere, care n-a fost chiar tentativă de sinucidere, în primul an de Politehnică. Și în acest caz am preferat să punem gestul lui pe seama presiunilor cazone. N-am văzut sau n-am vrut să vedem că nu-i merge bine. Apoi a întâlnit-o pe Yasmina Vasseur. La început era îndrăgostit, schimbat, părea fericit, apoi lucrurile s-au complicat, relația n-a durat, poate că atunci a început prăbușirea și și-a pierdut încrederea în sine. N-a suportat să fie dat deoparte. De-aici a plecat totul. Ea a rămas gravidă, a vrut să facă avort – mi s-a spus că ieri s-a dat de înțeles că aș fi obligat-o, e fals, am ajutat-o să se organizeze cât mai bine ca s-o feresc de bârfe, ea și-a dorit! Apoi n-a mai vrut să aibă de-a face cu el, iar Alexandre a început s-o hărțuiască. S-a purtat asemenea fiecăruia dintre noi atunci când, fiind îndrăgostiți până peste cap, am fost alungați de persoana pe care o iubeam. De bună seamă, n-a durat mult, a uitat-o. Pe această fată, pe Mila Wizman, chiar nu cred că a violat-o, în orice caz nu a vrut să-i facă asta – se întâmplă oare să faci anumite lucruri împotriva voinței tale? Cred că da. Așa s-a întâmplat la mine în familie. Michel Duroc n-a mințit. Am găsit-o pe mama moartă când aveam nouă ani, nu murise din pricina drogurilor, ci a tatei. Mama a murit sub loviturile de pumn și de cuțit ale tatălui meu, într-o zi când era complet beat și drogat, ieșise din pușcărie, descoperise că ea rămăsese însărcinată în lipsa lui, sunt sigur că n-a vrut, dar până la urmă a ucis-o cu mai multe lovituri de cuțit, dintre care una în burtă, era gravidă în șapte luni... copilul a putut fi salvat: e vorba de fratele meu Léo. Eu am alergat după ajutoare. Știu că e greu

de suportat ce-am zis, dar am făcut tot ce mi-a stat în putință ca s-o iau de la capăt și să am o viață demnă."

A lăsat să treacă o vreme, apoi a continuat.

„În seara când a ieșit cu Mila Wizman, Alexandre băuse, fumase și se drogase, nu era într-o stare obișnuită; în plus, pentru el, având în vedere educația pe care-a primit-o, sexul era cu siguranță ceva distractiv, lipsit de consecințe și de implicare. Nu văd altă explicație. Fiul meu – pe care îl cunosc mai bine decât oricine de-aici – nu este violatorul pervers pe care-l descriu unii. Se cuvine totuși să spun că Alexandre e judecat într-un moment extrem de tensionat: de ceva vreme, femeile se exprimă liber și povestesc actele de agresiune cărora le-au căzut victime; e un lucru pozitiv, dar să recunoaștem că am ajuns în plină isterie colectivă. S-a dezlănțuit o adevărată vânătoare de bărbați; pe rețelele de socializare, cu precădere, se petrece un adevărat linșaj, ăsta-i cuvântul, haita a fost pusă în libertate. Dacă e să ne luăm după anumite comentarii, toți bărbații sunt niște posibili violatori, cu toții sunt niște porci. Eu, însă, vă asigur: mama lui nu l-a crescut ca pe un porc. Ci cu o grijă constantă pentru egalitatea și respectul între bărbați și femei. Alexandre a ajuns țap ispășitor în această demență a delațiunii care a pus stăpânire pe societatea noastră. Îmi pare rău s-o spun, dar mie delațiunea îmi amintește de cele mai sumbre momente din istoria Franței. O spun fără înconjur: e ipocrizie, la optsprezece ani ești adult, știi ce faci. Când o fată majoră merge cu un băiat într-o încăpere, la miez de noapte, știe ce face, nu e o victimă, e responsabilă pentru faptele ei, așa încât poate că s-a lăsat influențată, poate că după incident a regretat pentru că-i era jenă; în orice caz, atunci n-a rostit limpede cuvântul care l-ar fi putut opri pe fiul meu: «Nu». Recunoașteți, ne aflăm într-o zonă gri: el credea că ea vrea să aibă acea relație, iar ea nu și-a exprimat refuzul categoric. El a plătit deja

cu vârf și îndesat pentru ce s-a întâmplat: nu și-a putut termina studiile la Stanford, cariera lui în Statele Unite e terminată definitiv, a renunțat la antrenamente, stă la închisoare, a fost atât de cotonogit de ceilalți deținuți, încât nu mai iese din celulă, n-o să recunoască, dar e distrus și nu sunt convins c-o să-și revină. Alexandre e un om bun, au spus-o toți prietenii lui: e sănătos la minte, loial, curajos, combativ; iată de ce cred că ar fi nedrept să distrugeți viața acestui băiat inteligent, onest, acestui băiat căruia până acum i-a reușit totul în viață, pentru o zbânțuială de douăzeci de minute."

Auzind aceste cuvinte, Adam Wizman s-a repezit la Jean Farel și l-a înșfăcat strigând că o să-l zdrobească și că e sătul de lamentațiile sale, unica victimă era fiica lui, a cărei viață fusese distrusă de fiu-său. Mila ieșise din sală alergând, urmată de avocatul ei. Năucită, Claire își ascundea fața în mâini. Jandarmii au intervenit ca să-l oprească pe Adam, în vreme ce Jean stătea impasibil și încasa pumni. Președinta le-a cerut să se potolească. Adam i-a dat drumul lui Farel, apoi, venindu-și brusc în fire, i-a vorbit hotărât și calm: „O zbânțuială de douăzeci de minute? Așa numești dumneata un viol? N-ai încetat o clipă să ne constrângi, încă de la început, cu amenințările și cu încercările de a ne cumpăra tăcerea. N-ai încetat o clipă să te plângi și ai refuzat să-ți asumi actele fiului dumitale. Ești laș, jalnic". Jean s-a înfuriat: avea să depună plângere pentru defăimare. Adam s-a apropiat mult de el și, măsurându-l din priviri, i-a strigat: „Chiar crezi că mi-e frică de dumneata? Mizerabilule!".

Ședința a fost suspendată.

17

Discursul lui Jean Farel a fost difuzat imediat pe rețelele de socializare de către ziariștii prezenți la tribunal. În câteva zeci de minute au apărut sute de comentarii.

Chiar a doua zi dimineață, un mare cotidian a publicat un manifest semnat de vreo treizeci de intelectuale și intitulat: „Nu, un viol nu înseamnă douăzeci de minute de zbânțuială, ci o viață distrusă – cea a victimei". Cu o zi înainte, Mila Wizman publicase un text pe blogul pe care-l crease, în care i se adresa direct lui Alexandre și care confrunta versiunile lor: „În privința a ceea ce s-a întâmplat acolo, spui că n-am trăit aceeași poveste, dar în sinea ta știi prea bine: m-ai violat. Spui peste tot că am consimțit, că băuserăm prea mult, tatăl tău a vorbit de «douăzeci de minute de zbânțuială», ba chiar a folosit expresia: ne aflăm *în zona gri*. Despre ce *zonă gri* e vorba, câtă vreme eu n-am consimțit niciodată? Zona gri e un spațiu inventat de bărbați ca să se justifice, ca să spună: lucrurile nu erau limpezi, am crezut că femeia vrea, m-am înșelat, și apoi să treacă mai departe fără să se simtă vinovați sau să plătească pentru răul făcut. În ultimele luni, de când cu #MeToo, au apărut nenumărate fete care povestesc că au fost hărțuite sau agresate sexual, dar când le vorbești despre asta celor din jurul tău, când cauți mărturii pe internet, se întâmplă ceva ciudat, nici un bărbat nu se simte hărțuitor sau agresor. Eu am fost explicită: nu voiam. Cât a durat povestea aceea, am fost paralizată

de frică. Dacă nu s-ar fi întâmplat nimic, de ce m-aș fi dus să depun plângere? Știi ce înseamnă să te duci într-un comisariat printre zeci de persoane care așteaptă și să auzi, când îți vine în sfârșit rândul, aceste întrebări cumplite: «Cum erați îmbrăcată? Ați avut chef să faceți sex?». Și cea mai rea dintre toate: «Ați avut orgasm?». De ce-aș fi acceptat, după aceea, să merg la spital, plângând, și să îndur toate examinările acelea oribile? Nu știi ce înseamnă să stai în pielea goală în fața unor necunoscuți, să-ți desfaci picioarele... Închipuie-ți asta cinci minute... Pune-te măcar o dată în locul meu! Mi-au introdus în vagin mai multe bețișoare cu vată, mi-au dat medicamente, un tratament preventiv pentru HIV, mi-au băgat instrumente în sex ca să vadă înăuntru și au comentat de fiecare dată de parcă aș fi fost subiect de experimente; la sfârșit, mi-au dat un contraceptiv pentru a doua zi. Mi-au făcut analize ca să stabilească dacă mi-ai transmis o BTS sau HIV, am crezut că mor de frică așteptând rezultatele, la urma urmelor nu știam nimic despre tine... Mama a venit să mă ia de-acolo. Plângeam și nici măcar nu mai puteam să merg, aveam impresia că port o ghiulea de fier în locul sexului, atârna câteva tone, doar asta simțeam. Îmi spuneam că nici un bărbat nu se va mai apropia de mine în veci. Că n-o să fac niciodată copii. După câteva ore, am primit în sfârșit permisiunea să fac un duș și-am început să plâng și să frec acel corp pe care-l uram, și l-am frecat până la sânge, mi-am făcut o rană uriașă, ai văzut fotografiile, eram numai carne vie, poate că nu am limbajul și cuvintele tale, tu vorbești bine, ești plin de diplome, lumea știe până și recordurile tale la cursele montane... Altfel spus: doar n-o să distrugem viața unui tânăr care a studiat la Stanford și care reușește să scoată mai puțin de patru ore pe o distanță de cincizeci de kilometri de dragul acelei nulități care a rămas repetentă în ultimul an și care nici măcar nu e în stare să-și supravegheze greutatea? Corpul meu, însă, a vorbit fără să mintă. Când am

ieșit din spital, mi-au dat un halat vechi, fiindcă îmi reținuseră hainele pentru prelevare de probe. Toți s-au purtat frumos cu mine și, la plecare, mi-au zis că ar trebui să încerc să duc din nou o viață normală. Nu știu ce înseamnă o viață normală. O viață normală e o viață fără violență, iar eu nu mai știu ce înseamnă asta. Dar, de fapt, există ceva mai rău decât violența: e disprețul tău și al tatălui tău. Nepăsarea voastră față de cât am suferit. Atunci când zici că am consimțit. Sau că nu ne-am înțeles unul pe altul cum trebuie. Că e vina alcoolului și a drogurilor. Când spui în dreapta și-n stânga că viața ta e distrusă, fără să-ți pese de a mea. Tot timpul, la audieri și pe parcursul confruntărilor de față cu polițiștii și judecătorul, ai negat, te-ai purtat de parcă aș fi consimțit, când, de fapt, știi prea bine: m-ai obligat. Mi-ai distrus viața, dar eu vreau să am șansa să-mi revin. Pentru asta, însă, aș vrea să recunoști tot răul pe care mi l-ai făcut".

Textul a fost preluat peste tot. Maestrul Célérier a acceptat să dea un interviu care a fost difuzat în jurnalul televizat de la ora 13.00. Spunea că e revoltat de modul în care sunt călcate în picioare drepturile clientului său. Amintea că nu e procesul victimei, ci acela al acuzatului. Care risca să-și petreacă o parte din viață îndărătul gratiilor. Regizându-și suferința, victima se plasa în centrul dispozitivului judiciar: „Se folosește de presă, fără să-i pese de influența pe care aceasta o va exercita asupra juraților și opiniei publice. E un gest iresponsabil".

18

— Suntem în plin delir, e o adevărată vânătoare de bărbați, un fenomen de haită. Ce să fac?

Jean se foia, în timp ce tânăra lui soție îi dădea de mâncare fetiței lor.

— Nimic, aștepți, nu reacționezi, o să treacă, a răspuns Quitterie.

— Îți spun eu, relațiile dintre bărbați și femei vor fi deteriorate de polemicile astea. Până la urmă se va ajunge la o neînțelegere totală, la o fractură. N-o să mai îndrăznim să seducem o femeie, s-o sărutăm fără să-i fi obținut consimțământul, o să ne trezim în situații aberante. Acum, când primesc o femeie în birou, țin ușa deschisă. O să fie un coșmar, n-o să mai îndrăznim să glumim, să fim prietenoși cu femeile, asta își doresc?

— Exagerezi... Nimeni nu vrea o fractură, ci doar respect și o mai echitabilă repartizare a puterii.

— Când socotești că te afli sub dominația unei anumite puteri, trebuie să știi să te eliberezi fără ajutor.

— Ușor de zis, dar cum să facem? Spune-mi...

— Te impui, zici nu.

— Știi bine că nu e posibil întotdeauna.

— Încetează cu discursul ăsta victimizant. Am văzut, de-a lungul carierei, nenumărate fete care se foloseau de bărbați ca de o trambulină, care li se suiau în pat fără să fie nicicum amenințate! Iar acum, tot ele îi toarnă pe rețele pe cei pe care îi numesc „porcii lor", atâta ipocrizie mă revoltă.

— Era o amenințare perfidă, femeile știau că, dacă vor să avanseze, trebuie mai întâi să se supună.

— Încetează cu tâmpeniile astea despre dominația masculină...

Quitterie a început să râdă, cu fetița stându-i ghemuită în brațe.

— Cine hotărăște totul la noi în casă?

— Păi, tu! Tu! Îți fac toate poftele, Quitterie! Pe toate!

Quitterie s-a ridicat și i-a pus copilul în brațe lui Jean.

— Ei bine, eu n-am văzut niciodată relațiile bărbat-femeie prin prisma unui raport de forțe, a continuat el, strângând-o pe Anita la piept. N-am silit niciodată o femeie să se culce cu mine, niciodată.

— E mai complicat de-atât.

— Nu consideri că Mila Wizman a făcut destul? Poate că, la urma urmei, nu-și dorește decât un strop de notorietate. OK, poate că lucrurile au scăpat de sub control, poate că Alex a avut o pornire instinctuală, dar ea l-a însoțit în camera aceea, nu? Eu, dacă o fată vine cu mine într-o cameră, mă gândesc că nu e acolo ca să stea la palavre...

Dintr-odată, Quitterie a încremenit.

— Termină. Înțeleg că vrei să-ți salvezi fiul, dar închipuie-ți că, într-o zi, vine la tine fiica ta plângând și-ți spune că a violat-o un bărbat, ce faci?

Jean a făcut un pas înapoi și, sărutându-și odrasla pe cap, a spus sec:

— Îl omor.

19

La câteva ore după declarația de la proces, Jean Farel a aflat dintr-un SMS trimis de Ballard că emisiunea lui fusese suspendată, că trebuia să părăsească postul TV. „După doi ani, Ballard m-a dovedit." Jean s-a îmbrăcat în grabă, a sărit într-un taxi și, în mai puțin de treizeci de minute, se afla în fața biroului directorului de programe. Aștepta de vreo zece minute, când secretara s-a apropiat de el să-i spună că domnul Ballard nu-l poate primi. Farel a ocolit-o și a intrat brusc în birou, cu secretara pe urmele lui. Ballard stătea așezat, cu telefonul lipit de ureche.

— O persoană educată bate la ușă înainte să intre, a spus Ballard închizând telefonul.

— Nu demiți pe cineva cu treizeci de ani vechime printr-un SMS, dacă ești civilizat.

— Bravo, scor egal, dar nu te pot primi deocamdată, Jean, aștept un telefon important.

— Ba da, o să-ți rupi cinci minute din timpul dumitale.

Ballard și-a privit ceasul, i-a făcut semn să se așeze.

— N-ai dreptul să-mi suspenzi emisiunea.

— Îmi pare rău, după ce s-a întâmplat, nu poți reveni pe ecran.

— Ce s-a întâmplat?

— Cuvintele dumitale nerușinate... Procesul fiului dumitale, nu-i de-ajuns?

— Ai auzit de prezumția de nevinovăție? Pe deasupra, n-am nimic să-mi reproșez, nu mi-am folosit niciodată poziția ca să obțin recompense sexuale.

— Nu-mi plac insinuările dumitale, Farel. Știu că-ți cade greu, dar nu pot păstra pe post un om care bagatelizează gravitatea violențelor sexuale împotriva femeilor și al cărui fiu, în plus, e acuzat de viol.

— Așa găsești de cuviință să mă dai afară? Crezi că, de data asta, ai descoperit motivul potrivit? I-ai demis deja pe toți moderatorii săriți de șaizeci și cinci de ani, în ciuda petițiilor telespectatorilor...

— E drept că am avut până acum o televiziune cu bărbați albi mai vârstnici de cincizeci de ani, dar lumea vrea o schimbare; dorește tineri, femei, oameni cu origini diverse...

— Chiar și la vârsta mea, am idei noi de oferit telespectatorilor, am fost ales ani la rând personalitatea favorită a francezilor, știi bine...

— Dându-te deoparte, nu fac decât să te protejez, Jean.

— E un complot pus la cale ca să fiu înlăturat. Vă folosiți de fiul meu ca să loviți în mine.

— Doar n-o să-mi îndrugi tocmai dumneata chestia cu complotul...

— Mulți îmi doresc locul... și, de asemenea, mulți sunt cei care vor să-mi scoată pe nas prietenia cu președintele anterior.

— Ai luat-o razna. Cu cât o emisiune are o audiență mai mare, cu atât e mai protejată, asta-i singura regulă; audiențele dumitale nu-ți mai asigură imunitatea, și cu asta, basta, e legea pieței.

— Nu-i așa, știi prea bine... uneori, ca să pierzi totul, e de-ajuns un telefon.

— Ți-am mai spus, nu-mi plac aluziile dumitale.

În clipa aceea, Farel și-a scos din buzunar agenda telefonică. O flutura mitocănește, ca pe un teanc de bancnote. Siguranța începea să i se fisureze.

— Lasă că știu și eu cum merg lucrurile. Vezi asta? E munca mea de-o viață. Un telefon să dau și ești terminat!

— Mă șantajezi acum? Într-un an ai pierdut șapte sute de mii de telespectatori, asta-i realitatea! Uită-te la dumneata, parcă ești o mumie. Ieși odată la pensie, Jean, apucă-te de golf, de bridge, jocuri de-astea pentru vârsta dumitale... Pleacă și nu te mai întoarce.

Jean a încremenit, uimit de violența replicii. S-a abținut să-l apuce de gât. Dacă ar fi avut un cuțit, i l-ar fi înfipt în ochi ca să nu mai vadă programele neroade pe care i le propuneau producătorii. S-a apropiat de el.

— Ți-amintești ce-a spus Churchill când lumea întreagă saluta victoria diplomatică a lui Chamberlain, pe 5 octombrie 1938? A zis așa, ar trebui să reflectezi: „Și mai ales să nu credeți că acesta e sfârșitul – nu e decât începutul notei de plată".

20

Preşedinta a anunţat că primise o scrisoare de la un bărbat care pretindea că fusese de faţă la momentul faptelor. Era dispus să depună mărturie. Această lovitură de teatru făcea atmosfera irespirabilă la proces: avocaţii, juraţii păreau tensionaţi.

Noul martor era un bărbat de vreo treizeci de ani, brunet cu piele măslinie, uscăţiv. A înaintat şovăielnic spre bară. Preşedinta l-a rugat să se prezinte şi să facă declaraţia.

— Mă numesc Kamel Alaoui, sunt născut în 4 mai 1984. Am treizeci şi patru de ani. Sunt vânzător într-un magazin de telefoane. În seara respectivă eram acolo, i-am văzut pe cei doi. Mă aflam într-un apartament din faţa acelei încăperi, fereastra mea dădea chiar spre acea încăpere, în zid exista un soi de deschizătură, probabil pentru aerisire, iar de unde eram puteam să văd ce se întâmplă înăuntru. Mă ridicasem ca să închid fereastra şi-atunci l-am văzut pe individul de-aici ţinând-o pe fată de păr, a luat-o de cap şi-a lipit-o de sexul lui, foarte brutal. M-am apropiat şi, chiar în acel moment, l-am auzit spunându-i: „Suge-o, curvă!". Ea a strigat, cred, dar el i-a vârât sexul până-n gât şi i-a zis: „Gura! Suge-o, curvă!". A fost cumplit. A durat câteva clipe, apoi a împins-o violent, s-a întors, m-a văzut, fata părea îngrozită. M-am întors spre femeia cu care eram: i-am zis că sunt un tip şi-o tipă la ghenă. Şi că pare un viol. Mi-a

zis: „Închide fereastra, nu vreau s-avem probleme". Am făcut ce-a zis. La scurtă vreme am plecat.

Preşedinta a luat cuvântul:

— Rămâne totuşi o întrebare. De ce n-aţi depus mărturie mai devreme? Vă daţi seama că mărturia dumneavoastră poate schimba cursul procesului şi soarta unui om?

— Mi-a fost frică.

— De ce?

— N-aveam ce să caut acolo.

— Adică?

— N-aveam dreptul să fiu acolo. Nu ştia nimeni. Nimeni nu trebuia să afle.

— De ce?

— Eram consemnat la domiciliu, nu aveam dreptul să ies din casă. În plus, mă aflam în plin proces de divorţ, nu trebuia să calc strâmb dacă voiam să am custodie comună asupra fiului meu.

— Ce căutaţi în acel apartament în seara respectivă?

— Aveam întâlnire cu o femeie pe care o cunoscusem pe internet, vreau să spun pe un site de dating.

Maestrul Rozenberg s-a ridicat:

— Faptele au avut loc în urmă cu doi ani şi dumneavoastră v-aţi hotărât să veniţi astăzi, în a patra zi de proces, ca să depuneţi mărturie în favoarea domnişoarei Wizman. Cine v-a îndemnat să faceţi asta?

— Nimeni.

— Nimeni nu v-a obligat să veniţi azi?

— Nu, nimeni.

— Avem printre noi un bărbat curajos. Domnule, ne puteţi spune ce riscaţi făcând această depoziţie?

— Am doar de pierdut. Pot ajunge la puşcărie. Pot să pierd custodia fiului meu.

— V-a încurajat cineva să veniţi astăzi?

— Nu, nimeni. Ba dimpotrivă. Am venit pentru că nu-mi mai găseam somnul. Am văzut tot ce se spunea în presă și pe rețelele de socializare, l-am auzit pe Jean Farel și n-am mai putut să îngădui ca biata fată să fie terfelită în halul ăsta.

— Domnule, vă aflați acolo în acea seară?

— Da. Și am văzut-o pe fată cu individul acela. A obligat-o să-i facă o felație, o ținea de păr, fata avea o privire îngrozită. Și i-a spus: „Suge-o, curvă!".

— Și pe urmă?

— Pe urmă am închis fereastra, după cum am spus, și m-am dus acasă, n-am putut să rămân cu femeia aceea, mă simțeam aiurea.

— De ce nu v-ați dus s-o ajutați pe tânără, dacă ați socotit că era agresată?

— Nu puteam. N-aveam dreptul să mă aflu acolo, la ora aceea, nu voiam să am probleme cu poliția... N-am vrut să-mi risc pielea, pricepeți... Astăzi, regret.

Procurorul general s-a înfuriat pe martor. Justiția nu era o joacă. Or el se juca cu viața unui om. Era grav, periculos. Maestrul Célérier a luat cuvântul.

— Domnule Alaoui, ne-ați putea aminti de ce ați fost consemnat la domiciliu timp de un an?

— Din cauza unei note în alb[1].

— Le precizez juraților că o notă în alb este un document ce permite stabilirea riscului pe care o persoană îl reprezintă pentru ordinea publică. Ce se spunea în acea notă? Ce vi se reproșa?

— Niște lucruri false.

— Totuși suficient de adevărate pentru ca Ministerul de Interne să considere utilă luarea unei măsuri de consemnare.

---

1. *Notes blanches* sau *notes blancs* sunt niște documente atribuite serviciilor de informații, fără antet, dată, referință sau semnătură.

Pentru că martorul amuțise, președinta l-a rugat să răspundă.

— Mi se reproșa că am avut contacte cu niște indivizi întorși din Siria... Erau niște tipi care mergeau la aceeași moschee ca mine, nu știam cine sunt.

— Ce fapte săvârșiseră?

— Se pare că erau apropiați de membrii unei grupări jihadiste...

— Care anume?

— Cea din Buttes-Chaumont, cred...

— Din această grupare jihadistă provin cei care au organizat atentatul împotriva revistei *Charlie Hebdo*, nu-i așa?

— Nu știu!

— Ați intenționat să înfăptuiți un atentat pe pământ francez?

Martorul s-a îmbățoșat, vizibil afectat de întrebare.

— Nu, evident că nu! Aveam o slujbă, un fiu, nu aveam nimic de-a face cu asta...

— Știați că domnul Farel și soția lui fuseseră luați în vizor de islamiști, că primiseră amenințări cu moartea?

— Nu, de unde era să știu?

— S-a scris în presă.

— Păi, nu-i cunoșteam!

— Spun doar că mărturia dumneavoastră subită reprezintă o coincidență ciudată. Aveți motive să loviți în niște oameni ca ei...

Martorul a ridicat din umeri, perplex. Maestrul Célérier a scos pieptul în față:

— Așadar, doamnelor și domnilor jurați, singurul martor, care apare la închiderea procesului, la mai bine de doi ani după comiterea faptelor, doar ca să afirme că l-a văzut pe clientul meu ținând-o de păr pe reclamantă, lucru pe care nici ea, nici clientul meu nu l-au contestat, ei bine, acest bărbat e bănuit că a frecventat un grup jihadist care a provocat moartea mai multor persoane... Nu mai am nimic de adăugat.

21

Yasmina Vasseur a fost ultima care a depus mărturie la tribunal. Toți jurnaliștii erau de față: în ajun, o revistă publicase o fotografie cu ea și cu un ministru în exercițiu în care păreau foarte apropiați. Purta o rochie tricotată lungă, neagră și-și prinsese părul în coc.

— Mă numesc Yasmina Vasseur, am treizeci și șase de ani, sunt directoarea de cabinet a ministrului Economiei. Am avut o relație cu Alexandre Farel în urmă cu trei ani, pe vremea când eram consilieră în Ministerul Economiei. Lucrurile au evoluat treptat, vreau să spun că am ajuns să lucrăm împreună, între noi s-a creat o intimitate și am intrat într-o relație, dar la început nu era loc de ambiguitate. A durat șase luni și apoi eu i-am pus capăt, pentru că nu avea viitor, el plănuia să trăiască în Statele Unite, eu aveam un ritm de lucru extenuant. Pot spune despre Alexandre că e un tip responsabil, foarte agil intelectual; emoțional, e altă situație. Pe acest teren, lucrurile stau exact invers. E, cum să spun, imatur, nu-i place să i se opună rezistență. Dar, altfel, e sensibil, generos. Am trăit o poveste frumoasă. Asta e, nu mai am nimic de adăugat.

— L-ați cunoscut pe domnul Farel în 2015. Când a evoluat natura relației dumneavoastră? a întrebat președinta.

— Nu mai știu. Ne plăceam, era greu de ascuns.

— Cum decurgea relația dumneavoastră?

— Făceam dragoste într-un hotel de la periferia Parisului.

— Adesea?

— Am fost de vreo zece ori.

— Cine plătea camera?

— Eu, de cele mai multe ori.

— Îl iubeați?

Yasmina a avut un moment ezitare.

— Da.

— Și el vă iubea?

— Cred că da, dar povestea noastră n-avea nici o șansă.

— Dacă n-aveați chef să faceți dragoste, se-ntâmpla să fie insistent?

— Nu. Niciodată. Nu m-a forțat niciodată.

— Știți ceva despre relațiile sau orientările lui sexuale?

— Nu știu. Ne înțelegeam foarte bine... din punct de vedere sexual, vreau să zic.

— Cum se purta în timp ce făceați dragoste?

— Dezvoltaserăm o intimitate profundă.

— Vă obliga să-l masturbați, să-i faceți diverse lucruri?

— Nu. Nu era nevoie să mă oblige.

— Avea o sexualitate deviantă?

— Cum adică?

— Era violent?

— Nu.

— Dar avea niște preferințe ieșite din comun?

— Nu știu ce înțelegeți prin „ieșite din comun".

— Vă obliga să-i faceți felații?

— Nu, nu mă obliga deloc.

— Vă vedeați cu el în momentul faptelor?

— Nu, îl părăsisem cu șase luni înainte, dar tocmai îl reîntâlnisem, la solicitarea mea, pentru că doream să șteargă e-mailurile pe care le schimbaserăm.

— De ce l-ați părăsit?

— Am rămas însărcinată cu el. Am avortat.

— În opinia dumneavoastră, consuma droguri?

— Nu știu. Oricum, nu de față cu mine.

— Ce știți despre părinții lui?

— Pe mama lui n-o cunosc. Cu tatăl lui m-am intersectat în câteva rânduri, e un jurnalist pe care îl respect.

— Mai aveți ceva de adăugat?

— Alexandre e un băiat plin de afecțiune. E un tip complex, cu siguranță, îi plac confruntările, poate fi brutal în felul de-a fi, dar cu mine n-a fost niciodată violent. Mi-e greu să mi-l imaginez violând o femeie, chiar dacă nu vreau să pun sub semnul îndoielii afirmația reclamantei.

Avocata părții civile, maestra Juliette Ferré, mai avea niște întrebări.

— Domnișoară Vasseur, ce s-a întâmplat atunci când l-ați anunțat pe Alexandre Farel că îl veți părăsi?

— A fost mâhnit, s-a supărăt pe mine, era normal.

— V-a cerut să rămâneți cu el?

— Da, bineînțeles.

— Cum?

— Îmi spunea că e nebun după mine, că vrea să trăiască toată viața alături de mine.

— Cu toate astea, l-ați reclamat pentru hărțuire...

Avocata a fluturat documentul. Yasmina Vasseur s-a îndepărtat de bară, vizibil stingherită.

— Am vrut să-l sperii...

— Vă era frică de el?

— Nu, sigur că nu!

— Și totuși v-ați dus la comisariatul din arondismentul al XVI-lea și ați depus o plângere.

— V-am spus, era menită să-l țină la distanță, și apoi am retras-o.

— Prin urmare vă era frică de el...

— Nu, nu-mi era.

— Domnișoară Vasseur, cineva v-a forțat mâna să depuneți azi mărturie în favoarea domnului Farel?

— Nu, absolut deloc.

— În ce relații sunteți cu tatăl lui Alexandre?

— Civilizate.

— A făcut presiuni asupra dumneavoastră ca să avortați?

— Nu, m-a ajutat, atât.

— A amenințat că vă distruge cariera?

— Nu.

— Formulez altfel: a promis că vă sprijină în cariera politică dacă depuneți mărturie în favoarea fiului său? E posibil să vă fi promis, de pildă, că vă invită într-una din emisiunile sale?

— Nu.

— Nu mai am alte întrebări.

Mai departe a preluat maestrul Célérier:

— Domnișoară Vasseur, am găsit în telefonul domnului Farel niște schimburi de mesaje cu dumneavoastră prin e-mail... Confirmați?

— Da, ne scriam, pentru un plus de discreție.

— Într-unul din aceste mesaje spune că, citez, „o să te chinui".

— E un dialog banal între două persoane care se doresc.

— Vă scrie, de asemenea: „Ești o curvă, dar sunt (foarte) îndrăgostit de tine".

— Nu e agresiv, vorbeam mai deocheat când făceam dragoste, nu e interzis...

— Da, exact, aveți dreptate... Voiam să vă amintesc că partea civilă l-a învinovățit pentru că îi spusese domnișoarei Wizman, acolo la ghenă, după ce s-au sărutat: „Suge-mi-o, curvă" și, apoi, „O să te chinui"... Sunt niște expresii pe care obișnuiește

să le spună, ceea ce dovedește că se afla într-un raport normal cu ea...

După un moment de tăcere, a răsfoit niște documente.

— Domnișoară Vasseur, e adevărat că i-ați cerut să scrie o nuvelă despre un stagiar și o consilieră pe probleme politice?

— Da, acum regret, pentru că văd că s-a întors împotriva lui.

— Nu mai am nimic de adăugat.

22

În ziua aceea s-a răspândit vestea că Ballard a fost dat afară de către președintele postului. Pe culoare se spunea că tuturor celor din redacție le fusese trimisă o scrisoare anonimă, însoțită de fragmente de SMS și de fotografii, explicând că Ballard oferise o emisiune în prime-time unei tinere realizatoare în schimbul unor raporturi sexuale periodice la hotelul Costes din arondismentul I parizian. Constrânsă de direcțiune, realizatoarea confirmase faptele, dar precizase că fusese de acord cu situația și chiar „un pic îndrăgostită". În redacție s-au strâns semnături pe o petiție prin care se cerea demiterea imediată a lui Ballard. De îndată ce a aflat vestea, Jean i-a trimis lui Ballard un SMS în care îi spunea: „Îmi pare rău pentru ce ți s-a întâmplat. Îți doresc drum bun în continuare, sunt sigur că ne vom reîntâlni curând!". Chiar în aceeași zi, s-a aflat că fusese înlocuit de Marie Weil, o femeie în vârstă de vreo cincizeci de anișori, care studiase la Școala Normală Superioară în același timp cu Claire. Jean i-a scris un mesaj de felicitare noii directoare de programe: „Sunt foarte fericit pentru tine, Marie. Am fost întotdeauna impresionat de competența și talentul tău. Îmi pare rău că părăsesc postul exact când vii tu. Aș fi fost încântat să lucrez pentru tine. Te sărut, Jean".

23

Dezbaterile se încheiaseră, preşedinta a anunţat că pot începe pledoariile. A urmat o scurtă întrerupere a şedinţei, astfel încât avocaţii părţii civile – cei dintâi în ordinea luărilor de cuvânt – să poată schimba câteva vorbe cu clienta lor. Apoi a reînceput şedinţa. Maestra Ferré s-a apropiat de bară cu însemnările în mână. A vorbit calm şi empatic.

„Cum spuneaţi, doamnă preşedintă, ne aflăm aici pentru că domnişoara Wizman are nevoie s-o auziţi. Văzând că suferinţa îi va fi recunoscută, dar mai cu seamă că vor urma nişte sancţiuni, ea va putea să-şi revină. Pentru că astăzi este o tânără distrusă de violul ce v-a fost înfăţişat. Rolul meu, ca avocată a părţii civile, nu e să demonstrez că domnul Farel este vinovat, ci să vă dezvălui suferinţa domnişoarei Wizman şi să vă povestesc cum a decurs viaţa ei după acel 11 ianuarie 2016. Mă aflu aici doar ca să vă vorbesc despre Mila, despre ce a trăit, despre cum era ea înainte de agresiune, despre cum este în momentul de faţă, dar şi despre speranţele ei. Mai întâi, însă, dacă-mi îngăduiţi, aş dori să mă adresez chiar ei."

S-a întors către clienta sa, rămânând cu spatele la juraţi.

„Mila, vreau să-ţi spun cât de mândră sunt de dumneata, ai reuşit să vii aici, să vorbeşti în faţa acestui tribunal, deşi nu aveai puterea s-o faci, deşi ai îndurat atâtea presiuni. Erai cumplit

de șocată de ceea ce ai trăit, ne-am întâlnit în mai multe rânduri, abia puteai să vorbești, nu făceai decât să plângi și mi-ai spus, te citez – pentru că, în această speță, cuvintele sunt importante –, *mă întreb cu ce-am păcătuit ca să merit asta.* La început ai avut parte de violență, apoi te-ai confruntat cu disprețul. Te felicit pentru curaj, pentru că a fost o încercare grea. De-a lungul instrumentării și procesului, ai fost nevoită să povestești iar și iar ceea ce era de nepovestit, deși singurul lucru pe care ți-l doreai era să uiți, să nu mai trebuiască să vorbești ca să nu te mai confrunți cu durerea pe care orice nouă relatare o provoca. În cazurile de agresiune sexuală, repovestirea înseamnă retrăire."

O privea pe Mila. Tânăra se agățase de brațul tatălui ei, gura îi era strâmbată de un rictus: se ținea să nu plângă. Apoi avocata s-a postat în fața juraților și și-a continuat pledoaria.

„În decursul acestui proces, Mila Wizman a fost în permanență brutalizată și mânjită, întrebările au fost violente, apărarea a pus întrebări indiscrete, neplăcute, excesive. S-a dat de înțeles că ar fi mințit: credeți oare că o mincinoasă și-ar susține versiunea în fața polițiștilor, apoi în fața judecătorilor timp de doi ani, ar îndura toate interogatoriile fără să cedeze o clipă? Victimele abuzurilor sexuale vor să fie recunoscute ca atare, vor să se facă dreptate, fără vreo dorință de răzbunare, ci din nevoia de adevăr și de protecție. Experții care au examinat-o pe domnișoara Wizman au spus că e o tânără fragilă, dar curajoasă. S-a născut la Toulouse, a crescut într-o familie care s-a confruntat cu drama unui atac terorist și care apoi a fost perturbată de un divorț dificil. Plină de îndrăzneală, Mila dădea din nou examenul de bacalaureat. Era hotărâtă să le demonstreze celor apropiați că poate reuși. Simțind că părinții ei nu au timp pentru ea, cu precădere mama ei, găsise alte căi să-și revină.

Ea, această tânără complexată căreia îi era frică să fie judecată, evaluată, îl întâlnește pe Alexandre Farel. În seara de 11 ianuarie, Mila se trezește singură, într-un apartament parizian vast, necunoscut, printre niște tineri pe care nu i-a văzut niciodată, care nu fac parte din mediul ei social: e descumpănită. Personalitatea ei s-a construit pe o schemă: când e singură, se simte vulnerabilă, inferioară celor din jur, mai ales în medii sociale mai înalte decât al ei. Pentru că Alexandre Farel își petrece timpul cu ea, se simte ușurată. Nu mai e singură. Simpla prezență a acestui bărbat îi dă siguranță, Alexandre Farel – după cum au spus prietenii lui – poate fi fermecător. Mila nu-i deslușește instinctul de prădător, nu vede manipularea, vine dintr-o lume în care nu există altă mască decât cea arătată în mod obișnuit celorlalți, așa încât, atunci când el îi propune să iasă la aer, ea, firește, acceptă. Chiar înainte, Farel insistase ca ea să bea ceva, deși nu era deprinsă cu alcoolul. Când ajung afară, lui îi vine să fumeze niște iarbă, dealerul îi indică un loc unde să nu-i vadă poliția, iar ea acceptă să-l urmeze pe Alexandre Farel fiindcă are nevoie de siguranță, e o tânără care a devenit vulnerabilă în urma relației conflictuale dintre părinți și a evenimentelor tragice pe care le-a trăit. Ajung în locul respectiv, e o ghenă, se așază, domnișoara Wizman se crede în siguranță pentru că, pe stradă, el îi spusese că are un cuțit ca să se apere în eventualitatea unui atac terorist. Domnul Farel este un bărbat care știe să vorbească, e inteligent, bine organizat, pare serios. Mila acceptă să fumeze împreună cu el, dar, treptat, totul începe să degenereze. Domnul Farel îi va impune în mod deliberat și violent o felație, un deget în vagin și un raport sexual. Domnișoara Wizman se află într-o stare în care alcoolul și canabisul încă mai au un cuvânt de spus. Iar cel care îi părea simpatic se va transforma într-un călău. În acel moment, în timpul cât a durat acea înspăimântătoare dramă, domnișoara Wizman nu a avut decât o singură posibilitate de scăpare: să

facă în așa fel încât totul să meargă cât mai repede și să-și păstreze o urmă de energie ca să poată părăsi acel loc. Un loc care, din refugiu, se preschimbase în spațiu de tortură. A încercat toate strategiile de apărare imaginabile ca să evite dezastrul, dar dezastrul s-a produs. A fost un coșmar, un calvar. A forțat-o să-i facă o felație, a insultat-o, a penetrat-o cu forța, cu degetele și cu sexul, a fost un viol în mai multe reprize. Mila nu voia, există un martor credibil, i-a văzut, are sentimentul că a auzit-o strigând – omul acesta nu are decât de pierdut spunând adevărul –, deci Mila și-a ținut gura pentru că a crezut c-ar fi putut fi și mai rău. Exista acel cuțit a cărui imagine plutea ca o amenințare. Și-a spus că, dacă s-ar zbate, domnul Farel ar ucide-o. Ar fi prea lesne să tragem concluzia că, dacă cineva nu spune nu, dacă nu strigă după ajutor înseamnă că e de acord. Există și alte moduri de a manifesta lipsa consimțământului: apatia, de pildă, refuzul total exprimat de propriul corp. În acele momente, victimele violurilor spun că nu mai raționezi, că ești năucit, că îți mobilizezi toată energia ca să scapi. Prin urmare, da, a scăpat, se află azi aici, dar n-a ieșit întreagă din toată povestea. S-a cufundat într-un proces distructiv. În mod limpede, trebuia să recurgă la cuvinte, dar nu era în stare. Nu reușea să se mobilizeze. Am crezut că nu va izbuti să găsească puterea să răspundă acestor întrebări care sunt o atingere la ceea ce este ea de fapt și care dau de înțeles că ar fi mințit. Până la urmă, și-a adunat curajul și a venit aici. De ce? Ca să-l audă pe domnul Farel rescriind istoria? Dacă stai să-l asculți, domnișoara Wizman a fost sedusă și a consimțit; îl plăcea; îl dorea. Ca majoritatea agresorilor, el și-a spus altă poveste, fără legătură cu realitatea. Domnul Farel era perfect conștient de vulnerabilitatea domnișoarei Wizman, dar pofta lui, plăcerea lui au primat. Și-atunci, desigur, vă întrebați: de ce a mers cu el în acea încăpere? Ei bine, poate că la un moment dat a fost impresionată de el, de faptul că un bărbat ca el e interesat de

o fată ca ea, iar el a mirosit asta și a profitat ca s-o constrângă. Domnul Farel e incapabil să-și regândească actul din perspectiva suferinței pe care i-a provocat-o fetei. E lipsit de empatie. Se gândește că ea îi este inferioară, că provine dintr-o familie evreiască din clasa de mijloc, așa că e arogant. Își spune că dacă o rănește nu e grav, că ea însăși s-a aruncat în gura lupului. Își spune că viața lui valorează mai mult decât a ei, iar pentru Mila, asta e de nesuportat. A refuzat înadins să-i pese de acordul ei. Iar ea l-a însoțit acolo pentru că se simțea stingheră, pentru că nu-și afla locul nicăieri. Domnul Farel e inteligent, și-a dat repede seama cum funcționează fata, iar ea, ea nu are perspicacitatea lui, nu deține codurile necesare, nu are grila de lectură potrivită ca să-l înțeleagă. În seara aceea nu și-a dorit nimic: nici să bea, nici să fumeze. Poate doar să-l sărute, deși... N-a vrut o clipă să-și încheie seara într-o ghenă. N-a vrut o clipă să întrețină raporturi sexuale cu el. El, însă, nu poate concepe ca o fată asemenea ei să nu-l dorească, să-i zică nu, să-i reziste, așa că o violează în spatele unei lăzi de gunoi. E felul lui de a-i da de înțeles că nu face doi bani. După ce se termină totul, Mila se întreabă: Ce puteam face ca să evit asta? Se simte vinovată. N-a fost în stare să i se împotrivească. Să se apere. A și spus-o: credea că are un cuțit. Îi e rușine. Se simte murdară. Își detestă corpul, îl supune la cazne. O dezgustă faptul că trupul ei a putut să stârnească un bărbat într-atât, încât acesta să-i facă ce i-a făcut. De aceea stă gârbovită și poartă haine negre și largi: ca să-și ascundă trupul de privirea bărbaților. Și, tot din același motiv, le va spune ulterior bărbaților pe care îi întâlnește că are cancer uterin, ca să-i țină deoparte. A mințit ca să supraviețuiască și să se apere. Acest proces a fost foarte dificil pentru Mila Wizman, fiindcă, timp de patru zile, domnul Farel i-a pus în față o continuă negare a adevărului. Timp de patru zile, viața domnișoarei Wizman, cu precădere cea sexuală, a fost disecată. S-a amintit faptul că a avut o singură

relație, cu un bărbat căsătorit. S-a dat de înțeles că nu e tânăra inocentă care pretindea că este, lucru de asemenea insuportabil. De-a lungul întregului proces, domnul Farel a continuat să mintă și a adăugat minciunii un element pe care până atunci nu-l rostise. A zis: A avut orgasm. Acesta să fie, așadar, deznodământul unei ședințe de patru zile? Domnișoara Wizman a atins pragul suportabilului – lucru confirmat de experți –, și-a maltratat corpul, a plâns doi ani de zile până i-au secat lacrimile, iar el încă bate câmpii în legătură cu plăcerea pe care i-ar fi provocat-o... Nu, domnule Farel, Mila nu a juisat. Nu, nu și-a dorit acest raport. Nu, nu i-a plăcut să fie insultată. Da, ați distrus-o, fizic, psihic, dar sper că într-o zi va reuși să o ia de la capăt și să devină femeia care ar fi fost dacă nu v-ar fi întâlnit! Știați că nu își dorea acel raport! Victimele spun nu, dar nimeni nu le aude. Se vede limpede că, de când cu afacerea Weinstein și cu lansarea, pe rețelele de socializare, a mișcărilor #MeToo și #BalanceTonPorc, libertatea cuvântului și-a intrat în drepturi; femeile îndrăznesc să povestească ce li s-a întâmplat. Agresiunile sexuale, violurile, pipăielile, hărțuirile, abuzurile de tot felul, vremea tăcerii și a rușinii au încetat. Astăzi e un moment istoric pentru femei. O adevărată revoluție căreia, deocamdată, nu-i vedem decât primele efecte. Să luăm aminte, pentru că nimic nu este câștigat încă pe de-a-ntregul. Cu patruzeci de ani în urmă, bătuți pe muchie, avocata Gisèle Halimi apăra două tinere violate în ceea va rămâne, pentru istorie, procesul care a îngăduit încadrarea violului drept crimă. Iată ce declara atunci în *Le Crime*[1]: «Violul, ca și rasismul, ca și sexismul din care, de altfel, provine, este semnul grav al unei patologii socioculturale. Societatea bolnavă de viol nu se poate

1. Text semnat de Gisèle Halimi, reluat în integrala dezbaterilor reproduse în volumul *Viol: Le procès d'Aix-en-Provence*, Éditions L'Harmattan, Paris, 2012.

vindeca decât dacă, după ce își va fi făcut diagnosticul, va accepta să repună radical în discuție marile angrenaje ale mașinăriei sale culturale și conținutul acesteia». A fost nevoie să treacă patruzeci de ani pentru ca această revoluție să aibă cu adevărat loc.

Toate victimele vă pot confirma: nu ieși nevătămat dintr-o asemenea încercare. Astăzi, Mila se resimte. Viața ei cotidiană e presărată cu necazuri: coșmaruri, comportamente evitante. Multă vreme i-a fost greu să iasă din casă. Nu duce o viață normală. Trebuie să-i ascultăm suferința și, pentru Mila, mai e important ceva: să-i spuneți că nu ei ar trebui să-i fie rușine. Rușinea se află în tabăra agresorului. Spuneți-i asta! De-abia atunci va fi în stare, poate, să-și revină. Domnul Farel e incapabil să se pună în locul ei. Lumea lui e aceea a unei caste restrânse care crede că totul i se cuvine, că totul e îngăduit câtă vreme orice e posibil. Ani în șir, tatăl lui a abuzat de poziția pe care o deținea. A distrus viața fiului său și a avut un comportament umilitor. Dar, mai ales, a considerat că un viol nu înseamnă decât „douăzeci de minute de zbânțuială“ – douăzeci, poate, dar acestea sunt de ajuns ca să distrugi, să pustiești, să năruiești. Doamnă președintă, doamnelor și domnilor juați, nu știu dacă îl veți condamna pe Alexandre Farel, nici ce pedeapsă îi veți hotărî, dar un lucru e sigur, în douăzeci de minute, el a osândit-o pe Mila Wizman pentru toată viața.“

24

După o scurtă pauză a luat cuvântul procurorul general. „*Nu sunt sigură că voi reuși*, acestea sunt primele cuvinte pe care Mila Wizman le-a rostit aici. I-a fost rușine. S-a temut că nu va fi crezută. Că nu va izbuti să povestească ceea ce era de nepovestit. I-a fost frică. A avut loc acel viol cumplit, au urmat audierile în fața polițiștilor, a judecătorului de instrucție, examinările medicale și, în sfârșit, această trecere prin fața tribunalului penal, adică a dumneavoastră, prin fața unor chipuri necunoscute, sfredelitoare. I-a fost frică de privirea celorlalți, de sarcasmele de tipul: și-a căutat-o cu lumânarea! S-o spunem drept: violul e un masacru. Iar violarea domnișoarei Wizman ar fi putut, știm bine, să se alăture celorlalte nouăzeci la sută dintre violurile trecute sub tăcere. Dar Mila Wizman a reușit să treacă hopul, a depus plângere. Dificultatea acestui caz nu ține de partea materială a faptelor – în acea noapte de 11 spre 12 ianuarie, relația sexuală dintre domnul Farel și domnișoara Wizman nu poate fi contestată – nu, adevărata problemă ține de personalitatea acuzatului și de misterul felului cum a trecut la fapte. Există un Alexandre Farel care e student silitor, băiat vulnerabil, nesigur pe el, amabil, dar există și celălalt, care poate fi disprețuitor, violent, posesiv, gelos. De ce, într-o bună zi, a comis acest om o crimă? În seara aceea a fost posibil, la îndemână, așa că a făcut-o. A comis ceea ce s-ar putea numi un viol de oportunitate.“

Procurorul general l-a calificat pe Alexandre drept un om *sincer*. „Sunt sigur că moare de frică la gândul că va rămâne după gratii: viața lui nu mai e ce-a fost – își termina studiile, era iubit, avea proiecte și, la un moment dat, totul s-a fisurat." A continuat adresându-se juraților: „Când îl veți condamna, va trebui să vă gândiți și la reintegrarea lui. Cum își va regăsi cândva locul în societate? Dar există și victima, a fost luată prin surprindere, el a abuzat de încrederea ei. Domnișoara Wizman a plâns mult în cursul acestui proces, pentru că e dureros să-ți amintești niște fapte care te-au rănit și care continuă să te rănească. Sunt însă convins că e mai puternică decât crede. Sunt sigur că există niște germeni ai iertării".

Mila s-a întors către avocații ei, aruncându-le o privire înspăimântată: nu mai pricepea ce se întâmplă, de ce procurorul general părea ca a trecut în „tabăra adversă".

„Ancheta a stabilit că violența sexuală a domnului Farel se rezumă la acea noapte de 11 ianuarie 2016", a continuat procurorul. Apoi i s-a adresat lui Alexandre: „Nu doresc deloc să vă întorc viața cu susul în jos, domnule Farel. Știți că, de fapt, a existat un viol și că, de-acum, există un înainte și un după". Pe urmă li s-a adresat juraților: „Nu o să vă cer să-l lăsați în pușcărie. Am convingerea că nu reprezintă un pericol pentru societate. E vinovat, dar vina trebuie să-i fie judecată în funcție de personalitate. Nu voi cere o condamnare la închisoare cu executare. Domnul Farel nu are nici un antecedent în materie de agresiune sexuală, nu are cazier judiciar, integrarea lui socioprofesională este perfectă, psihiatrii au exclus în mod unanim orice formă de periculozitate și de risc în privința unei fapte similare". Cerea cinci ani de închisoare cu suspendare – adică pedeapsa cu suspendare maximă. A reamintit

că nu-i face un cadou – la cea mai măruntă infracțiune comisă în intervalul de cinci ani, suspendarea i-ar fi revocată și ar înfunda imediat pușcăria. „Cei cinci ani vă vor sta deasupra capului precum sabia lui Damocles. Să nu vă iasă o clipă din minte acest lucru."

25

Preşedinta a dispus o nouă suspendare a şedinţei. În răstimpul pauzei, avocaţii Milei şi susţinătorii ei şi-au mărturisit descumpănirea. Adam nu înţelegea de ce procurorul general, deşi recunoştea suferinţa fetei, era atât de îngăduitor. Maestrul Rozenberg nu şi-a ascuns resentimentul. Din punctul lui vedere, procesul era deja pierdut. Şedinţa a fost reluată. Pledoaria avocatului apărării rămânea unul dintre punctele forte ale unui proces şi avea mereu loc la sfârşit. Maestrul Célérier era tânăr, dar tenace şi charismatic; s-a apropiat de bară cu pas ferm, era al doisprezecelea lui proces la tribunalul penal. Zeci de ziarişti se îmbulzeau în sală. Viitorul lui profesional urma să se decidă parţial aici, în frumoasa sală Victor Hugo. Avea în faţă doar câteva notiţe, un plan amănunţit din care nu citea.

„Doamnă preşedintă, doamnelor şi domnilor juraţi, acest caz ne învaţă că oricine se poate trezi la un moment dat de partea greşită a baricadei. În viaţă, suntem mereu la un pas de a ne prăbuşi, de a comite o eroare de percepţie, distrugând astfel, în câteva clipe, tot ce-am construit până atunci. Viaţa, viaţa dumneavoastră, poate oricând să se transfome într-o tragedie. Un fleac poate nărui totul. Credeţi că nu vi se poate întâmpla? Vă înşelaţi. Mergeţi mai des în sălile de tribunal şi veţi vedea: e de-ajuns un mărunţiş. Am ascultat amărăciunea părţii civile. Niciodată, în timpul procesului, nu m-aţi auzit punând sub semnul întrebării suferinţa domnişoarei Wizman,

iar dacă întrebările mele au fost tăioase uneori, asta s-a întâmplat pentru că un avocat nu se poate mulțumi niciodată doar cu versiunea uneia dintre părți. Nu vă puteți rezuma la ceea ce domnișoara Wizman crede că a înțeles din domnul Farel, și pe bună dreptate: ea nu îl cunoaște. Aici nu există un adevăr, ci două, două feluri diferite de a vedea lucrurile, două percepții asupra aceleiași scene. Domnul Farel nu a încetat o clipă să-și susțină nevinovăția, iar eu, în deplină cunoștință de cauză, vă solicit să-l achitați.

Trebuie s-o spun: aveți tot dreptul să-l detestați pe domnul Farel. Aveți dreptul să nu vă placă felul în care vorbește, felul în care se face remarcat. Este, cum s-ar zice, un privilegiat, un tânăr de elită cu un parcurs pe măsură și care dă dovadă de un sentiment de superioritate inerent, poate, castei sale. Are un fel special de a sta la distanță, dând impresia că nu e autentic, sincer, că e rece, arogant, că-ți vorbește de sus – acesta e modul lui de a se exprima, felul lui de a fi, dar asta nu înseamnă că nu suferă. Sigur, a fost trufaș atunci când s-a lăsat atras în acel joc cu băieții, care i-a fost impus, da, a fost vulgar, grosolan atunci când i-a spus Milei Wizman: «Suge-o, curvă!». Da, obsesia lui pentru performanța sportivă, mania de a posta fotografii personale pe rețelele de socializare sunt o dovadă de narcisism. Aveți tot dreptul să nu vă placă aceste lucruri. Iar pe părinții lui aveți de asemenea dreptul să nu-i plăceți, cu nevoia lor de a ține totul sub control, cu mizerabilele lor vrafuri de secrete mărunte, dar ar trebui să luptați cu aceste prime impresii. Să mergeți dincolo de aparențe. Alexandre Farel vorbește într-un anume fel fiindcă limbajul este lumea lui, el este produsul propriilor lecturi. Faptul că a acceptat acel joc între băieți este, cu siguranță, regretabil, faptul că e greu de suportat sau că nu vă place de el nu îl transformă într-un vinovat, iar singura întrebare pe care ar trebui să v-o puneți

este dacă a penetrat-o pe Mila Wizman prin constrângere, știind că ea nu e de acord.

Nu vom ști niciodată exact ce s-a petrecut în acea încăpere între orele 23.20 și 00.05 din noaptea de 11 spre 12 ianuarie 2016. Doar ei doi știu. Degeaba ascultați martori, relatări, toate nu vor rămâne altceva decât presupuneri, închipuiri sau chiar ficțiuni. Realitatea este întotdeauna mai complexă decât aparențele. În schimb, citind dosarul cazului și participând la audieri, avem o certitudine: orice ar spune domnișoara Wizman, nimeni n-a silit-o să meargă la acea petrecere, să bea, să-l însoțească la fumat pe domnul Farel în acea încăpere. Faptul că după aceea a regretat e un aspect, dar atunci a acceptat, fiind majoră și având deja o viață sexuală. Ne aflăm în fața unui banal raport sexual dintre doi tineri adulți. Domnul Farel nu a amenințat-o nici o clipă cu cuțitul. De fapt, n-a amenințat-o nicicum. Ea a ales să-l urmeze. Și să rămână. Astăzi, cu siguranță, domnișoara Wizman percepe și analizează totul din perspectiva constrângerii, pentru că, în mediul evreiesc habotnic din care provine, un lucru ce s-a petrecut în acea încăpere nu este un lucru obișnuit; ceea ce s-a petrecut a devenit, după un timp, inacceptabil; spre deosebire de ea, domnul Farel este un animal social, deprins cu astfel de aventuri, cu sexul de o seară. Ei nu au același traseu. Nu au aceeași cultură, aceeași perspectivă asupra sexualității. Și totuși, nu sunt complet diferiți. Credeți că sunt, pentru că unul provine dintr-un mediu de oameni cu bani, iar celălalt dintr-unul mai puțin favorizat, pentru că el e un student strălucit, iar ea, o tânără fără dilpomă? În realitate, au două puncte importante în comun: le e frică de judecata socială și și-au văzut viețile distruse. Cum ? De ce? Când au derapat lucrurile? Nu vom ști niciodată, dar le cunoaștem situația actuală. Domnișoara Wizman și-a început studiile de actorie, încearcă să se pună pe picioare. Domnul Farel a fost distrus de mediatizarea

acestui caz, a fost constrâns să părăsească Politehnica, nu și-a obținut diploma, nu s-a putut stabili în Statele Unite ca să studieze acolo, așa cum își dorise – a fost nevoit să renunțe la Stanford, la visul său de-o viață! Nu are o nouă parteneră de viață, stă în închisoare unde este lovit și umilit de alți deținuți care îl categorisesc drept „violonist", a pierdut totul. Zi de zi, domnul Farel este terfelit, linșat pe rețelele de socializare, dar, trebuie s-o spunem, procesele prin mass-media nu sunt echitabile. Nu ne dorim o justiție care să ia hotărâri arbitrare. Acest tribunal mediatic construit din *tweet*-uri agresive și ranchiunoase a dăunat grav prezumției de nevinovăție a clientului meu și i-a distrus, de-acum înainte, viața. Justiția mediatică l-a condamnat pe domnul Farel. Nici o universitate nu e dispusă să-l primească, nu va mai putea niciodată să se înscrie pe o rețea de socializare așa cum fac tinerii de vârsta lui, această etapă din viața lui s-a încheiat. Când îi tastezi numele pe Google, primul cuvânt asociat care apare este *violator.*"

După pronunțarea acestui ultim cuvânt, maestrul Célérier a făcut o pauză. În sală, tensiunea devenise palpabilă.

„Domnul Farel își dorește doar să reintre pe făgașul normal al vieții sale și cer ca în cazul lui să se pronunțe adevărata justiție, cea pe care i-o veți oferi. Nu vă aflați aici ca să sancționați porcii, de asta se ocupă Twitter cu vârf și îndesat, ci ca să-i condamnați pe violatori și să-i achitați pe nevinovați."

Vorbea cu calm, neslăbindu-i pe jurați din ochi.

„Nu vi se cere", a continuat el cu voce ridicată, „să fiți arbitrii necazurilor domnului Farel și ale domnișoarei Wizman, nu trebuie să vă simțiți copleșiți de suferința manifestată de domnișoara Wizman. Mila Wizman a mințit în timpul acestui

proces, iar aceste minciuni care îi aduc atingere domnului Farel sunt, trebuie să constatați, numeroase. În Statele Unite, o singură minciună este de-ajuns pentru a decredibiliza definitiv victima. În afacerea DSK, amintiți-vă, parchetul a renunțat la acuzațiile împotriva omului politic pentru că menajera care îl acuza de viol mințise în privința cererii ei de azil politic în SUA. În Franța, sistemul este mai puțin necruțător, ceea ce e un lucru bun. Nu se pune problema, aici, să afectăm imaginea domnișoarei Wizman și nici să-i punem la îndoială durerea resimțită în decursul acestui proces, însă domnul Farel, lucru important de notat, și-a susținut mereu nevinovăția, iar singura mea ambiție astăzi este să vă conving de nevinovăția lui din perspectiva legii, nu a moralei. De asemenea, nu se pune problema s-o împiedicăm pe domnișoara Wizman să se exprime, cu atât mai mult azi, când femeile vorbesc în sfârșit liber. Asta, însă, nu e un motiv să punem botniță apărării, nu e un motiv ca apărarea persoanelor judecate pentru fapte de agresiune sexuală să fie interzisă.

Articolul 222-23 din Codul penal spune că violul înseamnă o penetrare comisă cu violență, prin surprindere, amenințare, constrângere. Ce anume caracterizează constrângerea? Este foarte specifică. S-a spus în cursul procesului că a constrâns-o să-i facă o felație. S-a spus că s-a așezat cu corpul peste ea. Simplul fapt de a-ți așeza corpul peste cel al partenerei nu vorbește deloc despre constrângere – cum faci dragoste dacă nu așezându-te cu corpul peste cel al partenerului / partenerei? Nu s-au găsit dovezi privind amenințările, partea civilă însăși recunoaște că nu s-a făcut uz de cuțit împotriva ei. Simplul fapt de a întreține un raport sexual într-un loc neobișnuit, chiar sordid, nu transformă acest raport într-un viol. Tot așa, vizionarea unor filme porno nu face din tine un pervers sexual. Cu câțiva ani în urmă, niște cercetători de la Universitatea din

Montréal nu au fost capabili să ducă la bun sfârșit un studiu ce compara punctul de vedere al bărbaților care nu s-au uitat niciodată la imagini pornografice cu al celor care consumau regulat pornografie, pentru simplul și bunul motiv că nu au putut găsi nici măcar un singur bărbat care nu s-a uitat niciodată la materiale pornografice!

Domnul Farel obișnuia să folosească un limbaj grosolan, fără să-și manifeste voința de a impune ceva prin forță. Problema esențială este cea a consimțământului domnișoarei Wizman. Dacă citiți jurisprudența camerei penale a Curții de casație, iată ce veți găsi: «O achitare a celui care a comis violul nu postulează defel consimțământul victimei». Dacă îl achitați pe domnul Farel nu înseamnă că victima a consimțit. Lipsă a intenției criminale a autorului sau simplă îndoială: acuzatul s-a înșelat sau ar fi putut să se înșele cu privire la intențiile victimei, considerând greșit că rezistența acesteia e simulată. Nu există un singur adevăr. Putem să asistăm la aceeași scenă, putem să vedem același lucru și să-l interpretăm în feluri diferite. «Nu există adevăr», spunea Nietzsche. «Nu există decât perspective asupra adevărului.» În cazul nostru, nu e vorba despre galanterie de salon, ne aflăm într-un apartament parizian plin de studenți alcoolizați, e aproape de miezul nopții, toată lumea a băut, un bărbat pe care îl cunoști îți propune să bei, accepți și pe urmă ieși la aer, el cumpără iarbă, accepți să-l urmezi ca să fumați în siguranță... Pe drum îți spune că ești frumoasă, îi răspunzi cu un zâmbet... Așa merg lucrurile între tineri! Cei doi au comunicat, a existat seducție, toate persoanele prezente la petrecere au confirmat asta. Misiunea dumneavoastră e să vă puneți în locul lui, pentru că al lui e procesul! El este cel care riscă să rămână în închisoare!

Ce să creadă un tânăr parizian, obișnuit cu petrecerile la care se consumă alcool și droguri, crescut de un tată lipsit de

prejudecăți, atunci când o femeie majoră îl urmează, la miezul nopții, într-o încăpere? Crede că se va culca cu ea, pentru că ăsta-i mersul lucrurilor! Nu aveți nici un argument care să poată contrazice faptul că asta credea în acel moment! Numai semnale de liberă trecere! Avem cuvântul unuia contra cuvântului celuilalt. Cuvântul cuiva care vorbește bine și cuvântul unei tinere care nu are aceeași ușurință în exprimare, spun asta fără urmă de dispreț, e un fapt. Deci, firește, vă gândiți că e de datoria dumneavoastră să vă situați de partea celei aflate în dificultate, care nu-și găsește cuvintele. Nu e în regulă, pentru că aici nu judecăm societatea, ci un om. Un om care riscă să înfunde pușcăria. Puneți-vă în locul lui: a avut o tentativă de sinucidere pentru că presiunea la școală era prea mare... Apoi femeia pe care o iubea l-a părăsit brusc, tatăl lui a pus la cale un avort fără știrea lui, se simte trădat și, deodată, întâlnește o tânără, simte că aceasta îl place și, atunci, i se arată o rază de lumină... Nu au existat amenințări verbale, doar un limbaj explicit, cu caracter erotic, nu au existat lovituri. În plus, domnișoara Wizman n-a spus nici o clipă nu, nu l-a respins prin gesturi, nu și-a exteriorizat refuzul strigând sau plângând. Examenul clinic nu a scos la iveală leziuni deosebite. Nu au existat urme de violență, nici măcar la nivelul încheieturilor mâinilor. Nimeni nu a auzit strigăte, cu excepția unui martor lipsit de legitimitate, care nimerește în ultima zi a procesului și a cărui credibilitate este serios compromisă de relațiile cu diverse grupuscule islamiste radicale care, așa cum am spus, proferaseră amenințări împotriva lui Claire și Jean Farel. Totul poate deveni un element acuzator. Până și lecturile. A fost evocat în fața dumneavoastră Georges Bataille. Cărțile sale, cu sutele de mii, s-au vândut pretutindeni în lume. E un autor important, studiat în școală, în universitățile lumii. A fost de asemenea pomenită o nuvelă scrisă de Alexandre, dar e vorba de o fantezie, de o ficțiune. Se împlinesc doi ani de când Alexandre

asistă la desfășurarea unei proceduri penale. Sunt uimit că nu a fost făcută o investigație printre persoanele din vecinătatea încăperii cu pricina. Supraveghetoarea spațiului respectiv n-a fost interogată. Dacă Mila Wizman ar fi strigat, ar fi auzit-o. Sigur, a apărut un martor. Dar a citat niște fraze pe care domnul Farel n-a negat niciodată că le-ar fi rostit. Partenera lui Alexandre v-a spus că lui îi plăcea să vorbească deocheat când făcea dragoste. Nu e un lucru interzis. Nu înseamnă că e pervers sau violator. Nu există dovezi de constrângere. Alexandre spune mereu același lucru: Mila a consimțit, eu sunt nevinovat. Sigur, poate să vă pară arogant, defensiv, grosolan în felul în care vorbește despre sexualitate, dar un lucru rămâne mereu neschimbat, versiunea lui asupra faptelor: nu am violat-o pe reclamantă, sunt nevinovat.

Vor rămâne niște zone neclare. Nu deținem adevărul, pentru că există două adevăruri. Se cuvine, însă, să găsim un adevăr judiciar. Mila se află, fără doar și poate, într-o situație dificilă, suferința ei e reală, dar dacă analizați din nou dosarul, la rece, veți ajunge la concluzia că domnul Farel nu a vrut nici o clipă să atenteze la intimitatea ei. Încă o dată, avem cuvântul unuia împotriva cuvântului celuilalt. Am ascultat cu multă atenție pledoaria avocatei părții civile și rechizitoriul procurorului general. V-au vorbit doar despre raporturile dintre clasele sociale, despre sentimentul de rușine, despre afacerea Weinstein sau despre mișcarea #MeToo. Iar dosarul? Bun, o citează pe Gisèle Halimi, dar Alexandre Farel unde e în toată chestia asta? Încerc să mă pun în locul dumneavoastră și, dacă aș fi fost jurat în acest caz, mi-ar fi plăcut să-mi fie adusă dovada a ceea ce s-a petrecut cu adevărat în seara aceea, să fiu informat cât mai bine înainte să iau o hotărâre cu consecințe atât de grave. În loc să se adreseze rațiunii, acuzarea a preferat să se joace cu emoțiile dumneavoastră, iar eu nu pot accepta așa ceva. În

cursul acestei ședințe vi s-a întins o capcană, ați fost trași la sorți ca să faceți dreptate, dar, când colo, iată-vă antrenați într-un colocviu politic. Sunteți implorați să vă alăturați cauzei femeilor, să intrați «în luptă», dar justiția nu are nevoie de luptători, ci de judecători imparțiali. Astăzi trebuie să judecați faptele domnului Farel, nimic mai mult. Iar prin asta, misiunea dumneavoastră nu e în nici un fel diminuată."

Maestrul Célérier s-a îndepărtat din nou de bară, de parcă ar fi vrut să-și ia avânt, apoi s-a apropiat, cu privirea țintă la jurați.

„Chiar îmi pare rău că acum nu s-a întâmplat așa, dar nu cu multă vreme în urmă, jurații erau duși înainte de proces să viziteze o închisoare ca să-și dea seama singuri ce înseamnă o pedeapsă cu încarcerare, ca să afle în ce loc aveau să-i trimită pe cei care urmau să fie judecați. Prin urmare, gândiți-vă la asta! Încercați să vedeți cu ochii minții o celulă, promiscuitatea, privarea de libertate! Ascultați strigătele deținuților! Soarta domnului Farel și prelungirea cumplitei sale întemnițări atârnă de hotărârea dumneavoastră și numai de ea. Este procesul lui, iar îndoiala nu trebuie să slujească altcuiva în afară de el. Dacă ar fi altfel, dacă l-ați condamna pentru că aveți o îndoială în privința a ceea ce s-a întâmplat în seara respectivă, atunci ați încălca legea și ați trăda jurământul făcut în calitate de jurați. Discuțiile sunt încinse, vor să vă interzică să reflectați. Ce vi se cere de fapt azi? Vi se cere să-l condamnați pe acest bărbat, pentru că asta dorește societatea în numele libertății de expresie și al unei revoluții feministe salutare. Ce-o să faceți? Vă veți supune, veți asculta de somația publică, de această operațiune punitivă sau, dimpotrivă, veți da dovadă de curaj, achitându-l pe bărbatul acesta? Vă reamintesc: *O achitare a celui care a comis violul nu postulează defel consimțământul victimei.* Să chibzuim în tihnă, departe de zgomotul mediatic: Alexandre

Farel nu are cazier judiciar. Putem investiga încă de o sută de ori faptele și relua întrebările. E zadarnic, răul a fost făcut: viețile lor sunt răvășite. Prin urmare, folosiți îndoiala ca să nu distrugeți definitiv viața unui tânăr care și-a susținut mereu nevinovăția. Altfel, ar exista riscul să condamnați un nevinovat. Nu vi-l asumați!"

Președinta l-a întrebat pe Alexandre dacă are ceva de adăugat. Acesta s-a ridicat și a spus că vrea să i se adreseze Milei. Întorcându-se către ea, a rostit aceste cuvinte: „N-am avut nici o clipă intenția să-ți fac rău. Dacă ai suferit din cauza mea, îți cer iertare".

26

Așteptarea urma să dureze câteva ore, răgaz în care jurații și președinta aveau să discute soarta lui Alexandre. Maestrul Célérier spusese că va aștepta în cafeneaua din fața Palatului de Justiție, împreună cu Claire. Jean s-a instalat și el acolo, dar departe de ei. I-a sunat telefonul, îl căuta noua directoare de programe, Marie Weil. „Jean, îmi pare rău că te deranjez într-un asemenea moment, știu că treci prin clipe grele cu fiul tău, dar am ceva important să-ți spun." A ieșit din local ca să vorbească. Dorea să-i încredințeze emisiunea politică săptămânală din a doua parte a serii, jurnalistul titular făcuse o depresie nervoasă, își dăduse demisia după ce fusese demolat pe rețelele de socializare ca urmare a unui interviu cu prim-ministrul, interviu care fusese catalogat drept prea binevoitor. „Chiar a demisionat?" „Da", i-a răspuns. El nu și-ar fi dat în veci demisia. În cele mai grele momente ale carierei, Farel se ținuse tare, nu cedase cu nici un chip. Marie Weil îi cerea un răspuns urgent, era pe cale să obțină acordul președintelui Republicii pentru o emisiune specială, programată peste două săptămâni. Avea să fie difuzată *în direct*. Jean râvnea la acest interval orar de mai bine de douăzeci de ani. Femeia a insistat, precizând că președintele Republicii pusese totuși o condiție: „Vrea să fie intervievat de tine". Tânărul președinte avea memorie bună, îl ceruse pe el și pe nimeni altul. Jean crezuse în potențialul lui încă de pe vremea când era un simplu consilier.

— Mi-e teamă că-i o luptă de care m-aș putea lipsi, a spus Farel. Știu că posturile TV vor tineri. Nu mai suport să stau pe un scaun ejectabil, predecesorul tău n-a încetat o clipă să-mi amintească ce vârstă am.

— Uită-l pe Ballard, habar n-avea de audiovizual. Îți meriți locul pe post. Ești la tine acasă.

— Tinerii nou-veniți sunt hămesiți, știi bine, nu țin cont de nimic. Eu am fost mereu devotat și fidel, lucru care pe ei nu-i caracterizează, nu sunt răzbunător, dar am ținere de minte... Vremurile s-au schimbat prea mult, tinerii au stofă de asasini, o să vrea să-mi pună pielea-n băț.

— Nu fi paranoic. Ești încă tânăr, Jean.

A tăcut. Marie o nimerise la țanc.

— Trebuie să mă mai gândesc.

Întoarcere pe ecran, în direct. Revenire la emulația intelectuală. La strălucirea mediatică.

— M-a afectat plecarea unor colegi, toți oamenii aceia valoroși care au fost puși pe liber după vârsta de cincizeci și cinci de ani, femei mai ales, jurnaliste competente, iubite de telespectatori, e atât de nedrept, încât am ajuns la concluzia că am rezistat destul, trebuie să zic stop la un moment dat.

— Dar publicul te adoră.

Jean a lăsat să se scurgă un moment de tăcere:

— Nu-ți ascund că sunt căutat și de alte posturi.

— Bănuiam...

— Mi-au oferit luna de pe cer, dar tu mă știi, nu banii mă stimulează pe mine, ci pasiunea pentru meserie și publicul.

— Ești un profesionist desăvârșit, Jean, și vreau să te păstrăm. Îți propun să preiei frâiele celei mai bune emisiuni politice franceze, ai libertate totală. Gândește-te!

27

Verdictul a fost dat în cursul serii: Alexandre Farel era condamnat la cinci ani de închisoare cu suspendare. Era recunoscut vinovat, dar urma să fie pus în libertate. Dacă recidiva, avea să-și execute pedeapsa după gratii. În urma anunțării verdictului s-a iscat un ușor vacarm. Claire i-a făcut un semn scurt cu mâna lui Alexandre, care privea spre ea, apoi s-a repezit spre boxa de sticlă ca să schimbe câteva vorbe cu el. Era nevoit să se întoarcă în închisoarea din Fresnes pentru întocmirea formalităților de punere în libertate – o operațiune administrativă care permitea restituirea lucrurilor personale și curățenia în celulă –, aveau să se întâlnească acolo. Mila Wizman a rămas așezată, strângându-l de mână pe tatăl ei, cu spinarea dreaptă și fruntea sus. Avocații ei părăsiseră sala în grabă ca să le vorbească jurnaliștilor: verdictul era nedrept, părtinitor, își rezervau dreptul să facă apel. Când Claire Farel s-a îndreptat spre ieșire, l-a zărit pe Adam; se uita țintă la ea, iar în acest schimb de priviri se citea întreaga mâhnire pe care alegerile lor personale o provocaseră, dezamăgirea că nu se ridicaseră la nivelul așteptărilor. Ajunsă afară, Claire a străbătut cu pași mari culoarul nesfârșit ca să scape de fotografi, dar în fața intrării palatului, a văzut zeci de jurnaliști strânși în preajma ușii vitrate; a cotit-o la dreapta, a alergat spre sala pașilor pierduți și a nimerit în sala Voltaire. Aici, așezată pe o bancă scundă de marmură albă, a izbucnit în plâns, mânată de o pornire irepresibilă, ca un instinct de supraviețuire, ca o reactivare violentă a tot ceea

ce înăbușise vreme de doi ani; se deslușea, în această abandonare a oricărei forme de luptă omenească, în această destindere intimă, în această renunțare la tot ce fusese esențial în existența ei, forma cea mai expresivă a căutărilor ei de-o viață: afirmarea unei libertăți individuale de care o privaseră căsătoria, maternitatea și neajunsurile unei cariere prea sever controlate. În doi ani, tot ce construise se destrămase fără ca ea să se poată împotrivi procesului devastator. Preț de o clipă s-a gândit la cum ar fi putut arăta viața ei dacă nu s-ar fi produs acel incident: ar fi locuit în continuare cu Adam, niciodată nu iubise atât de mult pe cineva. Își închipuise un alt fel de deznodământ pentru ei. Viața însemna să te obișnuiești cu din ce în ce mai puțin. Crezuse că poate controla cursul evenimentelor, dar nimic nu mersese conform planului. Își susținuse fiul până la capăt. În ajunul procesului, la vorbitor, Alexandre citase din cartea lui Georges Bataille pe care avocatul lui o evocase în pledoarie. Își asumase cuvintele rostite de mama protagonistului: „Nu-mi trebuie dragostea ta decât dacă știi că sunt dezgustător și dacă mă iubești știind acest lucru". Imediat după aceea, Claire avusese o discuție lungă cu Jean. Amândoi depănaseră amintirile comune: prima întâlnire, vestea că rămăsese însărcinată, copilăria fiului lor și apoi adolescența – clipe fugare de fericire ale unui cămin destrămat. Ceva se rupsese în Alexandre la începutul vieții lui de adult – le fusese cu neputință să facă față dezastrului ce se anunța. Nu mai trăiau împreună, nu se mai iubeau, dar aveau să rămână mereu legați prin copilul lor. După verdict, Claire nu încercase să comunice cu Jean, se gândea doar la fiul ei, voia doar să-l vadă ieșit din închisoare. Acest mod de a-i lega viața de a ei, de a-l proteja de el însuși era o formă de alienare care o liniștea într-o oarecare măsură. Era conștientă că nu va rămâne lângă ea; și-atunci, avea să poată lua totul de la capăt, să scape în sfârșit de povara tuturor constrângerilor.

Acum se simțea mai liniștită. S-a ridicat, a părăsit Palatul de Justiție, a ajuns pe esplanada scăldată în lumina palidă a felinarelor stradale și și-a înălțat privirea spre cer. Și-a aprins o țigară, a tras câteva fumuri și apoi s-a îndreptat spre gardul metalic principal. A mers prin Paris în neștire. Pentru că vlaga și iubirea îi fuseseră răpite, nu mai supraviețuia decât grație instinctului de conservare. Să rămână în picioare era, poate, singurul imperativ.

28

Jean Farel nu a avut nici o tresărire la citirea verdictului, luase un calmant cu câteva minute înainte de intrarea în sală. S-a apropiat de boxă și a schimbat câteva vorbe cu fiul său. Apoi a ieșit ușurat în țăcănitul aparatelor de fotografiat, cu pieptul bombat și o expresie glacială, și i-a anunțat pe jurnaliști că nu va face nici un comentariu. Afară manifesta un grup de femei. Una dintre ele îi explica unui ziarist, când Farel a trecut pe lângă ea, că nu se făcuse dreptate: „E un verdict cu dedicație, pentru bărbatul alb care are un viitor luminos în față, nimic altceva". Jean s-a îndepărtat rapid, tot ce-și dorea era să ajungă lângă Françoise și să-i povestească prin ce trecuse în aceste cinci zile de chin, „cele mai grele zile din viața lui", chiar dacă relatarea sa avea să rămână fără ecou ori răspuns – Françoise nu-și mai amintea nici cum îl cheamă. S-a dus pe jos până acasă la ea, în arondismentul al II-lea. Lumea îl recunoștea pe stradă, dar nimeni n-a îndrăznit să-l abordeze. Când a intrat în apartament, a văzut-o pe Françoise întinsă pe jos, încercând cu disperare să se sprijine de un scaun, cu palmele lipite de șezutul acestuia, dar brațele ei cu mușchii atrofiați nu mai aveau forța necesară s-o ridice. Claude îi dădea târcoale scheunând, fără să țină seama de apariția bruscă a lui Jean. Infirmiera lipsea, lăsase un bilețel, avea să revină în mai puțin de două ceasuri. „Draga mea, ce faci acolo pe jos?" Jean s-a repezit la ea, a mângâiat-o pe păr și a ajutat-o să se ridice, îi era greu s-o susțină, efortul îl sleia, își simțea mușchii spatelui cum se întind dureros,

a fost nevoie de mai multe încercări ca să izbutească s-o pună pe picioare. A apucat-o de braț, trupul ei răspândea un miros înțepător, a dus-o până la baie, încet, pas cu pas, așa cum făcuse pe vremuri cu fiu-său, așa cum avea să facă în curând cu fiica lui. În baie, Jean comandase anumite amenajări menite să ușureze deplasarea lui Françoise și să evite o cădere care i-ar fi putut fi fatală. A așezat-o pe scaun, i-a pus mâna pe bara de sprijin și, dând drumul la apă, a început s-o spele. Pe fesa stângă i se formase o escară, de parcă moartea își înfipsese deja colții în ea. Surâdea, cu ochii închiși. I-a spălat părul, apoi i l-a uscat cu un prosop mare. Când a deschis din nou ochii, Françoise a exclamat: „Ah! Tu ești, tati? Mi-ai adus bomboane?". Procesul regresiv al bolii o marcase ireversibil. I-a aranjat părul, a frecționat-o pe trup și, în cele din urmă, a îmbrăcat-o cu o rochie albă de bumbac pe care o găsise într-un dulap. Era încă frumoasă, în ciuda vârstei și a atacurilor degenerative, își păstrase chipul tineresc și blondul platinat pe care o coafeză i-l împrospăta o dată la trei săptămâni, la cererea lui Jean. A așezat-o pe pat, i-a dat să bea un pahar cu apă în care topise un somnifer ușor. S-a lungit lângă ea, a privit-o cum adoarme strângându-i mâna într-a lui. Tandrețea luase locul pasiunii. Asta însemna iubire adevărată: să fii prezent în momentul declinului, după ce ai cunoscut și ai iubit totul dintr-o ființă. Nu era convins că se ridică la înălțimea momentului. De-a lungul vieții lor împreună, petrecută în umbră și în taină, o dezamăgise; acum, însă, Françoise nu mai era în măsură să-i reproșeze nimic. Îl strivea o tristețe surdă – pe care trebuia să și-o înăbușe cu orice chip. La o consultație, doctorul îi spusese că trebuie să evite sporturile violente ca să nu-și provoace răni – cu vârsta, leziunile se cicatrizau mai greu. Iar asta, din păcate, era valabil și pentru rănile inimii. Îi promisese lui Françoise că o va ajuta să moară dacă se va degrada fizic și mental; nu avusese puterea să contacteze asociația elvețiană ale cărei coordonate le primise

după ce aflase că e bolnavă – n-avea curaj să se despartă de ea. Acum, că atinsese perioada critică, își dorea să isprăvească, să moară împreună cu ea, era *romantic*. Își închipuia titlurile din presă: *Doi ziariști francezi își pun capăt zilelor.* S-a ridicat, s-a îndreptat spre dulap, pregătise înăuntru un seif ca să ascundă lucrurile de preț ale lui Françoise. L-a deschis, și-a scos revolverul, un Beretta pe care i-l cumpărase Léo după agresiunea suferită în mijlocul străzii. S-a postat lângă pat, a țintit spre pieptul lui Françoise, dar, când să tragă, în cameră a năvălit Claude lătrând. Jean a simțit că-i crapă inima, avea senzația că întregul corp stă să-i explodeze, așa încât, repede, și-a vârât în gură țeava armei, mânat de un impuls letal; gustul metalic l-a surprins. A stat câteva clipe cu țeava pe limbă, spunându-și că nu trebuie să dea greș, apoi a îndesat-o încet pe gât în jos, a mângâiat trăgaciul cu vârful arătătorului, când, deodată, a simțit cum îi vibrează telefonul în buzunar. Ce să facă, să asculte mesajul sau să-și zboare creierii? Viața te pune uneori în fața unor dileme filosofice. A pus arma jos cu un gest mecanic și a pornit mesageria. Primul mesaj vocal venea de la noua directoare de programe a postului. Îi cerea un răspuns urgent, auzea cu greu, Claude lătra în reprize, cu intensitate mai mică sau mai mare. Urma alt mesaj: era de la Quitterie care-i spunea că fiica lui are nevoie de el. Pe fundal se auzea gânguritul copilei și vorbele „Tata, Tata", a căror scandare l-a întremat. Farel a simțit cum îi crește adrenalina, simțea viața infiltrându-i-se în corp, aidoma sângelui pompat într-un organ comprimat prea multă vreme; palpita. Avea o soție tânără și atrăgătoare care-l iubea, doi copii: o fetiță de cincisprezece luni și un fiu care avea nevoie de el. Avea *un viitor.* Claude făcea piruete în jurul lui, lătrând. Jean a înșfăcat lesa, s-a apropiat de câine ca să i-o pună în jurul gâtului, dar animalul s-a zbătut, a sărit pe pat cu o sprinteneală extraordinară și s-a întins peste trupul lui Françoise, schelălăind ascuțit – ai fi zis că se-aud niște tânguieli

pline de amărăciune. Dresorul îi explicase cândva lui Jean că, la câini, urletele îndeplinesc două funcții: sunt fie o chemare socială, așa cum se întâmplă la lupi, fie expresia unei stări de rău. În ambele cazuri, nu ai nimic mai bun de făcut decât să-i lași să moară. Câinele a amuțit, respira greu, cu căpățâna lăsată pe pântecul lui Françoise. Jean a pus arma la loc în seif, a sărutat-o pe femeia care dormea adânc și a plecat. Afară a chemat un taxi: voia să fie de față atunci când fiul lui avea să iasă din pușcărie. A intrat în mașină, Parisul îi defila sub priviri, radioul difuza jazz. Începea o nouă viață.

29

„Era cea mai bună dintre vremi, era cea mai năpăstuită dintre vremi; era epoca înțelepciunii, epoca neroziei, veacul credinței, veacul necredinței, răstimpul Luminii, răstimpul întunecimii, primăvara nădejdii, iarna deznădejdii, aveam totul în față, aveam doar nimicul în față."[1] Alexandre Farel, unul dintre cei doi fondatori ai start-up-ului *Loving*, își începuse discursul în fața investitorilor cu un citat din Dickens, din introducerea la *Poveste despre două orașe*. Organizase o strângere de fonduri care se ridica la cinci milioane de dolari. Folosind noile descoperiri din domeniul inteligenței artificiale, *Loving* îngăduia utilizatorilor să întrețină relații amicale sau amoroase cu un corespondent virtual, căruia îi puteai stabili nivelul intelectual, un corespondent reprezentat printr-o icoană personalizabilă și care se putea transforma progresiv în funcție de propriile dorințe; *Loving* promitea că dialogul *cu ea sau cu el* nu se va deosebi cu nimic de acela cu *un om în carne și oase*. Aplicația era destinată „persoanelor singure și acelora care se simțeau stinghere din punct de vedere al relațiilor sociale" și le oferea utilizatorilor posibilitatea „să iubească și să fie iubiți fără riscuri sau neplăceri". În discursul său, Alexandre își evocase biografia, așa cum făceau antreprenorii americani ca să-și umanizeze

1. Fragment din *Poveste despre două orașe* de Charles Dickens, traducere din limba engleză de Antoaneta Ralian, Editura Paralela 45, București, 2003.

traseul profesional, nu ezitase să povestească felul în care, în urma unei despărțiri de iubita sa, „derapase“ și-și pierduse încrederea în sine și în ceilalți. Se înșelase în privința relațiilor umane, făcuse „greșeli“ pe care le regreta, rătăcise drumul, iar această perioadă dificilă îl ajutase să devină conștient de *adevăratele lui nevoi*. În pușcărie, de-a lungul celor câteva săptămâni cât fusese întemnițat, a zis el, fără să precizeze motivul încarcerării, se născuse ideea acelui proiect. Se simțea singur, surghiunit, nu putea să comunice cu nimeni. Dezvoltase conceptul de „relații afective virtuale“ împreună cu un inginer de origine japoneză care studiase la Stanford.

Loving – în sfârșit tandrețe adevărată, promitea sloganul publicitar. În câteva săptămâni, aplicația fusese folosită de către sute de mii de utilizatori americani și se afla pe punctul de a pătrunde pe teritoriul european. La douăzeci și șase de ani, Alexandre Farel devenea unul dintre cei mai performanți antreprenori francezi și fusese deja lăudat în câteva reviste americane și în presa franceză. Le-a mulțumit public părinților săi, care nu putuseră veni acolo, și și-a încheiat discursul vorbind despre posibilitățile extraordinare pe care le oferea inteligența artificială în evoluția relațiilor umane. „Să facem cu toții astfel încât aceasta să rămână cea mai bună dintre vremurile posibile.“ La încheierea conferinței, Alexandre a fost aplaudat. Nu a rămas la cocktail decât cincisprezece minute. Se dusese vestea că este misterios, tenebros, complex, asocial, și profita de asta: într-o societate în care toată lumea își etala intimitatea în fața necunoscuților, cultivarea tainei alimenta fanteziile. S-a întors acasă cu taxiul. A ajuns în dreptul imobilului unde locuia pentru câteva săptămâni: o clădire cu design futurist, cu o imensă fațadă de sticlă, aproape de Chelsea, în inima New Yorkului. Unul dintre investitorii lui deținea un apartament acolo și i-l pusese la dispoziție pentru o perioadă nu mai mare de șase luni. Fiecare apartament era conceput în același mod: o bucătărie

deschisă cu o insulă centrală lăcuită în alb, care dădea spre un salon vast. Alături, împrejmuită cu pereți de sticlă, o baie spațioasă unde, chiar în dreptul ferestrei, fusese amplasată o cadă albă cu forme rotunjite. Era un spațiu minimalist, dominat de alb. Lui Alexandre îi plăcea să facă baie acolo, cu vedere spre High Line, parcul liniar suspendat în plin Manhattan, construit pe locul unor foste căi feroviare. S-a dus la piscina reședinței, locul era pustiu, a înotat timp de o oră, pe urmă a urcat înapoi în apartament. Se simțea calm și împăcat; acum avea chef să facă sex. S-a conectat la o nouă aplicație care făcea posibilă pregătirea și validarea unui act sexual, obținând de la partenerul sau partenera viitoare un consimțământ limpede și fără echivoc; la sfârșit, cele două părți încheiau un contract codificat, care era stocat de companie. Și-a specificat preferințele: voia să folosească prezervativ și să-i fie îngăduit un limbaj „explicit", care, adică, includea cuvinte percepute ca jignitoare sau degradante, dar refuza raporturile sadomasochiste sau schimbul de fotografii și secvențe video. I-a trimis o cerere partenerei cu care dorea să facă sex, era o tânără antreprenoare în vârstă de douăzeci și cinci de ani pe care o întâlnise la o petrecere. După cincisprezece minute, a primit și lista ei de preferințe: erau aceleași ca ale lui, cu deosebirea că nu autoriza limbajul explicit. Dar dacă-i venea să spună în timpul actului că vrea „s-o fută" sau că-i place „curul" ei? Riscul era prea mare: a renunțat și i-a făcut aceeași propunere altei femei, o tânără analistă care lucra pentru un fond de investiții newyorkez. A așteptat câteva minute răspunsul, fotografia fetei era afișată pe ecranul telefonului mobil, însoțită de un norișor care voia să dea de înțeles că tânăra stă pe gânduri. În cele din urmă a apărut mesajul: „Cererea dumneavoastră a fost acceptată". Ea validase utilizarea limbajului murdar, consimțea la un raport sexual viitor, ba chiar accepta și alte practici: bondage, sodomie – îi întrecea așteptările. I-a dat întâlnire la el – aplicația preciza că ambii parteneri

se pot răzgândi în orice clipă. A făcut ordine în apartament, a pregătit două prezervative, cu singurănță n-avea să depășească două numere, ziua aceea îl storsese de vlagă. A făcut duș, s-a întrebat dacă să se radă pe piept, părul li se părea respingător anumitor femei. Cu un gest hotărât și-a trecut lama peste tors, perii au căzut, au dispărut în sifonul de scurgere, s-a uns cu o cremă pe tot pieptul – un balsam intensiv de întinerire a corpului, pe bază de semințe de coriandru, pe care dăduse șaptezeci și unu de dolari într-o prăvălie din SoHo – și-a pus o cămașă albă croită dintr-un voal de bumbac atât de străveziu, încât i se vedea pielea. A zărit un fir de păr negru în chiuveta de marmură albă, l-a apucat cu un șervețel și l-a aruncat în closet. Apoi a cercetat pentru ultima oară locul: era curățenie. Și-a dezinfectat mâinile, a colindat câteva clipe prin apartament, cu telefonul în buzunarul de la cămașă. Deodată, soneria: era ea. O brunetă frumoasă de un metru optzeci, în ținută sportivă, care a intrat hotărâtă. S-au așezat în salon. Ea a început să evoce situația politică internă, îl ura pe Trump, „președintele care spusese că trebuie să le apuci pe femei de păsărică". N-avea chef să pălăvrăgească, voia doar să se culce cu ea, dar fata o ținea pe-a ei: „Știi ce i-a spus unui prieten acuzat de agresiune sexuală? Nu inventez nimic, e scris în cartea lui Bob Woodward, ai citit-o? A zis o chestie de genul: «Trebuie să negi, să negi, să negi. Dacă recunoști fie și cel mai mărunt fleac, cea mai mică vină, ești un om mort»" – era, în mod vădit, o democrată înrăită. Alexandre s-a apropiat de ea, i-a desfăcut părul pe care-l ținea strâns în coadă de cal, a sărutat-o, i-a băgat limba în gură, dar ea s-a dat imediat înapoi. Era *vreo problemă*? I-a răspuns că, pur și simplu, nu-i plăcea să sărute cu limba, aplicația nu precizase dacă e sau nu voie cu limba, cam neplăcut; în mod limpede nu-i plăcea chestia asta, prin urmare nu va putea să-i dea limbi, deși femeia bifase căsuța „orice practici sexuale"; măcar va accepta să i-o ia în gură? Evantaiul de posibilități se

restrângea, începuse să-l ia cu durere de cap. A sărutat-o de câteva ori pe buze, dar nu mai avea tragere de inimă. Părea nehotărâtă, slavă Domnului că măcar nu voia să urmeze o carieră politică. Acum i se făcuse sete. Alexandre s-a ridicat, s-a îndreptat spre frigider ca să ia sticla de vin roze și apa de nucă-de-cocos pe care le cumpărase, tipa precizase în profilul său că e vegană. A aranjat pe un platou o farfurie cu roșii cherry, măsline, un cârnat și un cuțit. În bucătărie, i-a vibrat telefonul: cu un clic, fata își anulase acordul, probabil din cauza chestiei cu limba. Când s-a întors în salon, stătea pe canapea, cu geanta pe genunchi. Îi părea rău, era prea obosită; s-a lăsat un moment de stinghereală. I-a spus că o înțelege. Fata s-a uitat spre cârnat și a izbucnit în plâns – probabil că era mai mult decât putea să îndure. L-a rugat s-o scuze, era prea multă presiune pe ea la serviciu – *dacă nu-ți îndeplinești obiectivele, ești dat afară imediat* – și ratase chiar în dimineața aceea cursul de yoga Kundalini, era mai bine să se întoarcă acasă. Alexandre a fost la un pas să se arunce pe fereastră. De îndată ce a auzit ușa trântindu-se, s-a tolănit pe canapeaua din salon, și-a turnat un pahar cu vin, a luat o felie de cârnat și a pus mâna pe telefon. A șters-o pe fată din lista de contacte, a intrat pe Instagram și a postat o poză cu el făcută la evenimentul din seara respectivă, când era aclamat de investitori, însoțită de următoarele tag-uri: #Loving #Success #HappyMe #Thanks #BePositive #LoveMyLife. A văzut că Yasmina adăugase o inimioară galbenă, semn că apreciase imaginea. De ce galbenă? Fiecare culoare avea un rol precis; voia să-i rămână prietenă. De la proces încoace nu mai avea nici o veste de la ea, cu siguranță că citise amplul articol ce-i fusese dedicat lui într-o revistă economică franceză. A blocat contul Yasminei, fără măcar să-l consulte. A înghițit un sedativ, s-a ghemuit și a încercat să adoarmă. Suntem adesea dezamăgiți de viață, de propria persoană, de ceilalți. Degeaba încercăm să fim *pozitivi*,

până la urmă tot ne va scuipa cineva în față negativitatea sa, cele două se vor anula reciproc, echilibrul ăsta precar ne stoarce, dar nu oricum, ci încet, intermitent, cu răgazuri liniștitoare care ne oferă bucurii de scurtă durată: cine știe ce satisfacție, dragostea, sexul – crâmpeie adică, încredințarea că suntem *în viață*. Ăsta-i mersul lucrurilor. Ne naștem, murim; între cele două, cu un strop de noroc, iubim, suntem iubiți, nu durează mult, mai devreme sau mai târziu ajungem să fim înlocuiți. N-avem de ce să ne revoltăm, asta-i firea neclintită a lucrurilor omenești.

Mulțumiri

Vreau să-mi exprim recunoștința și prietenia față de maestra Julie Fabreguettes și maestrul Archibald Celeyron, doi avocați străluciți – cartea aceasta le datorează enorm.

Mulțumiri domnului François Sottet, magistrat.

De asemenea, mulțumiri lui Pierre-Yves Bocquet, Jean-Michel Carpentier, Gaspard Gantzer, Bruno Patino, Ariel Toledano, Michèle Tuil, precum și copiilor mei.

Conținutul blogului Milei Wizman și cuvintele lui Jean Farel de la proces care evocă „douăzeci de minute de zbânțuială“ au fost liber inspirate din așa-zisul caz „Stanford“, care a avut ecouri puternice în Statele Unite în cursul anului 2016.

Cuprins

Difracție 9

Teritoriul violenței 101

Raporturi umane 167

Mulțumiri 299

În seria ACTUAL

au mai apărut:

Simone van der Vlugt – *Albastrul din miez de noapte*
Négar Djavadi – *Dezorientală*
Jonathan Coe – *Numărul 11 sau Mărturii despre nebunie*
Nnedi Okorafor – *Cine se teme de moarte*
André Aciman – *Strigă-mă pe numele tău*
Ian McEwan – *Mașinării ca mine*
Daniel Mendelsohn – *O odisee*
Andrew Sean Greer – *Less*
Delphine de Vigan – *Legămintele*
Tayari Jones – *O căsnicie americană*
Elif Shafak – *Cele patruzeci de legi ale iubirii*
Rosa Ventrella – *Povestea unei familii perfecte*
Graeme Simsion – *Efectul Rosie*
Aslı Erdoğan – *Orașul în mantie purpurie*
Olga Tokarczuk – *Poartă-ți plugul peste oasele morților*
Sjón – *Din pântecul balenei*
Parinoush Saniee – *Cei rămași și cei plecați*
Michael Ondaatje – *Lumina de veghe*
Olga Tokarczuk – *Călătoria oamenilor Cărții*
Tracy Chevalier – *Un singur fir*
Anna Burns – *Lăptarul*
Linn Ullmann – *Neliniște*
Mike McCormack – *Oase solare*
Yoko Tawada – *Ultimii copii din Tokio*
Paolo Cognetti – *Fără să ajungi vreodată în vârf*
David Grossman – *De mine viața și-a tot râs*
Kamila Shamsie – *Focul din casă*
Joan Silber – *Îmbunătățire*
Olga Tokarczuk – *Străveacul și alte vremi*
Morten Strøksnes – *Cartea mării*
Sean Penn – *Bob Honey care face și drege*
Andreï Makine – *Dincolo de frontiere*
Dolores Redondo – *Îți voi da toate acestea*

Paolo Giordano – *Devorarea cerului*
Donatella Di Pietrantonio – *Cea care se întoarce*
Chuck Palahniuk – *Ziua Ajustării*
Anna Gavalda – *Armura străpunsă*
Jean-Christophe Rufin – *Regele Zibeline în jurul lumii*
György Dragomán – *Corul leilor*
Delphine de Vigan – *Recunoștință*
Nadia Terranova – *Adio, fantasme*
Ian McEwan – *Gândacul*
Sjón – *Mánasteinn. Băiatul care n-a existat niciodată*
Michel Bussi – *Legături de sânge*
Monika Fagerholm – *Cine a ucis-o pe Bambi?*
Olga Tokarczuk – *Povestiri bizare*
André Aciman – *Găsește-mă*
Jonathan Coe – *Middle England*
Karine Tuil – *Lucrurile omenești*

în pregătire:

Graeme Simsion – *Rezultatul Rosie*

www.polirom.ro

Redactor: Raluca Furtună
Coperta: Radu Răileanu
Tehnoredactor: Luminița Păun

Bun de tipar: martie 2021. Apărut: 2021
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700505, Iași, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

Tiparul executat la GANESHA PUBLISHING HOUSE – București
tel.: 021 423.20.58, tel./fax: 021 424.98.13,
e-mail: contact@ganesa.ro, web: ganesa.ro

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA

KARINE TUIL s-a născut în 1972 la Paris. După încheierea studiilor de Drept, obţine diploma de studii aprofundate la Université Paris II. O vreme profesează ca jurist, apoi se dedică scrisului. Primul său roman, *Pour le pire*, poveste a descompunerii lente a unui cuplu, este publicat în anul 2000. În 2001 îi apare romanul *Interdit*, istorie burlescă a crizei identitare a unui bătrân evreu. *Du sexe féminin* (2002) încheie trilogia despre familia evreiască. Vor urma romanele *Tout sur mon frère* (2003), *Quand j'étais drôle* (2005), *Douce France* (2007), *La Domination* (2008), *Six mois, six jours* (2010), *L'Invention de nos vies* (2013). În 2016 publică romanul *L'Insouciance*, care primeşte Prix Landerneau des lecteurs, iar în 2019, *Les choses humaines*, distins cu Prix Interallié şi Prix Goncourt des Lycéens 2019.

Coperta seriei: Radu Răileanu
Foto copertă:
© Getty Images – spooh (detaliu)

„Un roman magistral despre degradarea raporturilor dintre femei şi bărbaţi şi despre caracterul imprevizibil al sexualităţii. Un tablou impecabil al violenţei sociale contemporane."

L'Obs

„Romanul descrie cu mare acurateţe noua epocă a relaţiilor dintre femei şi bărbaţi. Asemenea unui ghid montan, Karine Tuil ne conduce subtil, dar ferm până la marginea prăpastiei vremurilor noastre, oferindu-ne priveliştea ameţitoare a mecanismului juridic actual."

Le Canard enchaîné

„În *Lucrurile omeneşti*, Karine Tuil îşi foloseşte desăvârşitul simţ al intrigii pentru demontarea minuţioasă a unui caz de viol."

Elle

„*Lucrurile omeneşti* aduce laolaltă cu brio toate imposturile şi abuzurile de putere tipice epocii noastre."

Le Figaro Magazine

ISBN 978-973-46-8353-6

9 789734 683536

www.polirom.ro

Carte publicată şi în ediţie digitală

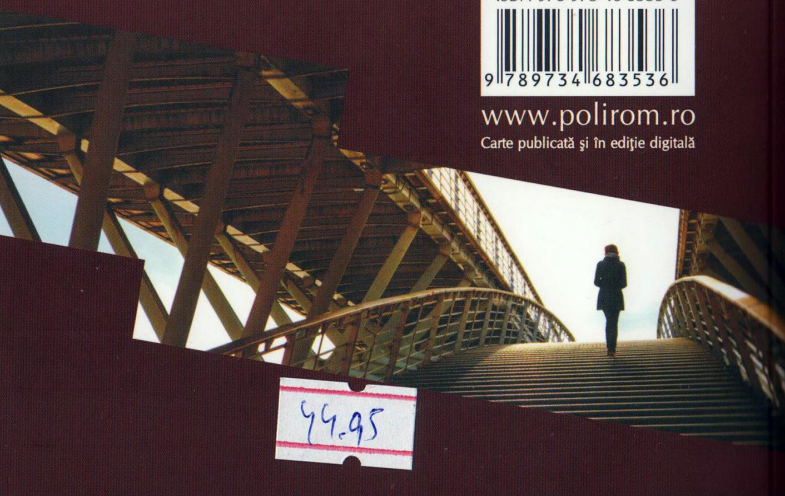

44.95